

ความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย
มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

พันตำรวจโท สถิตย์ สืบพงษ์ศิริ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN : 974-17-4236-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

KNOWLEDGE AND OPINIONS OF POH TEK TUNG FOUNDATION'S
RESCUE UNIT ABOUT PROTECTING AND PRESERVING PHYSICAL EVIDENCE
AT CRIME SCENES

Police Lieutenant Colonel Sarit Suebongsiri

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN: 974-17-4236-3

สฤษดี สืบพงษ์ศิริ , พันตำรวจโท : ความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย
มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ (KNOWLEDGE AND
OPINIONS OF POH TEK TUNG FOUNDATION'S RESCUE UNIT ABOUT
PROTECTING AND PRESERVING PHYSICAL EVIDENCE AT CRIME SCENES)
อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ , อ.ที่ปรึกษาร่วม: อาจารย์จิวิตยา เพชรมณี
197 หน้า. ISBN:974-17-4236-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย
มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้เพื่อแสวงหาแนวทางที่ถูก
ต้องในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ข้อมูลในการวิจัยเก็บรวบรวมจากเจ้าหน้าที่
บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 100 ราย แต่ได้รับการตอบกลับคืน
มาจำนวน 80 ราย และโดยการสังเกต แบบมีส่วนร่วมแล้ว จึงเลือกทำการสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 6
ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ
การทดสอบความแปรปรวน,ค่าสหสัมพันธ์ ซึ่งทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05 ผลการวิจัยพบว่า

1. เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีสถานภาพสมรส แตกต่างกันมีความรู้ต่อการป้องกันรักษา
วัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน
2. เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุ
พยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อย
3. เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ความรู้เกี่ยวกับงานด้าน
บรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย จะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่า เจ้า
หน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา
4. เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติ
เวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ จะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุ
พยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา
5. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยต่อการป้องกัน
รักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มีความสัมพันธ์เชิงบวก

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา สังคมวิทยา

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4481165724 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD : RESCUE UNIT / POH TEK TUNG FOUNDATION / PHYSICAL EVIDENCE /
CRIME SCENES

SARIT SUEBPONGSIRI , POLICE LIEUTENANT COLONEL : KNOWLEDGE
AND OPINIONS OF POH TEK TUNG FOUNDATION'S RESCUE UNIT ABOUT
PROTECTING AND PRESERVING PHYSICAL EVIDENCE AT CRIME SCENES.

THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR PREECHA KUWINPANT
Ph.D., THESIS COADVISOR: LECTURER THITIYA PETMUNEE, 197 pp. ISBN:
974-17-4236-3

The purposes of this research are to study the knowledge and opinions of Poh Tek Tung Foundation's rescue unit about protecting and preserving physical evidence at crime scenes and to seek the right guideline in protecting and preserving physical evidence at crime scenes. Methods used to collect all data are: 1) A Interview questionnaires to collect data of 100 cases were from poh tek tung foundation's rescuers but reply only 80 cases, 2) By participant observation method and 3) By In-depth interview of 6 cases. The statistical tools used in analyzing the data are percentage, means, standard deviation and anova, correlation with the significant level at 0.05

The results of research found that 1) Foundation's rescuers, different in marital status have different knowledge level in protecting and preserving physical evidence at crime scenes 2) Foundation's rescuers, who have long period of work, gain more knowledge level in protecting and preserving physical evidence at crime scenes than those who have short period of work 3) Foundation's rescuers, trained in the rescue course, have more knowledge level in protecting and preserving physical evidence at crime scenes than those, with no training 4) Foundation's rescuers, who have been trained in forensic or protecting and preserving physical evidence at crime scenes, have knowledge level in protecting and preserving physical evidence at crime more than those, who have not 5) The relation between knowledge and opinions of foundation's rescuers about protecting and preserving physical evidence at crime scenes is positive.

Department of Sociology and Anthropology

Student's signature.....

Field of Study Criminology and Criminal Justice

Advisor's signature.....

Academic year 2003

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ก็ด้วยความกรุณาของท่านรองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์ รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ และอาจารย์ฐิติยา เพชรมณี ผู้ซึ่งให้ความเอาใจใส่ดูแล ให้คำแนะนำปรึกษาในเนื้อหาและตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จเรียบร้อยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ทุก ๆ ท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ในการเสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ และทำให้รู้ถึงความสำคัญของบุคคลเหล่านี้ที่มีต่อสังคมไทยรวมทั้งต่อกระบวนการยุติธรรมไทยโดยรวม

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแด่คุณบิดา มารดา และขอบคุณภรรยาที่คอยเป็นกำลังใจอันสำคัญ หากวิทยานิพนธ์นี้จะมีประโยชน์ด้วยประการใดก็ตาม ผู้วิจัยขอขอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้

พันตำรวจโท สุภษดี สืบพงษ์ศิริ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. แนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวความคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน.....	10
แนวความคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน.....	13
แนวความคิดเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ และการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุของต่างประเทศ.....	26
แนวความคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็น.....	47
แนวความคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร.....	52
แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลในองค์การและการฝึกอบรม.....	58
ทฤษฎีองค์การ.....	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
กรอบแนวความคิด.....	78
สมมติฐานการวิจัย.....	79
นิยามศัพท์ปฏิบัติการและนิยามศัพท์ทั่วไป.....	80
3. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	83
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84
การสร้างแบบสอบถาม.....	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
บทที่	
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
ข้อมูลปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง.....	90
ข้อมูลปัจจัยของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ของกลุ่มตัวอย่าง.....	93
ข้อมูลปัจจัยความรู้เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษาวัตถุพยาน ในสถานที่เกิดเหตุ.....	98
ข้อมูลปัจจัยความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ..	103
ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย : การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและ การสัมภาษณ์เจาะลึก.....	116
5. การพิสูจน์สมมติฐานและอภิปรายผลการวิจัย.....	130
การพิสูจน์สมมติฐาน.....	130
การอภิปรายผลการวิจัย.....	147
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	163
สรุปผลการวิจัย.....	163
ปัญหาที่พบในการทำวิจัย.....	166
ข้อเสนอแนะทางวิชาการ.....	167
ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติ.....	168
รายการอ้างอิง.....	171
ภาคผนวก.....	177
ประวัติผู้วิจัย.....	197

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงสถิติการปฏิบัติงานของแผนกบรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ระหว่างปี พ.ศ.2542-2544.....	6
2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย จำแนกตาม ปัจจัยภูมิหลัง.....	91
3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร.....	95
4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา.....	98
5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ความรู้เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษา วัตถุพยาน.....	101
6 แสดงจำนวนค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มี ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ.....	107
7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุกับ อายุ.....	131
8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานใน สถานที่เกิดเหตุกับอายุ.....	131
9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ กับระดับการศึกษา.....	132
10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานใน สถานที่เกิดเหตุกับระดับการศึกษา.....	133
11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ กับสถานภาพสมรส.....	134
12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานใน สถานที่เกิดเหตุกับสถานภาพสมรส.....	134
13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ กับรายได้.....	135
14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานใน สถานที่เกิดเหตุกับรายได้.....	136
15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ กับอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย.....	137

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานใน สถานที่เกิดเหตุ กับอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย.....	137
17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่ เกิดเหตุกับระยะเวลาปฏิบัติงาน.....	138
18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานใน สถานที่เกิดเหตุกับระยะเวลาปฏิบัติงาน.....	139
19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยาน ในสถานที่เกิดเหตุกับประสบการณ์การทำงาน.....	140
20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยาน ในสถานที่เกิดเหตุกับการรับทราบข้อมูลข่าวสาร.....	141
21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยาน ในสถานที่เกิดเหตุกับการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้าน บรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย.....	142
22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยาน ในสถานที่เกิดเหตุกับการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวช หรือ ด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ.....	143
23 แสดงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุ พยานในสถานที่เกิดเหตุ.....	143
24 แสดงผลสรุปสมมติฐานที่ตั้งไว้.....	144

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ประเทศไทยในทศวรรษ 1990 ได้เผชิญกับปัญหาเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม อย่างรุนแรงนับตั้งแต่การขยายตัวทางการค้าและลงทุนระหว่างประเทศ การเติบโตของธุรกิจภาค บริการและการเข้าถึงด้านด้านการเงินการคลัง การขยายเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างภูมิภาค ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม กระแสการพัฒนายุคโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผล กระทบต่อโครงสร้างทางสังคมและการเมืองไทยเป็นอย่างมาก และยังส่งผลทำให้เกิดปัญหาด้าน เศรษฐกิจอันสืบเนื่องมาจากความไม่พร้อมและความไม่รู้เท่าทันนักธุรกิจข้ามชาติ ซึ่งมีผลทำให้เกิดภาวะความล้มเหลวของธุรกิจสังหาริมทรัพย์และภาคธุรกิจเชิงกำไรอื่น ๆ และมีปัญหาขาดดุล การชำระหนี้ระหว่างประเทศจำนวนมหาศาล จนนำมาซึ่งภาวะวิกฤติเศรษฐกิจและภูมิภาคเอเชีย ในปี 2540 การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และมี แนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ

ปัญหาอาชญากรรมจึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและปัญหาสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งมี ความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้นตามเครือข่ายและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระบบโลก รวมถึงความกดดันของปัจจัยภายในสังคมไทย ทั้งปัญหาการว่างงาน การแข่งขันที่ไม่เสมอภาค ความ ย่อหย่อนในศีลธรรม ความอ่อนแอของภาครัฐและสถาบันทางสังคม การแพร่ระบาดของวิถีชีวิต แบบสังคมบริโภคนิยม การเอารัดเอาเปรียบและการแข่งขัน รวมถึงความเครียดต่อปัญหาทาง เศรษฐกิจที่รุนแรง ซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทั้งสิ้น (กมลทิพย์ คติการ และคณะ, 2544:1) จากความซับซ้อนและความรุนแรงของอาชญากรรมดังกล่าวทำให้การประกอบอาชญากรรมที่ความรุนแรงและเพิ่มความสลับซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย จนยากที่จะหาปัจจัยผู้รู้เห็นเหตุการณ์มาเป็นหลักฐาน ในการดำเนินคดีได้ นอกจากนี้ ปัญหาของความเหลื่อมล้ำทางสังคมก็ยังเป็นปัจจัยในการทำให้ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในฐานะได้ เปรียบทางสังคมอาศัยช่องว่างในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาบิดเบือนข้อเท็จจริงหรือเบี่ยงเบน คดี ตลอดจนชักจูงให้เกิดพยานเท็จ เป็นผลให้ผู้กระทำความผิดจำนวนมากรอดพ้นจากการถูกดำเนินคดี เนื่องจากขาดพยานหลักฐานหรือพยานหลักฐานอ่อนแอในขณะเดียวกันผู้บริสุทธิ์ ซึ่งอยู่ในฐานะเสีย

เปรียบทางสังคมก็อาจกลายเป็น “แพะรับบาป” แทนผู้กระทำความผิดได้ (สมาน ศิริเจริญสุข , 2541:2)

การดำเนินการสืบสวนสอบสวนในปัจจุบัน นอกจากจะใช้วิธีการโดยการคัดเลือกตัวบุคคล ผู้จะทำการสืบสวนหรือหาพยานหลักฐานโดยบุคคลดังกล่าวแล้ว มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาวิธีการและประสิทธิภาพในการค้นหาความจริง โดยการนำวิทยาการตำรวจ (Utilization of Scientific Evidence) อันได้แก่ การอาศัยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และความรู้ทางนิติเวชศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยในการวินิจฉัยร่องรอยแห่งคดีที่เกิดขึ้น (รุ่งระวี โสขุมมา, 2539:195) นอกจากนี้การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลก็เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย พยานทางวิทยาศาสตร์ที่นิยมใช้กันในศาลไทยได้แก่ การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือเพื่อพิสูจน์ว่าลายพิมพ์นิ้วมือที่ติดอยู่ที่ของกลางหรือสถานที่เกิดเหตุเป็นลายนิ้วมือของจำเลยหรือไม่ การตรวจอาวุธปืน (Ballistics) เพื่อตรวจสอบว่าหัวกระสุนปืนของกลางในที่เกิดเหตุหรือที่พบในศพได้ถูกยิงด้วยปืนของกลางหรือไม่ ส่วนพยานทางวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ที่ใช้กันแพร่หลายในศาลต่างประเทศได้แก่การตรวจกลุ่มเลือดเพื่อแสดงว่าเลือดที่ตกอยู่ในที่เกิดเหตุหรือเปื้อนเสื้อผ้าเป็นเลือดกลุ่มเดียวกับจำเลยหรือไม่ เป็นต้น (โสภณ รัตนากร, 2539:381 อ้างถึงใน สมาน ศิริเจริญสุข , 2541:4)

จากคำนิยามของพยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งใดที่สามารถจับต้องได้ตามกฎหมาย และเป็นสิ่งที่สามารถนำเสนอในชั้นศาลเพื่อพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในคดีได้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 “พยานหลักฐาน” หมายถึง พยานวัตถุ , พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งอาจจะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์การกระทำผิดได้ โดยในส่วนของพยานเอกสารโดยปกติแล้ว สามารถค้นหาได้จากที่ทำการหรือที่อยู่ของบุคคลผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยเกี่ยวข้องในคดี และสำหรับพยานบุคคลนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไปถึงสถานที่เกิดเหตุในทางปฏิบัติหากมีพยานบุคคลก็จะสอบปากคำเบื้องต้น พร้อมทั้งจดชื่อ ที่อยู่ ของบุคคลนั้นไว้ เสร็จแล้วต้องรีบให้ออกไปจากสถานที่เกิดเหตุทันที ดังนั้นหากกล่าวถึงพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุโดยปกติแล้วจะหมายถึง พยานวัตถุหรือวัตถุพยานนั่นเอง (สมาน ศิริเจริญสุข : 23) ดังนั้นเมื่อต้องการให้ได้มาซึ่งวัตถุพยาน เราจึงมักนึกถึงสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และอาจหาวัตถุพยานได้ด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุสามารถอ่านสภาพของสถานที่เกิดเหตุได้ว่า ใครควรจะเป็นผู้กระทำความผิด ทำอย่างไร ด้วยวิธีใด เมื่อเวลาอะไร และประสงค์ต่ออะไร เพราะอาชญากรรมมักจะทิ้งร่องรอยในสถานที่เกิดเหตุไว้เสมอ เพราะฉะนั้นถ้าทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างมีขั้นตอนตามหลักวิชาแล้วจะทำให้สามารถไขปริศนาจากวัตถุ

พยานต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงจากตัวผู้เสียหายและตัวคนร้ายได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการคลี่คลายคดีนั้น ๆ (สันติ สุขวัจน์, ม.ป.ป.)

การรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Protection) หรือ การรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง การรักษาให้สภาพที่เกิดเหตุอยู่ในสภาวะเดียวกับที่พบครั้งแรกไว้ระยะหนึ่ง ในขณะเดียวกันป้องกันไม่ให้เอกสารหรือหลักฐานสูญหาย ดังที่มีผู้กล่าวว่าสถานที่เกิดเหตุ เสมือนหนึ่งเป็น”คลังสมบัติแห่งหลักฐาน” แต่หลักฐานที่หลงเหลืออยู่ ณ.สถานที่เกิดเหตุ นั้นไม่เพียงแต่จะสูญหายหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเวลาผ่านไปเท่านั้น แต่อาจจะถูกเหยียบย่ำ หรือทำให้เกิดการแปรเปลี่ยนจากการขาดความระมัดระวังของผู้เสียหายเองหรือบุคคลที่สามซึ่งเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุด้วยความอยากรู้อยากเห็นหรืออยากช่วยเหลือก็ตาม (บริษัท เซอิคูน (ประเทศไทย) จำกัด ,ม.ป.ท.) ดังนั้นปัญหาของการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่พบมากที่สุดในปัจจุบันได้แก่พยานหลักฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในสถานที่เกิดเหตุ นั้น ถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายก่อนเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญจะไปถึง จนทำให้เกิดความสับสนแก่การทำงานด้านสืบสวน ส่วนสาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพของสถานที่เกิดเหตุเปลี่ยนแปลงไป อาจเกิดจากตัวคนร้ายเองมีเจตนาอำพรางคดี หรือชาวบ้านที่มักเข้าไปมุงดูเหตุการณ์ (ไทยมุง) ในที่เกิดเหตุเสมอ โดยเฉพาะคดีสำคัญ ๆ รวมถึงผู้สื่อข่าว ช่างภาพโทรทัศน์ ที่เข้าไปทำข่าวหรือบันทึกภาพ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ แต่มักฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของเจ้าหน้าที่ ส่วนตัวเจ้าหน้าที่เองไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่สายตรวจ เจ้าหน้าที่สายสืบ เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ภัยหรือมูลนิธิต่าง ๆ ที่มักจะเข้าไปถึงที่เกิดเหตุเป็นคนแรก ๆ ถ้าไม่ใช้ความระมัดระวังให้มากเป็นพิเศษแล้ว ก็อาจเป็นผู้เข้าไปทำให้สภาพของสถานที่เกิดเหตุเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน แม้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ก็มักจะพบว่าเข้าไปจับต้องเคลื่อนย้ายวัตถุพยานอันเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดเหตุก่อนที่ผู้ชำนาญจะเดินทางไปถึงเสมอเช่นกัน

ดังจะพบได้ว่าในประเทศที่เคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากอย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ หรือประเทศญี่ปุ่นก็ไม่อนุญาตเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่า วิทยาการตำรวจในการคุ้มครองร่องรอยหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ นั้นถูกนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังในต่างประเทศ แตกต่างจากภาพที่พบเห็น ณ บริเวณสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทยที่จะเป็นแหล่งของเหล่าบรรดาไทยมุง สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่สมาคม หรือมูลนิธิต่าง ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยต่าง ๆ ทำให้ยากที่จะคุ้มครองวัตถุพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมาน ศิริเจริญสุข :42-43,117)

จากการที่ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรง ทำให้เกิดปัญหาสังคม เช่น อาชญากรรม ยาเสพติดให้โทษ โสเภณี และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงเกิดความต้องการ การบริการด้านสังคมสงเคราะห์ จากภาครัฐเพิ่มมากขึ้น แต่การบริการของรัฐก็ยังไม่สามารถตอบสนองประชาชนได้อย่างเต็มที่ เพราะภารกิจอันจำเป็นในการพัฒนาประเทศด้านอื่นยังมีอีกมากมาย และประกอบกับมีปัญหาด้านกฎเกณฑ์ เพราะระเบียบข้อบังคับที่ต้องผ่านขั้นตอนที่ยุ่งยาก เกิดความล่าช้าในแนวทางปฏิบัติด้วยเงื่อนไขจำกัดดังกล่าวของทางภาครัฐ จึงเกิดแรงผลักดันให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ รวมตัวกันปฏิบัติงานด้านบริการสังคมในรูปแบบต่าง ๆ โดยการก่อตั้งเป็นมูลนิธิ สมาคม หรือในรูปของชมรมและเหล่า เป็นต้น (พจมาน เครือสินธุ์ , 2358 : 4)

มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง เป็นองค์กรการกุศล สังคมสงเคราะห์เอกชนขนาดใหญ่ องค์กรหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยมิได้หวังผลกำไร (Non-Profit Institution) ได้รับความเชื่อถือจากภาครัฐเป็นอันมาก เป้าหมายหลักของมูลนิธิฯ เป็นการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือสังคมเป็นการกุศลและสาธารณะประโยชน์ภายใต้หลักการของสังคมสงเคราะห์ (Social Welfare) แนวคิดในการมองปัญหาและการแก้ไขปัญหาสังคมมีพื้นฐานแตกต่างจากภาครัฐบาล กล่าวคือ รัฐเข้าไปช่วยเหลือเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ แต่มูลนิธิปอเต็กตึ๊งเข้าไปเกี่ยวข้องกับประชาชนเพราะจิตศรัทธา ปัจจุบันการบำเพ็ญกุศลสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ของมูลนิธิฯ ได้ขยายขอบข่ายงานไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ มีอิสระในการดำเนินงานและทำหน้าที่เป็นสื่อสะท้อนปัญหาหรือความต้องการในส่วนที่ขาดของสังคม มีผลงานการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ที่เอื้ออำนวยประโยชน์สุขของเพื่อนมนุษย์ ผู้ตกทุกข์ได้ยากจากภัยพิบัติต่าง ๆ อย่างครบวงจรชีวิต โดยไม่จำกัดชั้นวรรณะ เชื้อชาติ ศาสนา เป็นการแบ่งเบาภาระของภาครัฐ และเป็นการเข้าร่วมแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดและมีคุณภาพ

สำหรับบทบาทและกิจกรรมในการดำเนินงานของมูลนิธิฯ เท่าที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะดำเนินการเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยและกิจกรรมด้าน สวัสดิการสังคม ปัจจุบันด้วยแรงศรัทธาและสนับสนุนของประชาชนทั้งหลายได้สมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัครเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้มูลนิธิฯ เติบโต และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของสังคมทั่วไปตลอดมา และนับได้ว่าอาสาสมัครเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานของมูลนิธิฯ ในการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนที่กำลังประสบภัยพิบัติอย่างใกล้ชิดจนสร้างชื่อเสียงให้กับมูลนิธิฯ (วรรณพร เพียรสวระ , 2538 : 6-7)

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้มองเห็นว่ามูลนิธิปอเต็กตึ๊งได้เข้ามามีบทบาทช่วยเหลืองานด้านต่าง ๆ ให้กับหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยในส่วนของกิจการตำรวจนั้น มูลนิธิ ก็ได้เข้าไปช่วยสนับสนุนในเรื่องการเก็บศพที่ตายโดยผิดปกติเพื่อชันสูตร การเก็บศพไร้ญาติจากโรงพยาบาล การบันทึกพยานหลักฐานประกอบคดี เช่นการถ่ายภาพและการพิมพ์มีศพ การนำผู้บาดเจ็บ ณ.ที่เกิดเหตุ ส่งสถานพยาบาลเพื่อเยียวยาช่วยชีวิต การชดเชยค้นหาศพ หรือช่วยเหลือผู้บาดเจ็บกรณีเกิดอุบัติเหตุโดยไม่คาดหมาย หรือมีการตายโดยผิดธรรมชาติ ตลอดจนร่วมขบวนการชันสูตรพลิกศพ (มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง , 2537 : 39) ในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยประกอบด้วยเจ้าหน้าที่มูลนิธิและอาสาสมัครกู้ภัย ซึ่งนายกฤตวัชร ภูมิเมฆ หัวหน้าแผนกบรรเทาสาธารณภัยได้เล่าถึงการทำงานว่า

“...แผนกบรรเทาสาธารณภัยมีเจ้าหน้าที่ 98 คน เราจะทำงานกัน 24 ชั่วโมง... ไม่มีการปิดประตู คือเปิดตลอด... เขาแต่งเครื่องแบบชุดสีไพล ออกไปกับรถปอเต็กตึ๊ง ทำงานร่วมกับนิติเวช เจ้าหน้าที่จะแบ่งเขตพื้นที่ของแต่ละคน เช่น รถคันที่ 1 คุม 3 สน. เวลาได้รับข่าววิทยุว่ามีเหตุก็ไปได้ทันที ช่วยคนเจ็บได้เร็ว พวกนี้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ไม่ใช่อาสาสมัคร กู้ภัย...”(กฤตวัชร ภูมิเมฆ , สัมภาษณ์ , อ้างถึงใน กรรณิการ์ ต้นประเสริฐ และคณะ ,2543 :167)

ส่วนในกรณีที่มีผู้เสียชีวิตในสถานที่เกิดเหตุ ภารกิจของหน่วยบรรเทาสาธารณภัยก็ไม่ได้จำกัดเพียงการเก็บศพเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐาน และจัดการดูแลเรื่องศพจนจบสิ้นกระบวนการ การดำเนินการเช่นนี้เป็นการช่วยเหลือผ่านบทบาทของญาติผู้เสียชีวิตได้ส่วนหนึ่ง และสำหรับผู้ตายไร้ญาตินี้ก็จะได้รับการดูแลจนได้พักอย่างสงบในสุสานของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ซึ่งนายไชยพงศ์ วิเศษมงคล ผู้จัดการสำนักตรวจสอบบและเลขานุการฝ่ายอาสาสมัคร ได้เล่าถึงกระบวนการขั้นตอนว่า

“...ก่อนเก็บศพเราต้องพิมพ์มือทำประวัติคนตาย ถ่ายรูป เป็นงานสนับสนุนการทำงานของตำรวจ ทั้งเครื่องมือ ค่าถ่ายรูปปอเต็กตึ๊งออกค่าใช้จ่ายให้หมด แล้ววันหลังจะอัดเพิ่มเขาก็ทำหนังสือมาเราก็อัดเพิ่มให้ ขยายอะไรต่าง ๆ ศพคนตายก็ขนมาส่งที่นิติเวช หรือถ้าเป็นฝั่งธนาฯ ก็ส่งที่โรงพยาบาลศิริราช เพื่อให้ญาติเขามารับไป ...” (ไชยพงศ์ วิเศษมงคล , สัมภาษณ์ , อ้างถึงใน กรรณิการ์ ต้นประเสริฐและคณะ , 2543 :168)

ตารางที่ 1 สถิติการปฏิบัติงานของแผนกบรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ระหว่างปี
พุทธศักราช 2542-2544

ประเภทการปฏิบัติงาน	พ.ศ.2542 (ราย)	พ.ศ.2543 (ราย)	พ.ศ.2544 (ราย)
1. นำศพจากสถานที่ต่าง ๆ ส่งโรงพยาบาลเพื่อชันสูตร	3,935	4,054	4,422
2. บริการถ่ายภาพเกี่ยวกับคดีและอื่น ๆ	6,798	6,408	8,592
3. บริการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้เสียชีวิต	4,258	4,632	5,087
4. ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บนำส่งโรงพยาบาล	668	876	1,817
5. นำอุปกรณ์ประดาน้ำ-ค้นหาผู้เสียชีวิตใต้น้ำ	78	75	111
6. นำอุปกรณ์เครื่องตัด-ถ่าง ช่วยเหลือผู้ติดในรถ	68	63	48
7. นำรถดับเพลิงไปทำการดับเพลิงไหม้ บ้านเรือน ประชาชน	24	45	3
รวม	15,829	16,153	20,080

ที่มา : รายงานผลการปฏิบัติงานของพนักงานรถ น.เขตและหน่วยกู้ภัยแผนกบรรเทาสาธารณภัย
มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบทบาทของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งที่เข้ามา
สนับสนุนการทำงานของตำรวจ โดยเฉพาะกรณีมีผู้เสียชีวิตในสถานที่เกิดเหตุ จึงจำเป็นต้องอยู่เองที่
เจ้าหน้าที่เหล่านี้จะต้องเข้ามายุ่งเกี่ยวกับวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่จาก
การกำหนดคุณสมบัติของพนักงานมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ปรากฏว่า ตำแหน่งของพนักงานขับรถเก็บศพ
ที่กำหนดลักษณะงานว่ามีหน้าที่ขับรถเก็บศพและเคลื่อนย้ายศพ ณ.สถานที่ทั่วไป ถ่ายภาพ ณ.ที่
เกิดเหตุและถ่ายภาพทำสำนวนแก่พนักงานสอบสวน รับส่งภาพ เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ แก่
พนักงานสอบสวนในขอบข่ายของงานเก็บศพ และเพื่อทำสำนวนของพนักงานสอบสวนเท่านั้น
รักษาความสะอาดและสภาพของรถให้คงอยู่ด้วยดีตลอดไป พร้อมทั้งจะทำงานได้ทุกเวลา และ
ตำแหน่งของพนักงานเก็บศพที่กำหนดลักษณะงาน ประจำอยู่กับรถเก็บศพ มีหน้าที่เก็บศพ เคลื่อน
ย้ายศพ ณ. สถานที่ต่าง ๆ ตามคำสั่ง มีหน้าที่ฝังศพรวมทั้งจัดเตรียมสิ่งของ เครื่องใช้ในการเก็บ
เคลื่อนย้ายและฝังศพให้พร้อมด้วยนั้น กำหนดคุณสมบัติประณมปีที่ 4 หรือเทียบเท่า ร่างกายและสุขภาพ
แข็งแรง มีความซื่อสัตย์พอสมควร (พจนานานุกรมศัพท์นิติเวชศาสตร์, 2538:109-110) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการ

กำหนดมาตรฐานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ ก่อนข้างต่ำประกอบด้วยมูลนิธิฯ ไม่ค่อยให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร โดยพนักงานไม่ค่อยมีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ยกเว้นในบางลักษณะงานที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน จึงจะได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษ เช่น การปฐมพยาบาล การดับเพลิง การดำน้ำ การช่วยคนที่จมน้ำ เป็นต้น ประกอบกับการคัดเลือกระดับพนักงานก็คัดเลือกจากการสัมภาษณ์ผู้มาสมัครงานที่ทราบข่าวการรับสมัครจากญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงและส่วนใหญ่มาทำงานด้วยความศรัทธาต่อหลวงพ่อได้ซังกงและชื่อเสียงของมูลนิธิฯ พนักงานทำงานด้วยประสบการณ์มากกว่าวุฒิการความรู้ จึงทำให้ไม่ค่อยดีนั้นเพิ่มพูนคุณวุฒิเพื่อเลื่อนไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น ประกอบกับการเลื่อนขั้นของมูลนิธิฯ ในทางปฏิบัติยังคงใช้ระบบอุปถัมภ์เลื่อนบุคคลที่เป็นที่ไว้ใจและอาวุโส โดยมีได้คำนึงถึงคุณวุฒิแต่อย่างใด (พจมาน เครือสินธุ์ , บทคัดย่อ)

จากคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ และการบริหารบุคคลของมูลนิธิฯ ดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อเจ้าหน้าที่บรรพชาธรรณภิกษุทำให้อาจขาดความรู้ด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการป้องกันรักษาวัตถุกุญชรในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ เหล่านี้จะเป็นบุคคลชุดแรก ๆ ที่มาถึงสถานที่เกิดเหตุ ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ กระทำการไปอย่างผิด ๆ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดการอบรมที่ดี หรือกระทำไปด้วยความโง่เขลา ต่อสถานที่เกิดเหตุ และวัตถุกุญชรแล้ว ก็ทำให้เกิดผลเสียต่อการสอบสวนคดีนั้นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรพชาธรรณภิกษุ มูลนิธิฯ ปอเต็กตึ๊งที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุกุญชรในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อศึกษาว่าเจ้าหน้าที่เหล่านี้มีความรู้และความคิดเห็นอย่างไรต่อการป้องกันรักษาวัตถุกุญชรในสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับความรู้ความคิดเห็นดังกล่าวและจะนำผลการวิจัยที่ได้มานำเสนอเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการเตรียมบุคลากรด้านบรรพชาธรรณภิกษุให้มีความรู้ความสามารถในการป้องกันรักษาวัตถุกุญชรในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อการป้องกันรักษาวัตถุกุญชร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะเนื่องจากงานด้านนี้ครอบคลุมกว้างขวางมาก โดยต้องเกี่ยวข้องกับผู้มีหน้าที่ปฏิบัติหลายด้านด้วยกันและผลสำเร็จจะมีได้ ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติทุกด้านทุกฝ่ายเข้าใจในบทบาทของตน และกระทำไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาเท่านั้น ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำผิดพลาดไปแล้วผลเสียย่อมมีต่อทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
2. เพื่อศึกษาการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
3. เพื่อศึกษาขอบข่ายกิจการงานของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ
4. เพื่อแสวงหาแนวทางที่ถูกต้องในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาถึงความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ อันได้แก่ แผนกบรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำเทศชาย มีหน้าที่ในการกู้ภัย บรรเทาสาธารณภัย จำนวน 100 คน

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

(1) ตัวแปรอิสระ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- (1.1) ปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ อาชีพ ระยะเวลาปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน และมูลเหตุจูงใจให้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่
- (1.2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การรับทราบข้อมูลข่าวสาร การได้เข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมเกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัย การกู้ภัยและการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

(2) ตัวแปรตาม คือ ความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำของมูลนิธิ ที่มีภารกิจรับผิดชอบในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น โดยไม่รวมถึงอาสาสมัครกู้ภัย ที่เข้ามาสนับสนุนงานของเจ้าหน้าที่กู้ภัยมูลนิธิ ซึ่งอาสาสมัครมาร่วมกุศลกิจกับมูลนิธิ ตามความสมัครใจและไม่เป็นการถาวร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาการเข้าไปทำลายวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
2. เพื่อใช้ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการเตรียมบุคลากรด้านบรรเทาสาธารณภัย ให้มีความรู้ความสามารถในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้ง การมีทัศนคติที่ดีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ
3. เพื่อประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว อย่างลึกซึ้งกว้างขวางต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแยกประเด็นออกเป็น 8 ส่วน ดังนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน
2. แนวความคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรักษาสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุของต่างประเทศ
4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็น
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
6. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลในองค์กรและการฝึกอบรม
7. ทฤษฎีองค์การ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน

การพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistics) จัดได้ว่าเป็นนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) ประเภทที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ที่มีความหมายตามคำอธิบายของสมาคมนักพิสูจน์หลักฐานแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Association of Criminalists) ว่า "Criminalistics is that Profession and Scientific Discipline to the Recognition, Identification and Evaluation of Physical Evidence by Application of the Natural Sciences to Law-Science Matter" ซึ่งหมายถึงเป็นกฎเกณฑ์ทั้งทางวิชาชีพและทางวิทยาศาสตร์ ที่มุ่งในการให้การรับรองการชี้เฉพาะ, การจำแนกและการตีความของพยานวัตถุ โดยนำเอาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ในกรณีที่เกี่ยวข้องระหว่างกฎหมายกับวิทยาศาสตร์ หรืออาจขยายให้ชัดเจนได้ว่า การพิสูจน์หลักฐานเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่อาศัยกฎเกณฑ์ ทฤษฎีต่าง ๆ ของวิทยาศาสตร์หลายสาขา เช่น เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ มารวมกันภายใต้กำหนดกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การพิสูจน์การกระทำผิดหรือการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา (สันติ์ สุขวัจน์, ม.ป.ป.: 3)

1. หลักทฤษฎีของการพิสูจน์หลักฐาน

จากการที่นิติวิทยาศาสตร์ คือ การนำวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แห่งกฎหมาย อันได้แก่ในเรื่องของการออกกฎหมายและการบังคับใช้ในเรื่องของบทลงโทษ (Enforcement) ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ตามการจำแนกประเภทของวิทยาศาสตร์ ดังนี้

(1) นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences) ได้แก่ การพิสูจน์หลักฐาน

(2) นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Apply Sciences) โดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อขบวนการยุติธรรม ซึ่งมีอยู่หลายสาขา เช่น นิติเวชศาสตร์ (Legal Medicine) นิติวิศวกรรมศาสตร์ (Forensic Engineering) นิติทันตวิทยา (Forensic Odontology) นิติมานุษยวิทยา (Forensic Anthropology) เป็นต้น ดังนั้นการพิสูจน์หลักฐานจึงจัดได้ว่าเป็นวิชาการสาขาหนึ่งที่มีสายใยเชื่อมโยงเอาหลักเกณฑ์ทฤษฎีต่าง ๆ มารวมเข้าด้วยกัน เป็นหลักทฤษฎี ที่มีหัวใจสำคัญอยู่ที่

1.1 การจำแนก (Individualization) ซึ่งเป็นการจัดประเภท การแสดงให้เห็นความแตกต่าง ซึ่งเป็นการจำแนกก่อนที่จะมาถึงขั้นของการชี้เฉพาะ

1.2 การชี้เฉพาะ (Identification) ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่จะจัดให้สิ่งของที่มีตัวตนสิ่งหนึ่งให้ไปรวมอยู่ในประเภทหรือจำพวกที่ได้กำหนดขอบเขตหรือคุณลักษณะตายตัวเอาไว้แล้ว โดยคุณลักษณะมี 2 ประเภท ได้แก่ คุณลักษณะโดยทั่วไป (Class Characteristics) และคุณลักษณะเฉพาะ (Individual Characteristics) ตัวอย่างเช่น รอยรองเท้า นั้น ลักษณะของพื้นรองเท้าตลอดจนรุ่นหรือแบบของบริษัทผู้ผลิตจัดว่าเป็นคุณลักษณะโดยทั่วไป ซึ่งเป็นรากฐานของการ Identification ส่วนลักษณะของการสึกหรอหรือร่องรอยความเสียหายจากการใส่ใช้งานนั้นจัดเป็นคุณลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้บอก Identity เป็นต้น

2. ประวัติความเป็นมาของการพิสูจน์หลักฐาน (พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ , 2537 : 67-83)

กำเนิดของการพิสูจน์หลักฐาน ได้เริ่มมาตั้งแต่กลางศตวรรษ ที่ 18 โดย Alphonse Bertillon เป็นผู้วางรากฐานของการ Identification โดยใช้หลักการชี้ตัวบุคคลที่เรียกว่า Anthropometry ที่มีหลักว่าบุคคลสองคนไม่มีโอกาสที่จะมีขนาดร่างกายตรงกันทุกประการได้ เขาได้จัดระบบการวัดขนาดของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ไว้เพื่อเป็นหลักฐาน การชี้ตัวบุคคลจนเป็นที่ยอมรับของทุกองค์การตำรวจและส่วนหนึ่งคือการใช้ภาพแสดงลักษณะบุคคล (Portrait Parle) ก็ยังคงใช้กันอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

ในปี ค.ศ.1822-1909 Francis Galton ชาวอังกฤษ เป็นผู้ริเริ่มค้นคว้าเรื่องลายนิ้วมือและพบว่าลายนิ้วมือของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ไม่สืบทอดไปถึงลูกหลาน เป็นความเด่นชัดทางมานุษยวิทยาและสามารถนำลายนิ้วมือมาเปรียบเทียบชี้ยืนยันตัวบุคคล โดยได้เขียนหนังสือ Fingerprints กล่าวถึงวิธีพิสูจน์หลักฐานบุคคล ระบบพิสูจน์ลายนิ้วมือนี้ยังคงใช้กันอยู่ในปัจจุบัน และมีการพัฒนาการเก็บไว้ในเครื่องตรวจลายนิ้วมืออัตโนมัติ(AFIS)นอกจากนี้ในช่วงสมัยเดียวกัน Edmond Locard ชาวฝรั่งเศส ได้บุกเบิกด้านวิทยาศาสตร์กับอาชญาวิทยาโดยมีความเชื่อว่าทุกวิธีการในวิชาที่เกี่ยวกับธรรมชาติโดยตรง สามารถดัดแปลงมาใช้ทางด้านเปรียบเทียบชี้ยืนยันตัวบุคคลเพื่อประโยชน์ในทางสืบสวน เช่น การเก็บผงเศษเส้นใยต่าง ๆ มาทำการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบ เพื่อยืนยันผู้กระทำผิด โดยการเก็บจากสถานที่เกิดเหตุ หรือตรวจจากศพ ซึ่งเป็นที่มาของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนสิ่งของระหว่างสองสิ่งที่มาสัมผัสกัน (Exchange Locard Principle Theory)

ในปี ค.ศ. 1891-1955 Calvin Goddard เป็นผู้นำเทคนิคด้านวิทยาศาสตร์มาใช้โดยค้นพบลักษณะที่แตกต่างไม่เหมือนกันบนลูกกระสุนปืน หรือบนปลอกกระสุนปืนที่ยิงออกไป โดยการตรวจเปรียบเทียบสิ่งที่พบในสถานที่เกิดเหตุและปืนที่นำมาตรวจ ซึ่งการพิสูจน์เปรียบเทียบรอยบนลูกกระสุนปืนนี้ยังใช้กันอยู่ในปัจจุบันและมีการพัฒนาเก็บไว้ในเครื่องตรวจลูกและปลอกกระสุนปืนอัตโนมัติ (IBIS) ที่มีประสิทธิภาพมาก

ในปี ค.ศ.1877-1947 Sir Bernard John Spilsbury ชาวอังกฤษได้มีแนวความคิดใช้วิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์มาร่วมกับวิชาการทางกฎหมาย ทำให้ต่อมาเกิดการยอมรับในวงการสืบสวนวงการแพทย์ด้านกฎหมาย (Medicolegal) และในนิติเวชศาสตร์

ในปี ค.ศ.1930 Karl Landsteiner พบวิธีการถ่ายเลือดเพื่อช่วยชีวิตและแบ่งเลือดเป็นกลุ่ม ทำให้แยกแยะบุคคลได้ ทำให้มีการพัฒนาใช้เลือดเป็นหลักฐานชี้ตัวผู้กระทำผิดเหมือนกับลายนิ้วมือคือการใช้ประโยชน์จากความเด่นชัดทางมานุษยวิทยา เป็นแนวทางการพัฒนานิติเวชศาสตร์ นอกจากนี้ Hans Gross (ค.ศ.1847-1915) เป็นผู้ที่น่าเอาหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้สืบสวนอาชญากรรม โดยเริ่มจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุอาชญากรรมเป็นหลัก จึงนับว่าเป็นการบุกเบิกวิชาการสืบสวนสมัยใหม่ ซึ่งวงการสืบสวนในปัจจุบันยกย่องเป็นอย่างมาก

สรุปได้ว่าการพิสูจน์หลักฐานนั้น มีจุดมุ่งหมายในการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ผนวกเข้ากับประสบการณ์และความชำนาญมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ในกรณีที่เกี่ยวข้องระหว่างกฎหมายและวิทยาศาสตร์ โดยขอบเขตของการพิสูจน์หลักฐานนั้นมีดังนี้ (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ อ้างถึงใน สันติ สุขวัจน,ม.ป.ป.:6)

2.1 การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือและฝ่าเท้า รวมทั้งระบบตรวจพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ (AFIS)

2.2 การตรวจเอกสาร ได้แก่ การตรวจหมึกพิมพ์ ตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน ตรวจอายุเอกสาร เป็นต้น

2.3 การตรวจอาวุธปืน และกระสุนปืน (Forensic Ballistics)

2.4 การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการถ่ายรูป (Crime Scene Investigation)

2.5 การตรวจทางเคมีและฟิสิกส์ (Forensic Chemistry & Physics)

2.6 การตรวจพยานวัตถุทางชีววิทยา (Biological Trace Evidence)

จากแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงการป้องกันรักษาวัตถุพยาน อันเป็นส่วนสำคัญของการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งจะต้องใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ผนวกกับประสบการณ์ และความชำนาญมาประยุกต์ใช้ เพื่อประโยชน์ต่อรูปคดีและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมดังกล่าว

แนวความคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยใช้พยานหลักฐานนั้นเป็นกระบวนการหนึ่งที่รัฐสร้างขึ้นเพื่อจัดระเบียบของสังคม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของบุคคล และเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายตลอดจนผู้ถูกกล่าวหา โดยรัฐได้กำหนดกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานว่า เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานและศาลที่จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องที่กล่าวหา พิสูจน์ค้นหาความจริงด้วยพยานหลักฐาน ทั้งนี้พยานหลักฐานนั้นต้องได้มาจากการแสวงหาและการนำสืบพยานหลักฐานโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในเรื่องพยานหลักฐานนี้ นุชนางค์ ศิริธัสสกุล (2539) ได้กล่าวไว้โดยสรุปดังนี้

การศึกษาเรื่องพยานหลักฐานนั้นเป็นเรื่องของวิธีการค้นหาความจริง ซึ่งมีระเบียบแบบแผนหรือกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาจากเจ้าพนักงานของรัฐ โดยอาศัยเหตุผลหรือการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ อันว่าด้วยความสอดคล้องและสัมพันธ์ สมเหตุสมผล และสามารถพิสูจน์ความจริงได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้นเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริงและการชี้ขาดข้อเท็จจริงศาลต้องอาศัยพยานหลักฐานเป็นเครื่องคำนวณ

ในคดีอาญานั้นในเรื่องเกี่ยวกับความผิดต้องมีการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย (Proof Beyond Reasonable Doubt) คือการแสดงให้ศาลเห็นด้วยพยานหลักฐานถึงการมีอยู่ของข้อเท็จจริงโดยปราศจากข้อสงสัย ซึ่งการพิสูจน์ความจริงในอดีตนั้นจะผันแปรไปตามวิธีการในเรื่องของโทษ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ยุค กล่าวคือ “ยุคฝูงชน” ที่อำนาจการลงโทษอยู่ที่หัวหน้าครอบครัว “ยุคศาสนา” ที่การลงโทษการกระทำในนามพระเจ้า จึงมีวิธีการให้คู่กรณีพิพาทกันมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ต่อพระเจ้า “ยุคกฎหมาย” ที่มีกฎหมายลักษณะพยานมากำหนดว่าพยานชนิดใดที่จะนำสืบได้ตลอดจนมีวิธีการสืบพยานและ “ยุควิทยาศาสตร์” ซึ่งมีการพิสูจน์ความจริงโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญช่วยค้นหาตัวผู้กระทำผิดให้รวดเร็ว และแน่นอนยิ่งขึ้น

ดังนั้น พยานหลักฐาน สมัยใหม่ จะต้องพิสูจน์ได้แน่นอนทางวิทยาศาสตร์ซึ่งประกอบไปด้วยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สังคม (Social Science) อันเป็นตรรกวิทยาเกี่ยวกับพยานอันว่าด้วยเหตุผลที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน ส่วนพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ทางวัตถุ (Material Science) เป็นพยานหลักฐานที่วิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์โดยแท้ (Pure Science) เช่น การตรวจพยานวัตถุทางชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ พยานเหล่านี้หากเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาด้วยกรรมวิธีที่ถูกต้องและตรวจเก็บโดยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ได้และน่าเชื่อถือซึ่งจะเป็นพยานที่นับวันจะมีคุณค่าและทวีความสำคัญขึ้น

1. ประเภทของพยานหลักฐาน

คำนิยามของ “พยานหลักฐาน” หมายถึง สิ่งใดที่สามารถจับต้องได้ตามกฎหมาย และเป็นสิ่งที่สามารถนำเสนอในชั้นศาลเพื่อพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงในคดีได้ ส่วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 266 “พยานหลักฐาน” หมายถึง พยานวัตถุ (Physical Evidence) พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ตลอดจนหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์การกระทำผิดได้ ตัวอย่างเช่น บุคคลผู้ได้รู้เห็นพฤติกรรมการกระทำผิดของคนร้าย ถือว่าเป็นพยานบุคคล ส่วนเอกสารต่าง ๆ ที่ได้กระทำขึ้นโดยชอบ หรือมิชอบด้วยกฎหมายก็ดี และกระทำขึ้นโดยผู้ร้าย หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดก็ตาม ถือเป็นพยานเอกสาร ส่วนวัตถุต่าง ๆ ที่คนร้ายใช้เป็น เครื่องมือในการกระทำผิด ซึ่งตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ ถือเป็น พยานวัตถุหรือวัตถุพยานนั่นเอง ซึ่งเกี่ยวกับประเภทของพยานหลักฐาน สันติ สุขวัญ (ม.ป.ป :7-9) ได้ แบ่งไว้ดังนี้

พยานหลักฐานแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 พยานหลักฐานโดยตรง (Direct Evidence) หรืออาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “พยานบุคคล” คือ หลักฐานคำให้การที่ได้จากปากคำของผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ (ประจักษ์พยาน) ซึ่งได้สัมผัสกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง คำให้การนั้นต้องไม่ได้มาจากการเสริมแต่งหรือมีสมมุติฐานเอาเอง หรือได้ยินได้ฟังมาจากการบอกเล่าของผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง (Hearsay Evidence)

1.2 พยานแวดล้อมกรณี (Circumstantial Evidence) พยานหลักฐานประเภทนี้ มักจะไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ต้องการทราบในคดีได้โดยตรง แต่สามารถนำมาปะติดปะต่อให้เกิดความคิดลำดับหรือเชื่อมโยงเหตุการณ์ เพื่อบอกถึงข้อเท็จจริงบางอย่างหรือหลายอย่าง ซึ่งจะนำมาใช้คลี่คลายปัญหาในทางคดีหรือตอบคำถามบางประการได้บางครั้งอาจเรียกพยานประเภทนี้ว่า พยานหลักฐานทางอ้อม (Indirect Evidence)

1.3 พยานหลักฐานที่แท้จริง (Real evidence) คือพยานวัตถุทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นสถานะของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ ซึ่งสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี มีความชัดเจนในตัวเองโดยไม่ต้องการคำอธิบายใด ๆ เพียงแต่ให้รู้ว่าเป็นอะไรเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว

2. คุณค่าของพยานหลักฐาน

คุณค่าของพยานหลักฐาน (Spirit of Evidence) คือพยานหลักฐานที่แสวงหามาได้ตั้งนั้น นอกจากเป็นพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้วยังเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบตามหลักนิติธรรม และเอื้อต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นพยานหลักฐานจึงเน้นด้านคุณภาพ นั่นคือ เอาพยานหลักฐานที่ดีที่สุดมาสืบพิสูจน์ความจริง โดยแนวความคิดที่เชื่อว่าพยานหลักฐานที่ดี จะต้องมึลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (นุชนางค์ ศิริธัสสกุล, 2539)

2.1 พยานหลักฐานที่ดีต้องสามารถพิสูจน์ความจริงได้ถูกต้อง หรือใกล้เคียงที่สุด ดังนั้นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เพราะวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของความจริง (Fact) ที่สามารถตรวจสอบได้ ด้วยเหตุนี้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงมีน้ำหนักมากและเป็นพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ (Reliability)

2.2 พยานหลักฐานที่ดีจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ทางมนุษยธรรม (Humanity) กระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์ในชั้นศาลจะต้องยึดมั่นในบรรทัดฐานการเคารพต่อประชาชนทุกคน และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ภายใต้หลักเกณฑ์ของมนุษยธรรม

โดยมีหลักว่า บุคคลถูกสันนิษฐานว่า เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะสามารถพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิด (Innocent Presumption) และการพิสูจน์ความผิดของจำเลยจะต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย (Proof of Beyond Reasonable Doubt) หากมีข้อสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยให้จำเลย (In Dubio Pro Reo) นอกจากนี้กฎหมายยังห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ เช่น พยานหลักฐานที่เกิดจากการจู่ใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการยับยั้งไม่ให้ เจ้าพนักงานปฏิบัติมิชอบด้วยวิธีพิจารณา เพื่อป้องกันสิทธิส่วนบุคคลมิให้ถูกล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐและเพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของศาล ที่จะไม่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมิชอบด้วยกฎหมาย

2.3 พยานหลักฐานที่ดีจะต้องเอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ เป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของคดี เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพิจารณาทำให้สามารถดำเนินคดีได้อย่างรวดเร็ว

3. กฎแห่งพยานหลักฐาน

การที่พยานหลักฐานจะเป็นที่ยอมรับ นำไปใช้ในชั้นศาลได้นั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แห่งพยานหลักฐาน 4 ประการ เพราะถ้าหากหลักเสียงหรือปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากกฎพื้นฐานดังกล่าวนี้ จะเป็นจุดอ่อนให้คู่กรณีหรือทนายสามารถโต้แย้งในชั้นศาล ทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานนั้นสูญเสียไป (Hobson ,1992:206-207)

3.1 กฎข้อที่ 1 “การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ”

การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่คนแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งผู้ชำนาญ ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้น

3.2 กฎข้อที่ 2 “เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย”

หมายถึง บุคคลที่ทำการเก็บพยานนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในการเข้าและเก็บพยานวัตถุต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้ ตัวอย่างเช่น พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เป็นต้น

3.3 กฎข้อที่ 3 “กระทำการค้นหาและเก็บพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม”

ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่มองข้ามหรือละเลยพยานวัตถุทุกชิ้น ถ้าสงสัยว่าสิ่งนั้นจะเป็นพยานวัตถุหรือไม่ให้ทำการเก็บไว้ก่อนพร้อมทั้งระบุรายละเอียดของพยานวัตถุ ตำแหน่งที่พบและการบรรจุหีบห่อรักษาไว้อย่างเหมาะสม

3.4 กฎข้อที่ 4 “มีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด”

หมายถึงว่า พยานหลักฐานนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลของบุคคลหรือหน่วยงานตั้งแต่เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาล โดยไม่มีขาดช่วงของการครอบครองเลย ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงของการครอบครอง จะต้องมีการหลักฐานแสดงการรับ – ส่ง ของกลางนั้นโดยตลอด

กรณีที่มีบุคคลหรือหน่วยงานได้ครอบครองพยานหลักฐานนี้มากกว่าหนึ่ง เช่น การนำพยานวัตถุส่งตรวจพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการ ศาลจะต้องให้แสดงลูกโซ่ของการครอบครองพยานวัตถุซึ่งประกอบไปด้วย

3.4.1 การจัดการ (Taking) : กระทำโดยบุคคลผู้เก็บพยานวัตถุ เพื่อจำแนกพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ โดยการทำสำเนา ระบุวันเดือนปี เวลาเก็บ พร้อมทำรายละเอียดต่าง ๆ ของพยานวัตถุนั้นจากสถานที่เกิดเหตุจริง

3.4.2 การเก็บ(Keeping): พิสูจน์ให้เห็นว่าการเก็บและครอบครองพยานวัตถุได้กระทำไปอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนและผิดพลาดขึ้น โดยวิธีการที่ดีที่สุด คือ แสดงให้เห็นว่าพยานวัตถุนั้นได้ ถูกเก็บไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการแยกเก็บและจำกัดให้เกี่ยวข้องกับได้เฉพาะผู้ที่จำเป็นเท่านั้น

3.4.3 การขนส่ง (Transporting) : การขนส่งพยานหลักฐานทุกครั้งจะต้องมีความรัดกุม และแสดงให้เห็นว่า ไม่เกิดการสับสนกับของกลาง หรือพยานวัตถุอื่น ๆ รวมถึงแสดงให้เห็นว่าพยานหลักฐานนั้นได้ถูกบรรจุหีบห่อ ปิดผนึก และติดฉลากได้อย่างเหมาะสม

3.4.4 การส่งมอบ (Delivering): เป็นการพิสูจน์ว่าของกลางได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญให้ห้องปฏิบัติการ , แพทย์หรือหน่วยงานอื่น อย่างถูกต้อง และเหมาะสม โดยมีหลักฐาน แสดงวัน เดือน ปี เวลา ที่รับของกลาง รายละเอียดของของกลางและให้ผู้รับลงลายมือชื่อพร้อมทั้งวันเวลาในสำเนาหนังสือนำส่งด้วยทุกครั้ง

4. พยานวัตถุหรือวัตถุพยาน (Physical Evidence)

โอกาสที่คนจะประกอบความผิดโดยไม่ทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานไว้นั้น เป็นไปได้ยากมาก ในกรณีปกติพยานหลักฐานที่จะช่วยในการนำคนผิดไปฟ้องลงโทษได้นั้น จะเป็นพยานบุคคลเสียเป็นส่วนใหญ่ นั่นคืออาชญากรถูกชี้ตัวโดยผู้เสียหาย พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือจากคำรับสารภาพของตัวผู้กระทำผิดเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แนวทางการสืบสวนของเจ้าหน้าที่จะมุ่งหาพยานบุคคลก่อนเป็นอันดับแรก เพราะเป็นสิ่งที่หาได้โดยง่าย แต่ก็มีหลายครั้งที่ไม่สามารถจะหาพยานบุคคลมาใช้ได้ เช่น กรณี คนร้ายฆ่าเจ้าหน้าที่จนถึงแก่ความตาย หรือคดีลักทรัพย์ในเวลากลางคืนที่ปราศจากผู้รู้เห็นเป็นต้น พยานที่พอจะหาได้ในกรณีเหล่านี้ก็มีเพียงแต่พยานวัตถุเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมได้ให้ความสำคัญกับพยานวัตถุหรือวัตถุพยานมากขึ้น เนื่องจาก

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อุปกรณ์เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ นั้นมีความสามารถในการตรวจพิสูจน์หลักฐานสูง ไม่ว่าจะเป็นเครื่อง Scanning Electron Microscope (SEM) ที่สามารถตรวจ วิเคราะห์วัตถุพยานในเชิงกายภาพได้ลึกถึงระดับโมเลกุล หรือเทคนิค Polymerase Chain Reaction (PCR) ที่สามารถตรวจวิเคราะห์สารพันธุกรรม ดี เอ็น เอ ได้จากวัตถุพยาน ประเภทที่เป็นสารคัดหลั่งมาจากร่างกายมนุษย์(Body Material) นอกจากนั้นวัตถุพยานยังเป็นสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรม สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ จึงถือเป็นพยานหลักฐานที่ได้รับการยอมรับในชั้นศาลมากที่สุด ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องพยานวัตถุ Lee (1994 : 21-42) ได้กล่าวถึงไว้โดยสรุปดังนี้

4.1 ชนิดของพยานวัตถุ

4.1.1 พยานวัตถุไม่ถาวร (Transient Evidence) เป็นพยานวัตถุที่มีลักษณะไม่คงทน คงอยู่ได้ชั่วคราว ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหาย พยานวัตถุประเภทนี้ได้แก่ กลิ่น เช่น กลิ่นเน่า กลิ่นไหม้ กลิ่นบุหรี่ กลิ่นน้ำมันเบนซิน เป็นต้น , อุณหภูมิ เช่น อุณหภูมิในห้อง อุณหภูมิของศพ อุณหภูมิของชิ้นส่วนที่ถูกเพลิงไหม้ เป็นต้น , รอยพิมพ์และรอยประทับ เช่น รอยเท้า รอยลายนิ้วมือ รอยฟัน รอยยางรถยนต์ เป็นต้น , รอยต่าง ๆ เช่น รอยสาดกระจายของโลหิตบนวัตถุที่เคลื่อนที่ได้ รอยริมฝีปากที่ก้นบุหรี่ที่กำลังลุกไหม้อยู่ รอยคราบโลหิตบนเสื้อผ้าที่จมน้ำ เป็นต้น

โดยปกติแล้ว ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบพยานวัตถุประเภทนี้มักจะเป็นเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ หรือพยานคนแรกที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องรีบบันทึกสภาพของพยานวัตถุที่พบโดยเร็วที่สุด ก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไป โดยการบันทึกอาจกระทำโดยวิธีจดบันทึก หรือใช้วิธีการถ่ายภาพ หรือบันทึกภาพด้วยกล้องวีดีโอ

4.1.2 พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบ (Pattern Evidence) มักเกิดขึ้นจากการสัมผัสกันโดยตรงระหว่างคนกับวัตถุ หรือวัตถุกับวัตถุ พยานวัตถุประเภทนี้ที่พบได้แก่ รอยพิมพ์ รอยประทับ รอยตำหนิ รอยแตก แต่พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบมักไม่ค่อยได้รับความสนใจ เนื่องจากมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ จึงเกรงว่าจะไม่ได้รับความเชื่อถือ ในชั้นศาล แต่ความจริงแล้วพยานวัตถุที่เป็นรูปแบบซึ่งพบในสถานที่เกิดเหตุ นั้นเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์อย่างยิ่งในการปะติดปะต่อเรื่องราวเหตุการณ์ในคดี บ่อยครั้งก็นำมาใช้ในการยืนยันหรือหักล้างคำให้การของผู้ต้องสงสัยหรือพยาน ใช้พิสูจน์ความเกี่ยวข้องของบุคคลหรือวัตถุกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือแม้กระทั่งช่วยในการเปิดประเด็นการสอบสวนใหม่ พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบซึ่งค่อนข้างจะพบ ได้บ่อยครั้งในสถานที่เกิดเหตุมีอยู่หลายชนิด เช่น รูปแบบการกระเซ็นเปื้อนของโลหิต รูปแบบการแตกของกระจก รูปแบบการไหม้ของไฟ รูปแบบวิถีกระสุนปืน รูปแบบของวิธีการกระทำผิด (Modus Operandi) รูปแบบของเขม่าดินปืน รูปแบบรอยยาง หรือรอยไถลของรถยนต์ เป็นต้น การนำสิ่งเหล่านี้มาใช้เพื่อวิเคราะห์สถานที่เกิดเหตุจึงต้องกระทำอย่างมีระบบและจำเป็นต้องใช้การสังเกตอย่างถ่วงถ่วงด้วย

4.1.3 พยานวัตถุตามสภาพ (Conditional Evidence) พยานวัตถุประเภทนี้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์หรือการกระทำซึ่งถ้าหากไม่มีการบันทึกอย่างรอบคอบ อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไปได้ พยานวัตถุตามสภาพนี้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการลำดับสร้างย้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงบ่งบอกถึงสภาพการณ์ของที่เกิดเหตุ ตัวอย่างพยานหลักฐานประเภทนี้ได้แก่ แสงไฟ เช่น ดวงไฟหน้ารถ เปิดหรือปิดอยู่ในช่วงขณะเกิดอุบัติเหตุ สภาพของแสงไฟในอาคารที่เกิดเหตุ เป็นต้น , คิวบ์ เช่น สีของเปลวไฟ ทิศทางและความเร็วของเปลวไฟที่แผ่ขยายออกไป เป็นต้น , ตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งของอาวุธ หรือปลอกกระสุนปืนที่สัมพันธ์กับศพของผู้ตาย ลำดับเหตุการณ์และตำแหน่งของคราบโลหิตที่พบบนวัตถุแต่ละชิ้น การกระจายของกระสุนที่แตกและตำแหน่งที่ได้รับบาดเจ็บหรือบาดแผล เป็นต้น , ยานพาหนะ เช่น ประตูรถปิดล็อกหรือไม่ กระจกหน้าต่างรถเปิดหรือปิดอยู่ ไฟถูกจุดขึ้นจากด้านนอกหรือด้านในของรถยนต์ เป็นต้น , ศพ เช่น การแข็งตัวของศพ (Ligormortis) การเน่าของศพอยู่ในขั้นใด ตำแหน่งของศพและชนิดของบาดแผล เป็นต้น

4.1.4 พยานวัตถุที่สามารถถ่ายถอดหรือโยกย้าย (Transfer Evidence) เป็นพยานวัตถุที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับวัตถุหรือวัตถุกับวัตถุ พยานวัตถุประเภทนี้มีวิธีการจำแนกที่แตกต่างกันได้หลายวิธี อย่างไรก็ตามไม่มีวิธีจำแนกใดที่สมบูรณ์แบบที่สุดเนื่องจากไม่มีวิธีใดที่สามารถแยกความแตกต่างได้อย่างชัดเจน โดยสามารถจำแนกได้ 7 วิธีดังนี้

4.1.4.1 จำแนกตามชนิดของอาชญากรรม โดยวิธีการจำแนกชนิดนี้ อาศัยชนิดของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนด ตัวอย่าง เช่น พยานวัตถุในคดีฆาตกรรม , คดีลักทรัพย์ , คดีข่มขืน เป็นต้น สำหรับข้อดีของการจำแนกโดยวิธีนี้ คือ ช่วยเตือนให้เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุระลึกได้ว่าควรจะทำการศึกษาพยานวัตถุใดในคดีชนิดนั้น ๆ

4.1.4.2 จำแนกตามชนิดของวัสดุที่ใช้เป็นองค์ประกอบ ตัวอย่าง เช่น พยานวัตถุที่เป็นโลหะ , กระจกและพลาสติก เป็นต้น

4.1.4.3 จำแนกตามลักษณะธรรมชาติ ของพยานวัตถุ จำแนกออกได้เป็น พยานวัตถุทางฟิสิกส์,เคมีหรือชีววิทยา หรืออาจจำแนกเป็น พยานวัตถุจากสัตว์,พืชหรือแร่ธาตุอื่นตามธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น อาวุธปืน,เครื่องมือหรือปลอกกระสุนปืนจัดเป็นวัตถุทาง

ฟิสิกส์, เส้นผม คราบอสุจิ กัญชา จัดเป็นพยานวัตถุทางชีววิทยา เป็นต้น การจำแนกตามกฎเกณฑ์นี้ จะมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่สืบสวนในการเลือกใช้วิธีการเก็บรักษาพยานหลักฐานที่เหมาะสม

4.1.4.4 จำแนกตามสถานะของพยานวัตถุ พยานวัตถุที่เหมือนกับวัตถุ

ทั่ว ๆ ไป ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 สถานะ คือ ของแข็ง ของเหลวและก๊าซ เมื่อจำแนกตามเกณฑ์จะพบว่า พยานวัตถุส่วนใหญ่ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุมักจะเป็นของแข็ง ตัวอย่าง เช่น เสื้อผ้า , อาวุธ , กระจก , กระจก , กระจก เป็นต้น สำหรับพยานวัตถุที่เป็นของเหลวมีบางชนิดที่มีความสำคัญต่อการสืบสวนสอบสวนสามารถเชื่อมโยงถึงตัวผู้ต้องสงสัยได้ เช่น โลหิตเปื้อน , น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในการเป็นตัวเร่งการลุกไหม้ กรณีการวางเพลิง ส่วนพยานวัตถุในสถานะก๊าซนั้น แม้ว่าจะเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง แต่โอกาสที่จะทำการเก็บนั้นน้อยมาก เนื่องจากก๊าซสลายตัวไปได้อย่างรวดเร็ว

4.1.4.5 จำแนกตามชนิดของปัญหาที่ต้องการแก้ไข ตัวอย่าง เช่น พยานวัตถุที่ใช้ลำดับย้อนเหตุการณ์ , พยานวัตถุที่เก็บเอกสารเบื้องต้นของอาชญากรรม , พยานวัตถุที่ใช้ในการกำหนดแนวทางการสืบสวนสอบสวน หรือใช้พิสูจน์ความจริงในชั้นศาล

4.1.4.6 จำแนกตามวิธีการเกิดของพยานวัตถุ โดยอาศัยความสัมพันธ์หรือผลกระทบซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว หรือกับบุคคลอื่น ๆ จึงทำให้เกิดพยานวัตถุขึ้นจากผลกระทบซึ่งกันและกันนั้น การตรวจและการแปลผลจากพยานวัตถุประเภทนี้จะทำให้สามารถมองย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุได้ ดังนั้นการพิจารณาพยานวัตถุตามวิธีจำแนกแบบนี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสืบสวนสอบสวนและการลำดับย้อนเหตุการณ์ของอาชญากรรม (Reconstruction)

4.1.4.7 จำแนกตามลักษณะเฉพาะของพยานวัตถุ ตัวอย่าง เช่น รอยเครื่องมือ (Tool marks) , รอยลายนิ้วมือ (Fingerprint) , รอยยางรถยนต์ , กระจก , สี , พลาสติก , อสุจิ , เส้นใย , อาวุธ , เส้นผมเส้นขน , เสียง (Voice print) และวีดีโอเทป เป็นต้น

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์พยานวัตถุ

การวิเคราะห์พยานวัตถุนั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้การรับรอง การชี้เฉพาะ การเปรียบเทียบ การจำแนก การแปลผลและการสร้างลำดับเหตุการณ์ โดยอาศัยจากพยานวัตถุชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น พยานวัตถุตามสภาพ พยานวัตถุที่เป็นรูปแบบ พยานวัตถุไม่ถาวร และพยานวัตถุที่สามารถถ่ายทอดหรือโยกย้ายได้ก็ตาม ซึ่ง Lee ได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์พยานวัตถุออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ขั้นการรับรอง (Recognition)

เป็นความสามารถที่จะแบ่งแยกความสำคัญและศักยภาพของพยานวัตถุนั้นโดยอาศัยจากข้อมูลพื้นฐานซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนและเจ้าหน้าที่ตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ การรับรองนี้อาจจะเป็นการรับรองในเรื่องของรูปแบบ คุณสมบัติภายนอก การทดสอบเบื้องต้นในสถานที่เกิดเหตุและข้อมูลการวิเคราะห์ อาจกล่าวได้ว่าการรับรองนี้เป็นก้าวแรกของการตรวจวิเคราะห์พยานวัตถุที่มีความสำคัญที่สุด พยานวัตถุใดปราศจากการรับ

รองก็จะไม่สามารถนำมาตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการหรือตรวจวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ได้ เหตุที่ไม่รับรอนั้น อาจเกิดจากวิธีการเก็บและการรักษาวัตถุพยานนั้นไม่เหมาะสม

4.2.2 ขั้นการชี้เฉพาะ (Identification)

การชี้เฉพาะเป็นขบวนการที่นำเอาคุณลักษณะกว้าง ๆ มาใช้ในการชี้เฉพาะตัว โดยทั่วไปแล้วอาจใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีในการพิจารณา ได้แก่ การวัดภายนอก คุณสมบัติภายนอก คุณสมบัติทางเคมี ลักษณะรูปแบบ คุณสมบัติทางชีววิทยาและคุณสมบัติทางภูมิคุ้มกันโรค ในบางกรณีการตรวจวิเคราะห์ในขั้นนี้ ก็ถือว่าเพียงพอแล้วไม่ต้องทำการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป อย่างไรก็ตามการชี้เฉพาะถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการตรวจวิเคราะห์ที่ลึกลงไป

4.2.3 ขั้นการจำแนก (Classification)

การจำแนกกระทำโดยการเปรียบเทียบคุณลักษณะทั่วไปของพยานวัตถุ ปัญหาเกี่ยวกับพยานวัตถุตัวอย่าง ถ้าผลการตรวจสอบคุณลักษณะทั่วไปของพยานวัตถุปัญหากับตัวอย่างนั้นตรงกันหมดก็แสดงว่าเป็นพยานวัตถุจากแห่งเดียวกัน แต่ถ้าผลการตรวจปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนนั้นก็แสดงว่าไม่ได้มาจากแหล่งกำเนิดเดียวกัน ข้อมูลตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาพิจารณาตัดหรือแยกออกไปได้โดยสิ้นเชิง การตรวจวิเคราะห์ในขั้นการจำแนกนี้ใช้การเปรียบเทียบโดยใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์

4.2.4 ความเป็นเอกลักษณ์ (Individualization)

ความเป็นเอกลักษณ์เป็นการพิสูจน์ความเป็นหนึ่งเดียว สิ่งใดจะเหมือนกันได้สิ่งนั้นจะต้องเป็นสิ่งเดียวกันเท่านั้น ขั้นตอนการพิสูจน์เอกลักษณ์นี้เป็นขั้นตอนที่ยากที่สุดของการวิเคราะห์พยานวัตถุ กระทำโดยการเปรียบเทียบจากคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะเฉพาะ (Class and Individual Characteristics)

คุณลักษณะทั่วไปนั้นใช้สำหรับบอกชนิดหรือประเภทของสิ่งของนั้น ๆ ส่วนคุณลักษณะเฉพาะใช้สำหรับบอกความเป็นเอกลักษณ์ของวัตถุสิ่งนั้นว่าไม่ใช่อันอื่นแต่เป็นอันนั้นอันเดียว ซึ่งคุณลักษณะเฉพาะนั้นอาจจะมีกำเนิดมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.4.1 ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น รอยลายเส้นของนิ้วมือ นิ้วเท้า ร่องรอยความไม่เรียบรอยบนพื้นรองเท้าซึ่งผลิตจากโรงงาน หรือรอยอันเกิดจากเหล็กสว่านที่ใช้เจาะภายในลำกล้องปืน เป็นต้น

4.2.4.2 การเสียหายเล็กน้อยจากการใช้งานไม่เหมาะสม เช่น กรณีการใช้เครื่องมือที่ไม่ถูกต้องกับชนิดของงาน เช่น ใช้มีดทำครัวไปผ่าฟัน เป็นต้น

4.2.4.3 การเสียหายมาก ๆ จากการใช้งานผิด ๆ เช่น กรณีการใช้เครื่องมือโดยไม่ระมัดระวัง เช่น ใช้เลื่อยไม้ไปตัดโดนเหล็ก หรือใช้ขวานผ่าตู้ไม้รั้ว เป็นต้น

4.2.4.4 การลึกรอยที่ไม่สม่ำเสมอ หรือโดนอุบัตินเหตุ เช่น ยางรถยนต์ซึ่ง ลึกรอยไม่เท่ากัน หรือรอยถลอกที่บริเวณล้อรถเก่า หรือรอยลึกรอยที่ปรากฏเพียงบางส่วนของรอยรถเก่า อันเกิดจากลักษณะการเดิน เป็นต้น

4.2.5 ลำดับย้อนเหตุการณ์ (Reconstruction)

พยานวัตถุสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการลำดับย้อนเหตุการณ์หรือปะติดปะต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้น ซึ่งขั้นตอนนี้ต้องอาศัยผลจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ผลจากการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ ตรรกวิทยา ข้อมูลทางสถิติและข้อมูลชนิดอื่น ๆ บางครั้งการสร้างย้อนเหตุการณ์ของอาชญากรรมเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก ต้องมีการเชื่อมโยงพยานวัตถุเข้ากับข้อมูลการสอบสวนและบันทึกปากคำของพยานทั้งหมด

4.3 บทบาทของพยานวัตถุต่อการสืบสวนสอบสวน

จุดประสงค์หลักของการตรวจพิสูจน์พยานวัตถุก็เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อพนักงานสอบสวนนำมาใช้ในการคลี่คลายคดี และใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการตัดสินใจคดีในชั้นศาล พยานวัตถุสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้ดังนี้ (สันต์ สุขวาทน์ , ม.ป.ป. : 9-11)

4.3.1 ข้อมูลที่บ่งชี้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น (Corpus Delicti)

ข้อมูลที่บ่งชี้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นก็คือ ความจริงที่แสดงว่ามีอาชญากรรมเกิดขึ้น ตัวอย่าง เช่น รอยงัด , ร่องรอยการรื้อค้นภายในห้องและการหายของทรัพย์สินเป็นสิ่งบ่งบอกได้ว่ามีการลักทรัพย์ เกิดขึ้น หรือกรณีพบรอยโลหิต , อาวุธ , เสื้อผ้าฉีกขาด ก็ถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่แสดงว่ามีการทำร้ายร่างกายกันเกิดขึ้น เป็นต้น

4.3.2 ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงวิธีการกระทำผิดของคนร้าย (Modus Operandi) MO

อาชญากรรมทุกคดีจะต้องมีข้อมูลที่บ่งชี้ถึงวิธีการกระทำผิด ซึ่งก็คือวิธีการในการกระทำความผิด พยานวัตถุสามารถช่วยบอกถึง MO ได้ ตัวอย่าง เช่น กรณีคดีลักทรัพย์ วิธีการเข้าในอาคาร , เครื่องมือที่ใช้และชนิดของทรัพย์สินที่ถูกโจรกรรม ล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ในการระบุถึงวิธีการทำงานของคนร้ายหรือในกรณีวางเพลิง ชนิดของตัวเร่งการลุกไหม้และวิธีในการจุดไฟก็ถือเป็นพยานวัตถุอย่างหนึ่งที่ช่วยบอกถึงวิธีการทำงานของผู้วางเพลิง เป็นต้น MO นี้ เป็นพื้นฐานที่ใช้ในการเชื่อมโยงแนวทางการสืบสวนสอบสวนไปถึงตัวผู้กระทำผิดได้และใช้สร้างแผนประทุษกรรมของคนร้าย

4.3.3 ใช้เชื่อมโยงผู้ต้องสงสัยเข้ากับผู้เสียหาย

บทบาทของพยานวัตถุในแง่ นี้ ถือเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้เกือบทุกคดี เช่น โลหิต ,

เส้นผม , เส้นใยเสื้อผ้า , เครื่องสำอางและสิ่งอื่น ๆ จากผู้เสียหายอาจติดไปกับตัวคนร้ายได้ บางครั้งสิ่งของที่เป็นของคนร้ายก็อาจติดไปกับผู้เสียหายได้เช่นกัน เช่น ลูกกระสุนปืนที่ยิงมาจากอาวุธปืนของผู้ต้องสงสัยฝังอยู่ในร่างกายผู้เสียหายหรือฝังอยู่ในศพของผู้ตาย เป็นต้น

4.3.4 ใช้เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ

การใช้ข้อมูลตรงนี้จะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสืบสวนสอบสวนในสถานที่เกิดเหตุ มีพยานวัตถุหลายชนิดที่คนร้ายอาจทิ้งไว้ในสถานที่เกิดเหตุ เช่น รอยลายนิ้วมือ เส้นผม เส้นขน โลหิต รวมถึงอาวุธและสิ่งของอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็ลูกกระสุนปืน , ปลอกกระสุนปืน หรือในบางคดียังมี พยานวัตถุอาจถูกนำออกจากสถานที่เกิดเหตุ โดยตั้งใจ เช่น ทรัพย์สินที่ถูกขโมย หรือเป็วัตถุสิ่งของที่มีขนาดเล็กได้ติดตัวคนร้ายไปจากสถานที่เกิดเหตุ เช่น เศษแก้ว , เศษใบไม้ , เส้นใยพรมที่ติดไปกับพื้นรองเท้า เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการเชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ

4.3.5 ใช้ยืนยันหรือหักล้างคำให้การของพยาน

ผลจากการวิเคราะห์พยานวัตถุทำให้สามารถสรุปได้ว่าคำกล่าวหรือคำให้การของแต่ละบุคคลนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ เพียงใด ตัวอย่าง เช่น การตรวจพิสูจน์คราบโลหิตบริเวณกันชนหน้าของรถยนต์ที่เจ้าของรถอ้างว่าเขาชนสุนัขมา ซึ่งผลการตรวจโลหิตจะสามารถพิสูจน์คำให้การของเจ้าของรถได้ว่าโลหิตนั้นเป็ของสุนัขจริงหรือไม่ เป็นต้น

4.3.6 สามารถชี้ถึงตัวผู้กระทำผิด

พยานวัตถุ ที่ดีที่สุดในการระบุถึงตัวผู้ต้องสงสัยก็คือ รอยลายนิ้วมือ โดยรอยลายนิ้วมือในสถานที่เกิดเหตุสามารถนำมาตรวจเปรียบเทียบบุคคลที่เป็เจ้าของรอยลายนิ้วมือนั้นได้ เนื่องจากรอยลายนิ้วมือในแต่ละบุคคลมีความเป็เอกลักษณ์ (Individualization)

4.3.7 ใช้กำหนดแนวทางการสืบสวน

การวิเคราะห์พยานวัตถุจากผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และผลการตรวจในห้องปฏิบัติการทำให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสามารถกำหนดแนวทางที่จะสืบสวน หรือมุ่งประเด็นไปอย่างถูกต้อง

4.3.8 สามารถระบุชนิดของสารหรือวัตถุของกลาง

ผลจากการตรวจชิ้นส่วนพยานวัตถุทำให้สามารถชี้ชัดได้ว่าพยานวัตถุ นั้นเป็สิ่งใด เช่น การวิเคราะห์เส้นใยในห้องปฏิบัติการบางครั้งอาจบอกได้ถึงโรงงานผลิตเส้นใยหรือเครื่องแต่งกายนั้นได้ เป็นต้น

4.4 สถานที่ที่จะพบพยานวัตถุ

4.4.1 สถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นสถานที่ที่เหตุเกิดขึ้นและเป็นแหล่งรวมของบรรดา พยานวัตถุส่วนใหญ่

4.4.2 ที่ตัวของผู้เสียหาย เป็นอีกแหล่งหนึ่งซึ่งมีพยานวัตถุปรากฏอยู่ได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่าง เช่น คดีข่มขืนกระทำชำเรา การที่เจ้าหน้าที่ส่งตัวผู้เสียหายไปให้แพทย์ตรวจสอบหาร่องรอยข่มขืนได้แก่ คราบอสุจิ เส้นขน ร่องรอยบาดแผล ก่อนจะสรุปได้ว่าเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ล้วนแสดงให้เห็นความสำคัญของพยานวัตถุแหล่งนี้ได้เป็นอย่างดี

4.4.3 ที่ตัวคนร้าย โดยหากคนร้ายได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุแล้วก็จำเป็นต้องนำสิ่งของบางอย่างติดตัวออกไปจากที่เกิดเหตุด้วย โดยสิ่งของนั้นอาจมีขนาดใหญ่ เช่น ทรัพย์สินจากการโจรกรรม หรืออาจมีขนาดเล็กมาก ๆ เช่น เศษดิน , เศษแก้วที่ติดไปกับพื้นรองเท้า เป็นต้น

5. กฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานไว้ในภาค 2 สอบสวน ลักษณะ 2 การสอบสวน ในหมวดที่ 1 การสอบสวนสามัญ และในภาค 5 พยานหลักฐาน หมวดที่ 1 ถึง 5 โดยได้กำหนดชนิดประเภทของพยานหลักฐาน อำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานตลอดจนกระบวนการนำพยานหลักฐานมาใช้อ้างเป็นพยานในชั้นศาล ซึ่งปรากฏในมาตราต่าง ๆ พบสรุปส่วนที่สำคัญได้ดังนี้ (นคร พจนวรรณพงษ์และพลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา , 2529:68-69,121-127)

มาตรา 131 ได้บัญญัติว่า “ให้ พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด”

มาตรา 132 ได้บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหาหรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้ากับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำผิด ซึ่งได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้...”

มาตรา 226 ได้บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสารหรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น ...”

มาตรา 227 ได้บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งนำพนักงานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น”

มาตรา 241 ได้บัญญัติว่า “สิ่งใดใช้เป็นพยานวัตถุต้องนำมาศาล

ในกรณีที่น่ามาไม่ได้ ให้ศาลไปตรวจจดรายงานยังที่พยานวันดูนั้นอยู่ตามเวลาและวิธีซึ่งศาลเห็นสมควรตามลักษณะแห่งพยานวัตถุ”

มาตรา 242 ได้บัญญัติว่า “ในระหว่างการสอบสวน ใต้วงมุลฟ้องหรือพิจารณาสิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้ข้อหรือทำลายตรา การข้อหรือตีตราใหม่ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น”

จากแนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐานและกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานจะพบว่าพยานหลักฐานนั้นเป็นเรื่องของวิธีการค้นหาความจริง ที่มีระเบียบแบบแผนหรือมีกฎเกณฑ์ที่ผ่านการพิจารณาจากเจ้าพนักงานของรัฐ โดยอาศัยเหตุผลหรือการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ และสามารถพิสูจน์ความจริงได้ตามหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมได้ให้ความสำคัญต่อพยานวัตถุหรือวัตถุพยานมากขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์นั้นมีขีดความสามารถในการตรวจพิสูจน์หลักฐานสูง นอกจากนี้วัตถุพยานยังเป็นสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรม สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ จึงถือเป็นพยานหลักฐานที่ได้รับการยอมรับในชั้นศาลมากที่สุด แต่จากบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานนั้น จะพบว่ากฎหมายได้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งได้แก่พนักงานสอบสวนและศาล ที่จะต้องพิสูจน์ค้นหาความจริงด้วยพยานหลักฐาน รวมทั้งการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานและการนำสืบพยานหลักฐานโดยชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้นการมีเจ้าหน้าที่มูลนิธิเข้ามาช่วยเหลือพนักงานสอบสวนในการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานโดยเฉพาะวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ นั้น อาจถือได้ว่าการกระทำไปโดยไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานได้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยป่อเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุว่ามีความรู้และความคิดเห็นที่ถูกต้องเพียงใด อันจะส่งผลกระทบต่อการเพิ่มหรือลดความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่ได้แสวงหารวบรวมมาได้จากสถานที่เกิดเหตุ เพราะเนื่องจากศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการรับฟังและซึ่งนำพนักงานหลักฐานทั้งปวงอย่างอิสระ

แนวความคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ (CRIME SCENE INVESTIGATION) ในงานสืบสวนของตำรวจ เป็นการตรวจหาร่องรอยหลักฐานจากสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างในทางคดีที่ดำเนินการสืบสวนอยู่ เช่น ในสถานที่เกิดเหตุลัทธิภัย สถานที่พบศพ หรือสถานที่น่าสงสัยว่าได้มีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น การปฏิบัติในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุนี้ถือว่ามีความสำคัญมากโดยเฉพาะคดีที่ไม่มีประจักษ์พยานหรือหาพยานบุคคลไม่ได้ หรือคดีฆาตกรรมที่มีการเคลื่อนย้ายหลักฐานและพยายามบิดเบือนทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวน (พงศัพัตน์ ฉายาพันธุ์ , 2537 : 135)

1. ความหมายของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

1.1 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หมายความว่า การตรวจสอบสถานที่ซึ่งเกิดเหตุการณ์ทางคดีอาญาขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว หมายถึง สถานที่ซึ่งมีเหตุการณ์ประกอบอาชญากรรมเกิดขึ้น เช่น การประทุษร้ายต่อชีวิต หรือร่างกาย การโจรกรรม ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นต้น (พงศกรณ์ ชูเวช , 2530:29)

1.2 การตรวจสอบบริเวณที่เกิดเหตุ หมายความว่า การค้นหา เก็บรวบรวมและรักษาข้อมูล ทั้งที่มีรูปร่างลักษณะและไม่มีรูปร่างลักษณะ ซึ่งเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับอาชญากรรมเพื่อให้รูปร่าง หน้าตาของคนร้าย วิธีการอาชญากรรมและรายละเอียดของอาชญากรรมมีความชัดเจนขึ้น (บริษัท เซอิอูน (ประเทศไทย) จำกัด ,ม.ป.ท.:40)

1.3 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หมายความว่า การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการสืบสวนหรือสอบสวนในคดีอาญา เดินทางไปยังสถานที่เกิดการกระทำผิดอาญาหรือเกิดมีคดีอาญาเกิดขึ้น เพื่อตรวจสอบทราบและค้นหาร่องรอยของการกระทำผิด (กัมพล อรุณพลอด , 2535:51)

จากความหมายของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สรุปได้ว่า เป็นการค้นหาด้วยวิธีการแสวงหา เก็บรวบรวมและรักษาข้อมูล อันเป็นข้อเท็จจริง ซึ่งหมายถึงพยานหลักฐานนั่นเอง เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้ทราบรายละเอียดแห่งการกระทำผิด

2. หลักการการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

จากสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งหมายถึงสถานที่ที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น และอาจหาพยานวัตถุได้ด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ไม่ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สามารถอ่านสภาพของสถานที่เกิดเหตุได้ว่าใครเป็นผู้กระทำผิด ทำอย่างไร ด้วยวิธีการใด เมื่อเวลาอะไรและประสงค์ต่ออะไร ดังนั้นผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องมีความเชื่อมั่นว่าสถานที่เกิดเหตุเป็นกุญแจสำคัญ อันจะนำไปสู่การคลี่คลายคดี ต้องมีสมาธิในการตรวจสอบไม่ให้เกิดความหวั่นไหวตลอดจนมีความใจเย็นกระทำด้วยความรอบคอบระมัดระวังอย่างมีขั้นตอน ตามหลักวิชาการ ก็จะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากพยานวัตถุต่าง ๆ

ในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึง จากตัวผู้เสียหายและตัวคนร้ายได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเกี่ยวกับหลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุ นั้น สันติ สุขวัจน (ม.ป.ป.: 15 - 19) ได้กำหนดสิ่งที่เจ้าหน้าที่ควรยึดปฏิบัติในการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อให้ได้ผลดีที่สุด พอสรุปได้ดังนี้

2.1 เมื่อได้รับแจ้งเหตุ ต้องรีบไปสถานที่เกิดเหตุให้เร็วที่สุด เพราะการไปสถานที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็วจะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการดังต่อไปนี้

2.1.1 อาจสามารถระงับเหตุได้ทันเวลาที่ และช่วยเหลือผู้บาดเจ็บได้ก่อนที่เหตุการณ์จะลุกลามทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรง เช่น การไประงับเหตุทะเลาะวิวาทกันก่อนที่จะเกิดการทำร้ายร่างกายจนถึงขั้นเสียชีวิตขึ้น เป็นต้น

2.1.2 คนร้ายอาจยังอยู่ในสถานที่เกิดเหตุและสามารถจับกุมตัวได้

2.1.3 สามารถป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมได้มากที่สุด ซึ่งถือเป็นหัวใจของการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อนำไปสู่การคลี่คลายคดีโดยใช้พยานหลักฐานเป็นสำคัญ ยิ่งไปถึงสถานที่เกิดเหตุได้เร็วเท่าไร ก็ยิ่งเป็นการป้องกันความเสียหายของพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้มากเท่านั้น

2.2 พิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างในสถานที่เกิดเหตุว่าเป็นพยานวัตถุ เพราะจะทำให้เจ้าหน้าที่เพิ่มความระมัดระวังและให้ความสำคัญในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุมากขึ้น แต่ในบางกรณีเจ้าหน้าที่จำเป็นจะต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุก่อนที่ผู้ชำนาญจะมาถึง ก็ควรยึดหลักปฏิบัติ กล่าวคือ ไม่เพิ่มพยานวัตถุและไม่ทำลายพยานวัตถุ โดยผู้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่แตะต้องเคลื่อนย้ายสิ่งใดในสถานที่เกิดเหตุ เช่น การล้างมือในห้องน้ำ การทดลองป็นหน้าต่าง จำลองแบบการเข้า-ออกของคนร้าย เป็นต้น เพราะจะเป็นการเพิ่มรอยลายนิ้วมือของตัวเองและทำลายรอยลายนิ้วมือของคนร้ายได้

2.3 รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มาร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ เช่น ผู้ชำนาญจากกองพิสูจน์หลักฐาน แพทย์นิติเวช เป็นต้น โดยสิ่งที่เจ้าหน้าที่ชุดแรกควรปฏิบัติขณะรอผู้ชำนาญมาร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุได้แก่

2.3.1 บันทึกชื่อของพยานและบุคคลอื่น ๆ ที่เข้า-ออกสถานที่เกิดเหตุ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการแยกรอยลายนิ้วมือแฝงและพยานวัตถุอื่นของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในคดีออก

2.3.2 บันทึกข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ เมื่อเจ้าหน้าที่ไปถึงกรณีนี้จะมีประโยชน์มากเมื่อเหตุเพิ่งเกิด เพราะบุคคลที่อยู่ในขณะนั้นน่าจะเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.3.3 หาข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่เกิดขึ้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ชำนาญวางแผนการปฏิบัติงานในขั้นต่อไปได้

2.3.4 แยกตัวผู้ต้องสงสัยออกจากพยาน เพื่อมิให้เกิดการพูดคุยชักจูงกันระหว่างผู้ต้องสงสัยกับพยาน ซึ่งอาจทำให้รูปคดีเปลี่ยนแปลงไปในภายหลังได้

2.3.5 แนะนำพยานไม่ให้ถกเถียงพูดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ป้องกันการเบี่ยงเบนของรูปคดี ถ้าเป็นไปได้ควรแยกพยานออกจากกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งประจักษ์พยาน

2.3.6 เจ้าหน้าที่เองก็ไม่ควรพูดคุยหรือถกเถียงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับพยาน

2.3.7 เจ้าหน้าที่ควรฟังคำบอกเล่าของพยานอย่างตั้งใจ โดยไม่แทรกความคิดเห็นใด ๆ เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลจากพยานแต่ละคนให้ได้มากที่สุด และได้รวดเร็วที่สุด

2.3.8 ป้องกันพยานวัตถุต่าง ๆ จากการถูกทำลาย เช่น จากสภาพดินฟ้าอากาศและจากฝูงชนที่มามุงดูเหตุการณ์ เป็นต้น

3. ขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจำเป็นจะต้องกระทำเป็นลำดับขั้นเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างเต็มที่ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างไม่มีระบบจะทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ เสียหายและกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จในการคลี่คลายคดี เกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุนี้ สันติ สุขวัจน (ม.ป.ป.: 19 - 39) ได้นำเสนอไว้สรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1 การวางแผนปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุ

ก่อนจะเข้าทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานโดยหาข้อมูลจากพยานผู้เห็นเหตุการณ์ ผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ชุดแรกthatไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ตัวอย่างเช่น การวางแผนเพื่อกำหนดเส้นทางในการเข้าสถานที่เกิดเหตุไม่ให้ทับรอยเส้นทางคนร้าย ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้พยานหลักฐานที่สำคัญของคนร้ายเสียหายไป

3.2 การบันทึกสภาพของสถานที่เกิดเหตุ

การบันทึกสภาพของสถานที่เกิดเหตุ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสภาพสถานที่เกิดเหตุนั้นถือว่าเป็นพยานวัตถุชนิดหนึ่ง สามารถใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงทางคดีได้ แต่เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุมีโอกาสจะถูกเปลี่ยนแปลงสภาพได้ตลอดเวลา ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นต้องทำการบันทึกไว้ให้ละเอียดสมบูรณ์ครบถ้วนทุกประการ ถึงแม้ว่าคดีนั้นจะยังจับตัวคนร้ายไม่ได้ แต่รายละเอียดของคดีจะยังคงอยู่ในบันทึกตลอดเวลา สามารถถูกนำมาใช้ได้ตลอดไปจนกว่าจะสิ้นอายุความ การบันทึกสภาพของสถานที่เกิดเหตุปกติทำได้ 3 วิธี คือ

3.2.1 วิธีการจดบันทึก สิ่งที่ต้องควรจดบันทึก ได้แก่ สภาพที่ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุสัมผัสได้โดยประสาททั้ง 5 ของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นประสาทตา หู จมูก ลิ้นและกายสัมผัส

ตัวอย่าง เช่น ได้เห็นอะไรบางอย่างในสถานที่เกิดเหตุต้องจดไว้ให้ละเอียดตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้าสู่สถานที่นั้น หรือ ได้ยินเสียงใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุก็ควรจดบันทึกไว้เช่นกัน หรือได้กลิ่นที่มีลักษณะสำคัญ เช่น กลิ่นดินปืน กลิ่นบูหรี กลิ่นน้ำมันเชื้อเพลิง หรือ ความรู้สึกที่ว้าวร้อน หนาว อบอ้าว ขณะที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ควรได้จดบันทึกไว้เพราะอาจเป็นผลมาจากพฤติกรรมบางอย่างที่เกิดขึ้นในขณะที่เกิดเหตุก็เป็นได้ เป็นต้น

3.2.2 การถ่ายภาพ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุนั้นมีวัตถุประสงค์หลักคือ การช่วยเพิ่มความละเอียดของการบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะการถ่ายภาพสามารถบันทึกสิ่งที่พบเห็นในครั้งแรกได้อย่างเที่ยงตรง ก่อนที่สถานที่เกิดเหตุนั้นจะเปลี่ยนแปลงไป , ประโยชน์ในด้านการสืบสวนสอบสวน โดยการพิจารณาจากภาพถ่ายอาจพบสิ่งที่ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุไม่สังเกตเห็นหรือไม่ได้จดบันทึกลงไป นอกจากนี้การพิจารณาจากภาพถ่าย จะทำให้เจ้าหน้าที่คนอื่นที่ไม่ได้เป็นคนตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุสามารถเข้าใจและมองเห็นภาพของสถานที่เกิดเหตุได้ง่ายยิ่งขึ้น , ประโยชน์ในด้านของการเป็นพยานหลักฐาน โดยทำให้บุคคลอื่น ๆ หรือศาล ได้เข้าใจและทราบถึงความเป็นจริงที่ถูกต้อง

3.2.3 การทำแผนที่และแผนผัง การทำแผนที่และแผนผังเข้ามาสนับสนุนการจดบันทึกและการถ่ายภาพเพราะแผนที่และแผนผังจะช่วยลดปัญหาเรื่องความละเอียดของภาพถ่ายลงได้ ด้วยการที่นำเอาเฉพาะสิ่งที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมาบรรจุลงในแผนที่และสามารถทำแผนที่และแผนผังในลักษณะ 3 มิติ ได้ด้วย การทำแผนที่และแผนผังสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ

3.2.3.1 การทำแผนที่และแผนผังคร่าว ๆ (Rough Sketch) มักจะเขียนด้วยดินสอในกรอบที่กำหนดไว้ว่าเป็นเขตของสถานที่เกิดเหตุ ไม่จำเป็นต้องถูกต้องตามมาตราส่วนที่แท้จริง แต่ระยะห่างของวัตถุต่าง ๆ ต้องวัดและระบุลงไปอย่างชัดเจน

3.2.3.2 การทำแผนที่สำหรับแสดงในชั้นศาล หรือแผนที่แบบละเอียด (Finished Drawing) เมื่อเจ้าหน้าที่เสร็จจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแล้ว จะต้องทำแผนผังฉบับสมบูรณ์ขึ้นมาอีก โดยยึดแผนที่และแผนผังอย่างหยาบมาเป็นแม่แบบ การทำแผนที่แบบนี้จะต้องมีขนาดและสัดส่วนที่ถูกต้องตามมาตราส่วน มีความชัดเจนและสมบูรณ์

3.3 การค้นหาพยานวัตถุ

เมื่อมีการบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการค้นหาพยานวัตถุเพื่อเก็บรวบรวมมาดำเนินการตรวจพิสูจน์ หรือใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณา

ดำเนินคดีต่อไป ก่อนการค้นหาพยานวัตถุสิ่งแรกที่ต้องกระทำคือ การทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการค้นหานั้นคืออะไร ยิ่งถ้าหากมีการใช้คนจำนวนมากช่วยในการค้นหาก็ยิ่งมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจในทางเดียวกันมากขึ้น ดังนั้นสิ่งที่สมควรให้ความสนใจค้นหาอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- ประเภทพยานวัตถุที่บ่งชี้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว (Corpus Delecti Evidence) : เป็นพยานวัตถุประเภทแรก ที่เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องค้นหาให้พบก่อนที่จะเชื่อได้ว่าเกิดการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว (Body of Crime) ก่อนที่จะดำเนินการอย่างอื่น ต่อไป ตัวอย่าง เช่น คดีฆาตกรรม หากยังไม่พบศพหรือชิ้นส่วนของศพก็ยังไม่อาจเชื่อได้ว่าเกิดการฆาตกรรมขึ้น หรือคดีลักทรัพย์ก็เช่นกัน ถ้ายังไม่มีหลักฐานว่ามีทรัพย์นั้นจริง และทรัพย์นั้นหายไป เจ้าหน้าที่ก็ไม่อาจแน่ใจว่ามีการลักทรัพย์เกิดขึ้น เป็นต้น

- ประเภทพยานวัตถุที่บ่งชี้ว่าคนร้ายทำผิดโดยวิธี (Modus Operandi Evidence): เป็นพยานวัตถุ จำพวกที่บอกให้รู้ถึงวิธีการที่คนร้ายใช้ในการทำความผิด ตัวอย่าง เช่น รอยงัด รอยตัด รอยปีนป่าย บอกถึงเส้นทางที่คนร้ายใช้เข้าไปในเคหะสถาน เป็นต้น พยานวัตถุประเภทนี้มีความสำคัญสำหรับใช้สร้างแผนประทุษกรรมและเป็นแนวทางในการสืบสวนหาตัวคนร้าย

- ประเภทพยานวัตถุที่บ่งชี้ว่าคนร้ายเป็นใคร (Associative Evidence) โดยจะเป็นเครื่องพิสูจน์ยืนยันว่าคนร้ายเป็นใครและใช้บุคคลที่ต้องสงสัยหรือไม่ สำหรับพยานวัตถุประเภทนี้ แยกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่คนร้ายทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุ อันได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำผิด เช่น อาวุธ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย รองรอยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็รรอยลายนิ้วมือ รอยยางรถยนต์ รอยเครื่องมือ (Tool Marks) ตลอดจน เอกสารลายมือ และสิ่งอื่น ๆ ที่คนร้ายอาจทำตกในที่เกิดเหตุ เช่น เส้นผม เส้นขน คราบเลือด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถใช้เชื่อมโยงคนร้ายเข้ากับการกระทำผิดได้ ถ้าเราสามารถพิสูจน์เอกลักษณ์ของสิ่งเหล่านี้ได้ว่าตรงกับของผู้ใด หรือมีต้นตอมาจากที่ใด เป็นต้น

ลักษณะที่คนร้ายนำไปจากที่เกิดเหตุ เป็นพยานวัตถุที่จะโยงคนร้ายเข้ากับสถานที่เกิดเหตุ และเชื่อมโยงเข้ากับการกระทำผิดได้ ตัวอย่าง ได้แก่ ทรัพย์สินที่คนร้ายนำติดตัวไปจากการโจรกรรม , รองรอยต่าง ๆ เช่น รอยบาดแผลที่ติดตัวคนร้ายไป รวมทั้งวัตถุขนาดเล็กที่ติดตัวคนร้ายไปจากที่เกิดเหตุ เช่น เศษแก้ว เศษใบไม้ เศษดินตามซอกรองเท้า เป็นต้น

3.3.1 การค้นหาพยานวัตถุในสถานที่โล่งแจ้ง หรือภายนอกอาคาร

สิ่งแรกที่ต้องกระทำคือ การกำหนดขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุ ก่อนที่จะให้ครอบคลุมไปถึงไหน ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับสภาพของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ หลังจากนั้นจึงต้องพิจารณาเลือกใช้วิธีการค้นหาพยานวัตถุ โดยวิธีการค้นหาที่โล่งแจ้งนี้มีอยู่หลายวิธีจะพิจารณาเลือกใช้เพื่อความเหมาะสม ดังนี้

3.3.1.1 วิธีค้นหาแบบแถวน้ำกระดาน (Strip Method)

เป็นวิธีเดินค้นหาจากจุดหนึ่งไปหาอีกจุดหนึ่ง เหมาะสำหรับสถานที่เกิดเหตุที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเนื้อที่กว้าง เช่น สนามฟุตบอล โดยแบ่งพื้นที่เกิดเหตุเป็นช่องทางเดินเท่า ๆ กัน แล้วเริ่มทำการตรวจตามช่องทางที่แบ่ง จากด้านในด้านหนึ่งของที่เกิดเหตุตรงไปสุดอีกด้านหนึ่งแล้วเปลี่ยนตรวจในช่องทางที่ถัดไป วกกลับไปมาจนทั่วสถานที่เกิดเหตุ

3.3.1.2 วิธีค้นหาแบบตะแกรง (Grid Method)

เป็นการค้นหาพยานวัตถุที่จะเพิ่มความละเอียดมากขึ้นกว่าเดิม โดยใช้การเดินแบบแถวน้ำกระดานทั้งในแนวราบและแนวตั้ง เพื่อผลในการค้นหาที่ละเอียดมากขึ้นกว่าวิธีแรก เหมาะสำหรับใช้กับพื้นที่ที่เป็นปารก หรือสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการตรวจสอบเพียงครั้งเดียว

3.3.1.3 วิธีค้นหาแบบวงล้อ (Wheel Method)

เป็นการค้นหาพยานวัตถุในพื้นที่ที่เป็นวงกลม โดยแบ่งวงกลมออกเป็นเส้น ๆ ขนาดเท่า ๆ กัน ให้แต่ละคนรับผิดชอบภายในเส้นของวงกลมนั้น ๆ โดยเริ่มต้นค้นหาออกไปจากจุดศูนย์กลางพร้อมกัน แล้วเดินหน้าไปสู่อ้อมรอบวง

3.3.1.4 วิธีค้นหาแบบก้นหอย (Spiral Method)

วิธีนี้ผู้ตรวจค้นต้องเริ่มจากจุดศูนย์กลางเดินเป็นวงกลมให้รัศมีเพิ่มขึ้นตามลำดับทั่วบริเวณ วิธีนี้เหมาะสำหรับใช้ภายนอกอาคารซึ่งมีบริเวณแคบ ๆ

3.3.1.5 วิธีค้นหาแบบโซน (Zone Method)

เป็นการแบ่งพื้นที่ที่จะตรวจออกเป็น 4 ส่วน โดยในแต่ละส่วนนั้นอาจจะแบ่งเป็นพื้นที่ย่อยได้อีก วิธีการนี้เหมาะสำหรับใช้ในอาคารซึ่งมีบริเวณขนาดใหญ่ และมีจำนวนของพยานวัตถุในแต่ละพื้นที่ของบริเวณนั้นแตกต่างกัน

3.3.2 การค้นหาพยานวัตถุในห้องหรืออาคาร

ในกรณีสถานที่เกิดเหตุเป็นภายในอาคารบริเวณ การค้นหาพยานวัตถุมักกระทำได้ง่ายกว่าในที่โล่งแจ้งเพราะมีอาณาเขตล้อมรอบอยู่แล้ว คือ ฝาผนังบ้าน วิธีการตรวจค้น

มักใช้การเดินในแบบก้มหอย เมื่อพบวัตถุพยานก็ปฏิบัติเหมือนกับกรณีของที่โล่งแจ้ง กล่าวคือต้องดำเนินการจดบันทึก ถ่ายภาพ ทำคำหุ้ และเก็บรวบรวมตามลำดับ

3.3.3 การค้นหาพยานวัตถุในยานพาหนะ

บางครั้งยานพาหนะ เช่น รถยนต์ รถไฟ เรือ ฯลฯ กลายเป็นสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญาได้ เช่นกัน การค้นหาพยานวัตถุควรจะต้องกระทำใน 3 แหล่งด้วยกัน ได้แก่

1. พื้นที่รอบ ๆ ยานพาหนะจอดอยู่ จะต้องได้รับความสนใจก่อนเป็นอันดับแรก โดยพยานวัตถุที่ควรให้ความสนใจ ได้แก่ รอยเท้า รอยเลือด รอยยางรถ หรืออาวุธที่คนร้ายอาจโยนทิ้งไว้ เป็นต้น
2. ตัวยานพาหนะด้านนอก เพื่อค้นหาร่องรอยลายนิ้วมือตามบานประตูรถยนต์ กระจกส่องข้าง ฝากระโปรงรถ ตลอดจนร่องรอยรอยเขียวช่น รอยสีรถถลอก รอยครูด ตามที่ต่าง ๆ
3. ภายในตัวรถ โดยนำการค้นหาพยานหลักฐานแบบไซน มาใช้โดยแบ่งรถออกเป็น 4 โซน คือ บริเวณตอนหน้า 2 โซน และตอนหลัง 2 โซน การค้นต้องค้นตั้งแต่พื้นจรดเพดาน เมื่อพบพยานวัตถุใด ๆ ก็ต้องดำเนินการบันทึก ถ่ายภาพ ทำคำหุ้ และเก็บรวบรวม

3.3.4 การค้นหาศพที่ถูกฝัง

ศพเป็นพยานวัตถุที่บ่งชี้ได้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นและกระทำผิดโดยวิธีอะไร และยังอาจบ่งชี้ได้ถึงตัวคนร้ายด้วย

3.4 การตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างปลอดภัย (Crime-scene Safety)

การระมัดระวังและการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปภายในสถานที่เกิดเหตุนั้น จะต้องกระทำอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากในสถานที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะในกรณีฆาตกรรม อาจมีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคต่าง ๆ ได้ เช่น เชื้อวัณโรค เชื้อ AIDS และเชื้อไวรัสตับ เป็นต้น

คณะกรรมการองค์การระหว่างประเทศ ด้านความปลอดภัย มีข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ป้องกันตนเองจากการติดเชื้อในสถานที่เกิดเหตุดังนี้ (Richard , 2001 : 47-48)

3.4.1 ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจำเป็นต้องสวมถุงมือยางและสวมถุงป้องกัน รองเท้า เพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคจากวัตถุสิ่งของ เช่น ในคดีฆาตกรรมจะมีเลือดและสารคัดหลั่งอยู่ตามร่างกายหรือกระจายอยู่ในที่เกิดเหตุ

3.4.2 ให้ใช้ผ้าปิดปากปิดจมูก สวมแว่นตาหรือหน้ากากป้องกันใบหน้า เพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคจากฝุ่นหรือไอ ที่จะพบได้ในสถานที่เกิดเหตุ

3.4.3 การตรวจเก็บวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ จะต้องใช้ความระมัดระวัง เกี่ยวกับสิ่งของมีคมต่าง ๆ เช่น มีด เข็มฉีดยา มีดโกน ฯลฯ โดยเฉพาะเมื่อจับต้องกับของมีคมเหล่านี้

3.4.4 เมื่อมีวัตถุที่น่าเชื่อว่าสามารถทำให้ติดเชื้อโรคได้อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ผู้ตรวจเก็บควรจะใช้ถุงพลาสติกสำหรับวัตถุอันตรายทางชีววิทยา เพื่อใส่สิ่งของพวกถุงมือ เสื้อคลุม ผ้าปิดจมูก ปากกา ฯลฯ และเมื่อออกจากสถานที่เกิดเหตุให้นำถุงนี้ขนส่งโดยรถเก็บขยะสารพิษโดยเฉพาะ

3.4.5 การจดบันทึกควรทำขณะที่สวมถุงมือและหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนเชื้อโรคกับปากกา สมุดบันทึก เมื่อใดก็ตามที่ปากกาไปปนเปื้อนเชื้อโรคให้ทิ้งลงในถุงวัตถุอันตรายและนำออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ

3.4.6 เมื่อเครื่องป้องกันส่วนตัวต่าง ๆ เกิดตกลงพื้น หรือฉีกขาดเสียหาย จะต้องเอาออกทิ้งโดยทันที ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุต้องทำความสะอาดร่างกายโดยใช้น้ำยาล้างทำความสะอาด

3.4.7 ห้ามกิน ดื่ม หรือ สูบบุหรี่ ในสถานที่เกิดเหตุ

3.4.8 สิ่งของที่ไม่สามารถทิ้งได้ เช่น ชุดเครื่องแต่งกาย ผ้าเช็ดตัว ซึ่งอาจจะปนเปื้อนเชื้อโรค ก็ควรส่งไปซักโดยร้านซักรีดที่มีคุณภาพ ไม่ควรนำกลับบ้านเพื่อซักล้างเอง

4. การรักษาสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Protection)

การรักษาสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง การรักษาให้สภาพที่เกิดเหตุอยู่ในสภาพเดียวกับที่พบครั้งแรกไว้ระยะหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็ป้องกันไม่ให้เอกสารหรือหลักฐานสูญหาย (บริษัท เซอิออน (ประเทศไทย) จำกัด , ม.ป.ท.)

Schiro (2002) ได้อธิบายถึงลำดับขั้นตอนของการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดของการเก็บพยานวัตถุและการรักษาพยานวัตถุก็คือการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะสิ่งนี้จะช่วยรักษาพยานวัตถุไม่ให้ถูกทำลาย หรือเสียหายได้ จนกว่าจะได้มีการบันทึกสภาพและตรวจเก็บอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ การรักษาสถานที่เกิดเหตุจะเริ่มตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกได้มาถึงและสิ้นสุดเมื่อเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นและออกจากสถานที่เกิดเหตุ โดยเจ้าหน้าที่ชุดแรกเมื่อเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ควรจะต้องเข้าไปอย่างช้า ๆ และถูกต้องตามหลักวิชาการ อาจจะต้องจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุก่อน รวมถึงควรจะต้องจดบันทึกเกี่ยวกับสภาพของสถานที่เกิดเหตุทั้งหมดที่เข้ามาถึง และหลังจากสถานที่เกิดเหตุไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว นอกจากนี้ควรจดบันทึกเกี่ยวกับช่วงเวลาที่สำคัญ ในสถานที่เกิดเหตุ เช่น เวลาที่ทราบเหตุ เวลาที่มาถึงที่เกิดเหตุและเวลาที่ออกจากสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น

ในการประเมินสถานการณ์ต้องพยายามทำให้เกิดการรบกวนพยานวัตถุต่าง ๆ ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเฉพาะต้องให้ความสนใจกับพื้น เพราะถือได้ว่าเป็นแหล่งของพยานพยานและสามารถถูกทำลายเสียหายได้มากที่สุดด้วย นอกจากนี้มีบางสิ่งที่เจ้าหน้าที่ควรได้จด

บันทึก ได้แก่สภาพของประตูหน้าต่าง และแสงสว่าง (ทั้งแสงธรรมชาติและแสงไฟ),ถ้ามีกลิ่นหอมหรือเหม็น, ถ้ามีบางสิ่งผิดปกติ หรือมีบางสิ่งที่สำคัญ เกี่ยวกับตัวผู้ต้องสงสัย เช่นสภาพทางร่างกาย ,สภาพความเจ็บป่วย ,การให้ปากคำ ฯลฯ รวมทั้งสิ่งสำคัญอื่น ๆ เกี่ยวกับตัวเหยื่อ เพื่อให้สถานที่เกิดเหตุถูกเปลี่ยนแปลงไปควรจะกั้นสถานที่เกิดเหตุเพื่อป้องกันผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุและเป็นการป้องกันพยานวัตถุด้วย นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ จดชื่อพยานและคนอื่น ๆ ที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ , แยกพยานออกมาจากกลุ่มผู้ต้องสงสัย , ห้ามพูดคุยถึงเหตุการณ์ในคดีกับพยานหรือคนที่มามุ่งดูเหตุการณ์ หรือให้พยานพูดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น , ต้องป้องกันพยานวัตถุที่อาจถูกทำลายได้

ส่วนกรณีผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง , เจ้าหน้าที่ของรัฐ , นักการเมือง , นักข่าว ฯลฯ ไม่ควรอนุญาตให้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ วิธีการที่จะขัดขวางคนที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปก็คือ ให้มีทางเข้าออกที่เกิดเหตุเพียงทางเดียว ให้เจ้าหน้าที่ที่ยืนเฝ้าตรงทางเข้าออก พร้อมจดชื่อผู้ที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุทั้งหมด และให้แจ้งให้ทราบด้วยว่า การที่พวกเขาเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ นั้น พวกเขาอาจไปสร้างปัญหาโดยการไปเพิ่มพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ และเหตุผลที่ต้องจดชื่อพวกเขาเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุต้องการขอเก็บรอยลายนิ้วมือ รอยเท้า เส้นใย เส้นผม เส้นขน น้ำลายและเลือด จากทุก ๆ คนที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ วิธีการนี้อาจช่วยขัดขวางผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้ในระดับหนึ่ง การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ นั้นยังรวมถึงตัวผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุด้วย โดยตัวผู้ตรวจไม่ควรเข้าไปในที่เกิดเหตุโดยลำพัง เพราะอาจมีคนร้ายแอบซ่อนอยู่ ดังนั้นจึงควรเข้าไปอย่างน้อย 2 คน และคนหนึ่งควรมีวิทยุรับส่งและอาวุธปืนติดตัวไปด้วยเสมอ

จากที่ได้ทราบถึงลำดับขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสาเหตุใหญ่ที่ทำให้สภาพของสถานที่เกิดเหตุเปลี่ยนไปนั้น เกิดจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น แต่ก็อาจเกิดจากสัตว์เข้าไปเหยียบย่ำ หรือกัดแทะวัตถุพยาน หรือเกิดจากสภาพภูมิอากาศตามธรรมชาติ เช่น มีฝนตกชะล้างวัตถุพยาน หรือถูกลมพัดปลิวไปจากสถานที่เกิดเหตุ หรือแม้แต่แสงแดดก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณค่าของวัตถุพยานลดน้อยลงได้ ดังนั้นปัจจัยที่ทำให้สถานที่เกิดเหตุเสียหาย ได้แก่

1. พวกไทยมุง
2. ผู้มาเฝ้าสถานที่เกิดเหตุเข้าไป
3. มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่เกิดเหตุด้วยความตั้งใจของคนร้าย
4. มีการเปลี่ยนแปลง รูปคดีด้วยเหตุผลของคนบางคน ทำให้การมองสถานที่เกิดเหตุเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น บางคนฆ่าตัวตายแต่ทำรูปคดีให้เหมือนฆาตกรรมเพื่อหวังผลเงินประกันชีวิต

5. สภาพภูมิประเทศ ดิน ฟ้า อากาศ เช่น ฝนตก แดดจัด สิ่งเหล่านี้อาจทำให้พยานหลักฐานบางประเภทสูญหาย หรือเสียหายไป

6. เจ้าหน้าที่ทำเองโดยพลั้งเผลอ ไม่เจตนา

ดังนั้นการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ก็คือ การที่เจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ไปสมทบภายหลัง ระวังป้องกันข้อเท็จจริงและหลักฐานในที่เกิดเหตุมิให้ได้รับความเสียหายหรือถูกทำลายจากการกระทำของคน สัตว์หรือธรรมชาติได้

4.1 วิธีป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ

ในการดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุในทางทฤษฎีนั้น จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนแต่ในแง่ปฏิบัติมักปรากฏว่า มีการปฏิบัติข้ามขั้นตอนเสมอ หรือมีการปฏิบัติพร้อม ๆ กัน เช่น เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึง สถานที่เกิดเหตุ จะต้องทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อน มิใช่ปฏิบัติภายหลังหรือพร้อมไปกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ หรือการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นต้น

ส่วนการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ นั้น ก็ต้องสอดคล้องกับขนาดพื้นที่และขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นบริเวณสถานที่เกิดเหตุด้วย โดยบริเวณสถานที่เกิดเหตุอาจหมายถึงบ้านทั้งหลังและสนามหญ้าทั้งหมด หรือในบางโอกาสอาจหมายถึงบริเวณของตึกทั้งหมดก็ได้ และหลักของการป้องกันสถานที่เกิดเหตุ นั้น มีหลักการดังนี้ (สันต์ สุขวัจน์ ;ม.ป.ป.:16-18)

4.1.1 กรณีสถานที่เกิดเหตุอยู่ในตัวอาคาร

ให้กั้นพื้นที่สถานที่เกิดเหตุ โดยการปิดล้อมประตูทางเข้าทุกบาน หรืออาจใช้เชือก , เฟอร์นิเจอร์ เป็นตัวกั้นพื้นที่ตรงบริเวณที่เกิดเหตุในบ้าน แต่อย่างไรก็ตามการกั้นพื้นที่นี้จะรวมถึงบริเวณทางเข้าออก , บริเวณต่าง ๆ ที่คนร้ายผ่าน และทุก ๆ จุดที่คนร้ายเข้าไปประกอบกิจ เช่น รื้อคันทรัพย์สิน เปิดตู้เย็นดื่มน้ำ เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้ครอบคลุมบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ทั้งหมดจึงควรใช้วิธีปิดล้อมประตูเข้าออก และมีเจ้าหน้าที่เฝ้าอยู่ด้วย

4.1.2 กรณีสถานที่เกิดเหตุอยู่นอกอาคาร

ให้กั้นพื้นที่สถานที่เกิดเหตุ เช่น บนทางเท้า บนถนน บนสนามหญ้า โดยใช้เชือก หรือแผงเหล็กจระจกล้อมรอบบริเวณที่เกิดเหตุไว้ ควรกั้นพื้นที่ให้มีขนาดกว้างกว่าบริเวณที่เกิดเหตุจริง เพราะพยานวัตถุอาจตกอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุมาก เช่น ลูกกระสุนปืน เศษชิ้นส่วนระเบิด หรือเศษชิ้นส่วนรถยนต์ ที่ชนกัน เป็นต้น หลังจากใช้เชือกกั้นแล้ว ควรมีเจ้าหน้าที่รักษาการหรือเดินตรวจตราไปมารอบนอกพื้นที่เพื่อป้องกันไม่ให้นักคนอื่นเข้าไป

4.1.3 การห้ามบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่มีหน้าที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ

การอนุญาตให้เข้าสถานที่เกิดเหตุได้นั้น ควรจำกัดเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยตรงเท่านั้น และควรให้มีจำนวนให้น้อยที่สุด ก่อนการเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุผู้ตรวจจะ

มีวิธีการป้องกันการทำลายร่องรอยหลักฐานไว้ล่วงหน้า เช่น การสวมถุงมือหรือถอดรองเท้าออก สวมถุงพลาสติกแทน เป็นต้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุจึงควรตระหนักไว้เสมอว่าบุคคลที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุสามารถเพิ่มหรือทำลายพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ และในบางครั้งพยานวัตถุที่ถูกทำลายนั้น อาจเป็นพยานหลักฐานหนึ่งเดียวที่จะนำไปสู่การคลี่คลายคดี ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องเข้มงวดเป็นพิเศษ

4.1.4 กรณีพบผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุ

ถ้าผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัสให้รีบเคลื่อนย้ายนำส่งโรงพยาบาลเป็นลำดับแรก แต่ถ้าบาดเจ็บเล็กน้อยให้บันทึกตำแหน่งของผู้ได้รับบาดเจ็บไว้ก่อนแล้วจึงนำส่งโรงพยาบาลภายหลัง โดยเมื่อรถพยาบาลมาถึงเป็นหน้าที่เจ้าหน้าที่จะต้องให้คำแนะนำถึงวิธีและเส้นทางการเข้าสถานที่เกิดเหตุเพื่อหลีกเลี่ยงการทำลายพยานวัตถุให้ได้มากที่สุด และขณะเดียวกันนั้นจะต้องบันทึกสิ่งที่เป็นหน้าที่พยาบาลต้องเคลื่อนย้ายจับต้อง และบันทึกการเคลื่อนที่ของเจ้าหน้าที่พยาบาลในสถานที่เกิดเหตุด้วย

อนึ่งในการนำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาลนั้น ควรมีเจ้าหน้าที่ตำรวจไปด้วยทุกครั้ง เพราะระหว่างเดินทางคนเจ็บอาจให้การที่เป็นประโยชน์ในการสอบสวนออกมา จะได้จดบันทึกไว้ นอกจากนี้ก็เพื่อตรวจหาพยานวัตถุในตัวผู้บาดเจ็บ และเพื่อให้คำแนะนำในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่พยาบาล เพื่อหลีกเลี่ยงการทำลายพยานวัตถุจากร่างกายและเสื้อผ้าของผู้บาดเจ็บ

4.1.5 กรณีพบศพในสถานที่เกิดเหตุ

ให้รักษาสภาพเดิมของศพห้ามเคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสภาพศพโดยเด็ดขาด จนกว่าจะได้มีการตรวจสภาพศพโดยละเอียดจากผู้ชำนาญ ยกเว้นบางกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องเคลื่อนย้ายศพ ให้มีการบันทึกรายละเอียดของลักษณะที่เกิดเหตุ และตำแหน่งของศพอย่างละเอียดซึ่งรวมถึงสภาพของเสื้อผ้า การแต่งกายด้วย แล้วสเก็ตภาพแสดงตำแหน่งและสภาพของศพลงในแผนที่ ถ้าเป็นไปได้ให้ทำการถ่ายภาพในทุกแง่มุมของศพ และก่อนเคลื่อนย้ายศพให้ใช้ชอล์ควาดที่พื้น แสดงตำแหน่งและลักษณะท่าทางตามสภาพของศพ

4.1.6 กรณีพบอาวุธอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ

ไม่ควรจับต้องเคลื่อนย้ายจากตำแหน่งเดิมจนกว่าจะได้มีการตรวจสอบอย่างละเอียดจากผู้ชำนาญ แต่กรณีถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าพยานวัตถุอาจสูญหายหรือเสียหายถ้าทิ้งไว้จำเป็นต้องเคลื่อนย้าย กรณีเช่นนี้ให้ทำการบันทึกสภาพและตำแหน่งของพยานวัตถุดังกล่าวพร้อมทั้งสเก็ตภาพแสดงตำแหน่งในแผนที่ให้เรียบร้อย ถ้าเป็นไปได้ให้ทำการถ่ายภาพทุกแง่มุมของตำแหน่งที่พบพยานวัตถุและก่อนเคลื่อนย้ายให้ใช้ชอล์ควาดแสดงตำแหน่งและลักษณะการวางของพยานวัตถุนั้น ๆ

4.2 การเก็บรวบรวมพยานวัตถุ (Collection Of Evidence)

การเก็บรวบรวมและจัดส่งพยานวัตถุจากสถานที่เกิดเหตุ จากร่างกายของผู้เสียหายหรือจากผู้ตายอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในขั้นของการสืบสวนและสอบสวน แม้กระทั่งในชั้นศาลก็ตาม การเก็บพยานวัตถุต้องกระทำอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จึงจะถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ยอมรับได้ ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงก่อนที่จะเก็บพยานวัตถุ ก็คือ ผู้ที่จะทำการเก็บนั้นกฎหมายจะต้องให้อำนาจในการเก็บพยานวัตถุไว้ เช่น เป็นพนักงานสอบสวน เป็นเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ และวิธีการเก็บพยานวัตถุจะต้องเป็นวิธีการที่เหมาะสมโดยต้องไม่ทำให้พยานวัตถุเสียหายได้ เพราะการเก็บที่ผิดวิธีหรือไม่เหมาะสมสามารถทำให้เกิดข้อโต้แย้งในชั้นศาลได้

ดังนั้นเพื่อให้วัตถุพยานสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ พยานวัตถุนั้นจะต้องระบุรายละเอียดของพยานวัตถุนั้นอย่างชัดเจน , แสดงช่วงเวลาการครอบครองพยานวัตถุโดยตลอด เป็นพยานวัตถุที่มีความเป็นสาระสำคัญและปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายทุกขั้นตอน ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุจะต้องมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมและแสดงตำแหน่งพยานวัตถุที่ตรวจพบ การเก็บพยานวัตถุควรหลีกเลี่ยงการจับต้องพยานวัตถุนั้นโดยตรง และควรใส่ถุงมือขณะทำการเก็บพยานวัตถุ ซึ่งหลักปฏิบัติในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานนั้นมีดังนี้ (กองพิสูจน์หลักฐาน,ม.ป.ป. : 8-9)

4.2.1 การบันทึกตำแหน่งและสภาพของพยานวัตถุ

เมื่อตรวจพบสิ่งใดในระหว่างการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ก่อนจับต้องเคลื่อนย้าย ต้องมีการบันทึกตำแหน่งและสภาพของวัตถุให้เรียบร้อยก่อน การระบุตำแหน่งควรใช้วิธีวัดจากจุดเคลื่อนที่ไม่ได้ไปหาพยานวัตถุ ส่วนการจดบันทึกสภาพพยานวัตถุควรระบุลักษณะโดยละเอียด เช่น อาวุธปืน ควรระบุ ว่าเป็นอาวุธปืนขนาดใด ยี่ห้ออะไร หมายเลขทะเบียนและหมายเลขประจำปืน มีกระสุนบรรจุอยู่กี่นัด อยู่ในตำแหน่งใดของลูกไม่ ตลอดจนจนสังเกตและบันทึกว่าในลำกล้องมีคราบโลหิตหรือเศษเส้นผมติดอยู่หรือไม่ เป็นต้น

4.2.2 ถ่ายภาพพยานวัตถุที่ตรวจพบไว้

พยานวัตถุทุกชิ้น จะต้องทำการถ่ายภาพไว้ก่อนทำการเก็บและควรถ่ายภาพทั้งในระยะไกลและใกล้ การถ่ายภาพในระยะไกลก็เพื่อยืนยันตำแหน่งที่พบและแสดงความสัมพันธ์ของพยานวัตถุกับสภาพโดยรอบ ส่วนการถ่ายภาพในระยะใกล้เพื่อให้เห็นพยานวัตถุจริงที่ทำการเก็บโดยควรมีมาตราส่วนวัดระยะกำกับด้วยทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบขนาดที่แน่นอนจากภาพถ่ายได้

4.2.3 การทำสำเนา สัญลักษณ์

การทำตำหนิสัญลักษณ์ลงบนพยานวัตถุที่ตรวจพบหรือบนภาชนะที่ใช้บรรจุเพื่อเป็นหลักฐานว่าเป็นสิ่งที่ตรวจพบในคดีใด เมื่อใด โดยผู้ใด การทำตำหนิควรทำที่พยานวัตถุทุกชิ้นและทำในตำแหน่งที่จะไม่กระทบกระเทือนต่อการตรวจพิสูจน์ ถ้าไม่อาจทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ลงบนตัวพยานวัตถุชิ้นได้ อาจใช้วิธีผูกป้ายแสดงรายการไว้กับวัตถุชิ้นนั้น หรือทำฉลากปิดบนวัตถุหรือภาชนะที่ใช้ในการบรรจุแทนก็ได้

4.2.4 การเก็บรวบรวม

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการปฏิบัติต่อพยานวัตถุเพื่อนำไปดำเนินการทางคดีต่อไป ขั้นตอนนี้มีความสำคัญเพราะหากบกพร่องอาจทำให้เกิดการสูญหายหรือการแปรสภาพของพยานวัตถุ หากผู้เก็บรวบรวมทำไม่ถูกต้อง หลักในการเก็บพยานวัตถุจะต้องทำการเก็บพยานวัตถุซึ่งจะสูญหายหรือเสียหายได้ง่ายเป็นอันดับแรก บรรจุในภาชนะที่สะอาด มีขนาดพอเหมาะกับขนาดของพยานวัตถุไม่คับหรือหลวมเกินไป ในกรณีที่มีพยานวัตถุหลายชิ้นต้องแยกบรรจุไม่นำมาเก็บไว้ในที่เดียวกันเพราะอาจทำให้เกิดการสับสนและพยานวัตถุบางชนิดอาจเสียหายไปได้ การเก็บพยานวัตถุควรกระทำโดยผู้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเท่านั้น ตั้งแต่เริ่มต้นเก็บไปจนถึงการตรวจพิสูจน์พยานวัตถุควรให้ผ่านมือน้อยคนที่สุดและไม่ขาดช่วงการครอบครองพยานวัตถุ สามารถแสดงลูกโซ่การครอบครองพยานวัตถุ การเก็บตัวอย่างของพยานวัตถุควรเก็บไว้ให้มากที่สุดเพราะบางครั้งสถานที่เกิดเหตุเปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายทำให้ไม่สามารถกลับไปเก็บพยานวัตถุเพิ่มเติมได้อีก

การป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุของต่างประเทศ

จากหลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ที่มีหลักปฏิบัติอย่างมีหลักเกณฑ์ และได้รับการยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันในประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย แต่ก็มีข้อกำหนดหรือแนวทางปฏิบัติเฉพาะเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุของประเทศต่าง ๆ ซึ่ง สมาน ศิริเจริญสุข(2541) ได้อธิบายข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุของประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย มีใจความสำคัญ สรุปได้ ดังนี้

1. การปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุ

ในประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดบริเวณที่คาดว่าคนร้ายจะมีการเคลื่อนไหวมากหรือช่องทางที่คนร้ายบุกรุกหรือหลบหนี ตลอดจนบริเวณที่เจ้าหน้าที่ใช้เก็บวัตถุพยานชิ้นเล็ก ๆ นั้น เป็น “เขตหวงห้าม” และมีการติดป้ายเขตหวงห้าม หรือการกำหนดขอบเขตในการรักษาสถานที่เกิดเหตุให้ใช้ “เชือกสำหรับกั้นสถานที่เกิดเหตุ” หรือ “ป้ายเขตหวงห้าม” เพื่อให้ประชาชนสามารถเห็นได้

ทันทีว่าเป็นเขตหวงห้าม สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุโดยปกติแล้วจะใส่ไว้ในรถสายตรวจเพื่อให้สามารถหยิบใช้ได้สะดวก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเชือกกันโดยเชือกกันสถานที่เกิดเหตุของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นนั้น จะมีลักษณะเป็นสายแถบสีเหลือง ขนาดความกว้างประมาณ 6-7 เซนติเมตร ส่วนตัวอักษรที่ปรากฏบนเชือกของประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ใช้คำว่า “Police Line Do Not Cross” สำหรับประเทศญี่ปุ่นมักใช้คำว่า “Keep Out”

การใช้เชือกกันสถานที่เกิดเหตุ(Police Line) เป็นที่ยอมรับของเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากอุปกรณ์ดังกล่าวสามารถจัดซื้อได้แย่งระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ทำกรักษาสถานที่เกิดเหตุกับประชาชนเกี่ยวกับขอบเขตพื้นที่ห้ามเข้าได้เป็นอย่างดี ส่วนประเทศไทยนั้น ทางกรมตำรวจได้เคยมีการกำหนดคุณลักษณะของเชือกกันสถานที่เกิดเหตุไว้เช่นกัน โดยกำหนดเป็นสายแถบโพลี โฟโพลีน ความกว้าง 2 นิ้ว มีความยาวเส้นละ 25 เมตร สายแถบมีลักษณะเป็นสีขาวสลับแดงเป็นลายหมากรุกทั้งสองด้านแบบเหลื่อมกันไปโดยมีลักษณะคล้ายคลึงกับของประเทศอังกฤษ หากแต่การดำเนินการในทางปฏิบัติของประเทศไทยนั้นยังไม่มีนำมาใช้กันอย่างจริงจังมากนัก

2. อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

ผู้ที่มีหน้าที่ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ นั้น จากคู่มือภาคสนามของกองทัพบกสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารคนแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุ เป็นผู้ที่มีหน้าที่สำคัญในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ ทางฝ่ายตำรวจของสหรัฐอเมริกาเองก็ได้นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างกว้างขวางโดยปรับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ (Police Patrol) ที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุก่อน เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ส่วนในประเทศญี่ปุ่นก็ได้กล่าวไว้ทำนองเดียวกัน บรรดาตำรวจชุดสืบสวนหรือตำรวจสายตรวจ ต้องมีหน้าที่ทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ให้คงสภาพเดิมไว้ให้ดีที่สุด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีหน้าที่ในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ ก็จะหมายถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจและเจ้าหน้าที่สืบสวนนั่นเอง

ส่วนในประเทศไทยนั้น ทางกองพิสูจน์หลักฐาน ได้กำหนดไว้ว่า งานที่สำคัญที่สุดของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดแรกไม่ว่าจะชั้นยศใดก็ตามที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ จะต้องคาดการณ์ไว้เสมอว่า จะต้องมิ่วัตถุพยานอยู่ในสถานที่เกิดเหตุเสมอ จึงมีหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุไว้เพื่อป้องกันการทำลายหรือการทำให้คุณค่าของวัตถุพยานนั้นลดน้อยลง โดยเฉพาะเกิดจากการกระทำของผู้ไม่เกี่ยวข้อง หรือสมาชิกภายในครอบครัวนั้น เมื่อผู้ชำนาญมาถึงสถานที่เกิดเหตุแล้ว การส่งการต่างๆ เพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุเป็นหน้าที่ของผู้ชำนาญ เจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานที่เกิดเหตุขณะนั้นจะต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ผู้ที่สามารถเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้นั้น จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ชำนาญก่อน แม้ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงก็ตาม การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับอนุญาตให้

เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุนั้นจะต้องจำกัดการเคลื่อนที่ของตนและไม่จับต้องหรือเคลื่อนย้ายสิ่งใดในสถานที่เกิดเหตุโดยเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีเกี่ยวกับชีวิตหรือคดีที่มีความสำคัญมาก ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม การสั่งการของผู้ชำนาญช่างต้น ของไทย ถือว่าเป็นเพียงการยอมรับในทางวิชาการเท่านั้น ส่วนในทางปฏิบัติมิได้การยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดมากเท่าใดนัก แม้จากการศึกษาจะพบว่าทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นก็มีได้มีกฎหมาย ตลอดจนระเบียบข้อบังคับในเรื่องนี้ เช่นกัน แต่ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ระดับสูงซึ่งไม่มีหน้าที่โดยตรง ก็จะไม่เข้าไปแทรกแซงการปฏิบัติงานของผู้ชำนาญ

การรักษาสถานที่เกิดเหตุ ตามหลักวิชาการที่ถือปฏิบัติ คือ ตำรวจที่รับแจ้งและไปถึงสถานที่เกิดเหตุก่อน จะต้องพยายามรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด โดยอาจใช้เชือกมาล้อมสถานที่เกิดเหตุ เอาโต๊ะหรือเก้าอี้มาตั้งขวาง เพื่อป้องกันผู้ไม่เกี่ยวข้องมิให้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ หากมีเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายในที่เกิดเหตุ ผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ในที่เกิดเหตุจะต้องคอยควบคุมอำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคอยควบคุมให้เจ้าหน้าที่สายตรวจนั้นล้อมที่เกิดเหตุไว้และปล่อยให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน , ผู้ชำนาญด้านพิสูจน์หลักฐานและพนักงานสอบสวนเข้าไปทำงานในสถานที่เกิดเหตุ พร้อมทั้งสั่งการให้เจ้าหน้าที่จราจรอำนวยความสะดวกด้านการจราจรที่ผ่านไปมา อันถือได้ว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักวิชาการ

ส่วนแนวทางด้านกฎหมายที่จะนำมาคุ้มครองดูแล รักษาสถานที่เกิดเหตุ นั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมิได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานในการสั่งห้ามเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุไว้โดยตรง มีเพียงบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้เฉพาะการสั่งห้ามบุคคลใด ๆ ออกจากบ้านเรือนหรือสถานที่ใด ๆ ตามมาตรา 137 เท่านั้น แต่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่นได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานไว้โดยตรง ในการสั่งห้ามบุคคลใด ๆ เข้าไปในหรือออกมาจากสถานที่เกิดเหตุระหว่างปฏิบัติการตามหมายยึด หรือหมายค้น ตามมาตรา 112 ที่ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

“ในระหว่างการปฏิบัติตามหมายยึดหรือหมายค้น ผู้ใดก็ตามอาจถูกห้ามเข้าหรือออกจากสถานที่นั้นได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาต ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอาจถูกจับไล่ออกไปหรือจัดให้อยู่ภายใต้การดูแล จนกระทั่งเสร็จสิ้นการปฏิบัติหน้าที่”

การห้ามเข้าสถานที่ตามมาตรา 112 นี้ เป็นหลักการสำคัญในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ไว้โดยตรง ในการสั่งห้ามบุคคลใด ๆ เข้าไปในหรือออกมาจากสถานที่เกิดเหตุ อีกทั้งยังสามารถนำวิธีการห้ามเข้าห้ามออกดังกล่าวมาปรับใช้กับกรณีการยึดการค้น หรือการตรวจของเจ้าหน้าที่ตามหมายศาลในมาตรา 218 ที่บัญญัติไว้ว่า

“พนักงานอัยการ เลขาธิการสำนักงานอัยการ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการสืบสวนการกระทำผิด อาจทำการยึด ค้น หรือ ตรวจภายใต้หมายที่ออกโดยศาล”

แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการรักษาความปลอดภัย สาธารณะแห่งชาติญี่ปุ่น ได้วางระเบียบเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้โดยเฉพาะ ในข้อที่ 87 ข้อที่ 88 และข้อย่อย ดังนี้

ข้อ 87 (อาณาเขตของที่เกิดเหตุ ที่ต้องรักษาไว้)

“เจ้าหน้าที่ต้องกำหนดอาณาเขตของสถานที่เกิดเหตุไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่ใช่กำหนดเฉพาะจุดเกิดเหตุเท่านั้น เพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูล”

ข้อ 88 (การจัดการเพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ)

“เมื่อเจ้าหน้าที่กำหนดอาณาเขตที่ต้องรักษาไว้แล้ว ต้องจัดการบ่งชี้โดยทันทีเพื่อไม่ให้มีผู้บุกรุกเข้าไปตามอำเภอใจ ในกรณีนี้หากมีผู้อยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุหรือบริเวณใกล้เคียงต้องแสดงชื่อและที่อยู่ของบุคคลนั้นเอาไว้อย่างชัดเจน ส่วนข้อมูลที่ค้นพบในสถานที่เกิดเหตุจะต้องรักษาให้คงสภาพอยู่เช่นเดิมด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้พ้นจากสิ่งซึ่งจะทำให้คุณสมบัติเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะเปลี่ยนไปหรือไม่ก็ถูกทำลาย อย่างเช่น แสงหรือน้ำฝน”

ข้อย่อย (การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดูแลสถานที่เกิดเหตุ)

“ถ้าเป็นคดีสำคัญซึ่งคาดหมายได้ว่า จะต้องมีการสืบสวนอย่างเป็นพิเศษให้หัวหน้าแต่งตั้งผู้ที่จะเข้ามาดูแลสถานที่เกิดเหตุ นั้น ๆ อย่างเป็นเรื่องเป็นราวโดยทันที”

นอกจากนี้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น มาตรา 189 ก็ได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องยึดถือปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการรักษาความปลอดภัยสาธารณะ ดังนี้

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามบทบัญญัติในกฎหมายอื่นด้วยหรือตามที่คณะกรรมการรักษาความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติ หรือคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยสาธารณะระดับจังหวัดได้กำหนดไว้

“เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด และพยานหลักฐาน เมื่อเห็นว่ามีกรกระทำผิด”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติญี่ปุ่นได้วางระเบียบเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้โดยเฉพาะ ในข้อที่ 87 อันเป็นข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ในการกำหนดเขตพื้นที่ของสถานที่เกิดเหตุไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่ใช่เฉพาะจุดเกิดเหตุ นั้น ตรงกับหลักการทั่วไปในการรักษาสถานที่เกิดเหตุของกองพิสูจน์หลักฐานที่ว่า การรักษาสถานที่เกิดเหตุควรใช้เชือกกั้นพื้นที่ให้กว้างมากพอ พื้นที่ดังกล่าวรวมถึงเส้นทางที่คนร้ายใช้เป็นทางเข้าออก และควรที่กั้นสถานที่เกิดเหตุให้มีบริเวณกว้างไว้ก่อนดีกว่ากั้นไว้แคบ

ส่วนการจัดการเพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุตามข้อ 88 ต้องได้ดำเนินการกำหนดอาณาเขตของสถานที่ที่จะทำการรักษาไว้เรียบร้อยแล้ว โดยประเด็นสำคัญเป็นเรื่องการบ่งชี้เพื่อไม่ให้มีผู้เข้าไปตามอำเภอใจ หากเจ้าหน้าที่ได้บ่งชี้อาณาเขตของสถานที่ต้องรักษาไว้แล้ว ถือว่าเป็นสถานที่เกิดเหตุนับแต่เวลานั้น หากผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าไปในอาณาเขตที่บ่งชี้โดยไม่ได้รับอนุญาตอาจมีความผิดทางอาญา

สำหรับข้อย้อยยั้นเป็นกรณีที่ทำให้มีการแต่งตั้งกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ โดยเฉพาะในคดีสำคัญ ๆ เหตุผล คือ ทำให้การรักษาสถานที่เกิดเหตุมีประสิทธิภาพ เนื่องจากในคดีสำคัญจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเข้าไปภายในสถานที่เกิดเหตุ ทำให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องอาจแอบแฝงเข้าไปได้ อีกทั้งในการตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุ มักใช้เวลานาน หากไม่กำหนดหน้าที่ไว้เป็นการเฉพาะตัวอาจทำให้เกิดการละทิ้งหน้าที่ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุขึ้นได้

แม้ว่าระเบียบการรักษาสถานที่เกิดเหตุของคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติญี่ปุ่นจะมีใช้กฎหมาย หากแต่มาตรา 189 ก็ได้บังคับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติตามจึงเห็นได้ว่าโดยเนื้อหาแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจห้ามบุคคลใด ๆ เข้าไปอยู่ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุโดยหากบุคคลใด ๆ ทราบคำสั่งการห้ามเข้าไปแล้ว ยังคงคือตั้งพยายามที่จะเข้าไป เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะผลักดันออกไปทันที และหากบุคคลผู้นั้นยังคงขัดขืนก็就会有ความผิดทางอาญา ฐานต่อสู้อัดขวางตามประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น มาตรา 95 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใด ใช้กำลังประทุษร้ายหรือข่มขู่เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติกรตามหน้าที่ จะได้รับโทษจำคุกและให้ทำงานหนัก หรือจำคุกไม่เกินสามปี

ในลักษณะเดียวกันสามารถใช้บังคับแก่ผู้ที่ใช้กำลังประทุษร้ายหรือข่มขู่เจ้าพนักงาน โดยมีวัตถุประสงค์ให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติกรในหน้าที่ ตลอดจนเป็นสาเหตุให้ลาออกจากตำแหน่ง”

สรุปได้ว่า การรักษาสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจประเทศญี่ปุ่น อาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น ซึ่งได้บัญญัติถึงอำนาจในการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้เพียงมาตราเดียว คือมาตรา 189 อันเป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้อย่างกว้าง ๆ ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดและพยานหลักฐานหากเห็นว่ามีกรกระทำผิดเกิดขึ้นซึ่งหากผู้ไม่เกี่ยวข้องฝ่าฝืน มาตรการในการรักษาสถานที่เกิดเหตุก็จะมี ความผิดทางอาญาฐานต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 95 ดังกล่าว

แต่จากการศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า การรักษาสถานที่เกิดเหตุนั้น เป็นเรื่องกรสืบสวนเบื้องต้น (Primary Investigation) อันประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก 4 ประการ

ด้วยกัน คือ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ การยอมรับพยาน การรวบรวมพยาน การตรวจสอบและประเมินค่าพยาน

ดังนั้นในการรักษาสถานที่เกิดเหตุของเจ้าพนักงานก็โดยอาศัยอำนาจสืบสวนคดีอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 17 ที่บัญญัติให้ตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้หรือตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น มาตรา 189 วรรคสอง ที่บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจพิจารณาแล้วว่ามีอาการกระทำความผิดเกิดขึ้น ก็ จะทำการสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิดและพยานหลักฐาน

ส่วนกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐในสหรัฐอเมริกา พบว่า ไม่ได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่สืบสวน (Investigator) หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ให้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาไว้ชัดเจนเหมือนเช่นที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย หรือญี่ปุ่น กล่าวคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย บัญญัติไว้ใน มาตรา 14734 เพียงว่า ผู้สืบสวนมีอำนาจในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย (Peace Officer) เท่านั้น อีกทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งมลรัฐนิวยอร์ก มาตราที่ 2.10 ก็ได้บัญญัติไว้ว่า

“แม้ว่าจะขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายทั่วไป กฎหมายพิเศษ หรือกฎหมายท้องถิ่นก็ตาม บุคคลต่อไปนี้เท่านั้น ที่จะเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจของเมือง หรือหมู่บ้าน โดยมีข้อแม้ว่าการแต่งตั้งไม่ขัดต่อกฎหมายท้องถิ่น
2. เจ้าหน้าที่สืบสวน”

แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของทั้ง 2 มลรัฐ จะมีได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่สืบสวน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาไว้อย่างชัดเจน แต่ต้องยอมรับว่าระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นระบบจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งเชื่อกันว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนอาชญากรรม โดยสังเกตเห็นได้จากเมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นที่ใด เจ้าหน้าที่ตำรวจสหรัฐมักจะทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุแทบทุกครั้ง โดยนำเอาเชือกสำหรับกั้นสถานที่เกิดเหตุ(Police Line)มาล้อมสถานที่เกิดเหตุไว้ และได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ อันเป็นแบบอย่างให้ประเทศต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย แต่ก็ไม่พบว่าประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือ ไทย จะได้บัญญัติกฎหมายรองรับ Police Line นี้ไว้โดยเฉพาะแต่อย่างใด

3. แนวทางการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศญี่ปุ่น

จากการที่คณะกรรมการรักษาความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติญี่ปุ่น ได้วางระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้เป็นพิเศษ ในระเบียบข้อ 87 ข้อ 88 และข้อย่อย เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ยึดถือปฏิบัติได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นไปตามหลักวิชาการในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ จะเริ่มเข้าไปบังคับใช้แก่บุคคลทั่วไปภายหลังจากที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการบ่งชี้ถึงบริเวณสถานที่เกิดเหตุไว้แล้ว โดยจะอาศัย Police Line และประชาชนทั่วไปจะทราบได้ทันทีว่าบริเวณดังกล่าวเป็นสถานที่เกิดเหตุและห้ามผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไป ส่วนอำนาจในการรักษาสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามกฎหมายนั้น อาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น ตามมาตรา 189 เพียงมาตราเดียว อันเป็นการบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดและพยานหลักฐาน หากเห็นว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งหากผู้ไม่เกี่ยวข้องฝ่าฝืนมาตรการในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ก็จะมีผลทางอาญาฐานต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 95 แห่งกฎหมายอาญาญี่ปุ่น

ส่วนมาตรการกฎหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 112 แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น นั้น ไม่สามารถนำมาบังคับใช้กับการรักษาสถานที่เกิดเหตุได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง เนื่องจากมีข้อจำกัดในการนำมาตราการตามมาตรา 112 มาบังคับใช้ เช่น การนำวิธีการตามมาตรา 112 ไปประยุกต์ใช้กับการตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุหรือยึดวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ได้ก็ตามแต่ต้องปฏิบัติตามภายในเงื่อนไขที่ต้องมีหมายศาลตามมาตรา 218 แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น เป็นต้น

ถึงแม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีกฎหมายการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ Police Duties Execution Law (1948) ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการที่จะเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในการป้องกันชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนการรักษาความปลอดภัยสาธารณะและป้องกันอาชญากรรม โดยที่กฎหมายนี้ก็ได้บัญญัติถึงวิธีการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้แต่อย่างใด เพียงแต่มีมาตรการที่ใกล้เคียงกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุก็คือ วิธีการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจอพยพคนออกมาจากสถานที่เกิดเหตุ ตามมาตรา 4 แห่งกฎหมายการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ที่บัญญัติไว้ว่า ในกรณีของสถานการณ์ซึ่งเป็นอันตราย เช่น ภัยธรรมชาติ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด อุบัติเหตุทางจราจร ฯลฯ ซึ่งเกรงว่าจะเป็นการอันตรายแก่ชีวิตและร่างกายของประชาชน หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนอย่างร้ายแรง เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถที่จะให้การตัดเตือนในสิ่งที่เป็นแก่บุคคลที่อยู่ ณ สถานที่เกิดเหตุ หรือสั่งให้ผู้ที่อยู่ ณ สถานที่เกิดเหตุ ผู้รักษาทรัพย์สินและ

บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ดำเนินวิธีการทั่ว ๆ ไปที่พิจารณาเห็นว่าจำเป็นสำหรับการป้องกันอันตราย หรือปฏิบัติตามวิธีการของตัวเอง ดังนั้นแม้ว่าจะสามารถห้ามบุคคลเข้าไปอยู่ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุได้ก็ตาม แต่เจตนารมณ์ของมาตรา 4 นี้ ก็เพื่อคุ้มครองชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งแตกต่างกับแนวคิดของการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ที่มีจุดมุ่งหมายคุ้มครองวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

4. แนวทางการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ของประเทศสหรัฐอเมริกา

อเมริกา

แนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจสหรัฐอเมริกา นั้น แม้ว่าในหลายมลรัฐจะไม่พบว่า ได้วางระเบียบการปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ ดังเช่นของประเทศญี่ปุ่น ก็ตาม หากแต่วิหยาการด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุของสหรัฐอเมริกา อาจถือได้ว่ามีความก้าวหน้าที่สุด และเป็นแบบอย่างทั่วโลก กล่าวคือ เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้น และเป็นคดีที่เจ้าหน้าที่สืบสวนต้องไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุนั้นเสมอ โดยใช้ Police Line ปิดล้อมสถานที่เกิดเหตุไว้ จนยอมรับได้ว่าเป็นระเบียบแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติกันจนเป็นจารีตประเพณี ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จะทราบได้ทันทีว่าเป็นเขตพื้นที่เข้าไปไม่ได้ และถ้าหากมีผู้ใดเข้าไป เจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำตัวไปสอบสวนยังสถานที่ตำรวจแทบทุกครั้งในฐานะเป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด

นอกจากนี้ ในปัจจุบันการปิดล้อมสถานที่เกิดเหตุ ไม่เพียงแต่เป็นการป้องกันและรักษาวัตถุพยานเท่านั้น หากแต่ยังเกี่ยวข้องกับน้ำหนักการรับฟังพยานหลักฐานด้วย กล่าวคือ เมื่อมีการนำวัตถุพยานจากสถานที่เกิดเหตุเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และคดีขึ้นสู่ชั้นพิจารณาของศาล หนายความฝ่ายจำเลยมักจะถามด้านเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องเสมอว่า ได้เนั้นการปิดล้อมสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อนหรือไม่ อันเนื่องมาจากอาจจะมึบุคคลใดนำเอาวัตถุพยานขึ้นนั้นเข้าไปใส่ไว้ในสถานที่เกิดเหตุในภายหลังเพื่อเบี่ยงเบนคดีได้

ในด้านกฎหมายนั้นในหลายมลรัฐ อาทิ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มลรัฐโอไฮโอ มลรัฐนิวยอร์ก และมลรัฐมิชิแกน ไม่พบว่าได้บัญญัติกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ โดยเฉพาะแต่จากระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นระบบจารีตประเพณี ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหลายเชื่อว่าตนมีหน้าที่ในการสืบสวนอาชญากรรม โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจสหรัฐ มักจะทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุแทบทุกครั้งเมื่อมีคดีอาชญากรรมเกิดขึ้น และหากผู้ใดก็ตามเข้าแทรกแซงการสืบสวนดังกล่าวก็จะมีคามผิดฐานต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติกร ตามหน้าที่ ตามที่กฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก มาตรา 195.05 บัญญัติไว้ อันเป็นความผิดลหุโทษ ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

“ผู้ใดมีเจตนาขัดขวางการบริหารงานของเจ้าหน้าที่รัฐ นำไปในทางผิดซึ่งการปฏิบัติการตามกฎหมาย หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองอื่น ๆ ของเจ้าพนักงาน หรือขัดขวาง หรือพยายามขัดขวางเจ้าพนักงาน จากการปฏิบัติหน้าที่ โดยการข่มขู่ใช้กำลังประทุษร้ายหรือรบกวน หรือโดยกระทำการที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือโดยการรบกวนคลื่นวิทยุ โทรศัพท โทรทัศน์ หรือระบบการติดต่อสื่อสารอื่น ๆ ซึ่งเป็นของหรือดำเนินการโดยรัฐ เขต นคร เมือง หมู่บ้าน หน่วยงาน เพลิง หรือหน่วยรักษาพยาบาลฉุกเฉิน ผู้นั้นจะมีความผิด ฐานขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่”

5. แนวทางการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุของประเทศไทย

ไม่พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจของไทยเคยดำเนินคดีกับผู้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ได้รับอนุญาตแต่อย่างใด เว้นเสียแต่ว่าผู้นั้นจะได้เข้าไปกระทำความผิดอย่างอื่น อาทิเช่น เข้าไปทำการลักทรัพย์ หรือเข้าไปมีเจตนาทำลายพยานหลักฐาน ในการกระทำความผิดตามมาตรา 184 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น โดยสาเหตุสำคัญเนื่องจาก เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าการรักษาสถานที่เกิดเหตุเป็นเรื่องอะไรในทางกฎหมาย อีกทั้งกฎหมายบัญญัติให้อำนาจในการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้หรือไม่เพียงใด

กรณีดังกล่าว เจ้าหน้าที่สืบสวนอาจจะสั่งให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องให้อยู่ห่างออกจากสถานที่เกิดเหตุได้ ตามกฎหมายอาญา มาตรา 368 ที่บัญญัติว่า

“ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุก...

ถ้าการสั่งเช่นนั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุก...”

จากบทบัญญัติดังกล่าว พบว่าไม่ได้จำกัดวิธีการออกคำสั่งโดยเจ้าพนักงานอาจออกคำสั่งด้วยวิธีการอย่างใดก็ได้ สั่งด้วยวาจาหรือโดยประกาศด้วยเครื่องขยายเสียง ตลอดจนปิดประกาศข้อความไว้ ดังเช่น ข้อความห้ามเข้าที่ปรากฏบนเชือกกันล้อมที่เกิดเหตุ

จากการที่ได้ศึกษามาจะพบว่าหลาย ๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทย ไม่พบว่าได้บัญญัติกฎหมายไว้เป็นพิเศษ เกี่ยวกับระเบียบการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มุ่งเน้นหนักไปในด้านวิธีปฏิบัติมากกว่า กฎหมาย และจากการที่กฎหมายมิได้กำหนดหลักเกณฑ์การสืบสวนไว้เหมือนกับการสอบสวนที่กฎหมายอาญากำหนดแบบพิธีไว้ เนื่องจากว่าการสืบสวนเป็นกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงอันได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ เทคนิคการปฏิบัติงานสืบสวนต้องใช้หลายรูปแบบ ประกอบกับคดีใดจำเป็นต้องปิดกั้นสถานที่เกิดเหตุเพียงใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ทำหน้าที่รักษาสถานที่เกิดเหตุและผู้ชำนาญโดยการอาศัยเหตุอันควร

เชื้อ (Probable Cause)ตามหลักวิชาการว่าอาจมีพยานวัตถุที่เป็นประโยชน์แห่งคดีอยู่ ณ ที่นั้นจึงไม่อาจที่จะกำหนดวิธีการปฏิบัติในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยบัญญัติเป็นข้อผูกมัดตามตัวบทกฎหมายได้ และหากบัญญัติก็อาจทำให้เกิดข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานได้ เพราะฉะนั้นในหลายกรณี การสืบสวนเป็นเรื่องทางวิชาการโดยเฉพาะไม่สมควรที่กฎหมายจะวางกฎเกณฑ์ไว้ตายตัว แต่ควรปล่อยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบวางระเบียบปฏิบัติกันเอง เป็นการภายใน ดังเช่นระเบียบการรักษาสถานที่เกิดเหตุของคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติญี่ปุ่น ที่สำคัญทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นก็ไม่พบว่าบัญญัติกฎหมายไว้เป็นพิเศษแต่อย่างใด

จากแนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและรักษาสถานที่เกิดเหตุมีหลักการและขั้นตอนของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การรักษาสถานที่เกิดเหตุและการค้นหาพยานวัตถุ เป็นลำดับ ขั้นตอนและถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่จากสภาพความเป็นจริงที่การคุ้มครองวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุยังขาดประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้บัญญัติชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการสั่งห้ามเข้า อีกทั้งระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีอันเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานก็ไม่ได้วางแนวทางการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ ทั้งที่ในส่วนของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอันเป็นขบวนการเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ กลับวางแนวทางไว้ชัดเจนกว่า ด้วยเหตุผลดังกล่าวประกอบกัน จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มั่นใจในการรักษาสถานที่เกิดเหตุรวมทั้งการนำมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่มาบังคับใช้ โดยแนวทางปฏิบัติที่ผ่านมาจึงอยู่ในรูปแบบของการตักเตือน การขอร้องผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าเจ้าหน้าที่มูลนิธิซึ่งถือได้ว่าไม่ใช่เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ แต่สามารถเข้าไปช่วยเหลือเจ้าพนักงานในสถานที่เกิดเหตุก็โดยคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญามาตรา 368 จะมีความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างไร

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็น

1. ความหมายของความรู้ (Knowledge)

พจนานุกรมฉบับ Webster (The Lexican Webster Dictionary ,1977:531)ได้ให้ความหมายของ ความรู้ ว่า “เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่เกิดจากการศึกษาหรือสืบเสาะหาหรือเป็นความรู้เกี่ยวกับ สถานที่ สิ่งของหรือ บุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากรายงานการรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ที่ชัดเจนและต้องอาศัยเวลา”

Benjamin S Bloom(1971 : 271)ได้กล่าวถึง ความรู้ ซึ่งสรุปได้ว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมทางสมองที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่ว ๆ ไป วิธีการ กระบวนการหรือสถาน

การถนัดต่าง ๆ โดยเน้นความจำ ซึ่งพฤติกรรมด้านความรู้หรือความสามารถทางด้านสติปัญญาสามารถแยกจากง่ายไปสู่ชั้นยากเป็น 6 ระดับ คือ

ความรู้ความจำ(Knowledge) หมายถึงการจำและการระลึกได้ที่มีต่อความคิด วัตถุและปรากฏการณ์ต่าง ๆ

ความเข้าใจ(Comprehension) หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมายและสามารถแปลสรุปหรือขยายความของสื่อความหมายนั้น

การนำไปใช้(Application) หมายถึง การสังเกตองค์ประกอบของประสบการณ์รวม

การวิเคราะห์(Analysis)หมายถึง การพิจารณาแยกแยะเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน

การสังเคราะห์(Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อย ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์

การประเมินผล(Evaluation)หมายถึงความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับค่านิยม ความคิด ผลงาน วิธีการ และเนื้อหาสาระ เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างโดยมีกฎเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสิน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 16)ได้กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะได้การนึกได้หรือการมองเห็นหรือได้ยินก็จำได้ ความรู้ขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหา

เชียรศรี วิวิธสิริ (2527 : 19-20 อ้างถึงใน ณรงค์ ขำเพชร,2534:14)กล่าวว่า การเรียนรู้ในผู้ใหญ่ นั้นเกิดจากประสบการณ์ 3 ประการ คือ

1. การเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพการณ์ทางธรรมชาติ คือ เรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ ๆ ตัว
2. การเรียนรู้จากสภาพการณ์ทางสังคม มีอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียนรู้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น
3. การเรียนรู้ จากสภาพการณ์ของการจัดการเรียนการสอน คือ มีผู้แทนจากสถาบันจัดลำดับการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมายและต่อเนื่อง

ชวาล แพร์ตนกุล (2526 : 201) ได้ให้ความหมาย ของความรู้ เป็นการแสดงออกของสมรรถภาพสมอง ด้านความจำโดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรู้ คือ การแสดงออกของสมรรถภาพทางสมองของบุคคล ในเรื่องความจำการระลึกได้ จากสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ประสบการณ์ โดยการสืบเสาะแสวงหา จนเกิดความเข้าใจและความชำนาญ จนสามารถนำไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาได้ โดยเกิดความ

สามารถและทักษะทางสมองจากเรื่องง่ายไปหายาก คือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า

2. ความหมายของความคิดเห็น (Opinion)

พจนานุกรมทางการศึกษา (Carter V.Good,1973 : 339)ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า หมายถึง ความนึกคิด ความรู้สึกประทับใจ ความเชื่อ การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

Kolasa (1969 :386) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือเป็นการตอบสนองสิ่งเร้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากความโน้มเอียง

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 :3) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นถือได้ว่าเป็น การแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง แต่การแสดงความคิดเห็นมักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบและเป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาอย่างยิงต่อสถานการณ์ภายนอก

นิศา สุวรรณประเทศ (2523:15) สรุปว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูด การเขียนโดยมีพื้นฐานความรู้เดิม ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับตลอดจนสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นหลักในการแสดงความคิดเห็น

บุญธรรม คำพอ (2520:72) สรุปได้ว่า ความคิดเห็น ของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคลอีกด้วย ซึ่งคุณลักษณะประจำตัวบางอย่าง เช่น พื้นความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน และการติดต่อกันระหว่างบุคคล นับเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลและกลุ่มมีความคิดเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานความรู้เป็นกระบวนการสังเกตการณ์ที่ได้รับจากการศึกษามาเป็นเวลาหลายปี จะเป็นฐานก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึก ของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ด้วยการพูด การเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้เดิม ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น เป็นหลักในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งการแสดงออกนั้นสอดคล้องกับความรู้สึกภายในของตน และการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้และความคิดเห็น

จากความหมายของความรู้และความคิดเห็นจะพบว่า ทั้งความรู้และความคิดเห็นเป็นส่วนประกอบของทัศนคติ (Attitude) ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของทัศนคตินั้น Secord and Backman (1974) ได้แบ่งแยกออกเป็น 3 องค์ประกอบด้วยกันคือ

(1) องค์ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด (Cognitive Component) หมายถึง ความเชื่อ การรับรู้ข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือบุคคล หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม

(2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) โดยอารมณ์หรือความรู้สึกกับความคิดจะมีความสัมพันธ์กัน องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกจะมีทั้งทางบวก (ความพึงพอใจ) และทางลบ (ความไม่พึงพอใจ) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติเพราะความรู้สึกจะเกี่ยวข้องกับการกระทำ

(3) องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะกระทำโดยองค์ประกอบด้านนี้จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และด้านความรู้สึก เราจึง อนุมานทัศนคติของบุคคลได้จากสิ่งที่เขาพูดหรือสิ่งที่เขาทำได้เสมอ ๆ

จากองค์ประกอบของทัศนคติจึงพบว่าทัศนคติ คือ ความรู้ (Knowledge) ความเห็น (Opinion) และความเชื่อ (Belief) ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกระทำของคนต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งทัศนคตินั้นเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ (Learning) หรือประสบการณ์ (Experience) โดยไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เมื่อคนเกิดการเรียนรู้ ย่อมจะต้องมีความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นคือเกิดทัศนคติขึ้นนั่นเอง (กฤษณา ศักดิ์ศรี , 2530 : 183-185)

ส่วนทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างและการเปลี่ยนทัศนคตินั้น ลัดดา กิติวิภาต (2538 : 41) ได้สรุปไว้ดังนี้

3.1 ทฤษฎีความสอดคล้องกันทางด้านความคิด (Cognitive Consistency)

3.1.1 ทฤษฎีความสมดุล (Balance Theory) ของไฮเดอร์

ความสมดุลเกิดขึ้นเมื่อองค์ประกอบทั้งสามได้แก่ ตัวบุคคล บุคคลอื่น และเป้าหมายของทัศนคติ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางเดียวกัน หรือบุคคลสองคนมีความสัมพันธ์ในทางลบและมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปในทางที่ขัดแย้งกัน

3.1.2 ทฤษฎีของนิวคอมบ์ (Newcomb) คล้ายคลึงกับทฤษฎีความสมดุลแต่เน้นความพึงพอใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Attraction) มากกว่า

3.1.3 ทฤษฎีของอเบลสันและโรเซ็นเบิร์ก (Abelson and Rosenberg) เกิดขึ้นเมื่อความคิดและความรู้สึกของบุคคลสอดคล้องกัน แต่ถ้าเมื่อใดองค์ประกอบทั้งสองเกิดขัดแย้งกัน จนถึงระดับที่บุคคลไม่สามารถจะทนต่อไปได้ บุคคลอาจจะเปลี่ยนทัศนคติหรืออาจหาเหตุผลมาสนับสนุนทัศนคติเดิมของตนเอง

3.2 ทฤษฎีความขัดแย้งทางด้านความรู้ความคิดของเฟสติงเจอร์ (Festinger) เป็นทฤษฎีความสมดุลที่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบของความรู้และผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากส่วนประกอบเหล่านี้ ขัดแย้งกันโดยความขัดแย้งทางด้านความรู้ความคิดเกิดขึ้นจากการที่บุคคลต้องตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การถูกบังคับให้ยอมตาม หรือต้องรับผิดชอบในการเลือกตัดสินใจ ซึ่งบุคคลจะ

ลดความขัดแย้งได้ด้วยการเปลี่ยนทัศนคติ หรือคงทัศนคติเดิมโดยเปลี่ยนความคิดให้สัมพันธ์กับพฤติกรรม เปลี่ยนความคิดให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือหาข้อมูลใหม่มาสนับสนุนเพิ่มเติม ลดความสำคัญของสิ่งที่ทำให้ขัดแย้ง ไม่รับรู้ข้อมูลใด ๆ ที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น

3.3 ทฤษฎีการตัดสินทางสังคม (Social Judgment Theory) ของเชอริฟ และ ฮอฟแลนด์ (Sherif and Hovland) เสนอทฤษฎีนี้เพื่อเน้นความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของบุคคลกับบรรทัดฐานของสังคม การยอมรับหรือการปฏิเสธข้อมูล รวมทั้งความเกี่ยวข้องของข้อมูลกับตัวบุคคล

3.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)

เป็นการพัฒนาทัศนคติโดยอาศัยการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning) และการวางเงื่อนไขแบบแสดงอาการกระทำ (Operant Conditioning) ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง การเสริมแรงเพื่อให้เกิดการตอบสนองเพิ่มมากขึ้น แต่กระบวนการในการเปลี่ยนทัศนคติจะต้องพิจารณาถึงคุณภาพของสิ่งเร้า ลักษณะของผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ตลอดจนเนื้อหาของสาร นอกจากนี้การเปลี่ยนทัศนคติจะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลให้ความสนใจกับข่าวสาร มีความเข้าใจอย่างถูกต้องยอมรับและเปลี่ยนทัศนคติไปตามข้อมูลนั้นในที่สุด ซึ่งในปัจจุบันให้ความสำคัญในเรื่องของความรู้ความคิดของมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อคาดคะเนการตอบสนองของบุคคลว่าเขาจะเปลี่ยนทัศนคติหรือไม่

4. การวัดความรู้และความคิดเห็น

4.1 การวัดความรู้

เครื่องมือในการวัดความรู้ มีหลายชนิด แต่ละชนิดจะเหมาะสมกับการวัดความรู้ที่แตกต่างกันออกไป เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมใช้กันมากคือแบบทดสอบซึ่งถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอบให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน ฯลฯ เพื่อให้สามารถสังเกตเห็นหรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับหรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น โดยรูปแบบของแบบทดสอบ มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ (ไพศาล หวังพานิช ,2526 : 35-36 อ้างถึงใน ณรงค์ ขำเพชร , 2534 :17)

4.1.1 ข้อสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบโดยโต้ตอบด้วยวาจาหรือคำพูดระหว่างผู้ทำการทดสอบกับผู้ถูกทดสอบโดยตรง หรือบางครั้ง เรียกว่า การสัมภาษณ์

4.1.2 ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

- แบบความเรียง : เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบาย ประพันธ์หรือวิจารณ์เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรู้นั้น

- แบบจำกัด คำตอบ : เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ถูกสอบพิจารณาเปรียบเทียบตัดสินข้อความหรือรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 4 แบบ คือ แบบถูก-ผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบเลือกคำตอบ

4.1.3 ข้อสอบภาคปฏิบัติ : เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูดหรือการเขียนเครื่องหมายใด ๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง

4.2 การวัดความเห็น

การวัดความเห็นโดยทั่ว ๆ ไป ต้องมีส่วนประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็นระดับ สูง-ต่ำ มาก-น้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้นโดยมาก จะใช้การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ทำการตอบคำถามเลือกตอบตามแบบสอบถาม (ณรงค์ ขำเพชร ,2534:17)

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็น

ความรู้และความคิดเห็น มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง โดยทั้งความรู้ และความคิดเห็นต่างก็เป็นเรื่องของการใช้จิตไตร่ตรอง และเรื่องของความคิดโดยความรู้เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ฯลฯ ซึ่งได้จากการสังเกตและรับรู้ที่ต้องอาศัยเวลา ส่วนความคิดเห็นเป็นเรื่องของการแสดงออกทางด้านความรู้สึก หรือความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งด้วยการพูด การเขียน โดยมีประสบการณ์ อารมณ์ ฯลฯ เป็นพื้นฐาน แสดงออก อย่างไรก็ตาม การจะเกิดความคิดเห็นขึ้นมาได้ จะต้องมีความรู้ก่อนเป็นเบื้องต้น (ณรงค์ ขำเพชร , 2534:18)

จากแนวความคิดเกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็น ซึ่งพบว่า ความรู้และความคิดเห็น มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง โดยความคิดเห็นจะเกิดขึ้นมาได้ จะต้องมีความรู้เกิดขึ้นมาก่อน โดยเราสามารถที่จะวัดความรู้และความคิดเห็นได้หลายวิธี แต่ที่นิยมใช้กันมากคือ แบบทดสอบหรือแบบสอบถาม เพื่อให้สามารถสังเกตเห็น หรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้นสำหรับงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ และศึกษาปัจจัยที่ผลต่อความรู้และความคิดเห็น ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นจะเป็นไปในทิศทางใด

แนวความคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

1. การรับรู้

1.1 ความหมายของการรับรู้

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการตีความสิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้ยิน และสิ่งที่รู้สึกด้วย

ประสาทสัมผัสอื่น ๆ เพื่อให้รู้ว่าเป็นอะไร สิ่งที่ได้รับรู้มีทั้งที่เป็นวัตถุ มนุษย์ด้วยกันและความเป็นไปภายในจิตใจของเราเอง (ชัยพร วิชชาวุธ, 2525 : 188 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2536 :20)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการรับและตีความสิ่งเร้าด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของบุคคล โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและความใส่ใจของบุคคลด้วย กล่าวคือเมื่อมีสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งมากระทบประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่ง ซึ่งได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น หรือกาย ถ้าบุคคลมีความใส่ใจต่อสิ่งเร้านั้นและสามารถใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมายสิ่งเร้าที่มากกระทบประสาทสัมผัสนั้น ๆ ได้ การรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งเร้านั้นจึงเกิดขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534 :56 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2536:20)

การรับรู้ เกิดจากการที่เราได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวเรา และจากการรับรู้ที่ได้สร้างความรู้สึก เกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงขึ้นมา ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการทำงานของระบบประสาทสัมผัส , ประสบการณ์ต่าง ๆ ในอดีต และสภาพการณ์จิตใจของแต่ละคนที่แตกต่างกัน ฉะนั้นแต่ละคนจะมีการรับรู้ที่แตกต่างกันและเมื่อการรับรู้มีความแตกต่างกันมากขึ้นปัญหาที่มากขึ้น (เสาวลักษณ์ สิงห์โกวินท์ , 2525:56 อ้างถึงใน อรรถ อนุโณภาส , 2539:18-19)

1.2 องค์ประกอบของการรับรู้

การรับรู้ของบุคคลนั้นมีองค์ประกอบอยู่ 3 ประการ คือ (สำนักคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ , 2536:21)

1.2.1 สิ่งเร้าที่บุคคลจะรับรู้ หมายถึง สิ่งที่มากระตุ้นให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรม แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.2.1.1 สิ่งเร้าภายใน (Internal stimulus) เป็นสิ่งเร้าที่อยู่ภายในร่างกายมนุษย์ ได้แก่ อวัยวะและการทำงานของอวัยวะส่วนที่อยู่ภายในร่างกาย ความรู้สึก อารมณ์ ความต้องการและความคิด

1.2.1.2 สิ่งเร้าภายนอก (External stimulus) เป็นสิ่งเร้าที่อยู่นอกร่างกายแต่อยู่ในสภาวะแวดล้อมบุคคล สิ่งเร้าดังกล่าวนี้อาจเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ คน สัตว์ พืช หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ วัตถุสิ่งของต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรมในสังคมและอาจเป็นเหตุการณ์หรือสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

1.2.2 อวัยวะสัมผัส และความรู้สึกสัมผัสของบุคคล หมายถึง ส่วนที่เป็นอวัยวะ คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย และส่วนที่เป็นประสาทสัมผัสของอวัยวะนั้น ๆ

1.2.3 ลักษณะหรือสภาพบุคคลขณะที่ได้รับรู้ ที่สำคัญ คือ ประสบการณ์เดิมและความใส่ใจต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบประสาทสัมผัส อย่างไรก็ตามความใส่ใจของบุคคลยังขึ้นอยู่กับความพร้อมหรือสภาพร่างกายของบุคคลขณะนั้น และขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งเร้าด้วย

1.3 กระบวนการรับรู้

การรับรู้จะเกิดขึ้นได้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการของผู้รับสาร จะทำหน้าที่ในการกลั่นกรองข่าวสารในการรับรู้ของบุคคล โดยมีองค์ประกอบดังนี้ ได้แก่ (ศิริวรรณ จุลวนิชรัตน , 2542:21-23)

1.3.1 องค์ประกอบทางด้านจิตใจ นับเป็นองค์ประกอบแรกที่มีความสำคัญ เนื่องจากไม่ว่าข่าวสารจะมีอยู่มากมายเพียงใด หากผู้รับสารไม่มีความสนใจและไม่รับรู้ในข่าวสารนั้น ระบบของการสื่อสารเพื่อการรับรู้ก็จะไม่เกิดขึ้นเลย โดยบางครั้งกระบวนการที่ผู้รับสารแต่ละบุคคลจะเลือกรับข่าวสาร จะต้องมีส่วนที่สามคือ 3 ขั้นตอน คือ

1.3.1.1 การเลือกเปิดรับสารหรือเลือกสนใจ (Selective exposure or selective attention) เป็นกระบวนการภายในบุคคลที่พิจารณาว่าพร้อมที่จะเปิดรับข่าวสารหรือไม่ จะเลือกรับสารประเภทไหน จากสื่อใด หรือเลือกที่จะรับสื่อที่มีความน่าสนใจ กับสารที่สอดคล้องของแต่ละบุคคล โดยแนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแห่ง ซึ่งบุคคลมักจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่ตนเองเคยมีอยู่และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

1.3.1.2 การเลือกรับรู้ หรือตีความ (Selective perception or selective interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขึ้นมา เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว ผู้รับสารแต่ละคนอาจจะตีความหมายข่าวสารที่ได้มาแตกต่างกันจากคนอื่น โดยแต่ละคนจะเลือกรับสารและเลือกตีความตามความเข้าใจของตนเอง หรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ และสภาวะทางอารมณ์ แต่ทั้งนี้เมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแล้ว ก็เชื่อว่าข่าวสารนั้นจะถูกรับรู้ไปตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารทั้งหมด ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับกระบวนการคิดและตัดสินใจของผู้รับสารเองด้วย

1.3.1.3 การเลือกจดจำ (Selective interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร หากความเข้าใจนั้นจะพัฒนาต่อไปเป็นการยอมรับที่ถาวร พร้อมทั้งจะจดจำในระยะยาว บุคคลต่าง ๆ จะมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารด้วยสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ ความเหงา ความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้น จึงเป็นลักษณะของทัศนคติที่ผู้รับสารตั้งใจที่จะเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการตามทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจหรือไม่เห็นด้วยได้ง่ายกว่า

1.3.2 องค์ประกอบทางด้านสังคม เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมที่สามารถสร้างประสบการณ์และการปลูกฝังทัศนคติ ความคิด รวมทั้งพฤติกรรมทั่วไปของผู้รับสาร องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1.3.2.1 สภาพแวดล้อม นับเป็นสถาบันหนึ่งที่เกิดการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นตัวกำหนดสิ่งเร้าหรือตัวข่าวสารที่บุคคลควรจะได้รับหรือตอบสนองต่าง ๆ รวมทั้งการคาดคะเนผลที่เกิดจากพฤติกรรมที่แสดงออก

1.3.2.2 ครอบครัว นับเป็นสถาบันแรกที่มีความใกล้ชิดที่สุดของมนุษย์ ถึงแม้ว่าบทบาทของครอบครัวจะมีความแตกต่างกันไป ภายใต้ระบบสังคมขนาดใหญ่แต่ครอบครัวกลับมีผลต่อการสร้างพฤติกรรมและการรับรู้ของแต่ละบุคคลได้เสมอ

1.3.2.3 กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีการพบปะกันเป็นประจำ ทำให้เกิดการสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ การให้คำปรึกษา การสร้างกระบวนการความรู้สึกนึกคิด และเป็นเสมือนการกำหนดพื้นฐานเส้นทางเพื่อเข้าไปสู่สังคมให้กับตนเอง บุคคลจะสามารถพบเพื่อนได้หลายรูปแบบ ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน เพื่อนสนิท เพื่อนต่างเพศ

1.3.2.4 วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สภาพวัฒนธรรมของสังคมในแต่ละสังคม ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องกล่อมเกลากกระบวนการทางด้านความคิด ค่านิยม ทัศนคติ และสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา เพื่อดำเนินการจัดการกับรูปแบบพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งพฤติกรรมที่ได้รับการถ่ายทอด จะสามารถเชื่อมความสัมพันธ์จากช่วงอายุเวลาหนึ่งไปสู่อีกช่วงอายุเวลาหนึ่งได้ แต่ละวัฒนธรรมจะมุ่งหวังอบรมสมาชิกให้ประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่เป็นที่ยอมรับภายในสังคมนั้น ๆ

1.3.2.5 อายุ อาชีพ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ สามารถเป็นตัวกำหนดความสนใจในการแสวงหาข่าวสารของผู้รับสาร และมีส่วนในการสร้างองค์ประกอบทางด้านจิตใจและทางด้านสังคม จึงทำให้เกิดกระบวนการในการเลือกสรรขึ้น

การรับรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลยอมรับสื่อที่มีอิทธิพลต่อตนเอง นอกจากนี้การรับรู้ยังสามารถสร้างให้เกิดรูปแบบของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคม ในขณะเดียวกันการรับรู้ก็สามารถส่งเสริมให้เกิดกลไกในการสร้างความคิดเห็น (Opinion) ให้เกิดขึ้นในลักษณะการแสดงออกของบุคคลด้วยคำพูดหรือการกระทำ ซึ่งการเกิดขึ้นของความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Source credibility) นั้นสามารถสร้างความคิดเห็นหรือโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านนำมาใช้ในการตัดสินใจที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างได้อย่างมีเป้าหมาย

2. การสื่อสาร

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2536:22-25) ได้ อธิบายถึงการสื่อสารไว้พอสรุปได้ดังนี้

การสื่อสาร คือ กระบวนการซึ่งความคิดถูกส่งผ่านจากแหล่งสารไปยังผู้รับสารด้วยความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารนั้นโดยปกติแหล่งข่าวสารมีความต้องการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจของผู้รับสาร เกี่ยวกับความคิดบางอย่างเป็นการพยายามสร้างสรรค์หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อความคิดนั้น หรือพยายามโน้มน้าวผู้รับสารให้ยอมรับความคิดเป็นส่วนหนึ่งในพฤติกรรมผู้รับสารนั้น

2.1 ช่องทางการสื่อสาร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1.1 ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass media channels) คือการถ่ายทอดข่าวสารผ่านสื่อมวลชนทั้งหมด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น โดยแหล่งข่าวอาจจะ เป็นบุคคลเดียวหรือมากกว่านั้นก็ได้ นอกจากนั้นสื่อมวลชนยังสามารถนำข่าวสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มพูนความรู้และแพร่กระจายข่าวสารรวมทั้งเปลี่ยนทัศนคติที่บุคคลมีอยู่เดิมได้

2.1.2 ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal channels) คือ การถ่ายทอดข่าวสารระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป

2.2 ผลของการสื่อสารที่สำคัญมีดังนี้

2.2.1 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร

2.2.2 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อสิ่งที่ได้รับรู้ซึ่งทัศนคตินี้เอง จะก่อให้เกิดการกระทำตามมา

2.2.3 เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น การซื้อสินค้า เป็นต้น

2.3 อิทธิพลของสื่อสารมวลชนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคล

2.3.1 สื่อมวลชน จะมีการโน้มน้าวใจที่เป็นไปในทิศทางที่จะเป็นแรงเสริมต่อความคิดเห็น หรือทัศนคติของผู้รับสาร โดยการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินี้อาจเปลี่ยนได้เล็กน้อย แต่การเปลี่ยนเป็นการตรงกันข้ามนั้นเกิดได้ยาก

2.3.2 สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติใหม่หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ยังไม่มั่นคงเท่านั้น

2.3.3 อิทธิพลของสื่อมวลชนไม่ได้มีต่อผู้รับสารโดยตรง แต่ต้องมีปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากการสื่อสารด้วย สื่อมวลชนจึงจะมีอิทธิพลต่อคน ปัจจัยอื่นเหล่านั้น คือ อุปนิสัยและกระบวนการเลือกรับสาร , กลุ่มและบรรทัดฐานของกลุ่ม , การกระจายการสื่อสารโดยบุคคล ทำให้อิทธิพลสื่อมวลชนขยายกว้างขึ้น , ผู้นำความคิดเห็น , ระบบการปกครองและระบบสื่อมวลชน

3. การรับรู้ข่าวสาร

ข่าวสารนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์ โดยเราใช้ข่าวสารเป็นเครื่องมือในการสนทนาในชีวิตประจำวัน เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมแห่งข่าวสาร (The information society) และเรากำลังอยู่ในยุคข่าวสาร (The information age) ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นในการตัดสินใจของมนุษย์ ดังนั้นความต้องการข่าวสารจึงมีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมนุษย์ไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็จะต้องยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ผู้รับข่าวสารโดยทั่วไป ปกติแล้วจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและข่าวสารตามแบบเฉพาะของแต่ละคนแตกต่างกันไป ซึ่งแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มีการเลือกรับสื่อ นั้นเกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการ คือ (ศิริวรรณ จุลวนิชรัตนนา , 2542:20)

1. ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาโดยตรงที่ว่า ปกติคนเราชอบไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพังคนเดียว เนื่องจากเกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวลและหวาดกลัว จึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่นเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ ซึ่งในกรณีที่ไม่สามารถจะติดต่อสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ ได้โดยตรง สิ่งที่ดีที่สุด คือ การอยู่กับสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสารเพราะสื่อมวลชนสามารถเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนา หรือในทางสังคมให้แก่ตนเองนั่นเอง

2. ความอยากรู้อยากเห็น ในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ปกติมนุษย์จะอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด ไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองมากที่สุด ซึ่งสื่อต่าง ๆ ถือความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักในการเสนอข่าวสารต่าง ๆ

3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง (Self aggrandizement) หมายถึง โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์เป็นคนเห็นแก่ตัว และในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสารจึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่สามารถจะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อให้ความคิดของตนบรรลุผลหรือเพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมสร้างบารมี รวมทั้งให้ได้ข่าวสารที่ช่วยให้ตนได้รับความสะดวกสบาย ความสนุกสนานบันเทิง

4. ลักษณะเฉพาะ นอกจากองค์ประกอบเกี่ยวกับ อายุ เพศ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือองค์ประกอบอื่นที่ไม่สามารถเห็นได้เด่นชัด เช่น ทักษะสติ ความคาดหวัง ความกลัว ฯลฯ ที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการใช้สื่อแล้ว สื่อแต่ละชนิดยังมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกันไปทำให้ผู้รับข่าวสารแต่ละคนแสวงหาและได้รับประโยชน์จากสื่อแตกต่างกันไป ทั้งนี้

เพราะผู้รับข่าวสารแต่ละคนย่อมหันเข้าหาลักษณะเฉพาะอย่างจากสื่อที่จะสนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การรับรู้เป็นกระบวนการในการสร้างความหมายจากการที่เราได้สัมผัสสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเราและจากประสบการณ์ต่าง ๆ ในอดีตที่แตกต่างกัน ดังนั้นแต่ละคนจึงมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้การรับรู้ยังสามารถสร้างให้เกิดรูปแบบของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในขณะเดียวกัน ก็สามารถส่งเสริมให้เกิดกลไกในการสร้างความคิดเห็นให้เกิดขึ้นด้วย และจากการรับรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลนี้เองที่มีแรงผลักดันให้มีการเลือกรับสื่อจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงความต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารที่สามารถจะให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยปอดเด็กตั้ง ว่าจะมีผลต่อความรู้และความคิดเห็นในด้านการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลในองค์การและการฝึกอบรม

การพัฒนาบุคคลในองค์การนั้นมีสมมติฐานเบื้องต้นว่า คนเป็นปัจจัยการบริหารที่สำคัญอย่างยิ่งในท่ามกลาง ปัจจัยการบริหารอื่น ๆ เช่น เงิน วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือ เป็นต้น และวิธีการเปลี่ยนแปลงในด้านตัวคน อันได้แก่ ในด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน จะเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์การโดยรวมในที่สุด ซึ่งในเรื่องการพัฒนาบุคคลในองค์การ และการฝึกอบรมนี้ เสวตลักษณะ สุขวิรัชและ กมล อุดุลพันธ์ (2542) ได้กล่าวไว้โดยสรุป ดังนี้

1. ความหมายของการพัฒนาบุคคลในองค์การ

ความหมายของการพัฒนาบุคคลนั้นจำแนกออกเป็นการฝึกอบรม (Training) และการศึกษา (Education) ซึ่งการฝึกอบรม หมายถึง การฝึกอบรมให้เหมาะกับงาน ส่วนการศึกษา หมายถึง การให้ความรู้เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและงานในหน้าที่ ดังนั้นการที่บุคคลได้ศึกษาการบริหารงานในองค์การหรือศึกษางานในหน้าที่ของตน ก็ถือว่าเป็นการให้ความรู้ด้วย นอกจากนี้ยังอาจหมายถึงรวมถึงวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลมีความเจริญเติบโตทั้งทางสมองและจิตใจ เพื่อให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แนวทางต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาบุคคลในองค์การจึงมีหลายแนวทางและเรียกชื่อต่าง ๆ กันออกไป เช่นการฝึกอบรม การ

พัฒนาการจัดการ(Management Development) การพัฒนาองค์การ (Organization Development) ฯลฯ

ในการพัฒนาบุคคลในองค์การไม่ว่าจะโดยแนวทางการพัฒนาการจัดการหรือการพัฒนาองค์การก็ตาม ล้วนแต่ได้มีการฝึกอบรมมาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนา เพราะการฝึกอบรมนั้นมีลักษณะที่เน้นเฉพาะ (Specific) และเห็นผลในระยะสั้น สามารถรับใช้องค์การได้ดีเพราะต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด รวมทั้งการใช้เวลาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

2. ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรม หมายถึง การบวนการที่ได้จัดระเบียบแล้ว ที่จะช่วยเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ทั้งในด้านทัศนคติ พฤติกรรมทั่วไป ความถนัด (Aptitude) ความชำนาญงาน ความรู้ (Knowledge) และความสามารถ (Capacity) ของบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

2.1 มูลเหตุและความจำเป็นในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล

ระบบการศึกษาในสังคมทั่วไปมุ่งที่จะสอนความรู้และความชำนาญอย่างกว้าง ๆ เพื่อช่วยให้สมาชิกในสังคมนั้นสามารถดำรงชีพอยู่ได้ในสังคม ให้ช่วยเหลือตนเอง แต่ระบบการศึกษาดังกล่าวมิได้เน้นหรือมีจุดมุ่งหมายที่จะสอนความชำนาญงานเฉพาะด้าน สำหรับงานเฉพาะตำแหน่งในองค์การหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง นอกจากนี้บุคคลเหล่านี้ก็ได้มีการเตรียมที่จะทำงานในองค์การใดองค์การหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ฝ่ายนายจ้างที่จะต้องจัดเตรียมและฝึกอบรมสมาชิกใหม่เพื่อให้รับกับงานขององค์การ

แม้บุคคลจะผ่านการฝึกขั้นต้นหรือการปฐมนิเทศแล้วก็ตาม ความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลก็ยังมีอยู่ต่อไป ตราบใดที่บุคคลผู้นั้นยังทำงานและเจริญเติบโตอยู่ในองค์การ โดยองค์การจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสมาชิกในองค์การให้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญตลอดจนทัศนคติที่เหมาะสม เพื่อที่จะได้นำสิ่งเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ องค์การยังต้องธำรงรักษาสมาชิกขององค์การที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ให้อยู่กับองค์การ เพื่อที่จะรับมือกับงานใหม่หรือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่ท้าทายต่อการอยู่รอดและการเจริญเติบโตขององค์การอีกด้วย

2.1.1 มูลเหตุภายในองค์การ

2.1.1.1 การเตรียมบุคคลให้เหมาะสมกับงานและองค์การ โดยการฝึกอบรมจะช่วยชี้แนะแนวทาง นโยบาย วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และกระบวนการบริหารขององค์การ ตลอดจนงานในตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อร่วมงาน ระเบียบปฏิบัติ ฯลฯ

2.1.1.2 การวางแผนอาชีพ โดยการวางแผนอาชีพให้สมาชิกในองค์กร อาจทำโดยการศึกษาความรู้ ความสามารถ ความถนัด ศักยภาพและทิศทางในการเจริญเติบโต ของบุคคลนั้น ๆ ในองค์กร เพื่อองค์กรจะได้จัดให้มีการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ อาจจะเป็นการฝึกอบรม หรือวิธีอื่น ๆ เพื่อให้บุคคลนั้นได้เจริญเติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสม และได้ใช้ศักยภาพของตน ได้อย่างเต็มที่

2.1.1.3 การเปลี่ยนแปลงขององค์กร โดยองค์กรทำงานอยู่ในระบบ เปิด ซึ่งมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงขององค์กรไม่ว่าจะเป็นไปในทิศทางลบหรือบวกย่อมต้องมีการพัฒนาบุคคลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างขององค์กรซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรใหม่ (Reorganization) การเปลี่ยนแปลงในด้านกระบวนการ เทคนิควิธี เทคโนโลยี ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน , การเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรม ซึ่ง หมายรวมถึง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่แสดงออกโดยเปิดเผย (Overt behavior) เป็นต้น

2.1.2 มูลเหตุภายนอกองค์กร

มูลเหตุสำคัญที่ส่งผลให้จำเป็นต้องมีการพัฒนาและฝึกอบรมได้แก่ ระบบสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ได้แก่ ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ระบบการเมือง ตลอดจนผู้ซื้อสินค้า และบริการ ระบบต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลกระทบที่สำคัญแก่องค์กรทำให้องค์กรจำต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้นด้วย

2.2 ประโยชน์ของการฝึกอบรม

2.2.1 ช่วยลดระยะเวลาในการเรียนรู้ที่ทำให้ผลงานเป็นที่ยอมรับ

2.2.2 ช่วยปรับปรุงการปฏิบัติงานที่กำลังดำเนินอยู่

2.2.3 ก่อให้เกิดทัศนคติที่เหมาะสม (Attitude formation)

2.2.4 เป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ปัญหาการปฏิบัติการ เช่น ช่วยลดอุบัติเหตุ การเปลี่ยนงาน การให้บริการที่ไม่ดีแก่ลูกค้า การสิ้นเปลืองสูญเสียเปล่า วิธีการทำงาน การบริหารงาน และการบังคับบัญชาที่ไม่ดี ฯลฯ

2.2.5 แก้ปัญหาเรื่องความต้องการกำลังคน

2.2.6 เป็นผลประโยชน์ต่อตัวพนักงาน เนื่องจากการฝึกอบรมช่วยสร้างคุณค่าให้แก่ตัวพนักงานเองในตลาดแรงงานและทำให้มีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในการทำงานของพนักงานผู้นั้นมากขึ้น รวมทั้งมีโอกาสมากขึ้นในการเลื่อนขั้น มีสถานภาพที่ดีขึ้นและมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

3. เครื่องมือช่วยในการฝึกอบรม

เครื่องมือช่วยในการฝึกอบรมสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

3.1 ประเภทหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร นวนิยาย พจนานุกรม สารานุกรม หนังสือแบบเรียน ฯลฯ

3.2 ประเภทวัตถุติดและของพื้นเมือง ได้แก่ ไม้ต่าง ๆ หวาย ยางพารา แร่ต่าง ๆ ฯลฯ

3.3 ประเภทแหล่งวิชาของชุมชนได้แก่ ศาล ที่ทำการไปรษณีย์ รัฐสภา ท่าอากาศยาน ฯลฯ

3.4 ประเภทอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุ ได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ เทป แผนที่ รูปภาพ ของจริง แผนภูมิ ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นสื่อการศึกษามวลชน (Mass educational media) ที่มีบทบาทสำคัญในการโฆษณาเผยแพร่ตลอดจนการฝึกอบรม

ส่วนการเลือกเครื่องมือที่จะใช้สื่อความเข้าใจนั้น โดยทั่วไปแล้วการฝึกอบรมจะจัดในลักษณะที่เลียนแบบประสบการณ์ในการทำงานจริงให้ใกล้เคียงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การเลือกเครื่องมือสื่อความเข้าใจที่เหมาะสมที่สุดจึงขึ้นอยู่กับหลักการที่จะต้องพิจารณาระดับของความเป็นนามธรรมที่จะถ่ายทอดบทเรียนไปสู่การลงมือปฏิบัติ เช่น จากที่เป็นนามธรรมมากที่สุด คือ ถ้อยคำหรือสัญลักษณ์ (Words symbols) ลงไปจนถึงเครื่องมือสื่อความเข้าใจที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ ประสบการณ์ตรงหรือให้ปฏิบัติงานจริง (Direct experience , On-the-job)

4. การกำหนดความต้องการในการฝึกอบรม

ลักษณะของการฝึกอบรมที่จัดดำเนินการอย่างเป็นระบบ จะเป็นลักษณะการดำเนินการที่มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

4.1 กำหนดว่าการฝึกอบรมชนิดใดที่ต้องการจะจัดให้มีขึ้น

4.2 เตรียมการวางแผนและโครงการฝึกอบรมที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุความต้องการ

4.3 ดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าคนทำงานได้รับความช่วยเหลือให้ได้รับความรู้ความชำนาญที่จะทำให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.4 ดำเนินการตรวจสอบประสิทธิผลของการฝึกอบรมแต่ละครั้ง แต่ละโครงการว่าได้ผลเป็นอย่างไร ทั้งต่อผู้เข้ารับการอบรม ต่องานและต่อองค์การเป็นส่วนรวม

5. การจัดแบ่งกลุ่มวิธีการฝึกอบรม

5.1 การจัดกลุ่มตามลักษณะการให้ความรู้

5.1.1 วิธีการบอกเล่า (Telling method) เช่นการบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ , การบรรยายเป็นชุด (Symposium) , การอธิบายเฉพาะตัว ฯลฯ

5.1.2 วิธีแสดง (Showing method) เช่น ภาพยนตร์ การแสดงสาธิต การดูงาน การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ

5.1.3 วิธีทำ (Doing method) เช่น การแสดงบทบาทสมมติ(สำหรับผู้แสดง) การตั้งเป็นคณะกรรมการ การฝึกอบรมแบบไวต่อความรู้สึก ฯลฯ

5.2 การจัดกลุ่มตามสถานการณ์การฝึกอบรม

5.2.1 วิธีการฝึกอบรมการลงมือปฏิบัติงาน (On – the job training) เช่น การแนะนำงาน การสอนงาน การหมุนเวียนปฏิบัติงาน การเป็นผู้ช่วยงาน เป็นต้น

5.2.2 วิธีการฝึกอบรมโดยไม่ลงมือปฏิบัติงาน : พิจารณาถึงวิธีการให้ข้อมูล (Off - the – job training : Information techniques) เช่น การบรรยาย การอภิปรายแบบต่าง ๆ การศึกษาจากภาพยนตร์และโทรทัศน์ เป็นต้น

5.2.3 วิธีการฝึกอบรมโดยไม่ลงมือปฏิบัติงาน : การพิจารณาด้านพฤติกรรม (Off - the – job training : behavioral programs) เช่น กรณีศึกษา การฝึกอบรมในห้องทดลอง เป็นต้น

6. การจำแนกประเภทการฝึกอบรม

การจำแนกประเภทการฝึกอบรมในปัจจุบันอาจกระทำได้โดยยึดถือแนวทางต่าง ๆ กัน เป็นเกณฑ์ ดังนี้

6.1 การจำแนกประเภทการฝึกอบรมโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ในการจำแนก

6.1.1 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความชำนาญ (Skill development) เป็นการอบรมที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความชำนาญ หรือมีทักษะเพิ่มขึ้นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ การฝึกอบรมประเภทนี้จึงต้องใช้วิธีการฝึกอบรมแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมขณะลงมือปฏิบัติงาน , การฝึกในห้องฝึกพิเศษ , การฝึกอบรมแบบเป็นลูกมือ , การฝึกอบรมภาคปฏิบัติ (Internship training) , การฝึกหลักสูตรเร่งรัด (Accelerated training) และการฝึกอบรมขณะไม่ลงมือปฏิบัติงานแบบต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาทักษะในการจัดการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

6.1.2 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทัศนคติ (Attitude development) เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีทัศนคติที่ดีขึ้นเกี่ยวกับหน่วยงาน การทำงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงาน การฝึกอบรมจึงมุ่งไปในการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์

6.1.3 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ (Knowledge development) เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งที่จะยกระดับความรู้ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สูงขึ้น ทั้งในด้านที่กว้างขึ้นและลึกซึ้ง

มากขึ้น การฝึกอบรมจึงอาจรวมถึงเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรจะรู้ เช่น ปัญหาทางกฎหมาย การบริหารงานในแขนงอื่น ๆ เป็นต้น

6.2 การจำแนกประเภทการฝึกอบรมโดยยึดเกณฑ์ก่อนและเมื่อได้เข้าทำงานแล้ว

6.2.1 การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน (Pre-service training) การฝึกอบรมประเภทนี้กระทำในสองลักษณะคือ การฝึกอบรมก่อนเข้าสู่อาชีพเพื่อให้มีความรู้ความชำนาญจนสามารถประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ได้ เช่น การฝึกอบรมภาคปฏิบัติหรือการฝึกงานของนักศึกษา เป็นต้น และการฝึกอบรมให้รู้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบและการปฏิบัติงานของตำแหน่งที่จะบรรจุผู้เข้ารับการฝึกอบรมผู้นั้น โดยมากนิยมทำกันในหน่วยงานเอกชนมากกว่าในหน่วยงานราชการ เช่น การฝึกอบรมพนักงานขายก่อนบรรจุเป็นพนักงานประจำของบริษัท เป็นต้น

6.2.2 การฝึกอบรมเมื่อได้เข้าทำงานแล้ว (In-service training) เป็นการฝึกอบรมทุกประเภทและทุกวิธีที่ได้จัดให้มีขึ้นสำหรับบุคคลที่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกองค์กรแล้ว โดยเป็นการฝึกอบรมตั้งแต่แรกเริ่มเข้าทำงานในองค์กร เช่น การปฐมนิเทศ การฝึกอบรมยกระดับเพื่อให้เกิดฝีมือความชำนาญงาน การฝึกอบรมระดับบังคับบัญชา การฝึกอบรมระดับการจัดการ การฝึกอบรมระดับสูง ไปจนถึงการฝึกอบรมก่อนปลดเกษียณ

จากการที่บุคคลแต่ละระดับในองค์กร มีหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกัน และต้องใช้ทักษะต่าง ๆ กันในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้น การจำแนกประเภทการฝึกอบรมจึงอาจแบ่งประเภทการฝึกอบรมออกเป็น 3 ประเภท คือ การปฐมนิเทศ การฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความชำนาญงาน และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้บังคับบัญชาในระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลในองค์กรและการฝึกอบรมจะพบว่าคนเป็นปัจจัยการบริหารที่สำคัญอย่างยิ่ง ในท่ามกลางปัจจัยการบริหารอื่น ๆ และวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงตัวคนในด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานอันเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กรโดยรวมในที่สุด นั้น ส่วนหนึ่งต้องอาศัยการฝึกอบรม เนื่องจากการฝึกอบรมช่วยในการปรับปรุงพัฒนาทักษะเฉพาะอย่าง อันจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงาน (Performance) ที่ดีขึ้นและช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรม สามารถนำไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ได้ รวมทั้งช่วยในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาบุคคลภายในองค์กร การมูลนิธิปอเต็กตึ๊งโดยเฉพาะด้านการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ที่แตกต่างกันว่าจะมีผลต่อความรู้และความคิดเห็นในด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด

ทฤษฎีองค์การ

ทฤษฎีองค์การ เกิดขึ้นนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1800 เป็นต้นมา โดยมีทฤษฎีองค์การที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้ (สมคิด บางโม , 2542 : 28-39)

1. ทฤษฎีองค์การสมัยดั้งเดิม (Classical Theory of Organization)

เป็นทฤษฎีให้ความสำคัญแก่รูปแบบโครงสร้างขององค์การ เป้าหมาย อำนาจ บทบาท และความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานย่อยในองค์การ เป็นการนำเอาความคิดและหลักวิทยาศาสตร์ มาประยุกต์กับการจัดองค์การ

1.1 ทฤษฎีองค์การขององรี ฟาโยล (Henri Fayol)

1.1.1 วัตถุประสงค์ องค์การจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ให้ชัดเจน ตลอดจนการกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ แต่ละตำแหน่งก็จะต้องกำหนดเป้าหมายไว้ให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ขององค์การ

1.1.2 ความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง งานของแต่ละตำแหน่งแต่ละคนควรจำกัดขอบเขตให้ทำคนละหน้าที่ อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง การแบ่งงานออกเป็นแผนกจึงเป็นสิ่งจำเป็น

1.1.3 การประสานงาน การประสานงานมีความจำเป็นเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติงานของตนได้อย่างราบรื่นโดยไม่ขัดกับแผนกอื่น ๆ หากไม่มีการประสานงานที่ดีแล้วการดำเนินงานอาจล้มเหลวและไม่ราบรื่น

1.1.4 อำนาจหน้าที่ องค์การต้องมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสูงสุดมีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบาย การจัดสายบังคับบัญชาในองค์การต้องชัดเจนผ่านสายบังคับบัญชามาตามลำดับชั้น

1.1.5 ความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ที่มอบให้แก่ตำแหน่งต่าง ๆ จะต้องสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ

1.2 ทฤษฎีองค์การของแมกซ์ เวเบอร์

แมกซ์ เวเบอร์ ได้เสนอทฤษฎีระบบราชการ (Bureaucratic Model) ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีหลักการจัดองค์การด้านการแบ่งแยกงานนั้นคือ หลักความชำนาญเฉพาะด้าน , การจัดลำดับชั้นการบังคับบัญชาลดหลั่นกันลงไป , การปฏิบัติงานต้องอยู่ภายใต้ระบบระเบียบและกฎหมาย , การคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งต้องมีการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้าทำงาน โดยยึดหลักความรู้ความสามารถและต้องมีการฝึกอบรมก่อน นอก

จากนี้การดำเนินงานต้องมีแบบพิธีเป็นทางการต้องมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร มีระเบียบปฏิบัติที่แน่นอนเชื่อถือได้

2. ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ (Neo-Classical Theory of Organization)

เป็นทฤษฎีที่นำเอาทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ประยุกต์กับการจัดองค์การ นั่นคือให้ความสำคัญกับปัญหาด้านจิตวิทยาและด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในองค์การและกลุ่มคนงานในองค์การ

2.1 ทฤษฎีหมวดเชื่อมโยงของ เรนซิส โลเคิร์ต (Rensis Likert) เป็นทฤษฎีการจัดรูปองค์การเชิงมนุษยสัมพันธ์ที่มีหลักสรุปได้ดังนี้

2.1.1 การทำงานเป็นกลุ่ม จะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้มีสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นอีกด้วย มิใช่ต่างคนต่างแยกกันทำ

2.1.2 การปฏิบัติงานเป็นกลุ่มขึ้นอยู่กับหมวดเชื่อมโยง หมายถึงผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปเป็นผู้นำกลุ่มหรือตัวแทนของกลุ่มเพื่อเชื่อมโยงกับกลุ่มในระดับสูงขึ้นไปอีก

2.1.3 หลักการสำคัญต้องถือว่า การวางแผนและการแก้ปัญหาเป็นเรื่องของกลุ่มให้กลุ่มตัดสินใจโดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมด้วย ทุกคนในกลุ่มจะพึงพอใจผูกพันและยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

3. ทฤษฎีองค์การสมัยปัจจุบัน (Modern Theory of Organization)

เป็นการพัฒนาโดยนำแนวความคิดของสมัยดั้งเดิมและสมัยใหม่มาปรับปรุงโดยใช้ศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ร่วมกัน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ

3.1 ทฤษฎีองค์การของบาร์นาร์ด

เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงองค์การเป็นระบบของสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ระบบหนึ่งภายในระบบนี้จะมีความสัมพันธ์ที่ประสานกันโดยมีเป้าหมายของการตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล

3.2 ทฤษฎีองค์การของ วีเนอร์ (Nobert Wiener)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงองค์การเป็นระบบหนึ่งที่ประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า , กระบวนการ , ผลผลิต , ข้อมูลย้อนกลับจากภายในองค์การและสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์การ

3.3 ทฤษฎีองค์การของ เบอร์ทัลแลนฟีไฟ (Bertalanffy)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึง องค์การเป็นปัจจัยเบื้องต้นของสิ่งมีชีวิต โดยองค์การเป็นระบบเปลี่ยนแปลงได้ มีความเกี่ยวพันกันหลายด้านและมีหลายระดับ

จากแนวทฤษฎีองค์การได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับตามสภาพของสังคมที่เปลี่ยนไปโดยทฤษฎีองค์การสมัยดั้งเดิมที่เน้นในเรื่องรูปแบบโครงสร้างและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มุ่งถึงแต่ผลงานโดยไม่สนใจความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ต่อมาเป็นทฤษฎีองค์การสมัยใหม่เน้นทางจิตวิทยา คำนึงถึงบุคคลและกลุ่มงานเพิ่มเข้าไป ต่อมาปัจจุบัน ทฤษฎีองค์การจะมององค์การในรูปแบบระบบ โดยเอาศาสตร์หลาย ๆ สาขา มาประยุกต์ในการจัดองค์การ และมีความเชื่อว่าองค์การเหมือนสิ่งมีชีวิต ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้องค์การเติบโตและคงอยู่ตลอดไป ดังนั้น มูลนิธิปอเต็กตึ๊งซึ่งจัดเป็นองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนไทยที่ใหญ่และดำเนินกิจกรรมมาอย่างยาวนาน มีการพัฒนาองค์การมาอย่างต่อเนื่องกว่า 90 ปี จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาถึงความรู้และความคิดเห็น ของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุเพื่อนำผลการศึกษานำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การและบุคลากรขององค์การ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศ

พยานหลักฐาน

สมาน ศิริเจริญสุข (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญาผลการศึกษาพบว่า สถานที่เกิดเหตุเป็นแหล่งสำคัญ ในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานแม้อาชญากรมีการวางแผนลับซับซ้อนเพียงใดก็ตาม มักทิ้งร่องรอยพยานหลักฐานในการกระทำความผิดอันเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้ในที่เกิดเหตุเสมอ อย่างไรก็ตามร่องรอยพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุมักถูกทำลายหรือทำให้เสียหายเพราะระเบียบปฏิบัติที่กำหนดให้เจ้าพนักงานปฏิบัติไม่สอดคล้องกับกฎหมายเป็นเหตุให้ประชาชนไม่อาจทราบได้ว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368

จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการกลั่นกรองพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน ผลการศึกษาพบว่า การกลั่นกรองพยานหลักฐานชั้นสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องกลั่นกรองให้ได้พยานหลักฐานที่ดีที่สุด หรือ พยานหลักฐานที่มีคุณค่าต่อการรับฟังของศาลให้มากที่สุด พยานหลักฐานใดที่ไม่มีประโยชน์ในคดี พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบหรือพยานที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีแล้ว พนักงานสอบสวนต้องกลั่นกรองพยานหลักฐานประเภทนี้มี

ให้มีอยู่ โดยการสังคีตของพนักงานอัยการหรือการพิจารณาคดีชั้นศาลต่างต้องอาศัยพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนทำการรวบรวมมาทั้งสิ้น

มโน ซอศรีสาสร (2530 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ ค้น ยึด โดยมีขอบ : ศึกษาเฉพาะกรณีพยานวัตถุและพยานเอกสาร พบว่า ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ได้สร้างหลักการไม่รับฟังพยานวัตถุและพยานเอกสารที่ได้มาโดยมิชอบ เพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งไม่รับฟังพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่สืบเนื่องมาจากพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนั้นด้วย แต่หลักการดังกล่าว ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงจนศาลสูงสุดต้องสร้างข้อยกเว้นไว้ในกรณีที่มีความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากความสุจริต หรือบริสุทธิ์ใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยให้ยอมรับฟังได้ ส่วนในประเทศไทยนั้น หลักการไม่รับฟังพยานวัตถุ พยานเอกสารที่ได้มาโดยมิชอบนั้นมีความเคร่งครัด ถึงขนาดจะต้องไม่รับฟังโดยไม่มีข้อยกเว้น แต่ในทางปฏิบัติไม่ค่อยมีโอกาสที่จะใช้หลักดังกล่าว เนื่องจาก กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ได้ให้อำนาจตำรวจที่ทำการจับ ค้น และยึด ได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นควรจะมีการแก้ไขไปในทิศทางที่ว่าพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ หากกระทำโดยมิชอบนั้น เกิดจากความผิดพลาดโดยบริสุทธิ์ใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็ควรจะได้รับฟังได้เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับหลักของสหรัฐอเมริกา

สุรพันธ์ มั่งคงดี (2541 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องพยานหลักฐานในคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์พบว่า การสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ต้องประสบปัญหาสำคัญคือ ความสามารถทางเทคนิคของผู้สืบสวน ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐาน ความยากลำบากในการติดตามวิวัฒนาการทางคอมพิวเตอร์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และข้อจำกัดในการปรับใช้กฎหมายลักษณะพยานกับอาชญากรรม ในสหรัฐอเมริกามีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะโดยมีสังกัดทั้งในภาครัฐและเอกชน มีการจัดตั้งคณะทำงานสืบสวนสอบสวน ที่ได้รับการฝึกอบรมให้ทราบถึงการค้นหาหลักฐาน การรักษาสภาพ พยานหลักฐานอย่างปลอดภัย มีกฎหมายอาญาพิเศษเฉพาะเกี่ยวกับการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ จึงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประเทศไทย

พิสูจน์หลักฐาน

อรรถกวี ชุนพินิจ (2541 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำวิทยาการตำรวจมาใช้ในงานสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับรองสารวัตร ในเขตตำรวจภูธร ภาค 1 พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่มีการนำวิทยาการตำรวจไปใช้ในงานสืบสวนสอบสวนในภาพรวมระดับปานกลาง การใช้วิทยาการตำรวจเบื้องต้นในระดับสถานีตำรวจ ยังขาดบุคลากร ความรู้ ความชำนาญ เครื่องมือและอุปกรณ์ การทราบผลสิ่งของส่งตรวจ ทางห้องปฏิบัติการยังต้องใช้เวลาในการทราบผล เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าการนำวิทยาการตำรวจนั้น มีความสำคัญกับการสืบสวนสอบสวน ความ

แตกต่างของภูมิหลังส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในการใช้ความรู้ทางวิทยาการตำรวจ ยกเว้นอายุงานในการสืบสวนสอบสวน และป้องกันปราบปราม ผู้วิจัยเสนอแนะให้การอบรมเพิ่มเติมความรู้ใหม่แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทุกระดับทุกสายงาน รวมทั้งให้กองวิทยาการภาคเพิ่มบุคลากรตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทวีป กรวยทอง (2541 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสำนักงานวิทยาการตำรวจ :ศึกษาเฉพาะกรณีของกองวิทยาการ ภาค 2 ในปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงาน ด้านโครงสร้างของหน่วยและด้านสวัสดิการ ในงานอำนวยการ งานพิสูจน์หลักฐาน งานทะเบียนประวัติอาชญากรรมและงานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ พบว่า ข้าราชการตำรวจมีความเห็นด้วยกับโครงสร้างหน่วยงาน ยกเว้น งานอำนวยการและผลการปฏิบัติงานที่ยังไม่แน่ใจควรมีการแก้ไขปรับปรุง และพบว่า คุณลักษณะที่แตกต่างกัน ในด้านเพศ , ตำแหน่ง , สถานภาพ , วุฒิการศึกษา และอายุราชการ มีความแตกต่างกันในด้านความคิดเห็นต่อปัจจัยทั้งสามด้านในบางปัจจัย

งานบรรเทาสาธารณภัย

จตุพร อรุณฤกษ์ถวิล (2542 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่มูลนิธิในงานบริการสังคม ในความคิดเห็น ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาล พบว่า ความคิดเห็นต่องานบริการสังคมของเจ้าหน้าที่มูลนิธิสูงในด้านการไปถึงสถานที่เกิดเหตุอย่างรวดเร็ว ด้านการใช้สัญญาณไฟวาบฉุกเฉิน และด้านการช่วยนำรถเกิดอุบัติเหตุไปเก็บไว้ที่สถานีตำรวจ ส่วนความคิดเห็นต่อบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่มูลนิธิมีสูงในด้านการพูดแสดงท่าทีสุภาพ มีความเต็มใจในการช่วยเหลือประชาชนและมีความสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ส่วนความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิมีสูงในด้านการมาถึงสถานที่เกิดเหตุโดยเร็ว การได้รับความไว้วางใจและมีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่มูลนิธิให้ทำงานร่วมกับหน่วยกู้ชีพของโรงพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้บาดเจ็บเมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น ในบางกรณี การกระทำของเจ้าหน้าที่มูลนิธิทำให้สภาพผู้บาดเจ็บแย่ลง รวมถึง การกู้ภัยตีกล่ม เพลิงไหม้ หรือภัยธรรมชาติ ที่เข้าไปช่วยอย่างรวดเร็ว โดยขาดความเข้าใจในสถานการณ์ก็อาจทำให้สถานการณ์แย่ลงได้ เช่นกัน จึงควรให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ อยู่ภายใต้การควบคุมโดยผู้ชำนาญ หรือหัวหน้าทีมโดยเฉพาะ และควรมีการฝึกอบรมสำหรับการขับรถยนต์และให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิเข้าใจถึงว่า พวกเขามีหน้าที่ในการบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยไม่หวังผลประโยชน์เป็นหลัก

เพ็ญจันทร์ พูลศิริ (2542 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุการจราจรโดยเจ้าหน้าที่มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง โดยศึกษาถึงทัศนคติ ขั้นตอนการปฏิบัติงานและ

ปัญหาในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากรถในท้องถนน พบว่า เจ้าหน้าที่มูลนิธิมีทัศนคติที่ดีต่อการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ งานกู้ภัยของเจ้าหน้าที่มูลนิธิมีลักษณะการทำงานเป็นระบบ , รวดเร็ว และปลอดภัย เจ้าหน้าที่กู้ภัยมีความสามารถและมีศักยภาพในการกู้ภัยและให้การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บสาหัสได้ สภาพปัญหาของเจ้าหน้าที่มูลนิธิคือ สภาพปัญหาการจราจรที่คับคั่ง , การได้รับข้อมูลสถานที่เกิดเหตุไม่ชัดเจน , ประชาชนขาดความรู้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการที่โรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนปฏิเสธการรับผู้บาดเจ็บในบางครั้ง ผู้วิจัยเสนอแนะว่า องค์กรช่วยเหลือผู้ประสบภัยควรสนับสนุนให้ประชาชนเคารพกฎจราจร และให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือปฐมพยาบาลเบื้องต้น , ศูนย์บริการผู้บาดเจ็บควรกำหนดให้ทุกโรงพยาบาลช่วยผู้บาดเจ็บและเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างองค์กรของรัฐกับเอกชน

เพ็ญรุ่ง บุญรัก (2542 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความร่วมมือของอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย จากมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ร่วมกตัญญู และหน่วยกู้ชีพเรนทร โรงพยาบาลราชวิถี โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ , ทัศนคติ , แรงจูงใจ กับการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีม พบว่า มีการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมอยู่ในระดับสูง , มีความรู้ในการดูแลผู้บาดเจ็บก่อนนำส่งโรงพยาบาลและทัศนคติอยู่ในระดับสูง ส่วนแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง , มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและแรงจูงใจกับการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.005 ผลการวิจัยสนับสนุนให้ อาสาสมัครจากมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ร่วมกตัญญู และหน่วยกู้ชีพเรนทร ควรจะกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์และการดูแลผู้บาดเจ็บก่อนส่งโรงพยาบาล สำหรับ อาสาสมัครใหม่ ควรดำเนินการฝึกอบรม อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงทั้งทฤษฎีและความรู้ภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลผู้บาดเจ็บก่อนนำส่งโรงพยาบาล

วรรณพร เพียรสาระ (2538,บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง :ศึกษาเฉพาะกรณีอาสาสมัครหน่วยบริการและหน่วยกู้ภัย พบว่าอาสาสมัครมูลนิธิมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมในระดับสูง ปัจจัยด้านเพศและอาชีพเดิมของอาสาสมัครมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่วนอายุ สถานภาพการสมรสและระดับการศึกษาของอาสาสมัคร ไม่มีผลต่อความพึงพอใจ ส่วนปัจจัยแวดล้อมได้แก่ ลักษณะงานสภาพการทำงาน ผลประโยชน์ตอบแทนและความสำเร็จของงาน พบว่ามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครมูลนิธิโดยเฉพาะจะมีความพึงพอใจค่อนข้างสูงในด้านความสำเร็จของงาน ผลประโยชน์ตอบแทนและลักษณะงานตามลำดับ

พจมาน เครือสินธุ์(2538,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง เฉพาะกรณีสำนักงานกลาง พบว่า ด้านการสรรหาบุคลากร มีการใช้ระบบอุปถัมภ์ ในการคัดเลือกทั้งระดับคณะกรรมการไปจนถึงระดับพนักงาน โดยในระดับพนักงานคัดเลือกจากการ

สัมภาษณ์ผู้มาสมัครงานที่ทราบข่าว การรับสมัครจากญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง และส่วนใหญ่มาทำงานด้วยความศรัทธาต่อหลวงปู่ได้สงกและชื่อเสียงของมูลนิธิ ส่วนด้านประโยชน์ตอบแทนและสวัสดิการ พบว่า พนักงานจะได้รับการขึ้นขั้นไปทุกปี โดยไม่มีเพดานวงเงิน ด้านสวัสดิการพนักงานส่วนใหญ่ไม่ค่อยพอใจในอัตราที่ได้รับ ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่ามูลนิธิให้ความสนใจในด้านนี้น้อยมาก พนักงานไม่ค่อยมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ยกเว้นบางลักษณะงานที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน เช่น งานกัญภัย จึงจะได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษ ส่วนด้านระเบียบวินัย การลงโทษ และการออกจากงาน พบว่า ที่ผ่านมามีการลงโทษทางวินัยแก่พนักงานไม่มากนัก ซึ่งมักจะเป็นความผิดเล็กน้อย เช่น ทะเลาะวิวาท เล่นการพนัน และมักมีการเล่นพวกในการพิจารณาโทษที่ไม่เสมอหน้าเท่าเทียมกัน

สุมาลี โฆษิตนิกุล (2538:134-139) ได้ศึกษา เรื่อง การก่อเกิดและพัฒนาการของมูลนิธิ ปอเต็กตึ๊ง สรุปได้ว่า ด้านลักษณะงานนั้นได้กระทำกิจกรรมด้านบรรเทาสาธารณภัยซึ่งเป็นผลงานที่เด่นชัด ลักษณะการให้ความช่วยเหลือจะเป็นไปในรูปของการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาทุกข์เฉพาะหน้า ซึ่งมีความพร้อมมากกว่าหน่วยงานของรัฐ ทำให้ช่วยเหลือได้รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ซึ่งตรงกับความต้องการบรรเทาทุกข์ของผู้ประสบภัย ส่วนด้านบุคลากรนั้นในระดับผู้ปฏิบัติงานก็จะมีทั้งพนักงานประจำที่ได้รับเงินเดือนและสวัสดิการต่าง ๆ จากมูลนิธิ ส่วนอาสาสมัครที่มีทั้งอาสาสมัครบริการ อาสาอำนวยการ และอาสาจรรยาบรรณนั้นจะใช้เวลารว่างจากภารกิจส่วนตัวอุทิศตนเข้ามาทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด และส่วนมากที่เข้ามาทำงานก็เพราะมีความศรัทธาในหลวงปู่ได้สง ส่วนด้านการดำเนินงานนั้นมีลักษณะที่คล่องตัว เจ้าหน้าที่ตลอดทั้งอาสาสมัครได้รับการฝึกฝนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากมีความพร้อมด้านบุคลากรโดยเฉพาะงานด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ และการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งสามารถกระทำได้รวดเร็วกว่าระบบราชการ นอกจากนี้ยังมีโครงการร่วมมือระหว่างประเทศ มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้ามาบรรยายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษา การรักษาพยาบาล การบรรเทาสาธารณภัย อุบัติภัย ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถตลอดทั้งเป็นการเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพให้แก่สังคม

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความคิดเห็น

ในทางสังคมวิทยาการกล่าวถึง สถาบันว่าเป็นการปฏิบัติกรดำเนินการที่เป็นระบบ มีระเบียบดังนั้นสถาบันจึงเป็นรูปแบบที่ได้จัดตั้งขึ้นอย่างมั่นคง สามารถกำหนดความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน โดยมนุษย์จะต้องปฏิบัติไปตามแนวทางที่สถาบันกำหนด สถาบันที่สำคัญ ได้แก่ การสมรส วงศ์คณาญาติ กฎหมาย ทรัพย์สิน การศึกษา การพัก

ผ่อน ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และสวัสดิการ ดังนั้นสถาบันในทางสังคมวิทยา หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีลักษณะแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น เป็นไปในแบบของการร่วมมือกัน โดยร่วมมือกันอย่างถาวร และอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ใดกฎเกณฑ์หนึ่ง ตัวอย่าง เช่น การศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการที่มนุษย์ถ่ายทอดความรู้ ทักษะคติ แบบของความประพฤติและมรดกทางสังคมแก่ชนรุ่นต่อไป เป็นการช่วยพัฒนาความคิด ความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เข้าใจสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ ในสังคม หรือสถาบันทางเศรษฐกิจ เช่น อาชีพ ซึ่งเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจ ที่สำคัญ ที่จะกำหนดบทบาททางเศรษฐกิจของประชาชน โดยกำหนดการคาดหวังจากอาชีพต่าง ๆ กำหนดภารกิจ เกี่ยวกับอาชีพเหล่านั้น รวมถึงหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน ความรับผิดชอบ และบทบาทของอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น (สุพัตรา สุภาพ , 2542 : 12 , 83-92)

ดังนั้นจากการที่สถาบันทางสังคมสามารถกำหนดความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยกัน ทำให้แต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันในทางสังคม เพศ อายุ และสติปัญญา นอกเหนือไปจากความแตกต่างทางด้านร่างกายและอารมณ์ ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคล ในด้านสติปัญญา ความคิด ความจำ การแก้ปัญหา ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์แวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (อารี พันธุ์มณี , 2540: 33)

1. ปัจจัยภูมิหลังอันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ อาชีพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและประสบการณ์การทำงาน เป็นปัจจัยกำหนดความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีอิทธิพลต่อความรู้ ความคิดเห็น จากการศึกษานอง นันทนิตย์ ยิ้มวาสนา (2527 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นและการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างหญิง โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอพบว่า ลูกจ้างหญิงที่มีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความรู้แตกต่างกัน และลูกจ้างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ธรรมรักษ์ ตระการภาสกุล (2531 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สุلكากร ต่อการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม พบว่า เจ้าหน้าที่สุلكากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง สังกัด ลักษณะงานที่รับผิดชอบและประสบการณ์ที่ต่างกันจะมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านความเห็นมีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมธี ปัญญารัตน์ (2538 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข ประจำท้องที่ระดับตำบลและแพทย์ประจำตำบลในจังหวัดสกลนครต่อ

การชันสูตรพลิกศพ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน แตกต่างกันมีผลทำให้ความรู้ในการชันสูตรพลิกศพของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ระดับตำบลแตกต่างกัน

ศิริสุข ระวังวงศ์ (2539 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เรื่องโรคเอดส์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเผยแพร่ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของลูกเรือประมงในจังหวัดปัตตานี พบว่า อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อความรู้เรื่องโรคเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เกรียงศักดิ์ ภามัง (2541 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้และความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนต่อพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 พบว่า คุณลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีระดับความรู้และความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิสุทธิ์ ประกอบความดี (2541 , บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการในบริการสาธารณสุขของประชาชน ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ที่สูงขึ้นจะยิ่งมีความรู้ความเข้าใจในระดับที่สูงขึ้นไปด้วย ส่วนอาชีพที่ต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การรับทราบข้อมูลข่าวสาร และการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา จากการศึกษาของอนุชนาถ ภูมิประดิษฐ์ (2539 : 226-227) พบว่า การสัมมนาและการฝึกอบรมมีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

อดิศร เหลืองไทยงาม (2529,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องความรู้และความตระหนักของพนักงานขับรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ที่มีต่อมลพิษทางเสียง พบว่า พนักงานที่มีการศึกษาและมีความต้องการความรู้เพิ่มเติมที่แตกต่างกัน จะมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.001 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า พนักงานขับรถที่มีความสนใจข่าวสารมลพิษทางเสียง และมีความต้องการความรู้เพิ่มเติมที่แตกต่างกัน จะมีความตระหนักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.001 และความรู้กับความตระหนักของพนักงานขับรถมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.4543

สุภารักษ์ จูตระกูล (2536 , บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นพับ ไปสเตอร์ งานนิทรรศการ มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการทิ้งขยะแยกประเภท

กิตติวิไล บัณฑิตนา (2540 , บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้ความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับว่าด้วยเรื่องวินัยของพนักงานรัฐวิสาหกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีการประปาส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานใหญ่ พบว่า การฝึกอบรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา และการสื่อสารภายในองค์กรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้ความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับว่าด้วยเรื่องวินัยของพนักงาน

ศิริวรรณ จุลวนิชรัตน (2542,บทคัดย่อ)ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการราษฎร – รัฐ ร่วมใจด้านภัยยาเสพติด ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันและต่อต้านยาเสพติด พบว่า ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับปัญหาเสพติด ,ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ จากหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับทัศนคติต่อปัญหาเสพติดให้โทษ ส่วนสื่อประเภทอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาเสพติดให้โทษ และระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ จากสื่อทุกประเภทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ พฤติกรรมการป้องกันและต่อต้านยาเสพติดตามโครงการฯ

ต่างประเทศ

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

Hayden B.Baldwin (2000) ศึกษาถึงกระบวนการเบื้องต้นของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ โดยพบว่ามีอยู่หลากหลายรูปแบบและขั้นตอน แต่มีกระบวนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุที่เป็นพื้นฐานในทุก ๆ คดี ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ที่ผู้ตรวจต้องสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ไปถึงที่เกิดเหตุคนแรก หรือเหยื่อในที่เกิดเหตุ โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะเป็นพื้นฐาน ทำให้ผู้ตรวจรู้ว่าจะเริ่มตรวจสอบอย่างไร , ขั้นตอนการสำรวจ (Examine) เป็นขั้นตอนที่สอง ที่จะต้องสำรวจสถานที่เกิดเหตุ เพื่อจำแนกวัตถุพยานที่เป็นไปได้ และช่องทางเข้า-ออก ของคนร้าย , ขั้นตอนการถ่ายภาพ (Photograph) เป็นขั้นตอนที่สาม เพื่อบันทึกสภาพในสถานที่เกิดเหตุและบันทึกวัตถุพยาน , ขั้นตอนการทำแผนผัง (Sketch) เป็นขั้นตอนที่สี่ โดยการทำการร่างแบบ ๗ เพื่อแสดงสภาพของสถานที่เกิดเหตุหรือตำแหน่งของวัตถุพยาน , ขั้นตอนการดำเนินการ (Process)เป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนการตรวจหาวัตถุพยาน โดยผู้ตรวจจะต้องจำแนก ประเมินและเก็บวัตถุพยานเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการต่อไป

Hayden B.Baldwin (2004) พบว่า ในการแปลความหมายของสถานที่เกิดเหตุ นั้น พยานหลักฐานที่เปิดเผยมออกมา (Testimonial evidence) จะนำมาซึ่งการแปลความหมายที่แท้จริงใน

สถานที่เกิดเหตุ ดังนั้นห้ามลำดับย้อนเหตุการณ์โดยปราศจากการแปลความหมายที่แท้จริงในสถานที่เกิดเหตุก่อน ตัวอย่างเช่น การแปลความหมายของรอยกระเซ็นของโลหิต ที่สามารถลำดับย้อนเหตุการณ์ได้ว่าฆาตกรตีเหยื่อกี่ครั้ง และฆาตกรยืนอยู่ตรงบริเวณใด เป็นต้น ส่วนข้อเท็จจริงทั้งหมดหรือวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุจะได้มาจากกระบวนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุที่สมบูรณ์ และนำเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้ตรวจ

Garrison D.H., Jr (2004) พบว่า ในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ ปัญหาใหญ่ที่สุดสำหรับผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ คือ การที่มีผู้เข้าไปทำลายสถานที่เกิดเหตุ โดยเจ้าหน้าที่ นักสืบหรือผู้สังเกตการณ์ สิ่งที่จะเสริมขึ้นมาเพื่อป้องกันวัตถุพยาน ก็คือ ควรจะกำหนดกฎเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ โดยให้มีรายละเอียด ดังนี้ เจ้าหน้าที่ต้องกำหนดช่องทางเข้าที่เกิดเหตุ สำหรับผู้ที่จะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงถามชื่อ ชั้นยศ ตำแหน่ง เวลาที่มาถึงและออกจากที่เกิดเหตุ , เจ้าหน้าที่ทุกคนในที่เกิดเหตุต้องรายงานอธิบายถึงการปฏิบัติงานของตัวเอง ขณะปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ , ผู้ที่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุต้องสามารถให้ตัวอย่างได้เมื่อถูกร้องขอ เช่น เส้นผม เลือด รอยรองเท้า รอยนิ้วมือ ฯลฯ เพื่อไปทำการคัดแยกกับของคนร้าย , ผู้ที่มีชั้นยศสูงที่สุดเมื่อเข้าไปในที่เกิดเหตุต้องรับผิดชอบดูแลผู้ที่เข้ามาในที่เกิดเหตุ เพื่อไม่ให้ไปทำลายวัตถุพยาน ดังนั้น การกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของการเข้าไปทำลายวัตถุพยานได้ แต่ทั้งนี้ผู้ควบคุมดูแลและนักสืบ จะต้องปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ได้ปฏิบัติตามด้วย

Mike Byrd (2000) ศึกษาถึงเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ว่าเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุหรือเจ้าหน้าที่เทคนิคตรวจวัตถุพยาน นั้นจะเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านนิติวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการศึกษา ฝึกอบรมและต้องมีประสบการณ์ในสถานที่เกิดเหตุ โดยจะได้รับการฝึกอบรมพิเศษจากหน่วยงานเกี่ยวกับการสืบสวน หรือเทคนิคพิเศษ ดังนั้น ลักษณะของเจ้าหน้าที่อาจจะแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องได้รับการฝึกเรียนรู้จากการทำงานในภาคสนาม รวมทั้งให้มีการค้นคว้าทดลอง เมื่อไปพบปัญหาจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ส่วนกระบวนการตรวจมีสามขั้นตอนพื้นฐาน ได้แก่ การรับรองสถานที่เกิดเหตุ (Scene Recognition) ซึ่งในการรับรองหรือการค้นพบพยานหลักฐานนั้นมีอยู่หลายวิธีและรูปแบบ ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการค้นหาพยานหลักฐาน แต่ปัจจัยสำคัญที่จะนำมาใช้ตัดสินใจเลือกวิธีหรือรูปแบบ ได้แก่ จำนวนผู้ค้นหา ขนาดพื้นที่ที่ค้นหา เป็นต้น , การบันทึกสภาพของสถานที่เกิดเหตุ (Scene Documentation) ในขั้นตอนนี้ ใช้เพื่อดูว่าสถานที่เกิดเหตุทั้งหมดสอดคล้องและตรงกันกับการพรรณาสถานที่เกิดเหตุหรือไม่อย่างไร , การเก็บวัตถุพยาน (Evidence Collection) เป็นวิธี

การเทคนิคและกระบวนการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมวัตถุพยาน โดยการทำงานของทีมเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุจำเป็นต้องประสานกัน เนื่องจากมาจากต่างหน่วยงานกัน

Noel Paine (2001) ศึกษาถึงการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุและวิธีการปฏิบัติสำหรับอาสาสมัคร พบว่า มีเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ ที่มีสมาชิกขององค์กรอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในสถานที่เกิดเหตุประเภทต่าง ๆ เพราะฉะนั้นวิธีการปฏิบัติงานจึงควรที่จะลดการเข้าไปทำลายวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุและมีวิธีการรักษาสถานที่เกิดเหตุที่ถูกต้องเหมาะสม ดังนี้ จะต้องช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บก่อนการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ , ถ้าอาสาสมัครจะเคลื่อนย้ายสิ่งของในสถานที่เกิดเหตุ จะต้องจดบันทึกไว้หรือบอกกล่าวเจ้าหน้าที่ , อาสาสมัครจะต้องป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุทั้งภายในและภายนอก โดยใช้เชือกหรือสิ่งของกันทางเข้าออก โดยบริเวณภายในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญนั้นควรถูกควบคุมดูแลโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่จะต้องจดบันทึกรายชื่อและเวลาการเข้าออกของคนในสถานที่เกิดเหตุ , ส่วนบริเวณภายนอกสถานที่เกิดเหตุ เป็นบริเวณที่ผู้ควบคุมดูแลที่เกิดเหตุ นักสืบ ฯลฯ อยู่ ส่วนพวกสื่อมวลชนหรือคนมามุงดูควรจะให้อยู่นอกบริเวณภายนอกสถานที่เกิดเหตุ , ส่วนสาเหตุของการปนเปื้อนนั้นเกิดจากการจับต้องวัตถุพยานโดยไม่ใส่ถุงมือ การเคลื่อนย้ายวัตถุพยานอย่างไม่เหมาะสมและไม่ได้จดบันทึกไว้ เหยียบย่ำวัตถุพยานหรือให้มีรอยรองเท้าในที่เกิดเหตุ ขับรถยนต์ทับหรือจอดรถยนต์บนวัตถุพยาน ทั้งสิ่งของในสถานที่เกิดเหตุ เช่น เศษอาหาร ก้นบุหรี่ เป็นต้น สูบบุหรี่ กินหรือดื่มในสถานที่เกิดเหตุ , ส่วนการค้นหวัตถุพยานของอาสาสมัครต้องทำตามที่เจ้าหน้าที่ร้องขอความช่วยเหลือและทำตามคำสั่งที่เจ้าหน้าที่ได้แนะนำไว้ และจะต้องไม่ไปจับต้องวัตถุพยานที่พบ นอกจากนี้อาสาสมัครจะต้องรักษาความลับในสิ่งต่าง ๆ ที่พบในสถานที่เกิดเหตุ โดยจะต้องไม่ให้ข่าวกับสื่อเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ ถ้าหากอาสาสมัครยังไม่ได้ทำความเข้าใจและตกลงในเรื่องที่จะเปิดเผยกับเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุอาวุโสก่อน

การรับทราบข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรม

Robinson (1977:77) ได้ทำการศึกษาถึงระดับการศึกษาของผู้รับสารมีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อและระดับความรู้ทางด้านข้อมูลข่าวสารของบุคคล โดยพบว่ากลุ่มคนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีการใช้สื่อและระดับความรู้ในเรื่องข้อมูลข่าวสารที่ต่างกันไปด้วย กล่าวคือ กลุ่มคนที่มีความรู้สูงจะเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างดี และจะเพิ่มพูนความรู้ทางด้านนี้ของตนเองให้มากขึ้นโดยการใช้สื่อมวลชน

Choi and Becker (1987 : 273) พบว่า คนที่มีการศึกษาสูงจะอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า คนที่มีการศึกษาต่ำ ซึ่งจะเลือกที่จะดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุมากกว่า

Seare and Freedman (1976 : 273) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคล พบว่ากลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับระดับการศึกษาและระดับชั้นทางสังคม สามารถใช้อธิบายเป็นดัชนีวัดแทนได้เป็นกลุ่มตัวแปรที่ใช้ในการทำนายพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อมวลชนที่ดีที่สุด หรือกล่าวได้ว่าระดับการศึกษาและอาชีพเป็นตัวแปรที่มีแนวโน้มมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ

Klapper (1960) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการสื่อสารมวลชนในการที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลว่า การสื่อสารมวลชนทำให้เกิดผลในผู้รับสาร โดยประสิทธิภาพของการสื่อสารมวลชนขึ้นอยู่กับลักษณะต่าง ๆ ของการสื่อสาร แหล่งของสารหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ของการสื่อสารด้วย

Long (1990 : 229) ได้ศึกษารูปแบบของการประเมินผลการฝึกอบรมที่มีผลต่อการนำมาใช้ในการตัดสินใจประสิทธิภาพของการฝึกอบรม โดยแบ่งการประเมินผลเป็น 4 ระดับ คือ การประเมินปฏิภิกิริยา การประเมินการเรียนรู้ การประเมินพฤติกรรม และการประเมินผลลัพธ์ พบว่าการประเมินพฤติกรรมมีผลต่อการตัดสินใจประสิทธิภาพของการฝึกอบรมได้ดีที่สุด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารั้วนี้ จะพบว่า พยานหลักฐานเป็นเรื่องของการค้นหาความจริง โดยอาศัยการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์และสามารถพิสูจน์ความจริงได้ ตามหลักวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะพยานวัตถุที่ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้รับการยอมรับในชั้นศาลมากที่สุด แต่จากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานนั้น ได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนและศาลในการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานและนำสืบพยานหลักฐาน ดังนั้นการที่มีบุคคลภายนอกเช่น เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเข้ามาช่วยเหลือพนักงานสอบสวนในสถานที่เกิดเหตุ อาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานได้

ส่วนของการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ที่จะต้องมีหลักการและขั้นตอนของการปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอนและถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่จากสภาพความเป็นจริงการคุ้มครองพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ ยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจาก ความไม่ชัดเจนในกฎหมายและไม่ได้มีการวางแผนทางการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ จึงทำให้มีบุคคลฝ่ายทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุทำให้พยานหลักฐานโดยเฉพาะพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุนั้น ถูกทำลายหรือได้รับความเสียหาย ก่อนที่จะมีการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและตรวจเก็บพยานวัตถุโดยผู้ชำนาญและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน

จากการที่มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ซึ่งเป็นองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนขนาดใหญ่ มีบทบาทหลายด้านโดยเฉพาะด้านการกุ๊ยกัยและบรรเทาสาธารณภัย ที่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีขีดความสามารถในการบรรเทาสาธารณภัย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่มูลนิธิยังมีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐาน จัดการดูแลเรื่องศพ จนจบสิ้นกระบวนการ การบันทึกพยานหลักฐานประกอบคดีและนำผู้บาดเจ็บ ณ สถานที่เกิดเหตุส่งสถานพยาบาล จากภารกิจดังกล่าวช่วยอมทำให้เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งต้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุในคดีต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือพนักงานสอบสวน และมักจะปรากฏเสมอว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยจะเป็นชุดแรก ๆ ที่มาถึงสถานที่เกิดเหตุ ทำให้ยอมจะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

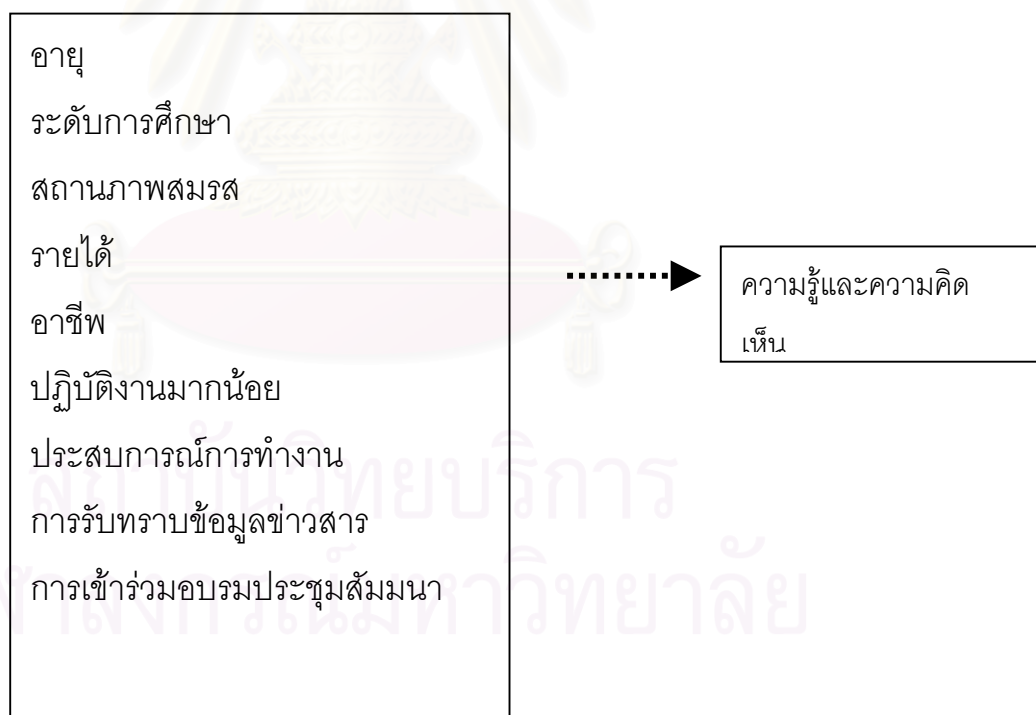
ดังนั้นจากการศึกษาแนวความคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งพบว่า มีปัจจัยหลายด้านที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊งต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุว่า ปัจจัยภูมิหลังและปัจจัยทางสังคมอันได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการได้เข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่เข้ามามีผลต่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยแต่ละคนที่จะแสดงออกมาโดยศึกษาผลที่แสดงออกมาในรูปของความรู้และความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ว่าจะมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบใด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวความคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

- พยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีประสบการณ์การทำงาน
- 14.เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มี ประสบการณ์การทำงานจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกัน รักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีประสบการณ์การทำงาน
- 15.เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มี การรับทราบข้อมูลข่าวสารมากจะมีความรู้ต่อการป้องกัน รักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารน้อย
- 16.เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มี การรับทราบข้อมูลข่าวสารมากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารน้อย
- 17.เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มี การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาจะมีความรู้ต่อการป้องกัน รักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา
- 18.เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มี การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา
- 19.ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยต่อการป้องกัน รักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มีความสัมพันธ์เชิงบวก

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

อายุ หมายถึง อายุตัวของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง โดยพิจารณาจากการกระจายอายุของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดให้อายุมาก 41 ปีขึ้นไป และอายุน้อย 40 ปีลงมา

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดในขณะนี้ของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง โดยพิจารณาจากการกระจายระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกำหนดให้ระดับการศึกษาสูง จบ ม.3 ขึ้นไปและระดับการศึกษาต่ำ จบ ป.6 ลงมา

สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพสมรสในปัจจุบันของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ได้แก่ โสด แต่งงาน หย่าร้าง แยกกันอยู่ และม่าย

รายได้ หมายถึง รายได้สุทธิต่อเดือนโดยประมาณของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง โดยพิจารณาจากการกระจายรายได้ของกลุ่มตัวอย่างกำหนดให้รายได้มาก สูงกว่า 6,001 บาทขึ้นไปและรายได้น้อย ต่ำกว่า 6,000 บาทลงมา

อาชีพ หมายถึง อาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

ระยะเวลาปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาของการเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง โดยพิจารณาจากการกระจายระยะเวลาปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างกำหนดให้ระยะเวลาปฏิบัติงานมาก 7 ปี ขึ้นไป และน้อย 6 ปี ลงมา

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง การเคยมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อนของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

รับทราบข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยงานด้านนิติเวชหรือการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุจากแหล่งข้อมูลต่างๆของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

การเข้าร่วมประชุมสัมมนา หมายถึง การเคยเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย งานด้านนิติเวชหรือการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

ความรู้ หมายถึง ความสามารถของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยในการคิด เข้าใจ นำไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า เกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ โดยวัดจากแบบสอบถามด้านความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยจัดระดับความรู้ จากค่าคะแนนสูงสุดและต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่างมาหาค่าเฉลี่ยเป็นส่วนประกอบ กำหนดให้ความรู้ไม่น้อยต่ำกว่า 21 คะแนน และความรู้สูงกว่า 22 คะแนน

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ด้วยการพูด การเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้เดิม ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ตลอดจนสภาพแวดล้อม ของบุคคลนั้นเป็นหลักในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งในที่นี้หมายถึงความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุโดยจัดระดับความคิดเห็นจากค่าคะแนนสูงสุดและต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่าง มาค่าเฉลี่ยเป็นส่วนประกอบกำหนดให้ความคิดเห็น

ตำมีค่าคะแนน 93 – 110 ความคิดเห็นปานกลาง มีค่าคะแนน 111 – 128 และความคิดเห็นสูงมีค่าคะแนน 128 – 143

นิยามศัพท์ทั่วไป

การรักษาสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง การรักษาให้สภาพที่เกิดเหตุอยู่ในสภาวะเดียวกับที่พบครั้งแรกไว้ระยะหนึ่ง

การตรวจสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Investigation) หมายถึง การค้นหา เก็บรวบรวม และรักษาข้อมูลทั้งที่มีรูปร่างลักษณะและไม่มีรูปร่างลักษณะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมกับอาชญากรรม เพื่อให้รูปร่างหน้าตาของคนร้าย วิธีการก่ออาชญากรรมและรายละเอียดของอาชญากรรมมีความชัดเจนขึ้น โดยในที่นี้ข้อมูลทั้งที่มีรูปร่างลักษณะและไม่มีรูปร่างลักษณะ หมายถึง วัตถุพยาน

วัตถุพยาน หรือ พยานวัตถุ (Physical Evidence) หมายถึง พยานหลักฐานที่อาจเป็นวัตถุสิ่งของ สสารหรือแม้แต่อากาศธาตุ ซึ่งอาจจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นก็ได้ ที่มีความเกี่ยวข้องกับคดีที่ทำการสืบสวนสอบสวนอยู่

พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่สามารถใช้พิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นใช้บอกได้ว่าใครเป็นผู้กระทำผิด และสามารถเชื่อมโยงผู้กระทำผิดเข้ากับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น พยานหลักฐานประกอบไปด้วย พยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยาน

มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง หมายถึง องค์การภาคเอกชนที่ปฏิบัติงาน ในด้านการกุศล การแพทย์ การบรรเทาสาธารณภัยและสังคมสงเคราะห์ โดยไม่แสวงหาผลกำไร จัดทะเบียนเป็นมูลนิธิเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2480 มีชื่อเต็มว่า “มูลนิธิ ฮั่วเคี้ยวป่อเต็กเซียงตึ๊ง” ดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ

บรรเทาสาธารณภัย หมายถึง การช่วยระงับภัย โดยทำให้ภัยสงบลงโดยเร็ว หรือลดอันตรายให้น้อยลงและช่วยทำให้ความยากลำบาก ความพิบัติ และความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ลดน้อยลงหรือหมดไป โดยสรุป บรรเทาสาธารณภัยประกอบด้วย การกู้ภัย และการบรรเทาทุกข์

เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง หมายถึง เจ้าหน้าที่ประจำของมูลนิธิ ซึ่งมีหน้าที่ในการกู้ภัยและการบรรเทาทุกข์ซึ่งในที่นี้กำหนดเฉพาะเขตรับผิดชอบในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครเท่านั้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยถึงความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งมีวิธีดำเนินการศึกษาวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยทางมานุษยวิทยา (Anthropological Fieldwork) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยแบบจงใจเลือก (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่องความรู้ และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมายไว้ คือ เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มแบบจงใจเลือกโดยมีจำนวน 100 คน ได้รับความสมบูรณ์สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้จำนวน 80 ราย ส่วนที่สองเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้หลักการวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยใช้เทคนิควิจัย การสังเกต แบบมีส่วนร่วมในสถานที่เกิดเหตุในคดีต่าง ๆ ผ่านไปพักหนึ่งจึงทำการเลือกเพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 6 ราย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารจากทางราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องอันเป็นการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อต้องการทราบข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ที่ครอบคลุมครบถ้วน ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้สมบูรณ์

2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบตามวิธีการวิจัยไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. การศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยา (Anthropological Fieldwork) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อศึกษาแง่มุมต่าง ๆ ในเรื่องดังกล่าวให้ได้ข้อมูลมาเสริมในภาพรวมและเพื่อขยายขอบเขตความกว้างและความลึกของงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ทำการศึกษาหาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

2. กำหนดขอบเขตในส่วนของเนื้อหาของคำถามเพื่อให้ครอบคลุมตัวแปรต่าง ๆ ที่จะทำให้การศึกษา ส่วนของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา อันได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาการปฏิบัติงานและมูลเหตุจูงใจให้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลข่าวสาร และการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษาวัตถุพยาน จำนวน 26 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดจำนวน 29 ข้อ และคำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมายได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระโดยมีรายละเอียดคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ความสามารถปฏิบัติการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุตามหลักการที่ถูกต้อง ปัญหาอุปสรรคในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ

ประมาณ ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ ด้านอื่น ๆ และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

3. ส่วนของการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยในสถานที่เกิดเหตุจริง ในคดีต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสในการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยในสถานที่เกิดเหตุจริงในคดีต่าง ๆ ได้แก่ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต คดีเพลิงไหม้ และคดีจราจร เนื่องจากผู้วิจัยรับราชการอยู่ที่กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานวิทยาการตำรวจ มีหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุในคดีต่าง ๆ ตามที่พนักงานสอบสวนในเขตกรุงเทพมหานครร้องขอ โดยหลังจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมผ่านไป แล้ว จึงทำการขอสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 6 ราย ตามแนวหลักปฏิบัติการวิจัยทางมานุษยวิทยาของ งามพิศ สัตย์สงวน (2542 : 132) ที่ให้เลือกรู้จักผู้ให้ข่าวสำคัญที่มีการกระทำทางสังคมมาก มีข้อมูลปฐมภูมิมาก รู้เรื่องด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษมากกว่าคนอื่น ๆ โดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญอย่างอื่นด้วย เช่น อายุ สถานภาพทางสังคม เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับหัวหน้าที่มีตำแหน่งเป็นผู้ตรวจการในเขตที่รับผิดชอบ จำนวน 2 คน ในระดับผู้ปฏิบัติงานที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จำนวน 4 คน โดยเมื่อเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ได้แล้วจึงเริ่มการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามประเด็นที่ได้เตรียมไว้ จำนวน 9 ข้อ โดยให้อิสระต่อผู้ให้สัมภาษณ์ในการตอบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์เทียบระดับความรู้ความคิดเห็น

1. ข้อความเกี่ยวกับการรับข่าวสาร มีคำถามที่ใช้วัดใน 4 ระดับด้วยกัน ดังนี้

ไม่เคยเลย	ให้คะแนน	1	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้คะแนน	2	คะแนน
บ่อยครั้ง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ทุกวัน	ให้คะแนน	4	คะแนน

2. ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้นั้นมีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบคละกัน โดยมีคำถามที่ใช้วัด 2 ระดับด้วยกัน ดังนี้

ข้อคำถามเชิงบวก

ไม่ใช่	ให้คะแนน	0	คะแนน
ใช่	ให้คะแนน	1	คะแนน

ข้อคำถามเชิงลบ

ไม่ใช่	ให้คะแนน	1	คะแนน
ใช่	ให้คะแนน	0	คะแนน

3. ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นนั้นมึทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบคละกัน โดยมีคำถามที่ใช้วัด 5 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

ข้อคำถามเชิงบวก

ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน
ตอบเห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ตอบไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ตอบไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน

ข้อคำถามเชิงลบ

ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	คะแนน
ตอบเห็นด้วย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ตอบไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	3	คะแนน
ตอบไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	4	คะแนน
ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	5	คะแนน

การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการวิจัย โดยการศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ ความรู้และความคิดเห็น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาบุคคลในองค์การจากตำรา ผลงาน การวิจัยวิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทำการตรวจสอบว่าครอบคลุมเนื้อหาอย่างน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหาและความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้จริง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Pre-Test) กับเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิร่วมกตัญญู จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบด้วยวิธีหาค่าความน่าเชื่อถือ (Coefficient Alfa) เพื่อดูความสอดคล้องของข้อคำถาม

ต่าง ๆ ประกอบกับนำผลที่ได้มาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พร้อมทั้งดัดแปลงแก้ไขและตัดข้อความบางส่วน โดยไม่ให้มีผลกระทบต่อเนื้อหาสำคัญนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง จนเป็นที่แน่ใจและเชื่อมั่นได้ว่า แบบสอบถามมีความครอบคลุมและอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในขั้นตอนต่อไป

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามด้านความรู้ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุได้ค่าความเชื่อมั่น 0.68 และในด้านความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุได้ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

4. ส่วนวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ที่ลักษณะของข้อความคล้ายกับข้อความปลายเปิดในแบบสอบถาม แต่คำถามในแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว จะมีความละเอียด เจาะลึกครอบคลุมในประเด็นความคิดเห็นปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัยที่ทำอยู่ ได้แก่ ปัญหาของการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ปัญหาในการดำเนินการร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ความคิดเห็นที่จะมีหน่วยงานราชการให้ความรู้หรือเปิดฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิ ความคิดเห็นที่จะมีหน่วยงานราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกัน และความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุนั้น ถูกต้องตามหลักวิชาและมีกฎหมายรองรับเพียงใด รวมทั้งสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติชีวิต ประวัติการทำงานในมูลนิธิ เพื่อนำมาอธิบายในภาพรวมและเพื่อเสริมผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปขอความร่วมมือจากมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง เพื่อนำตนเองและชี้แจงรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามมอบให้กับผู้จัดการมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง เนื่องจากเป็นระเบียบของทางมูลนิธิ พร้อมทั้งผู้วิจัยได้ไปประสานอธิบายรายละเอียดวิธีการตอบแบบสอบถามแก่ผู้ตรวจการเขต ทั้งผลัดกลางวันและผลัดกลางคืน เพื่อให้ผู้ตรวจการเขตนำไปแจกและอธิบายรายละเอียดวิธีการตอบแบบสอบถามแก่เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย จำนวน 22 เขต แล้วนัดหมายขอรับแบบสอบถามคืน

2. สำหรับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการเข้าไปสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานที่เกิดเหตุจริงในคดีต่าง ๆ โดยสังเกตขั้นตอน

การปฏิบัติงาน การเตรียมความพร้อมในการออกปฏิบัติงาน การปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ และการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ โดยหลังจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมผ่านไปพักหนึ่งจึงทำการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามหลักการวิจัยทางมนุษยวิทยา โดยผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้ตรวจการเขตเพื่อขอให้คัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์โดยกำหนดให้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านบรรเทาสาธารณภัยโดยมีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับผู้วิจัยอย่างเต็มที่ หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมไว้ไปทำการสัมภาษณ์ทั้ง 6 ราย โดยทางแผนกบรรเทาสาธารณภัยได้จัดเตรียมห้องที่เป็นสัดส่วน และได้ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ได้อย่างตามที่ต้องการเพียงลำพัง และในระหว่างการสัมภาษณ์หากผู้ให้ข้อมูลตอบไม่ตรงคำถามหรือไม่เข้าใจในส่วนใดก็จะอธิบายจนผู้ตอบเกิดความเข้าใจ โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้บันทึกเทปและจดบันทึกคำตอบที่ได้ด้วยตนเอง จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับมาแล้ว ได้ทำการตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง โดยคัดเลือกเอาเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้จำนวน 80 ราย จากนั้นจึงบันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงแบบรหัส (Coding Sheet) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประมวลผลโดยใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package For The Social Science – SPSS For Windows) ในการประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อแสดงถึงข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายลักษณะทั่วไปและเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ และดูการกระจายของข้อมูล โดยนำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่

2. การวิเคราะห์เพื่อแสดงถึงระดับความรู้และความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความแปรปรวน (Anova) และค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อทดสอบว่าปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์หรือส่งอิทธิพลต่อตัวแปรตาม โดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. ในส่วนของการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น จะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์การปฏิบัติงานตลอดจนข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Descriptive Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลสรุปที่สำคัญ ๆ และนำเสนอต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ในครั้งนี้เป็นการศึกษาเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 100 ราย ได้รับตอบกลับและมีความสมบูรณ์สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ จำนวน 80 ราย คิดเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 80 แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียงซึ่งได้นำเสนอโดยแบ่งเป็นส่วน ๆ

ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2 ข้อมูลปัจจัยของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.3 ข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับความรู้ที่มีต่อสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
- 4.4 ข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
- 4.5 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย : การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เจาะลึก

4.1 ข้อมูลปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการวิเคราะห์ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 ราย จากตารางที่ 2 พบว่า

ในด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 32.5) รองลงมามีช่วงอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 27.5) และ 21-30 ปี (ร้อยละ 23.8) ไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุสูงกว่า 60 ปี

ในด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดจบ ม.3 หรือ ม.ศ.3 (ร้อยละ 33.8) รองลงมาคือ ม.6/ปวช.หรือ ม.ศ.5 (ร้อยละ 21.3) และจบ ป.4 กับ จบ ป.6 หรือ ป.7 (ร้อยละ 17.5) ไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดจบปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

ในด้านสถานภาพสมรส พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสในปัจจุบันคือ แต่งงาน (ร้อยละ 66.3) รองลงมาคือโสด (ร้อยละ 26.3) และแยกกันอยู่ (ร้อยละ 5.0)

ในด้านรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนโดยประมาณ ระหว่าง 6,001-8,000 บาท (ร้อยละ 27.5) รองลงมาคือระหว่าง 4,001-6,000 บาท กับสูงกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 23.8)

ในด้านอาชีพ ก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป / ลูกจ้าง (ร้อยละ 69.2) รองลงมาคือ ประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ พนักงานบริษัท , นักศึกษา (ร้อยละ 7.7) และไม่ได้ประกอบอาชีพกับค้าขาย (ร้อยละ 6.4)

ในด้านระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมาแล้วมากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 37.5) รองลงมา 7-9 ปี (ร้อยละ 21.3) และ 4-6 ปี (ร้อยละ 20.0)

ในการเคยมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน (ร้อยละ 68.8) ที่เหลือเคยมีประสบการณ์มาก่อน ได้แก่ เคยเป็นอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย เจ้าหน้าที่กู้ภัยและดับเพลิง อาสาป้องกันฝ่ายพลเรือน และเจ้าหน้าที่มูลนิธิอื่น (ร้อยละ 31.2)

ในด้านมูลเหตุจูงใจที่ทำให้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมูลเหตุจูงใจมาจากสมัครใจและมีใจรัก (ร้อยละ 29.9) รองลงมาคือมูลเหตุจูงใจมาจากต้องการช่วยเหลือผู้ประสบภัย (ร้อยละ 24.3) และศรัทธาในงานของมูลนิธิ (ร้อยละ 22.6) ส่วนมูลเหตุจูงใจส่วนน้อยมาจากเหตุอื่น ๆ ได้แก่ เป็นอาชีพสุจริต เป็นอาชีพที่เหนื่อยและอยากลองทำดู มูลนิธิให้ค่าตอบแทนดีเป็นองค์การที่มั่นคง (ร้อยละ 2.3) และมาจากต้องการได้รับการยอมรับและยกย่องในสังคม (ร้อยละ 1.1)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยจำแนกตามปัจจัยภูมิหลัง

ปัจจัยภูมิหลัง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>อายุ</u>		
ต่ำกว่า 21 ปี	7	8.8
21 - 30 ปี	19	23.8
31 - 40 ปี	26	32.5
41 - 50 ปี	22	27.5
51 - 60 ปี	6	7.5
สูงกว่า 60 ปี	-	-

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยภูมิหลัง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ไม่ได้เรียน	3	3.8
จบ ป.4	14	17.5
จบ ป.6 หรือ ป.7	14	17.5
จบ ม.3 หรือ ม.ศ.3	27	33.8
จบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ.5	17	21.3
อนุปริญญา/ปวส.,ปวท.	5	6.3
จบปริญญาตรี	-	-
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
<u>สถานภาพสมรส</u>		
โสด	21	26.3
แต่งงาน	53	66.3
หย่าร้าง	1	1.3
แยกกันอยู่	4	5.0
ม่าย	1	1.3
<u>รายได้</u>		
ต่ำกว่า 2,000	4	5.0
2,000 – 4,000	2	2.5
4,001 – 6,000	19	23.8
6,001 – 8,000	22	27.5
8,001 – 10,000	14	17.5
สูงกว่า 10,000	19	23.8
<u>อาชีพก่อนเป็นเจ้าของที่มูลนิธิ</u>		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	5	6.4
ทำไร่ ทำนา ทำสวน	4	5.1
ค้าขาย	5	6.4
รับจ้างทั่วไป / ลูกจ้าง	54	69.2
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	5.1
อื่น ๆ	6	7.7

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยภูมิหลัง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>ระยะเวลาปฏิบัติงาน</u>		
ต่ำกว่า 1 ปี	3	3.8
1 – 3 ปี	14	17.5
4 – 6 ปี	16	20.0
7 – 9 ปี	17	21.3
10 ปี ขึ้นไป	30	37.5
<u>ประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย</u>		
ไม่เคย	55	68.8
เคย	25	31.3
<u>มูลเหตุจูงใจให้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ</u> (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สมัครใจและมีใจรัก	53	29.9
ต้องการหาประสบการณ์และความรู้	20	11.3
ศรัทธาในงานของมูลนิธิ	40	22.6
ต้องการช่วยเหลือผู้ประสบภัย	43	24.3
ต้องการได้รับการยอมรับและยกย่องในสังคม	2	1.1
มีบุคคลแนะนำและฝากงานให้	15	8.5
อื่น ๆ	4	2.3

4.2 ข้อมูลปัจจัยของการรับรู้ข่าวสารและการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 ในส่วนของปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผู้วิจัยได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานนิติเวชหรือการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ และข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการรับทราบข่าวสาร

จากผลการวิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 ราย จากตารางที่ 3 พบว่า

4.2.1.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์หรือวิทยุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้ทุกวัน (ร้อยละ 53.8) รองลงมา ได้รับรู้บ่อยครั้ง (ร้อยละ 36.3) นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 7.5) และไม่เคยเลย (ร้อยละ 2.5)ตามลำดับ

จากเพื่อนร่วมงานหรือญาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้บ่อยครั้ง (ร้อยละ 43.8) รองลงมาได้รับรู้ปานกลาง ๗ ครั้ง (ร้อยละ 31.3) ทุกวัน (ร้อยละ 17.5) และไม่เคเลย (ร้อยละ 7.5) ตามลำดับ

จากข่าวสารของทางมูลนิธิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้บ่อยครั้ง (ร้อยละ 40) รองลงมาได้รับรู้ทุกวัน (ร้อยละ 38.8) นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 17.5) และไม่เคเลย (ร้อยละ 3.8) ตามลำดับ

4.2.1.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์หรือวิทยุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้ปานกลาง ๗ ครั้ง (ร้อยละ 38.8) รองลงมาได้รับรู้บ่อยครั้ง (ร้อยละ 30.0) ทุกวัน (ร้อยละ 23.8) และไม่เคเลย (ร้อยละ 7.5) ตามลำดับ

จากเพื่อนร่วมงานหรือญาติเล่าให้ฟัง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้บ่อยครั้ง (ร้อยละ 37.5) รองลงมาได้รับรู้ปานกลาง ๗ ครั้ง (ร้อยละ 36.3) ไม่เคเลย (ร้อยละ 18.8) และทุกวัน (ร้อยละ 7.5) ตามลำดับ

จากข่าวสารของทางมูลนิธิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้บ่อยครั้ง (ร้อยละ 41.3) รองลงมาได้รับรู้ปานกลาง ๗ ครั้ง (ร้อยละ 30.0) ทุกวัน (ร้อยละ 21.3) และไม่เคเลย (ร้อยละ 7.5) ตามลำดับ

จากนั้นได้นำคะแนนในเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมารวมกันสร้างเป็นตัวแปรใหม่ และจัดระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากค่าคะแนนสูงสุดและต่ำสุดมาหาค่าเฉลี่ยเป็นส่วนประกอบ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

<u>คะแนน</u>	<u>ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร</u>
6 – 12 คะแนน	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับต่ำ
13 – 19 คะแนน	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับปานกลาง
20 – 24 คะแนน	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับสูง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับปานกลาง (ร้อยละ 61.5) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับสูง (ร้อยละ 27.7) และระดับต่ำ (ร้อยละ 11.4) สำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 17.06 S.D. เท่ากับ 3.73

4.2.1.3 ในส่วนของความต้องการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัย และกู้ภัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีความต้องการได้รับทราบข่าวสาร (ร้อยละ 100.0) เนื่องจาก จะได้มีความรู้เพิ่มเติมสามารถนำไปพัฒนางานที่ทำให้ดีขึ้น เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุจะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว มีคุณภาพ และสามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ถูกวิธี นอกจากนี้จะได้ไม่ตกข่าวสาร ทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากทุกวันนี้เป็นโลกแห่งข่าวสารจึงต้องรู้จริงและเกี่ยวข้องกับงาน

ที่ตนเองทำ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา และจะได้ทราบข่าวทางมูลนิธิได้เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง

ในส่วนของความต้องการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการรับทราบข่าวสาร (ร้อยละ 91.2) เนื่องจาก จะได้มีความรู้ไว้ปฏิบัติงานเพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในด้านนี้อีกมาก และจะได้สามารถปฏิบัติหน้าที่และป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างถูกต้องโดยไม่ไปทำลายหรือสร้างความเสียหายแก่หลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ต้องปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะได้มีความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และต้องการเนื่องจากเกี่ยวข้องกับงานที่ตนเองทำซึ่งจำเป็นต้องได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา ส่วนที่เหลือไม่ต้องการ (ร้อยละ 8.8) เนื่องจากไม่มีความจำเป็นและปัจจุบันไม่มีหน้าที่

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงาน</u>		
<u>ด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย</u>		
จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์หรือวิทยุ		
ไม่เคยเลย	2	2.5
นาน ๆ ครั้ง	6	7.5
บ่อยครั้ง	29	36.3
ทุกวัน	43	53.8
จากเพื่อนร่วมงานหรือญาติเล่าให้ฟัง		
ไม่เคยเลย	6	7.5
นาน ๆ ครั้ง	25	31.3
บ่อยครั้ง	35	43.8
ทุกวัน	14	17.5
จากข่าวสารของทางมูลนิธิ		
ไม่เคยเลย	3	3.8
นาน ๆ ครั้ง	14	17.5
บ่อยครั้ง	32	40.0
ทุกวัน	31	38.8

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ท้ายเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานนิติเวช</u>		
<u>หรือการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ</u>		
จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือวิทยุ		
ไม่เคยเลย	6	7.5
นาน ๆ ครั้ง	31	38.8
บ่อยครั้ง	24	30.0
ทุกวัน	19	23.8
จากเพื่อนร่วมงานหรือญาติเล่าให้ฟัง		
ไม่เคยเลย	15	18.8
นาน ๆ ครั้ง	29	36.3
บ่อยครั้ง	30	37.5
ทุกวัน	6	7.5
จากข่าวสารของทางมูลนิธิ		
ไม่เคยเลย	6	7.5
นาน ๆ ครั้ง	24	30.0
บ่อยครั้ง	33	41.3
ทุกวัน	17	21.3
<u>ต้องการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงาน</u>		
<u>บรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย</u>		
ไม่ต้องการ	-	-
ต้องการ	80	100.0
<u>ต้องการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานนิติเวชหรือ</u>		
<u>ด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ</u>		
ไม่ต้องการ	7	8.8
ต้องการ	73	91.2

สรุป	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระดับต่ำ (6 – 12 คะแนน)	9	11.4
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับปานกลาง (13 – 19 คะแนน)	49	61.5
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับสูง (20 - 24 คะแนน)	22	27.7
(X) = 17.06	S.D. = 3.73	
MIN = 6	MAX = 24	

4.2.2 ในส่วนของการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ผู้วิจัยได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ตอน คือ ข้อคำถามการเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยกับข้อคำถามการเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

จากผลการวิเคราะห์การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาของกลุ่มตัวอย่าง 80 ราย จากตารางที่ 4 พบว่า

4.2.2.1 การเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม (ร้อยละ 82.3) โดยเฉลี่ยประมาณ 2 ครั้งต่อปี รองลงมาเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้งต่อปี 3 ครั้งต่อปี และ 4 ครั้งต่อปี ตามลำดับ ส่วนที่เหลือไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม (ร้อยละ 17.7) เนื่องจากยังไม่มีเปิดสัมมนาฝึกอบรมและฟังจะเข้ามาทำงาน

4.2.2.2 การเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวช หรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม (ร้อยละ 62.5) เนื่องจาก ยังไม่มีโครงการเปิดฝึกอบรม รองลงมาเนื่องจากเป็นพนักงานใหม่ ไม่เคยฝึกอบรมและเนื่องจากนาน ๆ จะมีการฝึกอบรม และไม่มีโอกาสได้ไป ตามลำดับ ส่วนที่เหลือเคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม (ร้อยละ 37.5) โดยเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้ง ต่อปี รองลงมาเฉลี่ยประมาณ 2 ครั้งต่อปี และ 3 ครั้งต่อปี ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ท่านเคยเข้าร่วมการสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย</u>		
ไม่เคย	14	17.7
เคย	65	82.3
<u>ท่านเคยเข้าร่วมการสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ</u>		
ไม่เคย	50	62.5
เคย	30	37.5

4.3 ข้อมูลปัจจัยความรู้เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ และการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามให้ผู้ตอบ ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ โดยตั้งเกณฑ์การให้คะแนนคือถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยสรุปผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 5 พบว่า

เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุ จะต้องทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อนเสมอ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98.8 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 1.3 ตอบผิด

การรักษาสถานที่เกิดเหตุนั้นเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่คนแรกไปถึงที่เกิดเหตุจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 96.3 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 3.8 ตอบผิด

จุดมุ่งหมายของการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเป็นการรักษาให้สภาพที่เกิดเหตุอยู่ในสภาวะเดียวกับที่พบครั้งแรกไว้ระยะหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ป้องกันไม่ให้หลักฐานสูญหาย พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 96.3 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 3.8 ตอบผิด

ทางป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด เป็นหัวใจของการตรวจสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบถูกทั้งหมด

การรักษาสถานที่เกิดเหตุสามารถทำได้ในเวลาใดก็ได้ หรือสามารถทำไปพร้อม ๆ กับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการรวบรวมเก็บวัตถุพยานก็ได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.8 ตอบถูก และร้อยละ 31.3 ตอบผิด

สถานที่เกิดเหตุเปรียบเสมือนหนึ่งเป็นคลังสมบัติแห่งหลักฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 97.5 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 2.5 ตอบผิด

ถ้าพบคนเจ็บในที่เกิดเหตุ ให้รีบเคลื่อนย้ายนำส่งโรงพยาบาลเป็นลำดับแรก พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 78.5 ตอบถูก และร้อยละ 21.5 ตอบผิด

เพื่อไม่ให้ที่เกิดเหตุถูกเปลี่ยนแปลงไป จะต้องกั้นที่เกิดเหตุเพื่อกันผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปในที่เกิดเหตุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องทั้งหมด

การใช้เชือกกั้นที่เกิดเหตุเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอสำหรับการรักษาสถานที่เกิดเหตุแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.5 ตอบถูก และร้อยละ 20.5 ตอบผิด

การอนุญาตให้เข้าไปที่เกิดเหตุได้นั้น ควรจำกัดเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ตรวจที่เกิดเหตุโดยตรงเท่านั้น และควรให้มีจำนวนน้อยที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 96.3 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 3.8 ตอบผิด

การถ่ายรูปในสถานที่เกิดเหตุมีประโยชน์ในด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุเพราะสามารถบันทึกสภาพก่อนที่จะถูกเปลี่ยนแปลงไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องทั้งหมด

หลักในการทำงานเมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงที่เกิดเหตุ สิ่งที่ต้องปฏิบัติคือให้เข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้นก่อน จากนั้นจึงกั้นที่เกิดเหตุภายหลัง พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.6 ตอบถูก และร้อยละ 35.4 ตอบผิด

เมื่อท่านเป็นเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ไปถึงที่เกิดเหตุ หากได้ข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากพยานหรือผู้เสียหายแล้ว ให้รีบบอกข้อมูลกับตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานเมื่อมาถึง พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 87.5 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 12.5 ตอบผิด

เมื่อท่านได้รับแจ้งว่ามีเหตุฆาตกรรม เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุระหว่างรอพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ท่านสามารถตรวจค้นหาวัตถุพยานได้เองโดยทันทีแล้วทำเครื่องหมายไว้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.3 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 18.8 ตอบผิด

เมื่อท่านจำเป็นต้องเข้าไปในที่เกิดเหตุก่อนที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานจะมาถึง จะต้องยึดหลักไม่ไปเพิ่มหรือทำลายวัตถุพยาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 95.0 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 5.0 ตอบผิด

ก่อนเข้าไปเกิดเหตุ ทุกครั้งควรสวมถุงมือก่อน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.8 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 6.3 ตอบผิด

การจุดรูปเพื่อปกปิดกลิ่นศพเน่า ไม่มีผลกระทบต่อวัตถุพยานในที่เกิดเหตุแต่อย่างใดทั้งสิ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 57.5 ตอบผิด และร้อยละ 42.5 ตอบถูก

กรณีพบศพในที่เกิดเหตุ ให้รักษาสภาพเดิมของศพไว้ห้ามเคลื่อนย้าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องทั้งหมด

กรณีที่มีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายศพ ให้บันทึกตำแหน่งของศพ สภาพของเสื้อผ้ารวมทั้งถ่ายภาพศพในทุกแง่มุมก่อนเคลื่อนย้าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องทั้งหมด

การค้นหาวัดอุทยานในที่เกิดเหตุ วิธีที่ดีที่สุดคือใช้ค้นหาให้มากที่สุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.7 ตอบถูก และร้อยละ 42.3 ตอบผิด

การเก็บวัดอุทยานในที่เกิดเหตุ จะต้องเก็บวัดอุทยานที่จะสูญหายหรือเสียหายได้ง่ายเป็นอันดับแรก พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83.3 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 16.7 ตอบผิด

การเก็บวัดอุทยาน ควรเก็บโดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเท่านั้น เช่น พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98.8 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 1.3 ตอบผิด

การเก็บวัดอุทยาน ควรเก็บให้มากที่สุดเพราะในบางครั้งไม่สามารถกลับไปเก็บเพิ่มเติมได้อีก พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 92.5 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 7.5 ตอบผิด

การเก็บวัดอุทยานจากจุดต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ ให้เก็บรวมกันไว้ในถุงเดียวกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 74.7 ตอบถูก และร้อยละ 25.3 ตอบผิด

กรณีพบอาวุธในที่เกิดเหตุ ให้รีบนำออกจากที่เกิดเหตุไปมอบให้พนักงานสอบสวน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 92.2 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 7.8 ตอบผิด

ก่อนการเก็บเสื้อผ้าที่เปียกเลือดสด ให้เอาไปตากแดดจัด ๆ ให้แห้งเสียก่อน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.1 ตอบถูก มีเพียงร้อยละ 17.9 ตอบผิด

จากนั้นได้นำคะแนนในเรื่องความรู้เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษาวัดอุทยานมารวมกันสร้างเป็นตัวแปรใหม่และจัดระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ระดับ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับความรู้
21 คะแนนและต่ำกว่า	ความรู้น้อย
22 คะแนนและสูงกว่า	ความรู้มาก

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้คะแนนความรู้ 22 คะแนนและสูงกว่า มีระดับความรู้มาก (ร้อยละ 73.6) ที่เหลือได้คะแนนความรู้ 21 คะแนนและต่ำกว่า ซึ่งเป็นระดับความรู้น้อย (ร้อยละ 26.4) สำหรับคะแนนความรู้โดยเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 22.63 S.D. เท่ากับ 2.36

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ความรู้เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษาวัตถุพยาน

ข้อความ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุจะต้องทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อนเสมอ	79	98.8	1	1.3
2. การรักษาสถานที่เกิดเหตุนั้นเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่คนแรกไปถึงที่เกิดเหตุจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นแล้ว	77	96.3	3	3.8
3. จุดมุ่งหมายของการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเป็นการรักษาให้สภาพที่เกิดเหตุอยู่ในสภาวะเดียวกับที่พบครั้งแรกไว้ระยะหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ป้องกันไม่ให้หลักฐานสูญหาย	77	96.3	3	3.8
4. การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ ให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุดเป็นหัวใจของการตรวจสถานที่เกิดเหตุ	80	100.0	-	-
5. การรักษาสถานที่เกิดเหตุ สามารถทำในเวลาใดก็ได้ หรือสามารถทำไปพร้อม ๆ กับการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรวบรวมเก็บวัตถุพยานก็ได้ (เชิงลบ)	55	68.8	25	31.3
6. สถานที่เกิดเหตุเปรียบเสมือนหนึ่งเป็นคลังสมบัติแห่งหลักฐาน	77	97.5	2	2.5
7. ถ้าพบคนเจ็บในที่เกิดเหตุให้รีบเคลื่อนย้ายนำส่งโรงพยาบาลเป็นลำดับแรก	62	78.5	17	21.5
8. เพื่อไม่ให้ที่เกิดเหตุถูกเปลี่ยนแปลงไป จะต้องกันที่เกิดเหตุเพื่อกันผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปในที่เกิดเหตุ	79	100.0	-	-
9. การใช้เชือกกันที่เกิดเหตุเพียงอย่างเดียว ก็เพียงพอสำหรับการรักษาสถานที่เกิดเหตุแล้ว (เชิงลบ)	62	79.5	16	20.5
10. การอนุญาตให้เข้าที่เกิดเหตุได้นั้น ควรจำกัดเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ตรวจที่เกิดเหตุโดยตรงเท่านั้น และควรให้มีจำนวนน้อยที่สุด	77	96.3	3	3.8

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11. การถ่ายรูปในสถานที่เกิดเหตุมีประโยชน์ในด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะสามารถบันทึกสภาพก่อนที่จะถูกเปลี่ยนแปลงได้	80	100.0	-	-
12. หลักในการทำงานเมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงที่เกิดเหตุ สิ่งที่ควรปฏิบัติคือให้เข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในเบื้องต้นก่อน จากนั้นจึงบันทึกที่เกิดเหตุภายหลัง (เชิงลบ)	51	64.6	28	35.4
13. เมื่อท่านเป็นเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ไปถึงที่เกิดเหตุ หากได้ข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากพยานหรือผู้เสียหายแล้ว ให้รับบอกข้อมูลกับตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานเมื่อมาถึง	70	87.5	10	12.5
14. เมื่อท่านได้รับแจ้งว่ามีเหตุฆาตกรรม เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุระหว่างรอนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ท่านสามารถตรวจค้นหาวัตถุพยานได้เองโดยทันทีแล้วทำเครื่องหมายไว้ (เชิงลบ)	65	81.3	15	18.8
15. เมื่อท่านจำเป็นต้องเข้าไปในที่เกิดเหตุก่อนที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานจะมาถึง จะต้องยึดหลักไม่ไปเพิ่มหรือทำงานวัตถุพยาน	76	95.0	4	5.0
16. ก่อนเข้าที่เกิดเหตุทุกครั้ง ควรสวมถุงมือก่อน	75	93.8	5	6.3
17. การจัดรูป เพื่อกลับกลืนศพเน่า ไม่มีผลกระทบต่อวัตถุพยานในที่เกิดเหตุแต่อย่างใดทั้งสิ้น (เชิงลบ)	34	42.5	46	57.5
18. กรณีพบศพในที่เกิดเหตุ ให้รักษาสภาพเดิมของศพไว้ห้ามเคลื่อนย้าย	79	100.0	-	-
19. กรณีที่มีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายศพ ให้บันทึกตำแหน่งของสภาพของเสื้อผ้า รวมทั้งถ่ายภาพศพในทุกแง่มุมก่อนเคลื่อนย้าย	79	100.0	-	-

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อความ	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
20. การค้นหาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ วิธีที่ดีที่สุด คือ ใช้คนค้นหาให้มากที่สุด (เชิงลบ)	45	57.7	33	42.3
21. การเก็บวัตถุพยาน จะต้องเก็บวัตถุพยานที่จะ สูญหายหรือเสียหายได้ง่ายเป็นอันดับแรก	65	83.3	13	16.7
22. การเก็บวัตถุพยานควรเก็บโดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ โดยตรงเท่านั้น เช่นพนักงานสอบสวน หรือ เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน	79	98.8	1	1.3
23. การเก็บวัตถุพยานควรเก็บให้มากที่สุด เพราะใน บางครั้งไม่สามารถกลับไปเก็บเพิ่มเติมได้อีก	74	92.5	6	7.5
24. การเก็บวัตถุพยานจากจุดต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ ให้เก็บรวมกันไว้ในถุงเดียวกัน (เชิงลบ)	59	74.7	20	25.3
25. กรณีพบอาวุธในที่เกิดเหตุ ให้รีบนำออกจากที่ เกิดเหตุไปมอบให้พนักงานสอบสวน (เชิงลบ)	71	92.2	6	7.8
26. การก่อนที่จะเก็บเสื้อผ้าที่เปื้อกเลือดสด ให้เอาไป ตากแดดจัด ๆ ให้แห้งเสียก่อน (เชิงลบ)	64	82.1	14	17.9

สรุป	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้น้อย (21 คะแนนและต่ำกว่า)	19	26.4
ความรู้มาก (22 คะแนนและสูงกว่า)	53	73.6
$(\bar{X}) = 22.63$	S.D. = 2.36	
MIN = 16	MAX = 26	

4.4 ข้อมูลปัจจัยความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ผู้วิจัยได้แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ตอน คือข้อคำถามปลายปิดจำนวน 29 ข้อ และคำถามปลายเปิด

4.4.1 ในส่วนคำถามปลายเปิด จากการวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่าง 80 ราย จากตารางที่ 6 พบว่า ตำรวจให้ความสำคัญกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุมากขึ้นกว่าแต่ก่อนนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 91.3 มีความเห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.8 ไม่แน่ใจ

พยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุมักถูกทำลายหรือเสียหายก่อนที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานจะไปถึง นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 62.5 มีความเห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 28.8 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 8.8 ไม่เห็นด้วย

สถานที่เกิดเหตุจะเป็นแหล่งของบรรดาไทยมุง นักข่าวตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ทำให้ยากต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 91.3 มีความเห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 7.5 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 1.3 ไม่แน่ใจ

ปัจจัยที่ทำให้สถานที่เกิดเหตุเสียหายได้แก่ พวกไทยมุงและเจ้าหน้าที่ทำเองโดยพลั้งเผลอไม่เจตนา นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 86.3 มีความเห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 7.6 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 6.3 ไม่แน่ใจ

การตรวจสถานที่เกิดเหตุมีความจำเป็นต้องอาศัยผู้ปฏิบัติหลายฝ่ายด้วยกันทั้งตำรวจ แพทย์ และมูลนิธิ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 97.5 เห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 2.5 ไม่แน่ใจ

หากบุคคลชุดแรกที่เข้าไปถึงสถานที่เกิดเหตุแล้ว กระทำการต่อสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานอย่างผิด ๆ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จะทำให้เกิดผลเสียต่อการสอบสวนคดีนั้นได้อย่างมาก นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.0 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 6.3 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 3.8 ไม่แน่ใจ

สถานที่เกิดเหตุเป็นส่วนที่มีความสำคัญ สมควรจะต้องดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพเดิมเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานมาตรวจพิสูจน์เสียก่อนนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 98.8 เห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.3 ไม่แน่ใจ

สิ่งสำคัญลำดับแรก ของเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้าไปถึงที่เกิดเหตุ คือการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุและช่วยคนเจ็บ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 96.3 เห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 3.8 ไม่แน่ใจ

หากมีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายวัตถุพยานบางอย่างในที่เกิดเหตุ ให้เคลื่อนย้ายได้เลย โดยไม่ต้องทำเครื่องหมายไว้ก่อน ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 82.5 ไม่เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 11.3 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 6.3 เห็นด้วย

การรักษาสถานที่เกิดเหตุภายในห้องอาจใช้เชือกกั้น หรือปิดลิ้นคประตูล็อคหรือใช้คนยืนเฝ้าก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 93.8 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 3.8 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 2.6 ไม่เห็นด้วย

สาเหตุส่วนใหญ่ที่ทำให้สถานที่เกิดเหตุถูกทำลายไปนั้น เกิดจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 78.5 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 17.7 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 3.8 ไม่เห็นด้วย

การกั้นสถานที่เกิดเหตุสามารถใช้วัตถุอย่างอื่น เช่น แผงเหล็กจระจก โต๊ะ เก้าอี้ แทนเชือกได้ ถ้าจำเป็น นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 87.3 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 8.9 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 3.8 ไม่เห็นด้วย

วิธีที่ถูกต้องในการเข้าห้องที่เกิดเหตุคือ เดินตามช่องทางเข้าและช่องทางหนีของคนร้าย ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 67.6 ไม่เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 26.3 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 6.3 เห็นด้วย

ภายหลังจากใช้เชือกกั้นสถานที่เกิดเหตุ แล้วควรจัดคนเฝ้าเพื่อป้องกันไม่ให้คนนอกเข้าไปนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 97.6 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 1.3 ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย

การทดลองปืนหน้าต่างเพื่อจำลองแบบการเข้าออกของคนร้าย สามารถทำได้ถ้าหากมีข้อสงสัย ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 41.3 ไม่เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 30 เห็นด้วย และร้อยละ 28.8 ไม่แน่ใจ

เพื่อประโยชน์ต่อรูปคดีในขณะนำคนเจ็บสาหัสส่งโรงพยาบาลควรให้ตำรวจหรือญาติไปกับคนเจ็บด้วย นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 81.3 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 11.3 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 7.5 ไม่เห็นด้วย

การถ่ายภาพวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ ควรถ่ายภาพทั้งในระยะใกล้และไกลนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 97.5 เห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 2.5 ไม่แน่ใจ

การเก็บวัตถุพยานควรหลีกเลี่ยงการจับต้องวัตถุพยานโดยตรงและควรใส่ถุงมือขณะเก็บนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 97.5 เห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 2.5 ไม่แน่ใจ

การทำตำหนิสัญลักษณ์บนหัวกระสุนปืนที่ตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ สามารถทำตำหนิไว้ที่ใดก็ได้ที่เห็นชัด ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.7 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 33.3 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 26.9 ไม่แน่ใจ

เจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้าไปถึงสถานที่เกิดเหตุ จะต้องรีบบันทึกสภาพของวัตถุพยานที่ไม่คงทน เช่น รอยเท้า รอยยางรถ โดยการถ่ายภาพหรือจดบันทึกก่อนที่จะเกิดการสูญหายไปนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.5 เห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 2.5 ไม่แน่ใจ

วิธีการเก็บวัตถุพยานจากในที่เกิดเหตุแต่ละชนิด เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ คราบเขม่าปืน มีวิธีการเก็บไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 48.8 ไม่แน่ใจ รองลงมาร้อยละ 28.8 เห็นด้วย และร้อยละ 22.6 ไม่เห็นด้วย

เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงที่เกิดเหตุ แล้วพบพยานหรือผู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้หาข้อเท็จจริงเบื้องต้น แล้วควรแยกตัวพยานที่เห็นเหตุการณ์ออกมาไม่ให้ไปพูดคุยกับผู้อื่นเพื่อรอตำรวจมาสอบปากคำ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 86.3 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 11.3 ไม่แน่ใจและร้อยละ 2.5 ไม่เห็นด้วย

กรณีจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายวัตถุพยาน เช่น อาวุธในที่เกิดเหตุให้บันทึกสภาพและตำแหน่งของอาวุธพร้อมทั้งถ่ายภาพตำแหน่งที่พบและก่อนเคลื่อนย้ายให้ใช้ชอล์กวาดตำแหน่งไว้ด้วยนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 87.6 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 10.0 ไม่แน่ใจและร้อยละ 2.5 ไม่เห็นด้วย

กรณีอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน ถ้าพบผู้รอดชีวิตจะต้องช่วยเหลือก่อนเป็นอันดับแรกนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 98.8 เห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.3 ไม่แน่ใจ

ก่อนเคลื่อนย้ายรถยนต์ชนกัน จะต้องถ่ายภาพทุกแง่มุมและทำเครื่องหมายตำแหน่งของรถยนต์ไว้ด้วยนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 93.8 เห็นด้วย ส่วนที่เหลือร้อยละ 6.3 ไม่แน่ใจ

คดีอุบัติเหตุจราจรนั้น รอยไถล รอยเบรค รอยหยดของน้ำมันเครื่องล้วนเป็นวัตถุพยานสำคัญที่จะต้องป้องกันรักษาไว้ด้วยเสมอ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 88.8 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 7.5 ไม่แน่ใจและร้อยละ 3.8 ไม่เห็นด้วย

กรณีเพลิงไหม้หลังจากเพลิงสงบแล้ว สมควรอนุญาตให้เจ้าของบ้านเข้าไปสำรวจทรัพย์สินที่เสียหายได้ ก่อนที่ตำรวจจะเข้าไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 64.5 ไม่เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 21.5 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 13.9 เห็นด้วย

คดีที่มีการใช้อาวุธปืน จะต้องตรวจหาคราบเขม่าปืนที่มีก่อนการพิมพ์มือเสมอนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 93.8 เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 5.0 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 1.3 ไม่เห็นด้วย

เมื่อเข้าไปในที่เกิดเหตุจะสวมถุงมือก็ต่อเมื่อจะจับต้องศพเท่านั้น ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงลบ นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 57.5 ไม่เห็นด้วย รองลงมาร้อยละ 35.1 เห็นด้วย และร้อยละ 7.5 ไม่แน่ใจ

จากนั้นได้นำคะแนนในเรื่องความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มารวมกันสร้างเป็นตัวแปรใหม่และจัดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากค่าคะแนนสูงสุดและต่ำสุดมาหาค่าเฉลี่ยเป็นส่วนประกอบ ซึ่งกำหนด เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
93 – 110 คะแนน	ความคิดเห็นต่ำ
111 – 128 คะแนน	ความคิดเห็นปานกลาง
129 – 143 คะแนน	ความคิดเห็นสูง

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง (ร้อยละ 67.4) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความคิดเห็นต่ำ (ร้อยละ 18.2) และระดับความคิดเห็นสูง (ร้อยละ 14.4) สำหรับความคิดเห็นโดยเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 119.28 S.D. เท่ากับ 9.87

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	S.D.
1. ตำรวจให้ความสำคัญกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุมากขึ้นกว่าแต่ก่อน	33 (41.3)	40 (50.0)	7 (8.8)	-	-	4.33	0.63
2. พยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุมักถูกทำลายหรือเสียหายก่อนที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานจะไปถึง	20 (25.0)	30 (37.5)	23 (28.8)	7 (8.8)	-	3.79	0.92
3. สถานที่เกิดเหตุจะเป็นแหล่งของบรรดาไทยมุง นักข่าว ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ทำให้ยากต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	42 (52.5)	31 (38.8)	1 (1.3)	4 (5.0)	2 (2.5)	4.34	0.93
4. ปัจจัยที่ทำให้สถานที่เกิดเหตุเสียหายได้แก่ พวกไทยมุงและเจ้าหน้าที่ทำเองโดยพลั้งเผลอไม่เจตนา	23 (28.8)	46 (57.5)	5 (6.3)	5 (6.3)	1 (1.3)	4.06	0.85
5. การตรวจสถานที่เกิดเหตุมีความจำเป็นต้องอาศัยผู้ปฏิบัติหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งตำรวจ แพทย์ และมูลนิธิ	46 (57.5)	32 (40.0)	2 (2.5)	-	-	4.55	0.55

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	S.D.
6. หากบุคคลชุดแรกที่เข้าไปถึงสถานที่เกิดเหตุแล้วกระทำการต่อสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานอย่างผิด ๆ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จะทำให้เกิดผลเสียต่อการสอบสวนคดีนั้นได้อย่างมาก	44 (55.0)	28 (35.0)	3 (3.8)	3 (3.8)	2 (2.5)	4.36	0.92
7. สถานที่เกิดเหตุเป็นส่วนที่มีความสำคัญสมควรจะต้องดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพเดิมเท่าที่จะทำได้เพื่อให้ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานมาตรวจพิสูจน์เสียก่อน	56 (70.0)	23 (28.8)	1 (1.3)	-	-	4.69	0.49
8. สิ่งสำคัญลำดับแรกของเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้าไปถึงที่เกิดเหตุคือการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุและช่วยคนเจ็บ	47 (58.8)	30 (37.5)	3 (3.8)	-	-	4.55	0.57
9. หากมีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายวัตถุพยานบางอย่างในที่เกิดเหตุ ให้เคลื่อนย้ายได้เลยโดยไม่ต้องทำเครื่องหมายไว้ก่อน (คำถามเชิงลบ)	2 (2.5)	3 (3.8)	9 (11.3)	34 (42.5)	32 (40.0)	4.14	0.94

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	S.D.
10.การรักษาสถานที่เกิดเหตุ ภายในห้องอาจใช้เชือกกัน หรือปิดล็อกประตูหรือใช้ คนยืนเฝ้าก็ได้แล้วแต่ความ เหมาะสม	27 (33.8)	48 (60.0)	3 (3.8)	1 (1.3)	1 (1.3)	4.24	0.70
11.สาเหตุใหญ่ที่ทำให้ สถานที่เกิดเหตุถูกทำลายไป นั้น เกิดการกระทำของ มนุษย์แทบทั้งสิ้น	32 (40.5)	30 (38.0)	14 (17.7)	3 (3.8)	-	4.15	0.85
12.การกั้นสถานที่เกิดเหตุ สามารถใช้วัตถุอย่างอื่น เช่น แผงเหล็กจระจก โต๊ะ เก้าอี้ แทนเชือกได้ถ้าจำเป็น	17 (21.5)	52 (65.8)	7 (8.9)	3 (3.8)	-	4.05	0.68
13.วิธีที่ถูกต้องในการเข้า ห้องที่เกิดเหตุ คือ เดินตาม ช่องทางเข้าและช่องทางหนี ของคนร้าย (คำถามเชิงลบ)	1 (1.3)	4 (5.0)	21 (26.3)	39 (48.8)	15 (18.8)	3.79	0.85
14.ภายหลังจากใช้เชือกกัน สถานที่เกิดเหตุ แล้วควรจัด คนเฝ้าเพื่อป้องกันไม่ให้ คนนอกเข้าไป	47 (58.8)	31 (38.8)	1 (1.3)	-	1 (1.3)	4.54	0.65
15.การทดลองป็นหน้าต่าง เพื่อจำลองแบบการเข้าออก ของคนร้ายสามารถทำได้ ถ้าหากมีข้อสงสัย (คำถาม เชิงลบ)	4 (5.0)	20 (25.0)	23 (28.8)	29 (36.3)	4 (5.0)	3.11	1.01

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	S.D.
16.เพื่อประโยชน์ต่อโรคดี ในขณะนำคนเจ็บสาหัส ส่งโรงพยาบาลควรให้ตำรวจ หรือญาติไปกับคนเจ็บด้วย	27 (33.8)	38 (47.5)	9 (11.3)	6 (7.5)	-	4.07	0.87
17.การถ่ายภาพวัตถุพยาน ในที่เกิดเหตุ ควรถ่ายภาพ ทั้งในระยะใกล้และไกล	42 (53.2)	35 (44.3)	2 (2.5)	-	-	4.51	0.55
18.การเก็บวัตถุพยานควร หลีกเลี่ยงการจับต้องวัตถุ พยานโดยตรงและควรใส่ถุง มือขณะเก็บ	52 (65.0)	26 (32.5)	2 (2.5)	-	-	4.63	0.54
19.การทำดำเนินสัญลักษณ์ บนหัวกระสุนปืนที่ตรวจพบ ในสถานที่เกิดเหตุ สามารถ ทำดำเนินไว้ที่ใดก็ได้ที่เห็นชัด (คำถามเชิงลบ)	11 (14.1)	20 (25.6)	21 (26.9)	22 (28.2)	4 (5.1)	2.85	1.14
20.เจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้าไป ถึงสถานที่เกิดเหตุจะต้องรีบ บันทึกสภาพของวัตถุพยาน ที่ไม่คงทน เช่น รอยเท้า รอยยางรถ โดยการถ่ายภาพ หรือจดบันทึกก่อนที่จะ เกิดการสูญหายไป	46 (57.5)	32 (40.0)	2 (2.5)	-	-	4.55	0.55
21.วิธีการเก็บวัตถุพยาน จากในที่เกิดเหตุแต่ละชนิด เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ คราบเขม่าปืนมีวิธีการเก็บ ไม่แตกต่างกัน(คำถามเชิงลบ)	6 (7.5)	17 (21.3)	39 (48.8)	11 (13.8)	7 (8.8)	2.95	1.01

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	S.D.
22.เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงที่เกิดเหตุแล้วพบพยานหรือผู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้หาข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วควรแยกตัวพยานที่เห็นเหตุการณ์ออกมาไม่ให้ไปพูดคุยกับผู้อื่นเพื่อรอตำรวจมาสอบปากคำ	25 (31.3)	44 (55.0)	9 (11.3)	2 (2.5)	-	4.15	0.71
23.กรณีจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายวัตถุพยาน เช่น อาวุธในที่เกิดเหตุให้บันทึกสภาพและตำแหน่งของอาวุธพร้อมทั้งถ่ายภาพตำแหน่งที่พบและก่อนเคลื่อนย้ายให้ใช้ชอล์กวาดตำแหน่งไว้ด้วย	29 (36.3)	41 (51.3)	8 (10.0)	2 (2.5)	-	4.21	0.72
24.กรณีอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน ถ้าพบผู้รอดชีวิตจะต้องช่วยเหลือนก่อนเป็นอันดับแรก	60 (75.0)	19 (23.8)	1 (1.3)	-	-	4.74	0.47
25.ก่อนเคลื่อนย้ายรถยนต์ชนกันจะต้องถ่ายภาพทุกแง่มุมและทำเครื่องหมายตำแหน่งของรถยนต์ไว้ด้วย	42 (52.5)	33 (41.3)	5 (6.3)	-	-	4.46	0.62
26.คดีอุบัติเหตุจากรถน้ำมัน ไกล รอยเบรค รอยหยดของน้ำมันเครื่อง ล้วนเป็นวัตถุพยานสำคัญที่จะต้องป้องกันรักษาไว้ด้วยเสมอ	37 (46.3)	34 (42.5)	6 (7.5)	3 (3.8)	-	4.31	0.77

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{x}	S.D.
27.กรณีเพลิงไหม้หลังจาก เพลิงสงบแล้วสมควร อนุญาตให้เจ้าของบ้าน เข้าไปสำรวจทรัพย์สินที่ เสียหายได้ ก่อนที่ตำรวจจะ เข้าไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ (คำถามเชิงลบ)	2 (2.5)	9 (11.4)	17 (21.5)	31 (39.2)	20 (25.3)	3.73	1.05
28.คดีที่มีการใช้อาวุธจะต้อง ตรวจหาคราบเขม่าปืนที่มีมือ ก่อนการพิมพ์มือเสมอ	38 (47.5)	37 (46.3)	4 (5.0)	1 (1.3)	-	4.40	0.65
29.เมื่อเข้าไปในสถานที่ เกิดเหตุจะสวมถุงมือก็ ต่อเมื่อจะจับต้องศพเท่านั้น (คำถามเชิงลบ)	11 (13.8)	17 (21.3)	6 (7.5)	36 (45.0)	10 (12.5)	3.21	1.30

สรุป

จำนวน

ร้อยละ

ระดับความคิดเห็นต่ำ(93 – 110 คะแนน)

14

18.2

ระดับความคิดเห็นปานกลาง (111 – 128 คะแนน)

51

67.4

ระดับความคิดเห็นสูง (129 – 143 คะแนน)

11

14.4

$$(\bar{x}) = 119.28$$

$$S.D. = 9.87$$

$$MIN = 93$$

$$MAX = 143$$

4.4.2 ในส่วนคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้แบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับ
ความสำคัญของการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ คำถามเกี่ยวกับความสามารถ
ปฏิบัติการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ตามหลักการที่ถูกต้อง คำถามเกี่ยวกับ
ปัญหาอุปสรรคในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ
ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ ด้านอื่น ๆ และข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุ

พยานในสถานที่เกิดเหตุ โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระ ซึ่งผู้วิจัยสามารถประมวลและจัดกลุ่มความคิดเห็นในกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

4.4.2.1 ในส่วนความสำคัญของการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีมีความสำคัญ เนื่องจาก เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี ในการสืบสวนทำให้สามารถตามจับตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ , เพื่อรักษาสภาพในที่เกิดเหตุให้คงอยู่ในสภาพเดิมทำให้ง่ายต่อการค้นหาวัตถุพยานและทำให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับหลักฐานในที่เกิดเหตุได้อย่างสะดวกครบถ้วน วัตถุพยานสำคัญไม่สูญหาย , สามารถบ่งบอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุและพิสูจน์ความถูกต้องของเหตุการณ์จากวัตถุพยานที่มีและช่วยให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4.4.2.2 ในส่วนความสามารถปฏิบัติการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุตามหลักการที่ถูกต้อง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้โดยเจ้าหน้าที่มูลนิธิจะคอยกันประชาชนที่มามุงดูไม่ให้เข้ามาใกล้บริเวณที่เกิดเหตุ โดยใช้แนวกันเชือกหรือสิ่งของวัตถุมาตั้งกันไว้หรือยื่นกันรักษาแนวที่เกิดเหตุไว้ไม่ให้บุคคลที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเช่น ประชาชน นักข่าว เข้าไปในบริเวณที่กันเชือก เพื่อรอให้บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง พนักงานสอบสวน แพทย์ เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน เข้าไปตรวจสอบที่เกิดเหตุจนกว่าจะเสร็จตามขั้นตอน , สามารถปฏิบัติได้โดยเมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ถ้ายังไม่มีเจ้าหน้าที่มาถึงควรกันบริเวณที่เกิดเหตุไม่ให้ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่เข้าไปรวมทั้งตนเองด้วย เว้นแต่กรณีที่มีผู้บาดเจ็บที่ต้องการให้ช่วยเหลือและการเข้าที่เกิดเหตุควรเข้าไปเท่าที่จำเป็น ไม่ไปแตะต้องสิ่งของต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุ ไม่เคลื่อนย้ายหรือเพิ่มหลักฐาน ไม่กระทำการใด ๆ ต่อวัตถุพยานโดยพลการ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายจับต้องวัตถุพยานต้องทำโดยระมัดระวังบันทึกภาพที่เกิดเหตุที่พบครั้งแรกไว้ก่อน หรือจดบันทึกก่อนจะเกิดการสูญหายและทำเครื่องหมายบ่งชี้วัตถุพยานให้ชัดเจนโดยทำเครื่องหมายที่เป็นตัวเลข , สามารถปฏิบัติได้โดยเมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ให้ตรวจสอบเบื้องต้นว่ามีเหตุเกิดขึ้นจริงแล้วให้รอเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาว่าตนเองสามารถช่วยเหลืออะไรได้บ้างในเบื้องต้น ในส่วนที่รับผิดชอบและสามารถปฏิบัติได้โดยเมื่อไปถึงที่เกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแบ่งงานในทีมว่ากลุ่มหนึ่งเฝ้าสถานที่เกิดเหตุ กลุ่มสองรักษาวัตถุพยาน กลุ่มสามมีหน้าที่กันเชือกกันผู้ไม่เกี่ยวข้องเพื่อรอเจ้าหน้าที่

มีส่วนน้อยที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากไม่ใช่เจ้าหน้าที่โดยตรง ดังนั้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเฝ้าดูแลวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ ไว้เพื่อรอเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้ดีที่สุดต่อไป และเนื่องจากกรณีที่มีผู้บาดเจ็บจะต้องนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด

4.4.2.3 ส่วนของปัญหาอุปสรรคการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรในสวนราชการมีไม่เพียงพอต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ , บุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่เองไม่มีความรู้แท้จริงในการเก็บรักษาวัตถุพยาน โดยส่วน

ใหญ่ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะปฏิบัติไม่ถูกวิธี , มีเจ้าหน้าที่มูลนิธิอื่นที่ไม่ได้ผ่านการอบรมหรือขาดการอบรมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเข้ามาในสถานที่เกิดเหตุ โดยพวกเหล่านี้เป็นผู้ที่ทำลายวัตถุพยานโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ , เจ้าหน้าที่เดินทางไปถึงที่เกิดเหตุล่าช้า ทำให้วัตถุพยานถูกเปลี่ยนแปลงไปทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจของผู้ที่ไปถึงที่เกิดเหตุก่อน และบุคลากรของมูลนิธิอาจยังขาดประสิทธิภาพไปบ้างเพราะบางคนไม่เคยอบรมด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุ จึงควรจะมีการอบรมบ้างเป็นระยะ ๆ

ด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณในส่วนของราชการไม่เพียงพอล่าช้า โดยเฉพาะงบประมาณในการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการรักษาพยานหลักฐานยังมีไม่มากพอ แต่ในส่วนงบประมาณของมูลนิธิไม่มีปัญหา และไม่ค่อยมีงบประมาณจัดสรรในการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องในสถานที่เกิดเหตุอย่างจริงจัง

ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ พบว่า ในส่วนราชการมีไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานต้องขอสนับสนุนจากทางมูลนิธิซึ่งบางครั้งมูลนิธิอาจไม่ทราบว่าทางราชการนั้นต้องการสิ่งใดบ้าง , อุปกรณ์การเก็บรักษาวัตถุพยานยังไม่ทันสมัยเหมือนต่างประเทศตลอดจนห้องเก็บวัตถุพยานก็ยังไม่มาตรฐาน , ล้ำสมัย ไม่ทันสมัยเหมือนต่างประเทศ และมีสภาพเก่าใช้งานมาหลายปี และมีเครื่องมือเก็บวัตถุพยานไม่เพียงพอ ควรมีเครื่องมือที่ทันสมัยมากกว่านี้ในการตรวจสอบพยานหลักฐาน

ด้านอื่น ๆ พบว่า มีปัญหาด้านไทยมุงไม่ค่อยเชื่อฟังเจ้าหน้าที่ทำให้การทำงานไม่สะดวก , มีปัญหาหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปทำลายวัตถุพยานโดยไม่ตั้งใจ , มีปัญหาเจ้าหน้าที่ตำรวจห้องที่ยังไม่เข้าใจบทบาท และความสามารถของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ , มีปัญหาเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ไปถึงสถานที่เกิดเหตุล่าช้า และไม่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างถี่ถ้วน , มีปัญหาขอพบมีผู้แอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้สื่อข่าวเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ , มีปัญหาบุคคลภายนอก เช่น ประชาชน นักข่าว ญาติผู้ตายไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความเข้าใจในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งอาสาสมัครหน่วยงานต่าง ๆ ที่ในปัจจุบันมีอยู่มากมายหลายหน่วยงาน จนทำให้ควบคุมดูแลได้ยาก และมีปัญหาด้านความร่วมมือกันระหว่างตำรวจท้องที่กับแพทย์นิติเวชที่ไม่ใช่แพทย์จากโรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งมีความขัดแย้งกันในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ๆ

4.4.2.4 ส่วนของข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า เวลาเกิดเหตุขึ้นต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเดินทางไปถึงที่เกิดเหตุให้รวดเร็ว จะได้สามารถควบคุมสถานที่เกิดเหตุไม่มีการเคลื่อนย้ายวัตถุพยานก่อนที่เจ้าหน้าที่จะมาโดยควรมีเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานและแพทย์นิติเวชหน่วยเคลื่อนที่เร็วไปถึงที่เกิดเหตุก่อนหรือมีเอกสารทางราชการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิสามารถเข้าไปมีส่วนในการ

ป้องกันรักษาวัตถุพยานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ เพราะเจ้าหน้าที่มูลนิธิมักจะเดินทางไปถึงก่อนหรือพร้อมตำรวจท้องที่เสมอ

ควรให้ตำรวจทุกระดับชั้นช่วยกันรักษาวัตถุพยานและควรมีความรอบคอบในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิมีสิทธิในการรักษาบริเวณที่เกิดเหตุ ให้มากกว่านี้ เนื่องจากบางครั้งไม่สามารถที่จะดำเนินการได้เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจบางนายไม่ให้เข้าไปในบริเวณที่เกิดเหตุ จึงควรให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิเข้าไปพร้อมกับพนักงานสอบสวนเพื่อบันทึกภาพไว้ก่อนที่จะมีนักข่าวหรือบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปเพื่อเป็นการรักษาสภาพที่พบครั้งแรกก่อนที่หลักฐานหรือวัตถุพยานจะถูกทำลายโดยผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือให้เข้าไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานเพื่อบันทึกภาพโดยพร้อมกัน

ควรมีความเข้มงวดกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาในที่เกิดเหตุโดยไม่ถูกต้อง หรือทำงานอย่างไม่เป็นระบบ โดยไม่ควรให้เข้ามาดำเนินการใด ๆ ในสถานที่เกิดเหตุเพราะจะเกิดความขัดแย้งกันระหว่างมูลนิธิกับหน่วยงานอื่น ซึ่งในปัจจุบันมีเพียงมูลนิธิปอเต็กตึ๊งและร่วมกตัญญูเท่านั้นที่มีสัญญากับทางสถาบันนิติเวช

ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสถานที่เกิดเหตุได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม อัยการ และฝ่ายปกครอง ร่วมกันพิจารณาปรับปรุงแก้ไข จัดสรรงบประมาณในการเพิ่มบุคลากร หรือฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพและให้มีอำนาจในการที่จะเข้าไปดูแลหรือรักษาสภาพสถานที่เกิดเหตุได้อย่างเต็มที่จนกว่าเจ้าหน้าที่จะมาชันสูตรพลิกศพตามระเบียบถึงจะเคลื่อนย้ายวัตถุพยานได้ ไม่เช่นนั้นก็จะไม่สามารถป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ควรเพิ่มอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการพิสูจน์หลักฐานและมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนให้เท่าเทียมกับในต่างประเทศ และควรให้มีผู้ชำนาญเฉพาะมาตรวจในสถานที่เกิดเหตุ เช่น เหตุยิงกันตายควรให้มีผู้ชำนาญด้านอาวุธปืนโดยตรงมาตรวจ เป็นต้น

ควรมีการฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิในระดับปฏิบัติงานบ้างอย่างน้อยปีละครั้ง รวมทั้งควรมีการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานแก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องให้รับรู้ข้อมูลอย่างทั่วถึง

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องไม่ควรเกรงใจผู้ที่ไม่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสื่อมวลชน เพราะตำรวจจะเกรงใจนักข่าวมากจนให้ความสำคัญกับวัตถุพยานน้อยเกินไป และควรจัดสถานที่ให้สื่อมวลชนได้บันทึกภาพ หาข่าวในสถานที่ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไปพร้อม ๆ กับเจ้าหน้าที่ได้โดยสะดวก

4.5 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย : การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ เจาะลึก

จากการศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้และความ
คิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

สำหรับในส่วนของ การสังเกตการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมจากการที่ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมใน
การปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยในสถานที่เกิดเหตุจริงในคดีต่าง ๆ ผู้วิจัย
สามารถประมวลสรุปถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

4.5.1 การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งนั้น จะประกอบไป
ด้วยเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย จำนวน 84 คน และเจ้าหน้าที่กู้ภัย จำนวน 20 คน โดยเจ้าหน้าที่
บรรเทาสาธารณภัย มีภารกิจหลักในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้านต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุ , ช่วย
สนับสนุนภารกิจของทางราชการโดยเฉพาะตำรวจ และกู้ภัยพิบัติต่าง ๆ ส่วนเจ้าหน้าที่กู้ภัย มีภารกิจ
หลักในการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในภารกิจกู้ภัย เช่น การใช้เครื่องตัดถ่างรถยนต์
กรณีช่วยคนเจ็บติดอยู่ภายในรถยนต์ การใช้ชุดประดาน้ำหรือการใช้อุปกรณ์ดับเพลิง เป็นต้น โดย
จะมีการจัดเวรปฏิบัติงานออกเป็น 2 ผลัด กล่าวคือผลัดที่ 1 เวลา 07.00 – 19.00 น. ผลัดที่ 2 เวลา
19.00 - 07.00 น. มีผู้ตรวจการรถ น.เขต. คอยควบคุมในแต่ละผลัด ซึ่งในส่วนของเจ้าหน้าที่
บรรเทาสาธารณภัย จะมีรถยนต์ออกปฏิบัติงาน มีเจ้าหน้าที่ประจำคันละ 2 นาย ออกไปประจำ
ตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่ที่รับผิดชอบทั่วกรุงเทพมหานคร จำนวน 22 เขต ส่วนเจ้าหน้าที่กู้ภัยจะ
ประจำอยู่ที่ศูนย์จะออกปฏิบัติหน้าที่ต่อเมื่อได้รับการร้องขอหรือต้องการกำลังเสริม

ในส่วนของ การเตรียมความพร้อมในการออกปฏิบัติหน้าที่นั้น จะมีการอบรมก่อนปล่อยแถว
ในแต่ละผลัด ซึ่งผู้ตรวจการรถนครบาลเขต จะอบรมในเรื่องต่าง ๆ เช่น มารยาทในการขับรถ การ
ระมัดระวังการใช้คำพูดกับประชาชน การช่วยเหลือประชาชนโดยไม่ให้ไปเรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้ง
สิ้น รวมทั้งการนำคำสั่งหรือแนวทางปฏิบัติของผู้บังคับบัญชามาชี้แจงให้ทราบโดยทั่วกัน เป็นต้น
ในส่วนของอุปกรณ์เพื่อออกปฏิบัติงานนั้น ในรถยนต์แต่ละคันจะมีอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้
ประสบภัย เช่น ชุดปฐมพยาบาล และอุปกรณ์สนับสนุนภารกิจของตำรวจ เช่น เชือกกันสถานที่
เกิดเหตุ อุปกรณ์ส่องสว่าง อุปกรณ์เก็บห่อศพและพิมพ์มือศพ เป็นต้น

ในส่วนของ การออกปฏิบัติหน้าที่เมื่อทางศูนย์วิทยุได้รับแจ้งมีเหตุเกิดขึ้นก็จะแจ้งไปยังรถ
น.เขต ที่ประจำอยู่จุดที่ใกล้ที่เกิดเหตุมากที่สุด ให้ออกช่วยเหลือยังจุดเกิดเหตุ เมื่อรถ น.เขต ถึง
สถานที่เกิดเหตุก็จะวิทยุแจ้งกลับไปยังศูนย์วิทยุเพื่อรายงานข้อมูล รายละเอียดต่าง ๆ เบื้องต้น
พร้อมขอรับการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ในกรณีที่มีอุบัติเหตุ
ก็จะตรวจสอบว่ามีผู้ติดอยู่ภายในรถหรือมีการบาดเจ็บหรือไม่ ถ้ามีจะช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้น
เพื่อรอรถพยาบาลของโรงพยาบาลหัวเฉียว ซึ่งเป็นเครือข่ายของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง หรือรถพยาบาล

หน่วยสนับสนุนอื่น เช่น หน่วยนเรนทร มารับคนเจ็บส่งโรงพยาบาล เนื่องจากมีเครื่องมืออุปกรณ์ ความรู้ความชำนาญดีกว่าเจ้าหน้าที่มูลนิธิ กรณีมีผู้ติดอยู่ภายในรถก็จะแจ้งหน่วยกู้ภัยนำเครื่องมือตัดถ่างมางัดนำคนเจ็บออกจากรถยนต์หรือในกรณีอุบัติเหตุไม่ร้ายแรง ไม่มีผู้บาดเจ็บก็จะตรวจสอบว่าผู้กรณีตกลงกันได้หรือไม่ หากไม่ได้ก็จะวิทยุแจ้งร้อยเวรสถานีตำรวจให้มาตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หรือถ้าต้องการรถยกก็จะวิทยุแจ้งเข้าสถานีตำรวจขอรถยก เป็นต้น

ส่วนกรณีมีผู้เสียชีวิตในสถานที่เกิดเหตุ เมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุก็จะมีกรปฏิบัติงานในลักษณะช่วยกันทำงาน โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำจุดใกล้เคียงที่เกิดเหตุ เข้ามาสมทบช่วยเหลือพร้อมด้วยอาสาสมัครของมูลนิธิที่อยู่ใกล้เคียงหรือได้รับแจ้งข่าวทางวิทยุเข้ามาช่วยเหลืออีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งพวกอาสาสมัครเหล่านี้จะคอยช่วยเหลือและรับฟังคำสั่งจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ในการปฏิบัติงาน เช่น การให้ยีนเฝ้าสถานที่เกิดเหตุ การช่วยคนเจ็บ การอำนวยความสะดวกทางจราจร เป็นต้น ส่วนแนวทางปฏิบัติเมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่มูลนิธิก็ต้องตรวจสอบว่าผู้บาดเจ็บนั้นเสียชีวิตแล้วหรือยัง ถ้ายังไม่เสียชีวิตก็ต้องช่วยเหลือนำส่งโรงพยาบาลก่อนเป็นลำดับแรกต่อมาก็คือการกั้นสถานที่เกิดเหตุ และจัดคนยืนเฝ้าไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อรอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมา พร้อมกับวิทยุแจ้งรายละเอียดให้กับศูนย์วิทยุของมูลนิธิเพื่อให้ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและเพื่อให้เป็นหลักฐานไว้ เช่น ชื่อผู้เสียชีวิต สถานที่เกิดเหตุโดยละเอียด ทรัพย์สินของผู้เสียชีวิต เป็นต้น ซึ่งเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติของทางมูลนิธิ ที่จะต้องรายงานรายละเอียดในสถานที่เกิดเหตุให้ได้มากที่สุด

ในส่วนราชการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานที่เกิดเหตุ นั้น ได้แก่ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุและสภาพศพให้กับพนักงานสอบสวนประกอบสำนวนคดี , การช่วยแพทย์นิติเวชชันสูตรพลิกศพในกรณีมีการตายโดยผิดธรรมชาติ เช่น การตรวจสอบบาดแผลที่ศพ เป็นต้น , การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เช่น การถืออุปกรณ์ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ , การวัดระยะ การตรวจหาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น , การเก็บศพนำส่งตรวจชันสูตร ที่สถาบันนิติเวชหรือโรงพยาบาลที่มีแผนกนิติเวช เช่น โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลรามาริบัติ เป็นต้น โดยจะมีการแบ่งเขตพื้นที่ใดจะส่งศพไปโรงพยาบาลใด เช่น ในเขตฝั่งธนบุรี จะส่งศพไปที่โรงพยาบาลศิริราช เป็นต้น โดยก่อนจะนำศพส่งไปโรงพยาบาลจะนำไปที่สถานีตำรวจก่อน เพื่อไปปรับไปส่งศพตรวจชันสูตร และพิมพ์รอยลายนิ้วมือศพให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดี ซึ่งเป็นการช่วยพนักงานสอบสวน ไม่ต้องเดินทางไปส่งศพตรวจชันสูตรด้วยตนเอง เมื่อดำเนินการส่งศพไปสถาบันนิติเวชหรือโรงพยาบาลเสร็จสิ้นแล้ว เจ้าหน้าที่มูลนิธิก็จะกลับไปประจำตามจุดเดิมเพื่อรอออกปฏิบัติงานเมื่อได้รับแจ้งเหตุใหม่ และเมื่อถึงเวลาเปลี่ยนเวรผลัด ก็จะทำรถยกยนต์กลับมาที่ศูนย์เพื่อทำความสะอาดรถยนต์ ส่งมอบรถยนต์เพื่อให้เวรผลัดใหม่ออกปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

4.6 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับหัวหน้าจำนวน 2 คน ในระดับผู้ปฏิบัติงานที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้เตรียมไว้ สามารถสรุปตามประเด็น แยกเป็นกรณีศึกษาได้ ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1

ชื่อ นาย สมบัติ (นามสมมติ)

อายุ 42 ปี

การศึกษาระดับ ปวช.

ศาสนา พุทธ

ระยะเวลาการทำงานและอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิ ได้เข้าทำงานในมูลนิธิตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 (รวม 15 ปี) โดยก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้ประกอบอาชีพรับจ้างวิ่งรถยนต์บรรทุกรับจ้างแต่เกิดปัญหาขับรถยนต์มีอุบัติเหตุบ่อยจึงเลิก ในช่วงปี พ.ศ.2528 – 2529 ขณะนั้นทางมูลนิธิขอเด็กตั้งกำลังเปิดรับสมัครเจ้าหน้าที่จำนวนมาก จึงมาสมัครโดยมีเพื่อน ๆ แนะนำมา เนื่องจากสนใจในการทำงานของมูลนิธิ เห็นว่าน่าสนใจและคงสนุกดี โดยเมื่อตอนเข้ามาแรก ๆ ทำหน้าที่เก็บศพได้ 1 ปี ก็ได้เลื่อนขั้นเป็นหัวหน้าเขตฝั่งธนบุรี จนถึงปัจจุบัน เป็นผู้ตรวจการรถ น.เขต

แนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัย

การจะมาทำงานด้านนี้ได้เรื่องของจิตใจจะต้องมาก่อนสิ่งอื่น เนื่องจากเงินเดือนค่อนข้างน้อย เพราะเมื่อตอนบรรจุเข้ามาเงินเดือนเพียง 2,800 บาท แต่เมื่อได้เข้ามาทำงานแล้วเกิดใจรักในงาน เพราะได้ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บโดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน ดังนั้นเมื่อใจมาแล้วก็อยากจะพัฒนางานด้านนี้ เวลาทำงานพบอุปสรรค เช่น ด้านอุปกรณ์เครื่องมือ รถยนต์ยานพาหนะก็จะพยายามพัฒนาปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะฉะนั้นใจต้องรักและต้องการพัฒนางาน

สภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย

ด้านบุคลากรนั้นไม่มีปัญหา แต่กลับพบปัญหาด้านการจราจรติดขัด มาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือปัญหาพวกไทยมุง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสะดวก ด้านการประสานงานกับหน่วยต่าง ๆ นั้นไม่มีปัญหา เนื่องจากปัจจุบันผู้บังคับบัญชาของหน่วยต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นมาก จึงทำให้การประสานงานเป็นไปได้ด้วยดีและรวดเร็ว ด้านเครื่องมืออุปกรณ์นั้นก็ไม่มีปัญหา เพราะจะได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากมูลนิธิโดยอุปกรณ์เครื่องมือต้องควบคุมการใช้อย่างถูกวิธี รู้จักการดูแลรักษา หมั่นตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือซึ่งทางหน่วยงานบรรเทาเน้นมาก ถ้ามีเครื่องมือขาดก็

จะพยายามจัดทำให้ครบอยู่เสมอ รวมทั้งด้านความรู้ด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยนั้นก็ไม่มีปัญหาเช่นกัน เพราะเชื่อว่าเจ้าหน้าที่มูลนิธิทุกคนมีความรู้และประสบการณ์มากพอ แต่สิ่งที่ยังไม่มีความรู้เพียงพอก็คือความรู้ด้านสารเคมีอันตรายและสารกัมมันตภาพรังสี ซึ่งตอนนี้ก็กำลังจะจัดซื้อชุดป้องกันสารเคมีมาใช้ภายในหน่วยเพราะเมื่อไว้ในอนาคตมีอุบัติเหตุด้านสารเคมีอันตราย เนื่องจากหน่วยบรรเทาสาธารณภัยของมูลนิธิมีขนาดใหญ่ ระดับประเทศ จึงต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน แม้อุปกรณ์เครื่องมือจะมีราคาแพงเพียงใดก็ต้องจัดหามา เช่น ชุดผจญเพลิง ชุดป้องกันสารเคมี เป็นต้น

ความเห็นต่อระบบการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบัน

เห็นว่ามาตรการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุในปัจจุบันมีประสิทธิภาพสูงกว่าแต่ก่อนมาก เพราะในสมัยก่อนไม่มีการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุ แต่ในปัจจุบันตำรวจได้เน้นการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุมาก โดยตำรวจสายตรวจจะต้องถึงที่เกิดเหตุก่อนเพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ในส่วนของเจ้าหน้าที่มูลนิธิก็ได้เน้นอบรมให้เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุก่อนที่ตำรวจจะมานั้นจะต้องไปตรวจสอบที่เกิดเหตุโดยห้ามแตะต้องวัตถุพยานโดยมีการกันเชือกไล่คนที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากที่เกิดเหตุให้หมด จนกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์ เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานจะตรวจที่เกิดเหตุเสร็จจึงจะเข้าไปเก็บศพโดยมาตรการป้องกันที่มีอยู่สามารถปฏิบัติได้เพียง 80 % เพราะอีก 20 % ก็จะมีพวกนักข่าวที่ไม่เชื่อฟังเข้าไปในที่เกิดเหตุ รวมถึงตำรวจระดับสูงที่มักจะเข้าไปในที่เกิดเหตุและมีการให้สัมภาษณ์นักข่าวทำให้ไม่สามารถรักษาที่เกิดเหตุได้ 100% มีการเข้าไปทำลายวัตถุพยานในที่เกิดเหตุได้เช่นกัน

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานที่เกิดเหตุ

คิดว่า ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานร่วมกันกับพนักงานสอบสวน แพทย์และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน จะมีก็เพียงปัญหาการรอเจ้าหน้าที่นานกว่าจะเก็บศพได้เท่านั้น โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ต้องมาร่วมในการชันสูตรพลิกศพมักจะมาช้ากว่าเจ้าหน้าที่หน่วยอื่น จึงขอเสนอว่าเจ้าหน้าที่หน่วยต่าง ๆ สมควรมีหลายชุด เพื่อความรวดเร็วในการไปถึงที่เกิดเหตุ เช่น หน่วยกองพิสูจน์หลักฐาน หน่วยแพทย์นิติเวช สมควรมี 2 - 3 ชุดไว้ เนื่องจากกรุงเทพฯ มีพื้นที่กว้างและการจราจรติดขัด จึงควรมีเจ้าหน้าที่สำรองไว้กรณีมีงานเข้าซ้อนเกิดขึ้นมาเพื่อให้เกิดความรวดเร็วดังกล่าว

ความเห็นต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และฝึกอบรม

เห็นว่า หน่วยราชการสมควรจะให้ความรู้และเปิดอบรมแก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความรู้ด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะเจ้าหน้าที่มูลนิธิสามารถช่วยเหลือหรือเป็นลูกมือเจ้าหน้าที่ได้เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่มูลนิธิจึงต้องมีความรู้ว่าจะช่วยเหลือวิธีใด เช่น การช่วยรักษาสถานที่เกิดเหตุให้ได้มากที่สุดก่อนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมาถึง เป็นต้น โดยอยากให้หน่วยงาน

กองพิสูจน์หลักฐานมาให้ความรู้ด้านการรักษาสภาพสถานที่เกิดเหตุ การพิมพ์มือศพอย่างถูกวิธี โดยประโยชน์ที่จะได้รับในอีกด้านหนึ่งก็คือเมื่อเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้รับความรู้ที่ถูกต้องแล้วก็จะไปสอนกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิตามต่างจังหวัดอีกทอดหนึ่งเพราะมูลนิธิตามต่างจังหวัดจะเอามูลนิธิไปตั้งเป็นหลักเสมอ

ความเห็นที่จะมีหน่วยงานทางราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกัน เห็นว่า ไม่เห็นด้วยที่จะมีหน่วยงานของทางราชการตั้งขึ้นมาทำหน้าที่แบบเดียวกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิ เนื่องจากการที่จะให้เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ตำรวจ มาทำหน้าที่เก็บศพนั้นไม่สมควร โดยควรจะไปทำหน้าที่อื่นดีกว่าและจะเห็นได้จากเจ้าหน้าที่ตำรวจสถาบันนิติเวช (เฉลิมเผ่า) ที่กำหนดให้ออกไปปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้ถูกลดบทบาทลงไปเรื่อย ๆ จากที่มีถึงประมาณ 20 นาย ปัจจุบันลดลงเหลือเพียง 6 นาย เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติได้ขอย้ายออกไปช่วยราชการที่อื่น เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจมาทำหน้าที่แบบเดียวกันเกรงว่าจะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ความเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุถูกต้องตามหลักวิชาและมีกฎหมายรองรับหรือไม่

เห็นว่า น่าจะมีการออกกฎหมายมารองรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิบ้าง โดยออกมาเหมือนกับเป็นคำสั่งให้เป็นไปในทางเดียวกัน โดยให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิทั่วประเทศถือปฏิบัติเหมือนกันเพราะในการตรวจสถานที่เกิดเหตุไม่ใช่จะมีเฉพาะแพทย์ พนักงานสอบสวน เท่านั้น แต่มีอยู่อีกหลายหน่วยงานเข้าไปร่วมทำงาน จึงควรให้มีกฎหมายครอบคลุมถึงด้วย แต่ก็คิดว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธินั้นถูกต้องตามหลักวิชาพอสมควร เพราะทางมูลนิธิก็พยายามจัดให้มีการฝึกอบรมอยู่ตลอดเวลา เช่น การขนย้ายผู้บาดเจ็บ การประเมินสถานการณ์ การฟื้นคืนชีพผู้บาดเจ็บ เป็นต้น และคิดว่ายังไม่มีความเหมาะสมมารองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ เพราะฉะนั้นจึงอยากให้ออกกฎหมายมารองรับ เช่น กรณีเจ้าหน้าที่มูลนิธิบาดเจ็บในขณะปฏิบัติงานก็ควรจะมีกฎหมายรองรับและมีสวัสดิการช่วยเหลือจากทางราชการ เพราะเจ้าหน้าที่มูลนิธิก็เหมือนเจ้าหน้าที่รัฐที่ออกไปช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยให้กับประชาชน เช่นกัน จึงสมควรได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบ้างตามสมควร

กรณีศึกษาที่ 2

ชื่อ ดนัย (นามสมมติ)

อายุ 45 ปี

การศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 7

ศาสนา พุทธ

ระยะเวลาการทำงานและอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิ ได้เข้ามาทำงานในมูลนิธิตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 (รวม 19 ปี) โดยก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าของที่มูลนิธิได้ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เคยขับรถยนต์รับส่งโดยสาร ได้เข้ามาทำงานในมูลนิธิโดยมีเพื่อนบ้าน บอกให้มาสมัครเนื่องจากทางมูลนิธิกำลังเปิดรับสมัครคนจำนวนมาก เพื่อแข่งกับมูลนิธิร่วม กตัญญู

แนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัย

งานบรรเทาสาธารณภัย เป็นงานที่ได้ช่วยเหลือประชาชน ซึ่งตอนแรกที่สมัครเข้ามาเพราะเห็นว่ งานบรรเทาสาธารณภัยเป็นงานทำหาย และอยากรู้อยากเห็นการทำงานด้านนี้ แต่เมื่อได้เข้ามารู้ สึกว่าระบบงานของมูลินิธีนั้นดีมาก มีขั้นตอนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ดีมากประกอบกับทางมูล นิธิมีสวัสดิการด้านต่าง ๆ ที่ดี จึงยึดอาชีพนี้มาโดยตลอด จนถึงปัจจุบันเป็นผู้ตรวจการ รท น.เขต ส่วนความรู้สึกรู้สึกที่ได้มาทำงานด้านนี้นั้น รู้สึกสบายใจที่ได้ช่วยเหลือประชาชนตามวัตถุประสงค์ของ มูลินิธี คือการบริการสาธารณะและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทุก ๆ ด้าน

สภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย

ด้านบุคลากรไม่มีปัญหา เนื่องจากเมื่อมีเหตุการณ์ใหญ่ ๆ เกิดขึ้น เช่น อุบัติเหตุมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ก็จะมีอาสาสมัครเข้ามาเสริม ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ในปัจจุบันมีอย่างเพียงพอ โดยได้มีการ ฝึกสอนการใช้เครื่องมืออย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งด้านการปฐมพยาบาลและช่วยเหลือผู้บาดเจ็บก็ได้ มีการส่งเจ้าหน้าที่ไปฝึกอบรมเช่นที่โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า โรงพยาบาลเลิดสิน เป็นต้น ด้าน ความรู้ด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยนั้นไม่มีปัญหาเช่นกัน เนื่องจากกรปฏิบัติงานของเจ้า หน้าที่มูลนิธิใช้ความรู้ที่ได้อบรมมาบวกกับประสบการณ์จริง ซึ่งเพียงพอต่อการปฏิบัติงานได้ใน ระดับที่น่าพอใจ

ความเห็นต่อระบบการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบัน

เห็นว่าการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุในปัจจุบันคิดว่ายังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอเนื่องจากขาดกำลัง เจ้าหน้าที่ตำรวจในการไปช่วยในสถานที่เกิดเหตุ ทำให้การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุทำได้ไม่ สมบูรณ์ เพราะลำพังเจ้าหน้าที่มูลนิธิก็ไม่มีอำนาจไปบังคับประชาชนหรือสื่อมวลชนไม่ให้เข้าไปใน ที่เกิดเหตุได้ ส่วนมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันถือว่า สามารถปฏิบัติได้มากพอสมควรสำหรับเจ้าหน้าที่ มูลินิธี แต่ถ้ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามา ก็จะสามารถปฏิบัติได้ผลมากกว่าเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานที่เกิดเหตุ

พบว่า ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ และเจ้าหน้าที่กอง พิสูจน์หลักฐาน เพราะหน้าที่ส่วนใหญ่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ นั้น เป็นผู้ช่วยเหลือและเก็บศพจึงต้อง ทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยอยู่แล้ว

ความเห็นต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และฝึกอบรม เห็นว่า หน่วยราชการสมควรให้ความรู้หรือเปิดฝึกอบรมอย่างมาก โดยอยากให้หน่วยงานกอง พิสูจน์หลักฐานเข้ามาฝึกอบรมในเรื่องการรักษาสถานที่เกิดเหตุ การปฏิบัติงานโดยไม่ไปทำลาย หลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นที่เกิดเหตุ หรือกรณีมีผู้เสียชีวิต รวมทั้งการพิมพ์ลายนิ้วมือศพด้วย

ความเห็นที่จะมีหน่วยงานทางราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกัน เห็นสมควรที่จะให้มีหน่วยงานของทางราชการมาทำหน้าที่แบบเดียวกัน เนื่องจากมูลนิธิเป็นเพียง ผู้สนับสนุนเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ ดังนั้นจึงควรมีหน่วยงานราชการเป็นหลักในการทำงาน โดยมีมูลนิธิเป็นผู้สนับสนุนควบคู่กันไป จึงจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

ความเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุถูกต้องตามหลักวิชาและมีกฎหมายรองรับหรือไม่

เห็นว่าน่าจะมีกฎหมายมารองรับเป็นอย่างมาก เพราะจะมีประโยชน์ทั้งต่อฝ่ายราชการเองและ ฝ่ายของมูลนิธิ และคิดว่าการปฏิบัติหน้าที่ในที่เกิดเหตุมีบางครั้งยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เนื่องจากขาดการอบรมที่ถูกต้องในบางเรื่อง เช่น การพิมพ์ลายนิ้วมือศพนั้นใช้การเรียนรู้จากคนรุ่น เก่า ๆ ซึ่งยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และทางมูลนิธิก็ยงหาหน่วยงานราชการมาฝึกสอนโดยตรง ไม่ได้ เป็นต้น ส่วนกรณีการปฏิบัติหน้าที่ในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่มูลนิธิในปัจจุบันนั้น คิดว่าไม่น่า จะมีกฎหมายรองรับ

กรณีศึกษาที่ 3

ชื่อ สมชาย (นามสมมติ)

อายุ 50 ปี

การศึกษาระดับ ประถมศึกษาชั้นปีที่ 4

ศาสนาพุทธ

ระยะเวลาการทำงานและอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิ

ได้เข้ามาทำงานในมูลนิธิตั้งแต่ปี พ.ศ.2526 (รวม 20 ปี) โดยก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้ ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นคนส่งผ้าดิบ

แนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัย

ไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะมาทำงานในมูลนิธิ แต่เนื่องจากทำงานอยู่ใกล้ ๆ กับมูลนิธิเห็นการทำงานของ มูลนิธิแล้วรู้สึกว่างานสนุกดี ก็เลยมาสมัครกับหัวหน้าโดยให้มาฝึกงานติดไปกับรถของมูลนิธิ เมื่อมีคนขาดจึงได้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิเต็มตัว มีหน้าที่ย้ายศพไปฝังในสุสาน ทำได้ประมาณ ครั้งเดือนจึงได้ออกไปข้างนอกกับรถของมูลนิธิ ส่วนความรู้สึกที่ได้มาทำงานด้านนี้นั้นตอนแรกรู้สึก

ว่างานสนุก แต่ต่อมารู้สึกว่าได้ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ สามารถนำไปส่งโรงพยาบาลจนรอดชีวิตจุดนี้ทำให้รู้สึกภูมิใจมากและมีความสุขมากที่สุด

สภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย

ด้านบุคลากรและเครื่องมือในปัจจุบันมีพร้อมกว่าในสมัยก่อนมาก ทำให้สามารถทำงานได้สะดวก รวดเร็วขึ้นมาก โดยในสมัยก่อนมีบุคลากรน้อย รถยนต์ก็น้อยทำให้บางครั้งถ้ามีเหตุเกิดขึ้นมากทำให้ไม่สามารถไปถึงที่เกิดเหตุได้ทัน และการช่วยเหลือก็ต้องใช้เวลาเนื่องจากอุปกรณ์ช่วยเหลือมีน้อยและไม่ทันสมัย แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีปัญหา ด้านความรู้บรรเทาสาธารณภัยนั้นเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องได้รับการฝึกอบรมทบทวน เช่น การปฐมพยาบาลช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอุบัติเหตุเบื้องต้น

ความเห็นต่อระบบการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบัน

เห็นว่า มาตรการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุในปัจจุบันดีกว่าในอดีตมาก กรณีเมื่อเจ้าหน้าที่มูลนิธิถึงที่เกิดเหตุก่อนก็ต้องป้องกันที่เกิดเหตุไม่ให้ใครเข้าไปยุ่งเกี่ยวโดยการชิงเชือก แต่ถ้ามีคนเจ็บอยู่ต้องไปตรวจสอบช่วยเหลือเบื้องต้นก่อน เช่น กระจกหักก็ต้องตามเผือกเบื้องต้นให้ก่อนแล้วส่งโรงพยาบาล ส่วนมาตรการที่มีอยู่สามารถปฏิบัติได้ผลในกรณีคดีใหญ่ ๆ ส่วนในคดีทั่ว ๆ ไป เช่น คดีอุบัติเหตุจากรถนั้นไม่ค่อยจะได้ผล เนื่องจากจะมีไทยมุงจำนวนมากที่อยากรู้ อยากเห็น แต่ถ้าเป็นคดีใหญ่ ๆ เช่น วิสามัญฆาตกรรมเมื่อกันที่เกิดเหตุแล้วจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาอำนวยความสะดวกให้การป้องกันที่เกิดเหตุได้ ผลดีกว่าไม่มีตำรวจ

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานที่เกิดเหตุ

พบว่าปัญหาในการรอแพทย์หรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานมาตรวจที่เกิดเหตุ เพราะเจ้าหน้าที่มูลนิธิจะเข้าไปจัดการกับศพได้จะต้องให้แพทย์และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานมาทำงานจนเสร็จก่อน เพื่อไม่ให้ผลทางคดีเกิดความเสียหาย ส่วนปัญหาด้านอื่น ๆ ไม่มีปัญหาการทำงานร่วมกันเนื่องจากเป็นหน้าที่หลักของร้อยเวรในการทำงานประสานกับแพทย์และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน

ความเห็นต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และฝึกอบรม

ไม่มีความเห็นแล้วแต่ทางหัวหน้าจะดำเนินการเพราะตามปกติก็จะมีอบรมให้ความรู้เรื่อยๆ ถ้าเป็นไปได้อยากให้หน่วยงานกองพิสูจน์หลักฐานมาแนะนำเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากไม่เคยมีการอบรมจากกองพิสูจน์หลักฐานเลย

ความเห็นที่จะมีหน่วยงานทางราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกัน

คิดว่า ยังไม่สมควรมีหน่วยงานราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกับมูลนิธิ เนื่องจากทุกวันนี้มีมูลนิธิหลักสองแห่ง ก็เพียงพอแล้ว

ความเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุถูกต้องตามหลักวิชาและมีกฎหมายรองรับหรือไม่

รองรับหรือไม่

เห็นว่า ทุกวันนี้ก็ไม่กลัวการทำผิดกฎหมายเพราะทำตามหน้าที่และก็ระวังการทำผิดกฎหมายอยู่แล้ว แต่ถ้าจะมีการออกกฎหมายมารองรับให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเหมือนกัน แต่ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นไร และคิดว่าการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ นั้น เชื่อว่าตนเองทำได้ถูกต้องตามหลักวิชา เพราะก่อนจะทำต้องมีความรู้เบื้องต้นจากการฝึกอบรมมา ทำให้สามารถทำได้ถูกต้องบวกกับมีประสบการณ์จากสถานที่เกิดเหตุจริง ส่วนด้านการมีกฎหมายรองรับนั้นไม่แน่ใจว่ามีกฎหมายมารองรับการทำงานของตนเองหรือไม่

กรณีศึกษาที่ 4

ชื่อ งามอาจ (นามสมมติ)

อายุ 40 ปี

การศึกษาระดับ ประถมศึกษาชั้นปีที่ 7

ศาสนาพุทธ

ระยะเวลาการทำงานและอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิ

ได้เข้ามาทำงานในมูลนิธิตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 (รวม 17 ปี) โดยก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ได้ประกอบอาชีพพนักงานขายสินค้าเสื้อผ้าต่างจังหวัด สาเหตุที่เข้าทำเนื่องจากต้องการอยู่ใกล้ครอบครัวในกรุงเทพฯ และมูลนิธิมีสวัสดิการดี

แนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัย

เห็นว่า งานบรรเทาสาธารณภัยเป็นงานที่ได้ช่วยเหลือประชาชน ได้ทำบุญและทางมูลนิธิเองก็ได้ให้โอกาสกับตนเอง เนื่องจากเมื่อได้มาทำงานกับมูลนิธิแล้วมีชีวิตที่ดีขึ้น

สภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย

พบว่า มีปัญหาที่ประชาชนในสถานที่เกิดเหตุมักไม่เข้าใจการทำงานของเจ้าหน้าที่มักเอาแต่ใจ ต้องการให้เร่งนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาล ซึ่งทำไม่ได้เพราะจะต้องตรวจสอบคนเจ็บก่อนจะเคลื่อนย้าย ไม่เช่นนั้นอาจทำให้คนเจ็บพิการได้ ซึ่งมักจะเกิดปัญหากับประชาชนในที่เกิดเหตุเสมอ ๆ และประชาชนมักมองว่าเจ้าหน้าที่มูลนิธิจะเก็บศพเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่มีมูลนิธิอื่นนำคนเจ็บไปส่งโรงพยาบาลที่มีค่าตอบแทนให้กับคนนำมาส่ง ทำให้เกิดปัญหาเมื่อคนเจ็บนั้นไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาลทางโรงพยาบาลก็จะเรียกเจ้าหน้าที่มูลนิธิไปตั้งให้มารับไปส่งโรงพยาบาลของรัฐ ทำให้โรงพยาบาลของรัฐปฏิเสธเพราะมองว่า เจ้าหน้าที่มูลนิธิได้รับค่าตอบแทนจากโรงพยาบาลเดิมให้นำมาส่ง เป็นต้น ส่วนปัญหาด้านบุคลากรนั้นไม่มีปัญหาเพราะจะมีอาสาสมัครมาช่วยในกรณีที่มีเหตุใหญ่ ๆ เกิดขึ้น ส่วนด้านเครื่องมืออุปกรณ์การบรรเทาสาธารณภัยนั้นไม่มีปัญหา เช่นกัน แต่ก็ยังอยากได้อุปกรณ์บางอย่างเพิ่มเติม เช่น เปลตักแทนเปลสนามที่ใช้อยู่

เป็นต้น ส่วนด้านความรู้ด้านบรรเทาสาธารณภัยยังขาดความรู้ด้านสารเคมีอันตราย เช่น กรณีสไฟไหม้โรงงานสารเคมี เป็นต้น

ความเห็นต่อระบบการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบัน

เห็นว่าระบบการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะในส่วนของเจ้าหน้าที่มูลนิธิเพราะลำพังเจ้าหน้าที่มูลนิธิบางครั้งไม่สามารถห้ามการเข้าไปในที่เกิดเหตุของมูลนิธิหน่วยอื่นได้ รวมถึงการกั้นสถานที่เกิดเหตุขึ้นถ้าชาวบ้านจะเข้ามาก็ไม่สามารถห้ามได้ จึงขึ้นอยู่กับตำรวจเท่านั้นที่มีอำนาจ แต่ก็พยายามพูดกับชาวบ้านก่อนและให้อาสาสมัครช่วยในการกั้นคนออกจากที่เกิดเหตุ

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานที่เกิดเหตุ

พบว่า ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานร่วมกัน เพราะพนักงานสอบสวนก็ต้องอาศัยรูปถ่ายและการพิมพ์มือศพจากมูลนิธิ แพทย์ก็อาศัยให้ช่วยพลิกศพ เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานก็ให้ช่วยเป็นลูกมือตรวจที่เกิดเหตุและถ่ายรูปเพื่อป้องกันรูปถ่ายเสียก็มี แต่มักมีปัญหาเกี่ยวกับตำรวจสายตรวจเพราะมักจะห้ามไม่ให้เข้าไปในที่เกิดเหตุก่อน ซึ่งเจ้าหน้าที่มูลนิธิจะต้องถ่ายภาพให้พนักงานสอบสวนก่อนโดยละเอียด

ความเห็นต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และฝึกอบรม

คิดว่าน่าจะเปิดอบรมให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิเพราะไม่ค่อยได้รับการฝึกอบรม โดยเฉพาะด้านนิติเวชและพิสูจน์หลักฐาน รวมทั้งการพิมพ์มือศพ โดยอยากให้กองพิสูจน์หลักฐานมาให้ความรู้ด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุ การพิมพ์มือศพอย่างถูกวิธีมากที่สุด

ความเห็นที่จะมีหน่วยงานทางราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกัน

เห็นว่าน่าจะมีหน่วยราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกันเพราะปัจจุบันมีมูลนิธิเอกชนหลายหน่วยมากเกินไป ทำให้ทำงานซ้ำซ้อนกันและเกิดปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น การลักทรัพย์ผู้บาดเจ็บ , การแจ้งข่าวผิดพลาดไม่ถูกต้อง เป็นต้น

ความเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุถูกต้องตามหลักวิชาและมีกฎหมายรองรับหรือไม่

เห็นว่าน่าจะมีการออกกฎหมายรองรับการปฏิบัติหน้าที่ แต่ก็ไม่แน่ใจว่าจะทำได้แค่ไหนเพราะปัจจุบันขนาดมีกฎหมายห้ามเคลื่อนย้ายศพก่อนการชันสูตรพลิกศพโดยเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้ถือปฏิบัติตามกันอย่างจริงจัง และคิดว่าตนได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตามหลักวิชา เนื่องจากได้ทำตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนโดยจะต้องสอบถามร้อยเวรก่อนทุกครั้งก่อนจะทำอะไร จึงคิดว่าไม่น่าจะผิดตามหลักวิชาการ และเชื่อว่ายังไม่มีกฎหมายรองรับการทำงาน แต่ก็ไม่วิตกในการปฏิบัติงานเพราะได้ทำตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนทุกครั้ง

กรณีศึกษาที่ 5

ชื่อ นาย วิชัย (นามสมมติ)

อายุ 30 ปี

การศึกษาระดับ ปวช.

ศาสนา พุทธ

ระยะเวลาการทำงานและอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิ

ได้เข้ามาทำงานในมูลนิธิตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 (รวม 7 ปี) โดยก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้ประกอบอาชีพเป็นช่างไฟฟ้าซ่อมบำรุง โดยมาสมัครด้วยตนเองกับแผนกบุคคลเมื่อเข้ามาได้ไปปฏิบัติงานแผนกกุ๊กที่โรงพยาบาลหัวเฉียวได้ประมาณ 3 ปี จึงขอย้ายมาอยู่แผนกบรรเทาสาธารณภัยจนถึงปัจจุบัน

แนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัย

งานบรรเทาสาธารณภัยเป็นงานท้าทาย ช่วยชีวิตคน ช่วยสังคมและสามารถแจ้งเบาะแสที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการได้ เช่น เบาะแสยาเสพติด เป็นต้น มีความรู้สึกที่ดีได้มาทำงานบรรเทาสาธารณภัย เพราะสามารถนำประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมาใช้ในการดำเนินชีวิตตัวเองได้ เช่น การขับซิ่งโดยประมาททำให้เกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

สภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย

เห็นว่า ด้านบุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์นั้นมีเพียงพอ ส่วนความรู้ด้านบรรเทาสาธารณภัยนั้นก็มีมากเพียงพอเพราะมีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอปีละ 1 – 2 ครั้ง เช่น การใช้อุปกรณ์ดำน้ำ การใช้อุปกรณ์กู้ภัยต่าง ๆ เป็นต้น

ความเห็นต่อระบบการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบัน

เห็นว่า ระบบการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุในปัจจุบันยังมีปัญหา กล่าวคือมักจะมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยอื่นเข้าไปในที่เกิดเหตุโดยพลการ ทำให้เมื่อพนักงานสอบสวนมาถึงดำเนินเจ้าหน้าที่มูลนิธิแทน รวมทั้งการแย่งเก็บศพก่อนทำให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิไม่สามารถถ่ายภาพศพไว้ได้จึงเกิดผลเสียเมื่อพนักงานสอบสวนตามรูปถ่ายศพแล้วไม่มีเป็นต้น

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานที่เกิดเหตุ

เห็นว่า ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานแต่อย่างใด

ความเห็นต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และฝึกอบรม เห็นว่า สมควรให้เปิดอบรมแก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิทุกคน โดยอยากให้หน่วยนิติเวชและกองพิสูจน์หลักฐานมาอบรมด้านการชันสูตรพลิกศพ การรักษาสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้นและการพิมพ์มือศพด้วยความเห็นที่จะมีหน่วยงานทางราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกัน เห็นว่า ยังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยราชการมาทำหน้าที่แบบเดียวกับตนเอง เพราะจะมีปัญหาเกิดขึ้นได้โดยพนักงานสอบสวนจะสืบสวน เช่นการตามรูปถ่ายและพิมพ์มือศพ จะลำบากมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันก็มีเจ้าหน้าที่นิติเวชไปร่วมกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิอยู่แล้ว โดยมีหน้าที่ไปช่วยในสถานที่เกิดเหตุ

ความเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุถูกต้องตามหลักวิชาและมีกฎหมายรองรับหรือไม่ เห็นว่า ควรมีการออกกฎหมายรองรับการทำงานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ รวมทั้งเชื่อว่าตนสามารถปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการประมาณ 80% เพราะได้เรียนรู้จากสถานที่เกิดเหตุจริง และอยากให้มีการอบรมทางวิชาการเพิ่มเติมเป็นระยะ ๆ และรู้ว่ายังไม่มีกฎหมายมารองรับการปฏิบัติหน้าที่ในที่เกิดเหตุ จึงอยากให้กฎหมายรองรับให้ทำงานได้อย่างถูกต้อง

กรณีศึกษาที่ 6

ชื่อ นาย กมล (นามสมมติ)

อายุ 24 ปี

การศึกษาระดับ ปวช.

ศาสนาพุทธ

ระยะเวลาการทำงานและอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิ ได้เข้ามาทำงานในมูลนิธิตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 (รวม 3 ปี) โดยก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิเป็นนักศึกษา ปวช. ชั้นปีที่ 2 แต่เรียนไม่จบจึงมาสมัครทำงานในมูลนิธิ แนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัย

เห็นว่า คนทั่วไปมักคิดว่างานบรรเทาสาธารณภัยมีหน้าที่เก็บศพเพียงอย่างเดียว แต่จริง ๆ แล้วมีหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยหลายด้าน ส่วนความรู้สึกรักชอบงานด้านนี้ เพราะได้ช่วยเหลือผู้เดือดร้อน และได้มีโอกาสคลุกคลีกับงานของมูลนิธิตั้งแต่เด็กเพราะบ้านอยู่ใกล้กับมูลนิธิจึงชอบงานด้านนี้

สภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัย

เห็นว่า การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยนั้น ไม่มีปัญหาด้านบุคลากรเพราะจะมีอาสาสมัครเข้ามาช่วยเพิ่มเติมจึงไม่ขาดคน รวมทั้งไม่มีปัญหาด้านเครื่องมืออุปกรณ์ เพราะมูลนิธิมีพร้อมทุก ๆ อย่างแล้ว และไม่มีปัญหาด้านความรู้ด้านบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากมีการอบรมด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย เช่น การอบรมช่วยคนเจ็บของศูนย์เรนทร และมีประกาศนียบัตรแจกให้เป็นต้น

ความเห็นต่อระบบการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบัน

เห็นว่า ระบบป้องกันรักษาที่เกิดเหตุในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากในบางคดีโดยเฉพาะคดีเล็ก ๆ ตำรวจมักไม่สนใจสถานที่เกิดเหตุ ไม่กั้นที่เกิดเหตุ แต่ถ้าเป็นคดีใหญ่ ๆ จะมี นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่มาดูสถานที่เกิดเหตุ ก็จะทำให้ความสนใจกันที่เกิดเหตุ ส่วนมาตรการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถทำได้แต่ยังไม่ดีที่สุด

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานที่เกิดเหตุ

เห็นว่า ปัญหาการทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานไม่มี จะมีเพียงปัญหาต้องรอแพทย์นานในบางครั้ง และมีเจ้าหน้าที่มูลนิธิอื่นเข้าไปในที่เกิดเหตุเท่านั้น

ความเห็นต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และฝึกอบรม

เห็นว่า สมควรจะมีการเปิดอบรมให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิและอาสาสมัครด้วย เนื่องจากอาสาสมัครจำนวนมากยังไม่มีความรู้และตัวเจ้าหน้าที่มูลนิธิเองก็ไม่สามารถไปสอนได้ โดยอยากให้องค์กรของพิสูจน์หลักฐานร่วมกับสถานีตำรวจนครบาล มาให้ความรู้ด้านการป้องกันที่เกิดเหตุ ด้านการจราจรและอยากให้ออกถึงขอบเขตการทำงานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิให้ชัดเจน เนื่องจากเมื่อออกไปปฏิบัติงานแล้วไม่ทราบว่าจะต้องทำอะไรก่อนหลัง ต้องการให้มูลนิธิช่วยเหลือในด้านใดเป็นพิเศษในที่เกิดเหตุ

ความเห็นที่จะมีหน่วยงานทางราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกัน

คิดว่าไม่มีความจำเป็นที่จะมีหน่วยงานมาทำหน้าที่แบบเดียวกันนี้เพราะจะทำงานซ้ำซ้อนกัน โดยถ้าจะตั้งขึ้นมาก็ควรจะตั้งขึ้นมาตั้งแต่ต้นแล้ว เนื่องจากในปัจจุบันกรณีมีผู้บาดเจ็บก็จะมีหน่วยงานมูลนิธิอื่นเข้ามาทำให้เกิดปัญหางานซ้ำซ้อนแย่งกันช่วยคนเจ็บเกิดปัญหาในด้านนี้มากที่สุด

ความเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุถูกต้องตามหลักวิชาและมีกฎหมายรองรับหรือไม่

คิดว่าสมควรมากที่จะออกกฎหมายมารับรองการทำงานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิเพราะในการปฏิบัติงานจะต้องมีอำนาจหน้าที่ให้ทำงานได้ จึงจะสามารถออกคำสั่งหรือป้องกันรักษาที่เกิดเหตุได้ผลกว่าไม่มีกฎหมายรองรับ ส่วนในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุนี้คิดว่าตนเองปฏิบัติได้ถูกต้อง

ตามหลักวิชาเพราะอาศัยจากการทำตามแพทย์ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานสั่ง และศึกษาจากการปฏิบัติงานร่วมกัน จึงเชื่อว่าทำถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่ก็ยังไม่แน่ใจว่าจะมีกฎหมายรองรับการทำงานหรือไม่ โดยเฉพาะเรื่องการเก็บศพ ถ้าจะมีก็คงจะมีด้านบรรเทาสาธารณภัยเท่านั้น แต่ก็ไม่วิตกในเรื่องนี้ เนื่องจากทำตามคำสั่งร้อยเวรหรือตามร้อยเวรก่อนทำทุกครั้ง แต่ก็สมควรจะมีกฎหมายหรือระเบียบระบุการทำงานของมูลนิธิ เพราะในปัจจุบันมีมูลนิธิหลายแห่งทำงานซ้ำซ้อนกันกับมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ทำให้เกิดปัญหากันมาตลอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพิสูจน์สมมติฐานและอภิปรายผลการวิจัย

5.1 การพิสูจน์สมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ 19 ข้อ ผลการพิสูจน์สมมติฐานของการวิจัยทั้ง 19 ข้อปรากฏดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอายุมากจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอายุน้อย”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 41 – 50 ปี มีความรู้ต่อการป้องกันรักษาผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 31 – 40 ปี และ 21 – 30 ปี ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ที่มีอายุมากและอายุน้อยนั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีอายุมาก (ค่าเฉลี่ย=22.65) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีอายุน้อย (ค่าเฉลี่ย=21.93) และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 7) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

สมมติฐานข้อที่ 2 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอายุมากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอายุน้อย”

พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 21 – 30 ปี มีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 51 – 60 ปี และ 41 – 50 ปี ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ที่มีอายุมากและน้อยนั้นพบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีอายุมาก (ค่าเฉลี่ย=120.12) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีอายุน้อย (ค่าเฉลี่ย=117.75) และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาผู้บาดเจ็บในสถานที่เกิดเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 8) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
กับอายุ

อายุ	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ต่ำกว่า 21 ปี	5	20.40	2.41		
21 – 30 ปี	19	22.42	2.91		
31 – 40 ปี	26	22.96	2.03		
41 – 50 ปี	18	23.06	1.86		
51 – 60 ปี	4	22.25	2.87		
สูงกว่า 60 ปี	-	-	-		
รวม	72	22.63	2.36	1.497	0.213

* $p < 0.05$

ตารางที่ 8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
กับอายุ

อายุ	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ต่ำกว่า 21 ปี	6	113.17	8.50		
21 – 30 ปี	18	121.11	11.36		
31 – 40 ปี	26	118.96	9.81		
41 – 50 ปี	20	119.40	9.51		
51 – 60 ปี	6	120.83	8.09		
สูงกว่า 60 ปี	-	-	-		
รวม	76	119.28	9.87	0.765	0.552

* $p < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 3 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระดับการศึกษาต่ำ”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุด จบ ม.3 หรือ ม.ศ.3 มีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการ

ศึกษาสูงสุด จบ ป.6 หรือ ป.7 และจบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ.5 ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาสูงและระดับการศึกษาต่ำนั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาสูง (ค่าเฉลี่ย=22.29) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาต่ำ (ค่าเฉลี่ย=21.00) และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 9) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

สมมติฐานข้อที่ 4 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระดับการศึกษาต่ำ”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุด จบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ.5 มีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุด จบ ม.3 หรือ ม.ศ.3 และ จบอนุปริญญา / ปวส., ปวท. ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาสูงและระดับการศึกษาต่ำนั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาสูง (ค่าเฉลี่ย=120.46) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระดับการศึกษาต่ำ (ค่าเฉลี่ย=116.03) และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 10) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุกับระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ไม่ได้เรียน	1	18.00	-		
จบ ป.4	12	22.33	2.46		
จบ ป.6 หรือ ป.7	13	22.69	2.32		
จบ ม.3 หรือ ม.ศ.3	25	23.24	1.71		
จบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ.5	16	22.63	2.70		
อนุปริญญา/ปวส.,ปวท.	5	21.00	3.08		
จบปริญญาตรี	-	-	-		
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-		
รวม	72	22.63	2.36	1.703	0.146

* $p < 0.05$

ตารางที่ 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่
เกิดเหตุกับระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	\bar{X}	S.D.	F	Sig
ไม่ได้เรียน	3	113.00	5.57		
จบ ป.4	13	117.15	7.07		
จบ ป.6 หรือ ป.7	13	117.92	11.91		
จบ ม.3 หรือ ม.ศ.3	26	119.27	9.58		
จบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ.5	16	123.50	10.48		
อนุปริญญา/ปวส.,ปวท.	5	118.60	11.37		
จบปริญญาตรี	-	-	-		
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-		
รวม	76	119.28	9.87	1.002	0.423

* $p < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 5 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความรู้
ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส แยกกันอยู่ มีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุ
พยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส หย่า
ร้างและแต่งงานตามลำดับ และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพสมรสก่อให้เกิด
เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัย
สำคัญที่ 0.05 (ตารางที่ 11) ซึ่งยอมรับสมมติฐานดังกล่าว.

สมมติฐานข้อที่ 6 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความ
คิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส หย่าร้าง มีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุ
พยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส
แยกกันอยู่ แต่งงานตามลำดับ และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพสมรสไม่
ก่อให้เกิดความแตกต่าง ในเรื่องความคิดเห็น ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 12) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
กับสถานภาพสมรส

สถานภาพ	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
โสด	19	21.26	2.77		
แต่งงาน	48	23.02	2.08		
หย่าร้าง	1	24.00	-		
แยกกันอยู่	3	24.33	0.58		
ม่าย	1	23.00	-		
รวม	72	22.63	2.36	2.628	0.042*

* $p < 0.05$

ตารางที่ 12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่
เกิดเหตุกับสถานภาพสมรส

สถานภาพ	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
โสด	18	115.22	11.84		
แต่งงาน	52	120.12	8.74		
หย่าร้าง	1	143.00	-		
แยกกันอยู่	4	120.50	6.56		
ม่าย	1	120.00	-		
รวม	76	119.28	9.87	2.498	0.05

* $p < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 7 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีรายได้มากจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีรายได้น้อย”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 6,001 – 8,000 บาท มีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 4,001 – 6,000 บาท และ 8,001 – 10,000 บาท ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้มากและน้อยนั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้มาก (ค่าเฉลี่ย=22.75) สูง

กว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้น้อย (ค่าเฉลี่ย=21.53) และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า รายได้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 13) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

สมมติฐานข้อที่ 8 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีรายได้มากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีรายได้น้อย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาท และ 2,000 – 4,000 บาท ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้มากและน้อยนั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้มาก (ค่าเฉลี่ย=119.68) ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีรายได้น้อย (ค่าเฉลี่ย=119.92) และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า รายได้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 14) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุ กับรายได้

รายได้	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ต่ำกว่า 2,000	4	20.75	3.30		
2,000 – 4,000	2	21.00	2.83		
4,001 – 6,000	18	22.83	2.15		
6,001 – 8,000	20	22.95	2.42		
8,001 – 10,000	13	22.69	1.93		
สูงกว่า 10,000	15	22.60	2.64		
รวม	72	22.63	2.36	0.790	0.560

* $p < 0.05$

ตารางที่ 14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุกับรายได้

รายได้	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ต่ำกว่า 2,000	3	122.33	5.86		
2,000 – 4,000	2	120.00	5.66		
4,001 – 6,000	19	117.42	9.34		
6,001 – 8,000	21	119.81	12.69		
8,001 – 10,000	12	119.17	8.73		
สูงกว่า 10,000	19	120.05	9.04		
รวม	76	119.28	9.87	0.218	0.954

สมมติฐานข้อที่ 9 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ลูกจ้างก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่อาชีพอื่น ๆ และอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน ตามลำดับ และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 15) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

สมมติฐานข้อที่ 10 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่อาชีพค้าขายและไม่ได้ประกอบอาชีพ ตามลำดับ และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 16) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ
กับอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย

อาชีพก่อนเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	5	21.20	3.03		
ทำไร่ ทำนา ทำสวน	3	22.33	3.51		
ค้าขาย	3	21.00	3.00		
รับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง	51	22.98	2.14		
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	21.00	2.45		
อื่น ๆ	5	22.40	2.61		
รวม	71	22.59	2.36	1.305	0.273

* $p < 0.05$

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่
เกิดเหตุกับอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย

อาชีพก่อนเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	4	124.00	7.12		
ทำไร่ ทำนา ทำสวน	4	115.00	2.16		
ค้าขาย	5	126.00	3.87		
รับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง	51	117.65	10.47		
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	126.25	14.71		
อื่น ๆ	6	122.50	5.89		
รวม	74	119.27	10.00	1.627	0.165

* $p < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 11 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากจะมีความรู้
ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะ
เวลาปฏิบัติงานน้อย”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธิ 4 – 6 ปี มีความรู้ต่อการป้องกันรักษา
วัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาปฏิบัติ

งานในมูลนิธิ 7 – 9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานปฏิบัติงานมากและน้อยนั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมาก (ค่าเฉลี่ย=22.81) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อย (ค่าเฉลี่ย=21.36) และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาปฏิบัติงานก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 17) ซึ่งยอมรับสมมติฐานดังกล่าว

สมมติฐานข้อที่ 12 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อย”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธิ 7 – 9 ปี มีความคิดเห็นต่อการรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธิ 10 ปีขึ้นไป และ 1 – 3 ปี ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานปฏิบัติงานมากและน้อยนั้น พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมาก (ค่าเฉลี่ย=121.32) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อย (ค่าเฉลี่ย=114.70) และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาปฏิบัติงานไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 18) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุกับระยะเวลาปฏิบัติงาน

ระยะเวลาปฏิบัติงาน	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ต่ำกว่า 1 ปี	2	19.00	0.00		
1 – 3 ปี	13	21.08	2.75		
4 – 6 ปี	16	24.00	1.75		
7 – 9 ปี	15	23.00	1.77		
10 ปี ขึ้นไป	26	22.62	2.23		
รวม	72	22.63	2.36	4.930	0.002*

* $p < 0.05$

ตารางที่ 18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุกับระยะเวลาปฏิบัติงาน

ระยะเวลาปฏิบัติงาน	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ต่ำกว่า 1 ปี	2	108.00	11.31		
1 - 3 ปี	14	118.64	12.92		
4 - 6 ปี	15	117.47	9.77		
7 - 9 ปี	16	123.88	7.30		
10 ปี ขึ้นไป	29	118.76	8.90		
รวม	76	119.28	9.87	1.748	0.149

* $p < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 13 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีประสบการณ์การทำงานจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทา สาธารณภัยที่ไม่มีประสบการณ์การทำงาน”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 19) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

สมมติฐานข้อที่ 14 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีประสบการณ์การทำงานจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีประสบการณ์การทำงาน”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยมีความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 19) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุ
กับประสบการณ์การทำงาน

ความรู้และ ความคิดเห็น	มีประสบการณ์ การทำงาน	N	\bar{x}	S.D.	t	Sig
ด้านความรู้	ไม่เคย	50	22.50	2.44	-0.675	0.25
	เคย	22	22.91	2.18		
ด้านความคิดเห็น	ไม่เคย	52	118.13	10.43	-1.496	0.06
	เคย	24	121.75	8.21		

* $p < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 15 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารมากจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารน้อย”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารระดับสูง มีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารระดับปานกลางและระดับต่ำตามลำดับ และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า การรับทราบข่าวสารไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 20) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

สมมติฐานข้อที่ 16 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารมากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารน้อย”

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารระดับสูง มีความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารระดับปานกลางและระดับต่ำตามลำดับ และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า การรับทราบข่าวสารไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัณพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 20) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัฏพยาน
ในสถานที่เกิดเหตุกับการรับทราบข้อมูลข่าวสาร

ความรู้และ ความคิดเห็น	การรับทราบ ข้อมูลข่าวสาร	N	\bar{x}	S.D.	F	Sig
ด้านความรู้	ระดับต่ำ	8	21.78	2.98	0.990	0.476
	ระดับปานกลาง	46	22.73	2.00		
	ระดับสูง	18	22.88	2.45		
ด้านความคิดเห็น	ระดับต่ำ	8	114.79	5.44	0.942	0.525
	ระดับปานกลาง	47	119.04	9.13		
	ระดับสูง	21	121.52	11.45		

* $p < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 17 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา”

ในส่วนของ การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 21) ซึ่งยอมรับสมมติฐานดังกล่าว

ในส่วนของ การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัฏพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 22) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

สมมติฐานข้อที่ 18 “เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา”

ในส่วนของการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 21) ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานดังกล่าว

ในส่วนของการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม และจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 22) ซึ่งยอมรับสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุกับการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย

ความรู้และความคิดเห็น	การเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม	N	\bar{x}	S.D.	t	Sig
ด้านความรู้	ไม่เคย	13	21.31	3.12	-1.872	0.041*
	เคย	58	23.00	1.99		
ด้านความคิดเห็น	ไม่เคย	13	115.46	10.94	-1.517	0.06
	เคย	62	120.02	9.61		

* $p < 0.05$

ตารางที่ 22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยาน ในสถานที่เกิดเหตุกับการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการ ป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ความรู้และ ความคิดเห็น	การเข้าร่วมสัมมนา และฝึกอบรม	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ด้านความรู้	ไม่เคย	47	22.34	2.53	-1.414	0.08
	เคย	25	23.16	1.93		
ด้านความคิดเห็น	ไม่เคย	49	117.10	9.21	-2.692	0.00*
	เคย	27	123.22	9.97		

* $p < 0.05$

สมมติฐานข้อที่ 19 “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มีความสัมพันธ์เชิงบวก”

พบว่า ความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกหรือกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากก็จะทำให้เกิดความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากตามไปด้วย (ตารางที่ 23) ซึ่งยอมรับสมมติฐานดังกล่าว

ตารางที่ 23 แสดงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
ความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ	0.351	0.001*

* $p < 0.01$

จากการพิสูจน์สมมติฐานทั้ง 19 ข้อ สามารถแสดงภาพรวมสรุปการพิสูจน์สมมติฐานได้ดังนี้

ตารางที่ 24 แสดงผลสรุปสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
(1) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอายุมากจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอายุน้อย		✓
(2) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอายุมากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอายุน้อย		✓
(3) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระดับการศึกษาต่ำ		✓
(4) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระดับการศึกษาต่ำ		✓
(5) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน	✓	
(6) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน		✓
(7) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีรายได้มากจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีรายได้น้อย		✓
(8) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีรายได้มากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีรายได้น้อย		✓

ตารางที่ 24 (ต่อ)

สมมติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
(9) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน		✓
(10) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน		✓
(11) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อย	✓	
(12) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อย		✓
(13) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีประสบการณ์การทำงานจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีประสบการณ์การทำงาน		✓
(14) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีประสบการณ์การทำงานจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีประสบการณ์การทำงาน		✓
(15) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารมากจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย		✓

ตารางที่ 24 (ต่อ)

สมมติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
(16) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับทราบข้อมูลข่าวสารมากจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย		✓
(17) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุจะมีความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา	✓	✓
(18) เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุจะมีความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุมากกว่าเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่ไม่มีการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา	✓	✓
(19) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ มีความสัมพันธ์เชิงบวก	✓	

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

จากผลการศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิ ป่อเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามนั้น สามารถนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลในเชิงปริมาณ ได้ดังนี้

1. จากข้อมูลปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดจบ ม.3 หรือ ม.ศ. 3 มีสถานภาพสมรส ในปัจจุบันคือแต่งงาน มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 6,001 – 8,000 บาท มีอาชีพก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป / ลูกจ้าง มีระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิมากกว่า 10 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย หรือกู้ภัยมาก่อน และมีมูลเหตุจูงใจที่ทำให้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ มาจากความสมัครใจและมีใจรัก ซึ่งจากผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า จากอดีตถึงปัจจุบันมูลนิธิ ป่อเต็กตึ๊งได้ปรับเปลี่ยนกำหนดคุณสมบัติเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยจากวุฒิประถมปีที่ 4 หรือเทียบเท่า มาเป็น ม.6 / ปวช. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีรายได้เงินเดือนรวมค่าทำงานล่วงเวลาอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน แล้วแต่ระยะเวลาการปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานและส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างหรือลูกจ้างก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ โดยไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อน

2. จากข้อมูลปัจจัยของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.5 และต้องการที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทั้งที่เกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย คิดเป็นร้อยละ 100.0 และที่เกี่ยวกับงานนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ คิดเป็นร้อยละ 91.2 ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเพราะข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัย กู้ภัย และงานด้านนิติเวชหรือการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุเหล่านี้เป็นความรู้เฉพาะด้าน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอยู่ในวงจำกัด จึงส่งผลให้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง และเจ้าหน้าที่มีความต้องการที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าวในระดับสูง เนื่องจากเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย

3. จากข้อมูลปัจจัยของการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย คิดเป็นร้อยละ 82.3 เนื่องจากเป็นภารกิจหลักของหน่วยบรรเทาสาธารณภัย จึงมีการจัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่กลับไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวช

หรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ คิดเป็นร้อยละ 62.5 เนื่องจากยังไม่มีโครงการเปิดฝีกอบรม ซึ่งจากผลการวิเคราะห์เนื้อหาในการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้หน่วยราชการจัดให้ความรู้และเปิดฝีกอบรมความรู้ด้านนิติเวช การรักษาสถานที่เกิดเหตุ การพิสูจน์หลักฐานและการพิมพ์มือศพเป็นอย่างมาก โดยให้กองพิสูจน์หลักฐานและหน่วยนิติเวชมาให้ความรู้และฝีกอบรม

4. จากข้อมูลปัจจัยความรู้เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความรู้มาก คิดเป็นร้อยละ 73.6 โดยมีความรู้ด้านการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุดเป็นหัวใจของการตรวจสถานที่เกิดเหตุ , ด้านเพื่อไม่ให้ที่เกิดเหตุถูกเปลี่ยนแปลงไป จะต้งกันที่เกิดเหตุเพื่อกันผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปในที่เกิดเหตุ , ด้านการถ่ายรูปในสถานที่เกิดเหตุมีประโยชน์ในด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุเพราะสามารถบันทึกสภาพก่อนที่จะถูกเปลี่ยนแปลงไป , ด้านกรณีพบศพในที่เกิดเหตุให้รักษาสภาพเดิมของศพไว้ ห้ามเคลื่อนย้ายและด้านกรณีที่มีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายศพให้บันทึกตำแหน่งของศพ สภาพของเสื้อผ้ารวมทั้งถ่ายภาพศพในทุกแง่มุมก่อนเคลื่อนย้ายได้มากที่สุด คือตอบถูกต้องทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100.0 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่มูลนิธิได้เรียนรู้จากปฏิบัติในสถานที่เกิดเหตุจริง และโดยการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ ได้แก่ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุและสภาพศพให้กับพนักงานสอบสวนประกอบสำนวนคดี การช่วยแพทย์นิติเวชชันสูตรพลิกศพ การช่วยเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการเก็บศพนำส่งตรวจชันสูตร จึงทำให้มีระดับความรู้มาก และมีความรู้ด้านการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ การถ่ายรูปในสถานที่เกิดเหตุและการเคลื่อนย้ายศพได้มากที่สุดดังกล่าว

5. จากข้อมูลปัจจัยความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.4 ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าเนื่องจากข้อคำถามความคิดเห็นบางส่วนเป็นข้อคำถามที่ใช้พื้นฐานความรู้เฉพาะด้าน ได้แก่ การพิสูจน์หลักฐานหรือหลักการสืบสวนสอบสวนที่นำมาใช้ในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ จึงส่งผลทำให้ความคิดเห็นซึ่งเป็นเรื่องของการแสดงออกทางด้านความรู้สึก หรือความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งโดยมีประสบการณ์ อารมณ์ เป็นพื้นฐานแสดงออกโดยจะต้องมีความรู้ก่อนเป็นเบื้องต้น (ณรงค์ ขำเพชร , 2534:18) ของกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป มีระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ดังกล่าว

ส่วนด้านข้อคำถาม ความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า ข้อความคิดเห็นต่อกรณีอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน ถ้าพบผู้รอดชีวิตจะต้องช่วยเหลือก่อนเป็นอันดับแรก นั้นสูงสุด เนื่องจากเป็นหลักปฏิบัติของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยอยู่แล้วที่จะต้องช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บก่อนเป็นอันดับแรก จึงส่งผลให้ความคิดเห็นสูงสุด (X=4.74) ส่วนข้อความ

คิดเห็นต่อการทำตำหนิสัญลักษณ์บนหัวกระสุนปืนที่ตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ สามารถทำตำหนิไว้ที่ใดก็ได้ที่เห็นชัดนั้นต่ำสุด ($X=2.85$) เนื่องจากเป็นข้อคำถามความคิดเห็นที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานความรู้ด้านการพิสูจน์หลักฐาน โดยหลักในการทำตำหนิสัญลักษณ์บนหัวกระสุนปืนนั้น จะทำในบริเวณที่ไม่มีผลกระทบต่อตำหนิพิเศษซึ่งใช้ในการตรวจพิสูจน์ ไม่ใช่การทำตำหนิบริเวณใดก็ได้ที่เห็นชัดตามความรู้สึกนึกคิดของบุคคลโดยทั่วไป จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในข้อนี้ต่ำสุด

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังกับความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกัน

รักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า ปัจจัยภูมิหลังด้านอายุนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 41 – 50 ปี มีความรู้ในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงอายุดังกล่าว เป็นช่วงอายุที่กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ในการทำงานมามากเพียงพอ จึงทำให้มีความรู้ในเชิงบวก ส่วนด้านความคิดเห็นนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 21 – 30 ปี มีความคิดเห็นในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ที่มีอายุน้อยสามารถรับสิ่งใหม่ ๆ และมีการพิจารณาตัดสินใจได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุมาก จึงทำให้มีความคิดเห็นในเชิงบวกมาก

ส่วนปัจจัยภูมิหลังด้านระดับการศึกษาสูงสุดนั้น กลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดจบ ม.3 หรือ ม.ศ.3 มีความรู้ในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดจบ ม.3 หรือ ม.ศ.3 เป็นผู้ที่มีความสนใจและติดตามข่าวสารทางด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องมากกว่ากลุ่มอื่น ส่วนด้านความคิดเห็นนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดจบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ.5 มีความคิดเห็นในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดจบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ.5 มีความรู้ความเข้าใจและคำนึงถึงการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ จึงมีความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ส่วนปัจจัยภูมิหลังด้านสถานภาพสมรส นั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแยกกันอยู่มีความรู้ในเชิงบวกมากที่สุด และที่มีสถานภาพสมรส หย่าร้าง มีความคิดเห็นในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างที่สถานภาพสมรส แยกกันอยู่ และ หย่าร้าง สามารถอุทิศตนให้กับงานบรรเทาสาธารณภัยอย่างเต็มที่ จึงทำให้มีความรู้มากกว่าและส่งผลต่อเนื่องไปถึงความสามารถจะนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ นำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติทำงานได้มากกว่า จึงมีความคิดเห็นในเชิงบวกมาก

ส่วนปัจจัยภูมิหลังด้านรายได้นั้น กลุ่มตัวอย่าง ที่มีรายได้ 6,001 – 8,000 บาท มีความรู้ในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 6,001 – 8,000 บาท เป็นกลุ่มที่มีโอกาสได้รับการศึกษาและมีรายได้เพียงพอจึงไม่ต้องกังวลฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมากนัก จึงสามารถอุทิศตนในการปฏิบัติงานได้มากกว่า ทำให้มีความรู้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนด้านความคิดเห็นนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท มีความคิดเห็นในเชิงบวก

มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท เป็นเจ้าหน้าที่ใหม่ จึงต้องมีการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในงานสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ จึงส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจและคำนึงถึงการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ทำให้มีความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ส่วนปัจจัยภูมิหลังด้านอาชีพ ก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย นั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ รับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง มีความรู้ในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพรับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง เป็นอาชีพส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง และจากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ลูกจ้างได้เห็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิแล้วสนใจและอยากรู้อยากเห็นการทำงานด้านนี้ จึงสมัครเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลถึงความสนใจหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานบรรเทาสาธารณภัย ทำให้มีความรู้ในเชิงบวกมากกว่าอาชีพกลุ่มอื่น ๆ ส่วนด้านความคิดเห็นนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มักเป็นผู้ที่มีความรู้ไม่ความรู้และมีโอกาสได้รับข่าวสารต่าง ๆ ตลอดจนการติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่า จึงทำให้มีความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ส่วนปัจจัยภูมิหลังด้านระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธินั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธิ 4 - 6 ปี มีความรู้ในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธิ 4 - 6 ปี มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานมากกว่า จึงทำให้มีความรู้ในเชิงบวกมากกว่า

ส่วนด้านความคิดเห็นนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธิ 7 - 9 ปี มีความคิดเห็นในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและได้เข้ามาทำหน้าที่มาไม่นานมากนัก จึงมีความกระตือรือร้นและสนใจการปฏิบัติงานมากกว่า

ส่วนปัจจัยภูมิหลังด้านการมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานจะมีความรู้และความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีประสบการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ด้านบรรเทาสาธารณภัยเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ และทักษะมาก จึงสามารถนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ได้ดีกว่า จึงทำให้มีความรู้และความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีประสบการณ์การทำงานมาก่อน

ส่วนจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังกับความรู้ และความคิดเห็น ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ นั้น พบว่า

ปัจจัยภูมิหลังด้านอายุ ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูล

และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มอายุมากหรืออายุน้อย ต่างมีความรู้และความคิดเห็นใกล้เคียงกันและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้และความคิดเห็นระหว่างกลุ่มอายุมากกับอายุน้อยใกล้เคียงกัน กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างอายุน้อยมีคะแนนความรู้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 21.93 กับกลุ่มตัวอย่างอายุมากมีคะแนนความรู้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 22.65 และมีระดับความคิดเห็นปานกลางทั้งสองกลุ่มอายุ กอปรกับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันก็มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังด้านอายุไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุ

ปัจจัยภูมิหลังด้านระดับการศึกษา ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่าง ในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ความรู้และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษาสูงและระดับการศึกษาต่ำ มีความรู้และความคิดเห็นใกล้เคียงกันและสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูง มีคะแนนความรู้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 22.29 กับกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำมีคะแนนความรู้ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 21.00 และมีระดับความคิดเห็นปานกลางทั้งสองกลุ่มระดับการศึกษา กอปรกับจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันก็มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังด้านระดับการศึกษาไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุ

ปัจจัยภูมิหลังด้านสถานภาพสมรสแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความรู้การป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน แต่ไม่ก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีระดับความรู้มากทั้งหมด กอปรกับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าได้รับความรู้เกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัย จากการเข้ารับการฝึกอบรมและจากการเรียนรู้งานจากการปฏิบัติจริงในสถานที่เกิดเหตุรวมทั้งการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีการเรียนรู้ได้แตกต่างกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังด้านสถานภาพสมรสแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความรู้ต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน ส่วนกรณีที่ไม่ก่อให้เกิดความคิดเห็นแตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง กอปรกับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุไม่แตกต่างกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่ก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาอุบัติเหตุยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกันดังกล่าว

ปัจจัยภูมิหลังด้านรายได้ ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มาก หรือรายได้น้อยต่างมีความรู้และความคิดเห็นใกล้เคียงกันและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความรู้และความคิดเห็นระหว่างกลุ่มรายได้มากกับรายได้น้อยใกล้เคียงกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างรายได้มากมีคะแนนความรู้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 22.75 กับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อย มีคะแนนความรู้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 21.53 และมีระดับความคิดเห็นปานกลางทั้งสองกลุ่มรายได้ กอปรกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกัน ก็มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังด้านรายได้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ปัจจัยภูมิหลังด้านอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ความรู้และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย แตกต่างกัน มีความรู้และความคิดเห็นใกล้เคียงกัน กล่าวคือมีคะแนนความรู้โดยเฉลี่ยใกล้เคียงกันโดยมีระดับความรู้เฉลี่ยระดับมากและมีคะแนนความคิดเห็นโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกันโดยมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยระดับปานกลาง กอปรกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยต่างกันก็มีความรู้และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัย และการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังด้านอาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ปัจจัยภูมิหลังด้านระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกันแต่ไม่ก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานมาก สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของเจ้าหน้าที่ที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อย กอปรกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่า การได้รับความรู้จากการปฏิบัติงานจริงในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ ดังนั้น การมีระยะเวลาปฏิบัติงานที่ยาวนานก็ย่อมจะต้องได้รับความรู้ประสบการณ์ในการทำงานสั่งสมมากขึ้น จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังด้านระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน ส่วนกรณีที่ไม่ก่อให้เกิดความคิดเห็นแตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะจาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นปานกลางทั้งสองกลุ่ม ระยะเวลาปฏิบัติงาน กอปรกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบว่าระยะเวลาการทำงานในมูลนิธิของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุไม่แตกต่างกันมากนัก จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังด้านระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกันไม่ก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุแตกต่างกัน

ปัจจัยภูมิหลังด้านประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อนไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อนกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานมาก่อน มีความรู้และความคิดเห็นใกล้เคียงกัน กล่าวคือ มีคะแนนความรู้โดยเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกันโดยมีระดับความรู้เฉลี่ยระดับมาก และมีคะแนนความคิดเห็นโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกัน โดยมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยระดับปานกลาง กอปรกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์การทำงานกับไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุไม่แตกต่างกันมากนัก จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังด้านประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

สรุปในภาพรวมจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังกับความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ นั้น พบว่า ปัจจัยภูมิหลังด้านอายุ, ระดับการศึกษาสูงสุด, รายได้, อาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยและประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ ยกเว้นด้านสถานภาพสมรส และด้านระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

ปัจจัยภูมิหลังด้านอายุ, ระดับการศึกษาสูงสุด, สถานภาพสมรส, รายได้, อาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย, ระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ และประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการทำงานมามากเพียงพอ ประกอบกับมีลักษณะของการปฏิบัติงานเป็นระบบและเป็นทีม ดังที่ เพ็ญจันทร์ พูลศิริ (2542, บทคัดย่อ) ได้วิจัย พบว่า งานกู้ภัยของเจ้าหน้าที่มูลนิธิปอเต็กตึ๊งมีลักษณะการทำงานเป็นระบบ รวดเร็วและปลอดภัย เจ้าหน้าที่กู้ภัย

มีความสามารถและมีศักยภาพในการกู้ภัย และ เพ็ญรุ่ง บุญรัก (2542, บทคัดย่อ) ได้วิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยจากมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ร่วมกตัญญู และหน่วยกู้ชีพพนเรนทร มีการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นที่อยู่ในระดับสูง ดังนั้น จึงทำให้สามารถช่วยกันทำหน้าที่ต่าง ๆ ทดแทนกันได้ได้อย่างเป็นระบบ และอาศัยการเรียนรู้งานจากการปฏิบัติจริงในสถานที่เกิดเหตุ โดยมีรุ่นพี่คอยแนะนำควบคุมดูแล รวมทั้งการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกที่พบว่า ความรู้ที่ได้ในการปฏิบัติงาน นอกจากที่จะได้รับจากการฝึกอบรมแล้วยังได้จากการปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุจริง และเรียนรู้จากรุ่นพี่ เช่น วิธีการพิมพ์มือศพ รวมทั้งจากการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยภูมิหลังไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ยกเว้นด้านสถานภาพสมรสและด้านระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเป็นปัจจัยภูมิหลังด้านสถานภาพสมรส และด้านระยะเวลาปฏิบัติงาน มีส่วนเป็นปัจจัยกำหนดความแตกต่างระหว่างบุคคลและมีอิทธิพลต่อความรู้ของบุคคล ดังที่ อารี พันธุ์มณี (2540:33) กล่าวว่า บุคคลมีความแตกต่างกันในทางสังคม เพศ อายุและสติปัญญา นอกเหนือไปจากความแตกต่างทางด้านร่างกายและอารมณ์ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลในด้านสติปัญญา ความคิด ความจำ การแก้ปัญหา ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์แวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

7. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับทราบข้อมูลข่าวสารกับความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารระดับสูงมีความรู้และความคิดเห็นในเชิงบวกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับข้อมูลข่าวสารทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเห็นความสำคัญของการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ส่วนจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติความสัมพันธ์นั้น พบว่า การรับทราบข้อมูลข่าวสารไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัยกู้ภัย งานด้านนิติเวชหรือการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุเหล่านี้ เป็นข้อมูลข่าวสารความรู้เฉพาะด้าน ซึ่งเจ้าหน้าที่มูลนิธิมักจะได้รับจากการอบรม ประชุมสัมมนา ข่าวสารของมูลนิธิและจากเพื่อนร่วมงานเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยได้มีการเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารด้านนิติเวชหรือการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ที่จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรู้จากสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือวิทยุ เพียงนาน ๆ ครั้ง ดังนั้นจึงทำให้การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่มูลนิธิอยู่ในขอบเขตจำกัด ซึ่งจากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัยกู้ภัยและงานนิติ

เวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอยู่ในระดับสูง จึงทำให้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็นดังกล่าว

8. ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยกับความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมมีความรู้และความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมสัมมนาไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ดี อันจะส่งผลต่อการมีความรู้และความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม ส่วนการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติความสัมพันธ์นั้น พบว่า การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ แต่ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยนั้น ทางมูลนิธิได้จัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ดังที่ สุมาลี โฆษิตินิกรกุล (2538:134-139) ได้ศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ตลอดจนอาสาสมัครมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ได้รับการฝึกฝนงานด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ และการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยเข้ามาบรรยายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการบรรเทาสาธารณภัย อุบัติภัย ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ตลอดจนทั้งเป็นการเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพให้แก่สังคม สามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง จึงก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ส่วนในเรื่องความคิดเห็นที่ไม่เกิดความแตกต่างนั้น อาจเนื่องมาจากความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการได้ปฏิบัติจริงในสถานที่เกิดเหตุจริงและได้รับการเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุ เช่น พนักงานสอบสวน แพทย์ หรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

9. ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา ความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม มีความรู้และความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ สามารถนำมารวมกับประสบการณ์ด้านบรรเทาสาธารณภัยได้เป็นอย่างดี ทำให้มีความรู้ประสบการณ์และทักษะเพิ่มมากขึ้น เป็นผลให้สามารถปฏิบัติงานได้ผลดียิ่งขึ้น จึงมีความรู้และความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม

ส่วนการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติความสัมพันธ์นั้น พบว่า การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ แต่แตกต่างในเรื่องความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ นั้น เป็นความรู้เฉพาะด้าน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม ประกอบกับได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในวงจำกัด จึงทำให้ไม่มีความแตกต่างในเรื่องความรู้ แต่กลับแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นเนื่องจากเป็นความคิดเห็นในความรู้เฉพาะด้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมีไม่เท่าหรือใกล้เคียงกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันดังกล่าว

10. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ ฌองค์ ซ้ำเพชร (2534 : 17) กล่าวไว้ว่า ความรู้ และความคิดเห็นมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้งโดยทั้งความรู้และความคิดเห็นต่างก็เป็นเรื่องของการใช้จิตไตร่ตรองและเรื่องของความคิด

11. ในส่วนคำถามปลายเปิดที่ได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน สามารถนำมาวิเคราะห์เนื้อหาในภาพรวมได้ดังนี้

ด้านความสำคัญของการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีค่าสำคัญทั้งต่อรูปคดี การสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ รวมทั้งทำให้ง่ายต่อการค้นหาวัตถุพยาน วัตถุพยานไม่สูญหาย สามารถบ่งบอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ด้านความสามารถปฏิบัติการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุตามหลักการที่ถูกต้อง พบว่า ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ในเรื่องคอยกันผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปใกล้บริเวณที่เกิดเหตุโดยใช้เชือกหรือสิ่งของวัตถุมาตั้งกันไว้ เพื่อขอให้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบที่เกิดเหตุจนกว่าจะเสร็จตามขั้นตอน เว้นแต่กรณีมีผู้บาดเจ็บจะต้องเข้าไปช่วยเหลือก่อนโดยไม่ต้องไม่แตะต้องสิ่งของหรือไปเพิ่มหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายจับต้องวัตถุพยานต้องทำโดยระมัดระวังและบันทึกภาพหรือจดบันทึกที่เกิดเหตุที่พบครั้งแรกไว้ก่อนจะเกิดการสูญหายโดยมีส่วนน้อยที่ไม่สามารถปฏิบัติได้

ด้านของปัญหาอุปสรรคการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า ในด้านบุคลากรนั้น ในส่วนของราชการมีไม่เพียงพอ ไม่มีความรู้อย่างแท้จริงในการป้องกันรักษาวัตถุพยาน และมีเจ้าหน้าที่มูลนิธิอื่นที่ไม่มีความรู้เข้าไปทำลายวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ส่วนในด้านของงบประมาณนั้น ในส่วนของราชการมีไม่เพียงพอและล่าช้าโดยเฉพาะงบประมาณในการ

ฝึกอบรมความรู้ด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยาน ยังมีไม่มากพอ และไม่ค่อยมีงบประมาณจัดสรรอย่างจริงจัง ส่วนในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ นั้น ในส่วนของราชการมีไม่เพียงพอต้องขอสนับสนุนจากทางมูลนิธิ รวมถึงอุปกรณ์ในการเก็บรักษาวัตถุพยานไม่ทันสมัย ไม่มีมาตรฐานเหมือนกับต่างประเทศ มีสภาพเก่าและไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ส่วนในด้านอื่น ๆ นั้น พบว่ามีปัญหาด้านประชาชนไม่ค่อยเชื่อฟังเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ทำให้ทำงานได้ไม่สะดวก มีปัญหาเจ้าหน้าที่เข้าไปทำลายวัตถุพยานโดยไม่ตั้งใจ ไปถึงสถานที่เกิดเหตุล่าช้า และตรวจสถานที่เกิดเหตุไม่ละเอียดถี่ถ้วน มีปัญหาบุคคลภายนอกขาดความเข้าใจในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งอาสาสมัครหน่วยต่าง ๆ

ด้านของข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า ต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปถึงที่เกิดเหตุให้รวดเร็ว จะได้สามารถป้องกันรักษาวัตถุพยานได้ก่อนจะถูกเคลื่อนย้าย ควรให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิมีสิทธิในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ และสามารถเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุพร้อมเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือ ควรมีความเข้มงวดกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาในสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ถูกต้อง ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาปรับปรุงแก้ไข จัดสรรงบประมาณในการเพิ่มบุคลากรหรือฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ ควรเพิ่มอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการพิสูจน์หลักฐานและในการสืบสวนสอบสวนให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ และควรมีการฝึกอบรมหรือสัมมนาแก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิในระดับผู้ปฏิบัติงานบ้างอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รวมถึงการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานให้อย่างทั่วถึง

จากเนื้อหาในภาพรวมนั้น จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญของการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ และสามารถปฏิบัติได้ตามหลักการที่ถูกต้องในลักษณะของการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุก่อน และจะปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ เช่น การบันทึกภาพ การช่วยชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกที่พบว่า ส่วนใหญ่คิดว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพราะทำตามคำสั่งเจ้าหน้าที่จึงเชื่อว่าจะถูกต้อง ส่วนด้านปัญหาอุปสรรคของการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ นั้น พบว่า ปัญหาด้านบุคลากรงบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้ของทางราชการมีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ซึ่งจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่าด้านความรู้ ด้านบุคลากรและด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยของมูลนิธิ นั้น กลับไม่มีปัญหา ส่วนปัญหาด้านอื่น ๆ พบว่า เป็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกที่พบปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุ เช่นเดียวกัน

ด้านของข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ นั้น เป็นการเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุดำเนินการ

และป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้แก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ และต้องการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานด้านนี้สูงคิดเป็นร้อยละ 91.2

5.2.2 การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกในภาพรวม

จากผลการศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกถึงการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ จากกลุ่มกรณีศึกษาทั้ง 6 ราย สามารถนำมาวิเคราะห์เนื้อหาในภาพรวม ได้ดังนี้

ด้านประวัติภูมิหลัง จากการสัมภาษณ์พบว่า กรณีศึกษามีช่วงอายุแตกต่างกัน กล่าวคือ 21 – 30 ปี จำนวน 2 คน 31 – 40 ปี จำนวน 1 คน 41 – 50 ปี จำนวน 2 คน และ 51 – 60 ปี จำนวน 1 คน ส่วนระดับการศึกษานั้น จบ ป.4 จำนวน 1 คน จบ ป.6 หรือป.7 จำนวน 2 คน จบ ม.6/ปวช. จำนวน 3 คน นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด และมีระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิแตกต่างกัน กล่าวคือ 1 – 3 ปี จำนวน 1 คน 7 – 9 ปี จำนวน 1 คน และ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน โดยมีอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิมีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง จำนวน 4 คน และอื่น ๆ ได้แก่ ช่างไฟฟ้า นักศึกษา จำนวน 2 คน

ด้านแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานบรรเทาสาธารณภัย จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษามีแนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัยว่าเป็นงานที่ทำทนาย ได้ช่วยเหลือประชาชนและสังคมในหลาย ๆ ด้าน ผู้ที่จะเข้ามาทำจะต้องมีใจรักจึงจะทำได้ดี ส่วนความรู้สึกที่ได้มาทำงานด้านนี้ พบว่า รู้สึกชอบงานด้านนี้ และรู้สึกภูมิใจ สบายใจ มีความสุขที่ได้ทำ เพราะได้ช่วยเหลือผู้เดือดร้อนโดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน

ด้านสภาพการทำงานบรรเทาสาธารณภัย จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษาไม่มีปัญหาในด้านบุคลากรปฏิบัติงาน เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครเข้ามาสนับสนุนหากขาดบุคลากรหรือมีเหตุการณ์ใหญ่ ๆ ที่จำเป็นต้องใช้บุคลากรมาก นอกจากนี้ไม่มีปัญหาในด้านความรู้ด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย เนื่องจากได้รับความรู้จากการฝึกอบรมร่วมกับได้รับจากประสบการณ์จริง ซึ่งเพียงพอต่อการปฏิบัติงานแต่ยังขาดความรู้ในเรื่องของสารเคมีอันตรายจึงต้องการเสริมความรู้ในด้านนี้ต่อไป

ด้านแนวคิดตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษาเห็นว่า ระบบการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุที่มีอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพดีที่สุดในอดีตแต่ก็ยังไม่มีความมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากขาดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ทำให้การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุทำได้ไม่สมบูรณ์และเจ้าหน้าที่มูลนิธิเองก็ไม่มีอำนาจไป บังคับไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้ นอกจากนี้ในคดีเล็ก ๆ มักไม่ได้รับความสนใจในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เท่าที่ควร ส่วนด้านมาตรการที่มีอยู่ สามารถปฏิบัติได้ผลมากพอสมควร โดยเฉพาะในคดีสำคัญ ๆ ส่วนคดีทั่วไปมักไม่ค่อยจะได้ผล

ส่วนด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานที่เกิดเหตุ จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษา ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ และเจ้าหน้าที่ กองพิสูจน์หลักฐาน จะมีก็เพียงปัญหาเจ้าหน้าที่มาตรวจสถานที่เกิดเหตุล่าช้า ทำให้ต้องรอคอยเป็นเวลานานในบางครั้ง

ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่องานการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษา เห็นว่า สมควรจะให้ความรู้หรือเปิดฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ มูลนิธิและอาสาสมัครเป็นอย่างมาก โดยอยากให้นำหน่วยงานกองพิสูจน์หลักฐานและสถาบันนิติเวช ได้มาให้ความรู้และฝึกอบรมในด้านการชันสูตรพลิกศพ การป้องกันรักษาสภาพสถานที่เกิดเหตุ เบื้องต้น การปฏิบัติงานโดยไม่ไปทำลายวัตถุพยานและการพิมพ์ลายนิ้วมือศพอย่างถูกวิธี และจากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษาที่เห็นว่า ไม่สมควรหรือยังไม่มี ความจำเป็นที่จะมีหน่วยงานของทางราชการตั้งขึ้นมา มีจำนวน 4 ราย เนื่องจากเห็นว่าปัจจุบันมีมูลนิธิหลักถึง 2 แห่ง ทำหน้าที่นี้อยู่ก็เพียงพอแล้ว ถ้ามีการตั้งขึ้นมาอีกก็อาจเกิดปัญหาด้านการทำงานซ้ำซ้อนกันกับมูลนิธิ และเกรงว่าจะทำงานไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะเป็นหน่วยงานทางราชการ ส่วนกลุ่มกรณีศึกษาที่ เห็นสมควรที่จะมีหน่วยงานของทางราชการตั้งขึ้นมา มีจำนวน 2 ราย เนื่องจากจะได้ให้หน่วยราชการเป็นหลักในการทำงานโดยมีมูลนิธิเป็นผู้สนับสนุนควบคู่กันไป จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะในปัจจุบันมีมูลนิธิหลายหน่วยมากเกินไป ทำให้ทำงานซ้ำซ้อนกันเกิดปัญหาต่าง ๆ โดยไม่มีหน่วยหลักในการประสานการทำงาน

ส่วนการออกกฎหมายมารองรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ นั้น กลุ่มกรณีศึกษาเห็นสมควรให้มีการออกกฎหมายมารองรับ เนื่องจากในการตรวจสถานที่เกิดเหตุมีหลายฝ่ายด้วยกัน รวมถึงเจ้าหน้าที่มูลนิธิด้วย จึงควรให้มีกฎหมายรองรับครอบคลุมถึงกันเพื่อประโยชน์ทั้งฝ่ายราชการและฝ่ายของมูลนิธิ เพราะในการปฏิบัติงานจะต้องมีอำนาจหน้าที่ให้ทำงานได้จึงจะสามารถป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ อย่างได้ผลมากกว่าไม่มีกฎหมายรองรับ และจากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษา คิดว่าตนเองสามารถปฏิบัติหน้าที่ ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เนื่องจากมีความรู้เบื้องต้นจากการฝึกอบรมและจากประสบการณ์จริง ในสถานที่เกิดเหตุ โดยศึกษาจากการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ยังทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่จึงเชื่อว่าปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่พบว่า มีกลุ่มกรณีศึกษาที่คิดว่ายังไม่มีความพร้อมรับการปฏิบัติหน้าที่จำนวน 4 ราย

และที่ไม่แน่ใจว่ามีกฎหมายรองรับหรือไม่ มีจำนวน 2 ราย ซึ่งก็ไม่ได้วิตกแต่อย่างใด เพราะได้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่อยู่แล้ว แต่ก็อยากให้มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาในภาพรวมจากกลุ่มกรณีศึกษาทั้งสิ้น 6 ราย นั้น สามารถนำมาสรุปผลการวิเคราะห์ในภาพรวมได้ดังนี้

ด้านประวัติภูมิหลัง นั้น อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา ระยะเวลาการทำงานในมูลนิธิและอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิ ของกลุ่มกรณีศึกษาที่มีแตกต่างกัน มีความรู้และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุไม่แตกต่างกันมากนัก โดยจะเห็นได้จากแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันนัก คือ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จะมีแตกต่างกันก็เพียงประเด็นด้านกฎหมายรองรับการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ และด้านความคิดเห็นที่จะมีหน่วยงานของทางราชการตั้งขึ้นมาทำหน้าที่แบบเดียวกันเท่านั้น ซึ่งก็สอดคล้องกับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังกับความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุในภาพรวม ที่พบว่าปัจจัยภูมิหลังไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านแนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัยและความรู้สึกที่ได้มาทำงานด้านนี้ของกลุ่มกรณีศึกษา พบว่า เป็นงานที่ท้าทาย ได้ช่วยเหลือประชาชนและสังคม มีความรู้สึกชอบงานด้านนี้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านมูลเหตุจูงใจที่ทำให้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมูลเหตุจูงใจมาจากสมัครใจและมีใจรัก ต้องการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ด้านสภาพการทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัย ของกลุ่มกรณีศึกษา พบว่าไม่มีปัญหาในด้านบุคลากร ด้านอุปกรณ์เครื่องมือหรือด้านความรู้บรรเทาสาธารณภัย แต่จากการวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามกลับ พบว่า มีปัญหาด้านบุคลากรด้านงบประมาณและด้านเครื่องมือเครื่องใช้ของทางราชการในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงข้อเสนอแนะควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาปรับปรุงแก้ไขจัดสรรงบประมาณในการเพิ่มบุคลากร เพิ่มอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการพิสูจน์หลักฐานและในการสืบสวนให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ ซึ่งแสดงถึงข้อแตกต่างด้านการจัดการระหว่างองค์การของรัฐและเอกชน อันจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อการทำงานป้องกันรักษาวัตถุพยานในภาพรวม

ด้านแนวคิดตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุของกลุ่มกรณีศึกษา พบว่า มีประสิทธิภาพดีกว่าในอดีตแต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ภาพเท่าที่ควร เนื่องจากขาดกำลังเจ้าหน้าที่และขาดความสนใจในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีที่ไม่สำคัญ รวมถึงเจ้าหน้าที่มูลนิธิไม่มีอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม

ถาม ด้านปัญหาอุปสรรคการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุที่พบว่ามีปัญหาประชาชนไม่ค่อยเชื่อฟังเจ้าหน้าที่มูลนิธิทำให้ทำงานได้ไม่สะดวก และมีปัญหาบุคลากรในส่วนราชการไม่เพียงพอ ไม่มีความรู้อย่างแท้จริง ในการป้องกันรักษาวัตถุพยาน

ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานที่เกิดเหตุนั้น การดำเนินการร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ของกลุ่มกรณีศึกษา พบว่า ในภาพรวมไม่มี ถ้าจะมีก็เพียงปัญหาเจ้าหน้าที่มาตรวจสถานที่เกิดเหตุล่าช้า ทำให้ต้องรอคอยเป็นเวลานานในบางครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม ด้านของข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปถึงที่เกิดเหตุให้รวดเร็ว จะได้สามารถป้องกันรักษาวัตถุพยานได้ก่อนจะถูกเคลื่อนย้าย

ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่องานการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษาเห็นว่าสมควรจะให้ความรู้หรือเปิดฝึกอบรมเป็นอย่างมาก โดยอยากให้กองพิสูจน์หลักฐานและสถาบันนิติเวชมาให้ความรู้ในเรื่องการชันสูตรพลิกศพ การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุและการพิมพ์ลายนิ้วมือศพอย่างถูกวิธี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมการสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ และต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับงานนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ส่วนด้านความคิดเห็นว่าสมควรหรือไม่ในอนาคต ที่จะมีหน่วยงานของทางราชการตั้งขึ้นมาทำหน้าที่แบบเดียวกัน ของกลุ่มกรณีศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นทั้งสมควรและความคิดเห็นว่าไม่สมควร หรือยังไม่มีคามจำเป็น ส่วนการออกกฎหมายมารองรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ พบว่า กลุ่มกรณีศึกษาเห็นสมควรให้มีการออกกฎหมายมารองรับเพื่อให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิมีอำนาจหน้าที่ให้ทำงานได้ จึงจะสามารถป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามด้านของข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ที่พบว่า ควรให้เจ้าหน้าที่มูลนิธิมีสิทธิในการรักษาสถานที่เกิดเหตุและสามารถเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุพร้อมเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือ

ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ถูกต้องตามหลักวิชาการและมีกฎหมายรองรับหรือไม่ เพียงใด ของกลุ่มกรณีศึกษา พบว่า สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เนื่องจาก มีความรู้จากการฝึกอบรมและศึกษาจากการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ นอกจากนี้ยังทำตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ จึงเชื่อว่าปฏิบัติถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามด้าน

ความสามารถปฏิบัติการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุตามหลักการที่ถูกต้อง ที่พบว่า ส่วนใหญ่ สามารถปฏิบัติได้

ส่วนที่จะมีกฎหมายรองรับหรือไม่เพียงใดนั้น พบว่า ทั้งหมดคิดว่าไม่มีหรือไม่แน่ใจว่ามีกฎหมายรองรับหรือไม่ แต่ก็อยากให้มีความหมายรองรับการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนจึงขอสรุปภาพโดยรวมของผลการวิจัย พร้อมข้อเสนอแนะเชิงวิชาการและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อศึกษาการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ศึกษาขอบข่ายกิจการงานของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ แสวงหาแนวทางที่ถูกต้องในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ และศึกษาถึงตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

ขอบเขตการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ส่วนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บจากประชากรโดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มแบบบังใจเลือก จำนวน 100 ราย ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 80 รายและโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในสถานที่เกิดเหตุในคดีต่าง ๆ ผ่านไปพักหนึ่งจึงทำการเลือกเพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ตามหลักการวิจัยทางมานุษยวิทยา จำนวน 6 ราย หลักจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแปรปรวน (ANOVA) และค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ซึ่งทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติที่ 0.05 และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สำหรับข้อมูลทางมานุษยวิทยา โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1.1 สรุปผลการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ

6.1.1.1 ในด้านปัจจัยภูมิหลัง พบว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 31 – 40 ปี จบการศึกษาสูงสุด ม.3 หรือ ม.ศ.3 สถานภาพสมรสในปัจจุบัน แต่งงาน มีรายได้ต่อเดือนโดยประมาณระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง ก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ มีระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิมาแล้วมากกว่า 10

ปี โดยส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อน และมีมูลเหตุจูงใจให้เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิมาจากความสมัครใจและมีใจรัก

6.1.1.2 ในด้านปัจจัยของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนการรับรู้เฉลี่ยเท่ากับ 17.06 และส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัยกู้ภัยและงานนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

6.1.1.3 ในด้านปัจจัยของการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนา พบว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย แต่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ

6.1.1.4 ในด้านปัจจัยของความรู้เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุและการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้มาก โดยมีคะแนนความรู้เฉลี่ยเท่ากับ 22.63

6.1.1.5 ในด้านปัจจัยของความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง โดยมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 119.28

ส่วนด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญของการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติกรป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุตามหลักการได้ถูกต้อง มีปัญหาอุปสรรคทางด้านบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้ในส่วนของทางราชการนั้นไม่เพียงพอต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ โดยมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปถึงสถานที่เกิดเหตุให้รวดเร็ว มีความรอบคอบในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและเข้มงวดในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ตลอดจนควรเพิ่มอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการพิสูจน์หลักฐาน การสืบสวนสอบสวนและควรมีการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานให้แก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิหรือองค์การที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง

6.1.1.6 ในด้านผลการพิสูจน์สมมติฐานทางการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบทางสถิติ มีดังนี้

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังกับความรู้และความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 41 – 50 ปี ระดับการศึกษาสูงที่สุดจบ ม.3 หรือ ม.ศ.3 มีสถานภาพสมรสแยกกันอยู่ มีรายได้ 6,001 – 8,000 บาท มีอาชีพรับจ้าง

ทั่วไป/ลูกจ้าง ก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มีระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธิ 4 – 6 ปี และมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยมาก่อน จะมีความรู้ในเชิงบวกมากที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 21 – 30 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดจบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ. 5 มีสถานภาพสมรสหย่าร้าง มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มีระยะเวลาปฏิบัติงานในมูลนิธิ 7 – 9 ปี และมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยมาก่อน จะมีความคิดเห็นในเชิงบวกมากที่สุด

สำหรับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ปัจจัยภูมิหลังด้านอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ อาชีพก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย และประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อน นั้น ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ ยกเว้นด้านสถานภาพสมรสและด้านระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ส่วนปัจจัยภูมิหลังด้านอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส รายได้ อาชีพก่อนที่จะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิและประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อนนั้น ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็น

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการรับทราบข้อมูลข่าวสารกับความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารระดับสูง มีความรู้และความคิดเห็นในเชิงบวกมากที่สุด สำหรับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การรับทราบข้อมูลข่าวสารไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความคิดเห็น

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย กับความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม มีความรู้และความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม สำหรับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัย ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้แต่ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็น

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรมมีความรู้และความคิดเห็นในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมสัมมนาและฝึกอบรม สำหรับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า การเข้าร่วมอบรมประชุมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ แต่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคิดเห็น

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก

6.1.2 สรุปผลการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในส่วน of ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกถึงการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุ ตามการวิจัยทางมานุษยวิทยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า

ด้านของอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงานในมูลนิธิและอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิของกลุ่มกรณีศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีความรู้และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยและการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีแนวความคิดและความรู้สึกต่องานว่า เป็นงานที่ทำทนายได้ช่วยเหลือประชาชนและสังคม และรู้สึกชอบงานด้านนี้ ในด้านการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยไม่มีปัญหาด้านบุคลากร อุปกรณ์เครื่องมือหรือความรู้ การบรรเทาสาธารณภัยรวมถึงด้านการทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ส่วนด้านประสิทธิภาพของระบบป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สมควรที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะมาให้ความรู้หรือเปิดฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิ แต่ก็ยังเชื่อว่า สามารถปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่วนความคิดเห็นที่จะมีหน่วยงานของทางราชการตั้งขึ้นมาทำหน้าที่แบบเดียวกันในอนาคตนั้น มีทั้งเห็นสมควรและไม่สมควร แต่ทั้งหมดเห็นสมควรให้มีการออกกฎหมายมารองรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ และคิดว่าปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายออกมารองรับในส่วนนี้

6.2 ปัญหาที่พบในการทำวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและวิจัยภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้พบและประสบปัญหาอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ดังนี้

6.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการค้นคว้าเอกสารโดยจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐานนั้น ไม่สามารถหาทฤษฎีของการพิสูจน์หลักฐานหรือการตรวจสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุอย่างจำเพาะเจาะจงได้เนื่องจากการพิสูจน์หลักฐานเป็นการนำเอากฎเกณฑ์ทฤษฎีต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์หลายสาขามารวมกันเป็นหลักทฤษฎีภายใต้กฎเกณฑ์ของกฎหมาย เพื่อการพิสูจน์การกระทำผิด และเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม จึงทำให้การนำเสนอข้อมูลด้านนี้อยู่ในรูปของแนวความคิดเป็นส่วนใหญ่

6.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการขอเข้าเก็บข้อมูลในมูลนิธิ เนื่องจากมูลนิธิปอเต็กตึ๊งเป็นมูลนิธิที่ใหญ่และเก่าแก่ มีระบบขั้นตอนการดำเนินงาน ทำให้การขออนุญาตมีหลายขั้นตอน โดยผู้วิจัยจะต้องนำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลพร้อมกับแบบสอบถามทั้งหมดไปมอบไว้ให้กับงานธุรการของทางมูลนิธิ เพื่อนำเรียนเสนอต่อผู้จัดการมูลนิธิเพื่อพิจารณาว่าจะให้อนุญาตหรือไม่ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาหลายวันจึงจะอนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลได้ ทำให้เกิดความไม่มั่นใจกับผู้วิจัยว่าทางมูลนิธิจะอนุญาตหรือไม่และงานวิจัยอาจจะไม่สำเร็จหากทางมูลนิธิไม่อนุญาต

6.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นรายบุคคล เนื่องจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิส่วนใหญ่รู้ว่าผู้วิจัยเป็นข้าราชการตำรวจมีหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยตรงอาจทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุอย่างเปิดเผยมากเท่าที่ควร โดยเฉพาะความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งผู้วิจัยก็ได้พยายามที่จะทำตัวให้เป็นกันเองกับผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด รวมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์และชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่มูลนิธิจะได้รับจากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเหล่านี้ต่อไปในอนาคต

6.2.4 ปัญหาในการเข้าไปสังเกตการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากงานบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยนั้น จะต้องรอให้มีเหตุเกิดขึ้นก่อนจึงจะออกปฏิบัติงาน ซึ่งในบางครั้งที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการปฏิบัติงานด้วยนั้น ไม่มีเหตุคดีสำคัญที่จะต้องตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ กอปรกับในสถานที่เกิดเหตุคดีสำคัญมีเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายรวมทั้งไทยมุงเกิดความวุ่นวายสับสน ทำให้การสังเกตการปฏิบัติงานทำได้ไม่สะดวกและต่อเนื่อง จึงต้องใช้เวลานานส่วนนี้ค่อนข้างมาก

6.3 ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

6.3.1 เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง เท่านั้น ดังนั้นจึงควรศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการปฏิบัติหน้าที่แบบเดียวกัน เช่น มูลนิธิร่วมกตัญญู อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน รวมถึงอาสาสมัครของมูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั่วถึงมากที่สุด

6.3.2 เนื่องจากในสถานที่เกิดเหตุมีหลายฝ่ายที่เข้าไปเกี่ยวข้อง จึงควรศึกษาความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ เกี่ยวข้องในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ อันได้แก่ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน แพทย์นิติเวช เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน อัยการและ

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ เพราะเจ้าหน้าที่เหล่านี้ก็มีส่วนในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุได้เช่นกัน

6.3.3 จากการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในด้านของนิติเวชวิทยาหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุและมีความต้องการพัฒนาความรู้ในด้านนี้ ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนาความรู้ในด้านนี้กับเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยหน่วยต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน

6.3.4 จากการวิจัย พบว่า การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงควรศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ จากผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุทุกฝ่าย

6.3.5 จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุด ม.3หรือม.ศ.3 รองลงมาจบ ป.6และ ป.4 ซึ่งอยู่ในระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ กอรปกับข้อคำถามในแบบสอบถามค่อนข้างมีจำนวนมาก โดยมีส่วนของคำถามปลายเปิดด้วย ทำให้ผู้ตอบบางส่วนไม่ให้ความสนใจตอบแบบสอบถาม โดยมีแบบสอบถามที่ไม่ได้รับการตอบและไม่สมบูรณ์ถึงร้อยละ 20 ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรพิจารณาถึงประเด็นนี้ด้วย

6.3.6 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความรู้และความคิดเห็นต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ โดยรวมหลายด้าน อาจจะทำให้เกิดการสรุปผลได้ไม่ชัดเจนนัก ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาโดยแยกประเภทของการป้องกันรักษาวัตถุพยาน เช่น การป้องกันรักษาวัตถุพยานในคดีเกี่ยวกับชีวิต คดีเกี่ยวกับทรัพย์ คดีเพลิงไหม้ เป็นต้น อาจจะช่วยให้การสรุปผลได้ชัดเจนมากขึ้น

6.3.7 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรที่จะต้องมีการเข้าไปติดต่อบริษัทต่าง ๆ กับทางมูลนิธิไว้ เป็นเบื้องต้นก่อนว่าจะอนุญาตให้เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัยได้หรือไม่ โดยมีเงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ เพราะเนื่องจากปัจจุบันองค์กรมูลนิธิมีอยู่หลายองค์กร ทำให้มีการแข่งขันกันทำงานบริการสาธารณชน จึงอาจจะมีข้อมูลสำคัญบางอย่างที่ไม่สามารถเปิดเผยหรือไม่สามารถอนุญาตให้เข้ามาศึกษาในองค์กรได้ จึงควรให้ความสำคัญในประเด็นนี้ด้วยเช่นกัน

6.4 ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติ

6.4.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ได้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย และมูลนิธิต่าง ๆ ควรร่วมกันพิจารณาแก้ไขปรับปรุง จักสรรงบประมาณในการเพิ่มบุคลากร อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และฝึกอบรมความรู้ด้านนิติเวชวิทยา การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุและวัตถุ

พยานในสถานที่เกิดเหตุ ให้แก่บุคลากรของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีมาตรฐานเดียวกัน โดยจัดตั้งองค์กรกลางให้มีหน้าที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ตลอดจนเป็นองค์การที่กำหนดมาตรฐานของบุคลากรที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

6.4.2 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงองค์กรเอกชนต่างๆที่เข้ามาสนับสนุนการทำงานของรัฐ อันได้แก่มูลนิธิต่างๆ ควรมีการประสานงานทำความเข้าใจกับหน้าที่รับผิดชอบในสถานที่เกิดเหตุ เมื่อมีคดีเกิดขึ้นให้ชัดเจน เพราะจะได้มีการปฏิบัติงานที่ไม่ซ้ำซ้อนกันและมีการทำงานที่ประสานกัน เนื่องจากในสถานที่เกิดเหตุมีผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่หลายด้านด้วยกัน ซึ่งจะเกิดผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายได้เข้าใจบทบาทของตนและกระทำไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาเท่านั้น

6.4.3 รัฐบาลหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ควรกำหนดกฎหมายในการเอาโทษกับผู้ที่ไม่เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุหรือเข้าไปยุ่งเหยิงกับวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ โดยที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและควรออกกฎหมายมารองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานของทางราชการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุแบบเดียวกับทางมูลนิธิ จึงสมควรทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย

6.4.4 ทางฝ่ายของมูลนิธิเองควรจะส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่มูลนิธิ โดยการ จัดหา ตำรา วารสาร สื่อการสอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาให้ความรู้ และฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเสริมสร้างมาตรฐานและยกระดับความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่มูลนิธิให้สูงขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและกระบวนการยุติธรรมสืบไป

6.4.5 องค์กรมูลนิธิควรมีการประชาสัมพันธ์การทำงานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ให้มากกว่าปัจจุบัน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและเสริมสร้างภาพพจน์ของมูลนิธิ เพราะประชาชนมักมองว่าเจ้าหน้าที่มูลนิธิมีหน้าที่เก็บศพเพียงอย่างเดียว และแข่งกันนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาล เนื่องจากมีค่าตอบแทนให้กับคนนำมาส่ง

6.4.6 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานที่เกิดเหตุ จะต้องไม่ควรเกรงใจผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสื่อมวลชนและควรจัดสถานที่ให้สื่อมวลชนได้บันทึกภาพ หาข่าวในสถานที่ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ได้โดยสะดวก เนื่องจากปัญหาเอกลักษณ์ต่างๆของสื่อมวลชนซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่ง ที่ทำให้ยังไม่สามารถป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

6.4.7 เจ้าหน้าที่ตำรวจที่รักษาสถานที่เกิดเหตุ ควรมีความเข้มงวดกับหน่วยงานมูลนิธิอื่นที่เข้ามาในสถานที่เกิดเหตุอย่างไม่ถูกต้อง หรือมีการทำงานอย่างไม่เป็นระบบถูกต้องตามหลักวิชา โดยไม่ควรให้เข้ามาดำเนินการใดๆในสถานที่เกิดเหตุ เพราะอาจจะเกิดความขัดแย้งกันระหว่างมูลนิธิกับหน่วยงานมูลนิธิอื่นได้ เพราะในปัจจุบันมีเพียงมูลนิธิปอเต็กตึ๊งและมูลนิธิร่วมกตัญญูเท่านั้นที่มีสัญญากับทางสถาบันนิติเวช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลทิพย์ คติการ และคณะ . รายงานการวิจัยทิศทางการพัฒนาระบบงานยุติธรรมกับการป้องกัน
แก้ไขปัญหาอาชญากรรม . กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน
มหาวิทยาลัยมหิดล , 2544.

กวรรณิการ์ ตันประเสริฐ , แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย , พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง และสวณีย์ วิเศษสินธุ์ .
90 ปี มูลนิธิปอเต็กตึ๊งบนเส้นทางประวัติศาสตร์สังคมไทย :ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า.
กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด , 2543 .

กฤษณา ศักดิ์ศรี . จิตวิทยาการศึกษา . กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น , 2530 .

กัมพล อรุณปลอด . การสืบสวนกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน .วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535.

กิตติวไล บัววัฒนา . ความรู้ความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับว่าด้วยเรื่องวินัยของพนักงานรัฐ
วิสาหกิจ :ศึกษาเฉพาะกรณีการประปาส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานใหญ่ .วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2540.

เกรียงศักดิ์ ภาม้ง . ความรู้ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนต่อพระราชกำหนดป้องกันการใช้สาร
ระเหย พ.ศ. 2533 . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล , 2541.

กองพิสูจน์หลักฐาน , กรมตำรวจ . คู่มือการตรวจพิสูจน์หลักฐาน . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ตำรวจ , ม.ป.ป.

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ , สำนักงาน . รายงานการวิจัยเรื่องการรับรู้ข่าวสารการเกษตรของ
เกษตรกรในภาคเหนือ . กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัยทางสังคม
ศาสตร์ , 2536.

งามพิศ สัตย์สงวน . การวิจัยทางมานุษยวิทยา . พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 .

จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช . การกลั่นกรองพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.

จตุพร อรุณฤกษ์ถวิล . บทบาทและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่มูลนิธิในงานบริหารสังคมในความคิด
เห็นของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาล . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2542 .

ชวาล แพร์ตันกุล . เทคนิคการวัดผล . กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช , 2526 .

- เชอิฉุน (ประเทศไทย), บริษัท . คู่มือการถ่ายภาพการพิสูจน์หลักฐาน . ,ม.ป.ท.,ม.ป.ป.
- ณรงค์ ขำเพชร . ความรู้และความคิดเห็นของอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมในการใช้วิธีการคุมประพฤติต่อผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2534.
- ทวีป กรวยทอง . ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานวิทยาการตำรวจ : ศึกษาเฉพาะกรณีของกองวิทยาการ ภาค 2 . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต . บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2541 .
- ธรรมรักษ์ ตระการภาสกุล . ความรู้ ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บุคลากรต่อการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2531.
- นคร พจนวรวงษ์ , พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา . รวมกฎหมายวิธีพิจารณาความ . กรุงเทพมหานคร : นครหลวง , 2529.
- นันทินิตย์ ยี่มวาสนา . ความรู้ ความคิดเห็นและการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของลูกจ้างหญิงในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2527.
- นิตา สุวรรณประเทศ . ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับเนื้อหาประชากรศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2523.
- นุชนาถ ภูมิประดิษฐ์ . ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติในงานราชทัณฑ์ศึกษาเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2529
- บุญธรรม คำพอ . การศึกษาความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับและไม่ยอมรับวิทยาการแผนใหม่ศึกษาเฉพาะมูลนิธิบูรณะชนบท หมู่ที่ 10 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2520.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ . ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย . กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช , 2520
- พงศกรณ์ ชูเวช . การพิสูจน์หลักฐาน . กรุงเทพมหานคร : สุตรไพศาล , 2530.
- พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ . ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนอาชญากรรม . กรุงเทพมหานคร : ศิลป์สยามการพิมพ์ , 2537.

- พจมาน เครือสินธุ์ . การบริหารงานบุคคลของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง : ศึกษาเฉพาะกรณี สำนักงาน
กลาง . ภาคนิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์ , 2538.
- เพ็ญจันทร์ พูลศิริ . รายงานการวิจัยการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุการจราจร โดยเจ้าหน้าที่
บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ในกรุงเทพมหานคร , วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2542 .
- เพ็ญรุ่ง บุญรัก , ความร่วมมือของอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ร่วมกตัญญู
และหน่วยกู้ชีพเรนทร โรงพยาบาลราชวิถี , วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2542 .
- มโน ซอศรีสาคร , การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ ค้น ยึด โดยมีขอบ : ศึกษาเฉพาะ
กรณีพยานวัตถุและพยานเอกสาร . วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2538 .
- มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง . หนังสือแจ้งกิจการ พ.ศ.2536 . กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์.ซี. เอ็นเวลอพ ,
2537.
- เมธี ปัญญารัตน์ . ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่
ระดับตำบลและแพทย์ประจำตำบล ในจังหวัดสกลนครต่อการชั้นสูตรพลศึกษา , วิทยา
นิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2538 .
- รุ่งระวี โสขุม่า . ลายพิมพ์ ดี เอ็น เอ กับการดำเนินคดีอาญา . บทบัณฑิตย เลขที่ 25 ตอน 1 ,
มีนาคม , 2539.
- ลัดดา กิติวิภาต , ทัศนคติทางสังคมเบื้องต้น , พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2538
- วรรณพร เพียรสาระ . ความพึงพอใจในการปฏิบัติของอาสาสมัครมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ศึกษาเฉพาะ
กรณีอาสาสมัคร หน่วยบริการและหน่วยกู้ภัย . ภาคนิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ , 2538.
- วิสุทธิ์ ประกอบความดี , ความรู้ความเข้าใจและความต้องการในการบริการสาธารณะของประชา
ชนที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล , วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย , มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต , 2541.
- ศิริสุข ระวังวงศ์ , ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เรื่องโรคเอดส์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเผยแพร่
แพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของลูกเรือประมงในจังหวัดปัตตานี , วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539.

- ศิริวรรณ จุลวนิรัตน์นา .การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการราษฎร์-รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันและต่อต้านยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542.
- สมคิด บางโม .องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : วิทยพัฒน์ , 2542.
- สมาน เจริญสุข .การรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาค วิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541.
- สันดี สุขวัฒน์ .พินิจหลักฐาน 1. นครปฐม : โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน , ม.ป.ป.
- สันดี สุขวัฒน์ .วิธีการตรวจเก็บและใช้ประโยชน์จากพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ. นครปฐม : โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน , ม.ป.ป.
- สุพัตรา สุภาพ .สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 21 , กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช , 2542 .
- สุพัตรา สุภาพ .สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 19 . กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช , 2542.
- สุภารักษ์ จุตระกูล , การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วม ในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ของประชาชนใน เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.
- สุรพันธ์ มั่นคงดี .พยานหลักฐานในคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541.
- สุมาลี ไชยชิตนิกุล .การก่อเกิดและพัฒนาการของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง. ภาคนิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2538.
- เสาวลักษณ์ สุขวิรัช และ กมล อดุลพันธ์ .การพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 10 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2542.
- อดิศร เหลืองไทยงาม .ความรู้และความตระหนักของพนักงานขับรถยนต์โดยสารประจำทางของ องค์การขนส่งมวลชน กรุงเทพมหานครที่มีต่อมลพิษทางเสียง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2529.
- อรรถ อ่อนโสภาส .การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของผู้ป่วยที่ประสบภัยจากรถต่อ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.2535 : กรณีศึกษา ร.พ.พระพุทธบาท จังหวัด สระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

อารี พันธุ์มณี . จิตวิทยาการเรียนการสอน . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : ต้นอ่อนแถมมี , 2540 .

อรรถกวี ชุนพิณีจ , การนำวิทยาการตำรวจมาใช้ในงานสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับรองสารวัตร ในเขตตำรวจภูธร ภาค 1 . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2541 .

ภาษาอังกฤษ

Bloom , Benjamins, Hestings ,Thomas J ,and Madaus,George F.

Hand book on formative and summative evaluation of student learning . New York : Mebraw – Hill Book Company , 1971.

Choi , Hyeon and Becher , Samuel L. “Media Use , Issue/Image Discriminations and Voting ”. Communication Research 14(June 1987).

Garrison , D.H. Protecting the crime scene . Available from : <http://www.crimeandclues.com> [2004 , April 1] .

George Schiro . Protecting the crime scene . Available from : <http://www.crime-scene-investigator.net/evidenc1.html> [2002,June 8]

Good ,C.V. Dictionary of education .Tokyo : Mcgraw –Hill Kogakusha ,Ltd , 1973.

Hayden B. Baldwin . Crime scene processing protocol . Available from :<http://www.feinc.net/biosktch.htm> [2004 , April 1] .

Hayden B. Baldwin . Crime scene Interpretation . available form :<http://www.feinc.net/biosktch.htm> [2004 , April 1] .

Hobson , B. Fire investigation : a new concept . Illinois : Charles C Thomas Publisher , 1992 .

Klapper , Joseph T.The Effects of mass Communication. New York : the free press , 1960 .

Kolasa ,B.J. Introduction to behavior science for buesiness. New York : John Willey and Sons , 1969.

Lee , Henry C.Crime scene investigation. Taiwan : Central Police University Press , 1994 .

Mike Byrd . Duty Description for the crime scene investigator . Available from : <http://www.Crime-scene-investigator.net/csi-articles.html> [2004 , April 1] .

Noel Paine. Crime scene preservation and procedure for volunteer personnel. Available form: <http://www.techrescue.org> [2004, April 1]

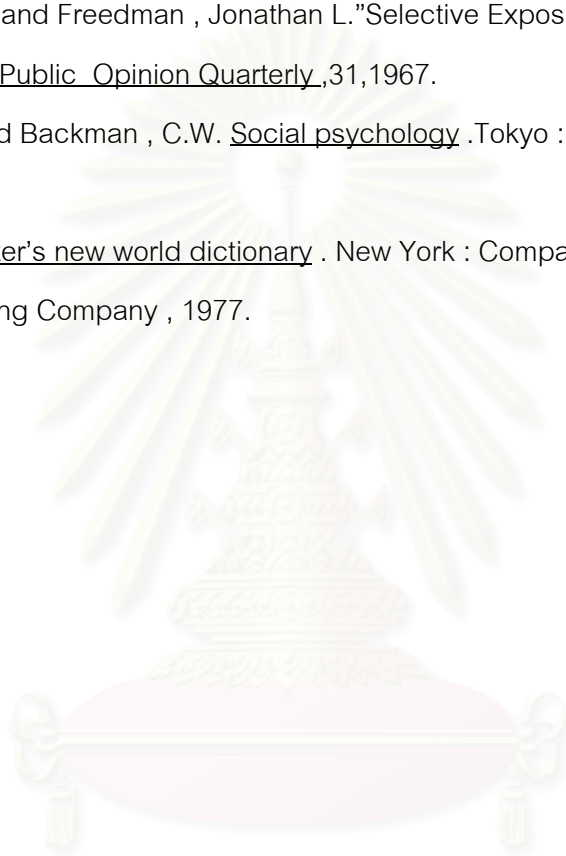
Richard Saferstein . Criminalistics : an Introduction to forensic science . 7 th , New Jersey : Prentice Hall , 2001 .

Robinson , John P "Mass communication and information diffusion". Current Perspectives in mass communication Research. Englewood cliffs , N.J. :Prentice Hall , 1977

Seare , David O and Freedman , Jonathan L. "Selective Exposure to Information : A critical Review". Public Opinion Quarterly ,31,1967.

Secord , P.F. and Backman , C.W. Social psychology .Tokyo : McGrawHill Kogakusha , 1974 .

Webster . Webster's new world dictionary . New York : Compact School The World Publishing Company , 1977.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การก่อเกิด , การดำเนินการและการพัฒนาการของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง

1. การก่อตั้งมูลนิธิปอเต็กตึ๊งในประเทศไทย

การก่อตั้งมูลนิธิปอเต็กตึ๊งในประเทศไทย นั้น สุมาลี โฆษิตนิกุล (2538 : 58-60) ได้ศึกษาไว้ พอสรุปได้ดังนี้

เมื่อปี พ.ศ. 2439 มีชาวจีนแห่งเมืองเตี้ยเอี้ย ชื่อ “เป็จุนเซียง” หรือ “เป็ยุน” ซึ่งเป็นคนจีนที่อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย และได้ัญเชิญรูปสลักจำลองของหลวงปู่ไต้ฮง มาจากเมืองจีนเป็นคนแรก เดิมตั้งอยู่บนบ้านของร้านตัดกระเจก ที่วัดเลียบ มีประชาชนพากันมาราบไหว้ด้วยความศรัทธาเพิ่มมากขึ้นทุกที เนื่องจากความศรัทธาในปฏิปทาอันสง่างามและเสียสละของหลวงปู่ไต้ฮงในการริเริ่มงานช่วยเหลือและบุคคลทั่วไปที่ขัดสนด้วยความวิริยะอุตสาหะอย่างจริงจังและทั่วถึง อาทิงานเก็บศพ แจกจ่ายยา เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ช่วยเหลือเจือจานผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ โดยปราศจากความรังเกียจตลอดมาจนท่านมรณะภาพ ต่อมาเป็ยุนจึงอาราธนาย้ายรูปจำลองท่านไปตั้งที่หลังโรงหนังพัฒนาการเก่า ถนนเจริญกรุง ประจวบกับเวลานั้นเกิดหิวอดโรคระบาด ประชาชนได้รับการรักษาทางการแพทย์แล้ว และยังพากันมานมัสการเพื่อให้ท่านไปคุ้มครอง เมื่อหายจากโรคระบาดแล้วจึงได้มีการทำพิธีสนองคุณหลวงปู่ขึ้นโดยพากันบริจาคโรงศพ เพื่อเก็บศพไม่มีญาติและได้ร่วมกันบริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินที่วัดดอน เพื่อใช้ฝังศพไม่มีญาติ เพื่อเป็นทานแก่คนที่ตายไปแล้ว

ครั้งปี พ.ศ.2445 พ่อค้าคบตี 12 ท่าน ได้ตกลงที่จะจัดซื้อที่ดินสร้างเป็นศาลาปอเต็กตึ๊งให้เป็นการถาวรสืบไป เพื่อดำเนินงานสาธารณกุศลตามรอยหลวงปู่ไต้ฮงและประดิษฐานรูปจำลองไว้เป็นที่สักการะ การสร้างอาคารปอเต็กตึ๊งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเมื่อปี พ.ศ. 2453 ภายในตัวตึกได้ประดิษฐานรูปจำลองหลวงปู่ไต้ฮงไว้สักการะและใช้สถานที่เป็นสำนักงานดำเนินงานสาธารณณะ เช่น เก็บศพไม่มีญาติ แจกยารักษาโรค ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ฯลฯ ทั้งนี้โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และชั้นวรรณะ

ล่วงมาถึงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2479 เนื่องจากพ่อค้าคบตีที่เป็นกรรมการได้ถึงแก่กรรมไปหลายคน กรรมการที่เหลืออยู่พร้อมบุตรหลานกรรมการที่ล่วงลับไปแล้ว ได้ประชุมเพื่อก่อตั้งในรูปของมูลนิธิขึ้น โดยได้จดทะเบียนก่อตั้งเป็นมูลนิธิชื่อว่า “มูลนิธิฮั่วเคี้ยวปอเต็กเซียงตึ๊ง” เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2480 หมายเลขทะเบียน ที่ 11 โดยมีเงินทุนครั้งแรกสองพันบาท บริหารโดยคณะกรรมการ 16 ท่าน

2. วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง

หลังจากการก่อตั้งมูลนิธิที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว องค์การสาธารณกุศลแห่งนี้ได้สร้างคุณูปการต่อสังคมไทยหลากหลายรูปแบบ และกว้างขวางต่อเนื่องตามวัตถุประสงค์หลัก 6 ประการ ได้แก่ (กรรณิการ์ ต้นประเสริฐ และคณะ ,2543 : 255)

2.1 ช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัย อุทกภัย วาตภัยและภัยอื่น ๆ โดยทั่วไป

2.2 จัดตั้งโรงพยาบาลใช้ชื่อว่า “มูลนิธิฮั่วเคี้ยวปอเต็กตึ๊ง แผนกโรงพยาบาล (โรงพยาบาลหัวเฉียว)” รักษาพยาบาลผู้อนาถาเจ็บป่วยโดยไม่คิดมูลค่า

2.3 จัดตั้งโรงเรียนและสถานศึกษา

2.4 ช่วยเหลือจัดการศพทั่วไป และจัดตั้งสุสานเพื่อการนี้ด้วย

2.5 ส่งเสริมและบำรุงกิจกรรมด้านศาสนา วรรณกรรม ศิลปะและวิทยาศาสตร์

2.6 บำเพ็ญทานกุศลโดยทั่วไปตามมติคณะกรรมการ

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้รับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องถาวร มั่นคงมองเห็นเป็นรูปธรรมเด่นชัด คือ การช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัย การจัดตั้งสถานพยาบาล จัดตั้งสถานศึกษา (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ) ช่วยเหลือจัดการศพทั่วไปและบำเพ็ญทานงานกุศลทั่วไปโดยไม่จำกัดชั้นวรรณะ เชื้อชาติ ศาสนา เพศและวัย เป็นที่ประจักษ์ชัดขึ้นชมจากผู้มีกุศลจิตทั้งหลาย

3 รูปแบบการดำเนินกิจกรรมของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งในรอบ 90 ปี

กิจกรรมด้านสาธารณกุศลของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.2480 หรือก่อนการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ จากการดำเนินงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเวลานานถึง 90 ปี โดยมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมและผลงานของมูลนิธิแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงเวลาดังนี้ (กรรณิการ์ ต้นประเสริฐและคณะ ,2543 : 240-247)

3.1 สามทศวรรษแห่งการวางรากฐาน(พ.ศ.2452-2480)

ในช่วง 30 ปีแรก กิจกรรมของมูลนิธิจำกัดอยู่ที่การเก็บศพไม่มีญาติ เป็นการสงเคราะห์รายบุคคล โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ เป็นกิจการกุศลและทำให้บ้านเมืองสะอาดเรียบร้อย ช่วงแรกเก็บศพราวปีละ 2,250 ศพ โดยหามมาฝังไว้ที่ป่าช้า ซึ่งในสมัยนั้นป่าช้าสาธารณะเงินที่ตำบลวัดดอน ที่เรียกว่า ี่ซัวเต็ง มีขนาดใหญ่ที่สุด ฝังศพได้ประมาณ ปีละ 4,200 ศพ ในราวปี พ.ศ.2460 มีการปรับปรุงมาใช้รถลากแทนการหามเป็นที่รู้จักของชาวกรุงเทพฯว่าเป็นรถที่ชาวจีนบรรทุกศพไม่มีญาติเป็นสาธารณกุศล

ในยุคคลาย พ.ศ. 2470 คณะเก็บศพยังไม่มีบทบาทอื่นในชุมชน ศาลเจ้าปอเต็กตึ๊งที่สร้างขึ้นและอันเชิญได้ส่งกงมาประดิษฐานนั้น มีผู้มากราบไหว้ในช่วงเทศกาล แต่ในเวลาอื่นยังไม่เป็นที่นิยมนัก รายรับจากการบริจาคคราวปีละ 15,000 บาท แทบไม่พอเพียงกับรายจ่ายใน

การทำกุศลสงเคราะห์ จึงทำกิจกรรมได้ในวงจำกัด แต่ก็สามารถเก็บศพเป็นกุศลสาธารณะได้รวมทั้งสิ้นกว่า 36,000 ศพ โดยในปีสุดท้ายเก็บศพเฉลี่ยวันละ 5-6 ศพ และได้มีการขุดศพมาเผาปนกิจหรือการล้างป่าช้า จำนวน 1,028 ศพ ต่อมาภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองของสยามใน พ.ศ. 2475 รัฐบาลเริ่มมีมาตรการควบคุมที่เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าเมืองของคนจีน การเริ่มต้นลดบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนทำให้สังคมจีนสยามมีความซับซ้อนและกดดันมากขึ้น ทำให้กิจการของคณะเก็บศพมีรายรับแทบไม่พอเพียงกับรายจ่าย สิ่งเหล่านี้น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปคณะเก็บศพให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้กว้างขวางยิ่งขึ้นในเวลาต่อมา

3.2 สามทศวรรษแห่งการปฏิรูป(พ.ศ.2480-2510)

พัฒนาการครั้งสำคัญของมูลนิธิเกิดขึ้นใน พ.ศ.2480 เมื่อคณะพ่อค้าและกรรมการร่วมกันปฏิรูปคณะเก็บศพ จัดตั้งขึ้นเป็นมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการบำเพ็ญทางกุศลให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเช่นการให้ที่อยู่และการรักษาพยาบาลผู้อนาถายากไร้และการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยต่าง ๆ เป็นต้น

การเกิดสงครามครั้งใหญ่เมื่อญี่ปุ่นบุกจีนใน พ.ศ.2480 นับว่าเป็นการกระตุ้นการปฏิรูปของมูลนิธิโดยมูลนิธิเตรียมการจัดตั้งหน่วยปฐมพยาบาลส่งไปยังสมรภูมิจีนแต่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะทางการไทยไม่อนุญาต ทำให้แนวความคิดเรื่องการจัดตั้งหน่วยปฐมพยาบาลเพื่อช่วยเหลือความทุกข์ยากในมาตุภูมิได้คลี่คลายออกไปเป็นการช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้ในเรื่องการคลอดบุตร โดยการจัดตั้งสถานผดุงครรภ์ ขนาดเล็ก 8 แห่งในหลังศาลเจ้าปอเต็กตึ๊ง รวมทั้งให้บริการคลอดที่บ้านด้วย การจัดตั้งสถานผดุงครรภ์นับว่าสอดคล้องกับนโยบายของ รัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงครามในการสร้างความมั่นคงของชาติด้วยการเพิ่มประชากรตลอดระยะเวลาสามทศวรรษนี้ได้มีการทุ่มเทปรับปรุงจากสถานผดุงครรภ์หัวเดียวเป็นโรงพยาบาลหัวเดียวขนาด 25 เตียงที่พลับพลาไชย ต่อมาจึงขยายเตียงมากขึ้นเป็นลำดับ พัฒนาขึ้นเป็นโรงพยาบาลสุตินารีเวช ขนาด 250 เตียงใน พ.ศ.2506

งานอีกส่วนหนึ่งที่ควบคู่มากับโรงพยาบาลหัวเดียว คือ การจัดตั้งโรงเรียนผดุงครรภ์หัวเดียวในพ.ศ.2485 และหลายปีต่อมาโรงเรียนแห่งนี้พัฒนาเป็นวิทยาลัยหัวเดียว และมหาวิทยาลัยหัวเดียวเฉลิมพระเกียรติตามลำดับ

มูลนิธิปอเต็กตึ๊งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2484-2488 ได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการจัดตั้งหน่วยบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยทางอากาศ เข้าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและเก็บศพผู้เป็นเหยื่อสงคราม ส่วนโรงพยาบาลหัวเดียวก็ยื่นหยัดดูแลรับคลอดบุตรกว่า 13,000 คน ตลอดระยะเวลาสงครามจนสถานการณ์คลี่คลายลง ชาวกทม.ได้รู้จักและเห็นใจในความเสียสละมีความเชื่อมั่นในรูปแบบการบุญกุศล สะท้อนกลับมาเป็นแรงบริจาคมากยิ่งขึ้น ทำให้มูลนิธิสามารถ

ขยายขอบข่ายงานไปในด้านบำบัดปัญหาแก่ผู้ยากไร้และช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอัคคีภัย วาตภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว

การทำกุศลสาธารณะของมูลนิธิยึดหลักการในการช่วยเหลือโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวจีนก็ยังเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการช่วยเหลืออยู่มาก โดยเฉพาะผู้ที่ยากจนและอยู่ในสภาพคนต่างด้าว จากความช่วยเหลือของมูลนิธิต่อชาวจีนเหล่านี้ ในหลาย ๆ ด้านก็ยิ่งสร้างความผูกพันระหว่างชาวจีนในประเทศไทยและมูลนิธิกลายเป็นพื้นฐานเครือข่ายผู้อุปถัมภ์ที่ช่วยกันจรรโลงกิจการของมูลนิธิให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง เริ่มมีกิจกรรมด้านการบรรเทาสาธารณภัยมากยิ่งขึ้น ช่วยเหลือยามเกิดเพลิงไหม้ แจกน้ำสะอาดในหน้าแล้ง เป็นต้น ต่อมาเมื่อโลกเข้าสู่ภาวะของสงครามเย็น การช่วงชิงอำนาจในภูมิภาคระหว่างขั้วอำนาจสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตเป็นผลทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจชาวจีนในประเทศไทย มีผู้ถูกจับกุมในข้อหากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์เป็นจำนวนมาก การทำงานช่วยเหลือประชาชนของมูลนิธิในช่วงเวลานั้นบางครั้งอยู่ในสภาพที่หมิ่นเหม่

3.3 สามทศวรรษแห่งการพัฒนาและขยายเครือข่าย(พ.ศ.2510-2542)

มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ภายใต้การนำของ ดร.อุเทน เตชะไพบูลย์ ในช่วงสามทศวรรษนี้ มีความโดดเด่นและมีพลวัตแห่งการพัฒนาสูงยิ่ง มีการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของมูลนิธิให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ช่วยเหลือครอบครัวการเกิด แก่ เจ็บ ตาย และพัฒนาคุณภาพชีวิต ความมุ่งมั่นในการกุศลสงเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม เสียสละโปร่งใส ทัวถึงและทันเหตุการณ์ ย่อมสัมผัสรับรู้ได้ของสังคมและสะท้อนกลับมาเป็นแรงบรรดาลใจที่หนุนเนื่อง เพื่องานกุศลสงเคราะห์ที่ไม่หยุดยั้ง

ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย มีการเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพมาตั้งแต่พ.ศ. 2532 จัดตั้งศูนย์วิทยุกรุงเทพฯขึ้น เพื่อการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว และได้ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ในการช่วยชีวิตให้ทันสมัย รวมทั้งจัดฝึกอบรมบุคลากรให้มีความพร้อมกู้ภัยทั้งทางบก ทางน้ำ ได้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยฉุกเฉินโดยมีพันธะสัญญากับโรงพยาบาลเอกชนกว่า 70 แห่งในการให้การดูแลผู้ป่วยฉุกเฉินในอุปการะของมูลนิธิ นอกจากนี้ในด้านการเก็บศพไร้ญาติ ได้จัดเก็บทั้งในเหตุการณ์อุบัติเหตุและผู้ตายไร้ญาติจากโรงพยาบาล และสถานที่ต่าง ๆ โดยร่วมมือใกล้ชิดกับแผนกนิติเวช กรมตำรวจ มูลนิธิได้จัดตั้งสุสานแห่งใหม่ซึ่งสามารถฝังศพได้ถึง 7,000 ศพ นับว่าบทบาทในด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคมได้รับการดูแลขยายงานอย่างต่อเนื่อง

ใน พ.ศ.2522 มูลนิธิได้พัฒนาโรงพยาบาลหัวเฉียวให้มีขีดความสามารถในด้านการรักษาพยาบาลทุกสาขาการแพทย์ แทนการรักษาดูแลเฉพาะทางสูติ-นรีเวช โรงพยาบาลยึดหลักในการเป็นโรงพยาบาลที่ไม่หวังผลกำไร มีผู้เข้ารับการรักษาประมาณปีละ 300,000 คน อัตราค่ารักษาพยาบาลตั้งไว้ในเกณฑ์ของกลุ่มโรงพยาบาลเอกชนประเภทมูลนิธิ

มูลนิธิเร่งรัดพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมากเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลอันเป็นปัจจัยสำคัญและเร่งด่วนเพื่อพัฒนาประเทศชาติ จัดตั้งวิทยาลัยหัวเฉียวใน พ.ศ.2524 เพื่อผลิตพยาบาลระดับปริญญาให้สอดคล้องกับการขยายกิจการของโรงพยาบาลหัวเฉียวและต่อมาได้พัฒนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยในพ.ศ.2535 โดยยึดหลักแห่งคุณภาพโดยไม่หวังผลกำไร แต่ให้พึ่งและพัฒนาตนเองได้ในอนาคต

4 บทบาทด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์

ในช่วงสามทศวรรษแห่งการพัฒนา ตั้งแต่ พ.ศ.2510 เป็นต้นมานั้น มูลนิธิปอเต็กตึ๊งได้เร่งรัดพัฒนาขยายบทบาทด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องยังคงมุ่งเน้นการช่วยเหลือบรรเทาที่ตรงจุดและทันทีทันเหตุการณ์ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา มีการเริ่มโครงการใหม่ ๆ เพิ่มพูนประสิทธิภาพการดำเนินงาน เพื่อให้ช่วยเหลือประชาชนได้ครบวงจรชีวิต รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.1 การกู้ภัย และบรรเทาสาธารณภัย (กรณีการ 탄ประเสริญและคณะ, 2543:165-175) งานกู้ภัยและบรรเทาสาธารณภัยในสามทศวรรษ นับตั้งแต่พ.ศ.2510 เป็นต้นมาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อต่อสู้กับภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ ซึ่งสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นกว่าแต่กาลก่อนเพราะสภาพเศรษฐกิจสังคมและวิถีชีวิตที่แปรเปลี่ยนไป การปรับตัวจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ ทำให้แรงงานเป็นจำนวนมากละทิ้งถิ่นชนบท เคลื่อนย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยกรุงเทพฯก็ได้พัฒนาด้านกายภาพอย่างรวดเร็ว มีอาคารสูงทันสมัย และมีชุมชนแออัดหลายแห่ง ในช่วง 10 ปีหลัง เกิดเพลิงไหม้เฉลี่ยปีละ 660 ครั้ง โรงงานที่เกิดขึ้นมากมายทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดหลายแห่ง ไม่ค่อยคำนึงถึงความปลอดภัยอย่างพอเพียง เมื่อเกิดเพลิงไหม้แต่ละครั้งนำมาซึ่งความสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก รวมทั้งการบุกรุกและลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเป็นเหตุให้เกิดความแห้งแล้ง น้ำไม่พอกับการเกษตร และเกิดอุทกภัยร้ายแรงในฤดูฝน นอกจากนี้ยังมีภัยประเภทอื่น ๆ เช่น ตึกถล่ม แพล้ม แก๊สระเบิด เป็นต้น ส่วนอุบัติเหตุบนท้องถนนก็ยังคงเป็นภัยสำคัญ และเป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งของคนในประเทศ

การเร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัยของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งเกิดเป็นรูปธรรมชัดเจนใน พ.ศ.2532 โดยเมื่อมีการปรับปรุงหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงจัดตั้งแผนกบรรเทาสาธารณภัย และจัดตั้งศูนย์วิทยุกรุงเทพฯขึ้นที่มูลนิธิเป็นความร่วมมือกับกรมตำรวจในกิจการ เพื่อสาธารณกุศล และสาธารณประโยชน์ นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงยานพาหนะ เครื่องมืออุปกรณ์ในการช่วยเหลือและช่วยชีวิตรวมทั้งจัดฝึกอบรมบุคลากร เช่น มนุษย์กบ เพื่อให้มีขีดความสามารถในการบรรเทาสาธารณภัยทั้งทางบกและทางน้ำ

ในกรณีที่มีผู้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ ภารกิจของหน่วยกู้ภัยมิได้จำกัดเพียงการเก็บศพอย่างกาลก่อน แต่ยังมีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการรวบรวมพยานหลักฐาน และจัด

การดูแลเรื่องศพจนจบสิ้นกระบวนการ การดำเนินการเช่นนี้เป็นการช่วยเหลืออ่อนเบาภาระของญาติผู้เสียชีวิตได้ส่วนหนึ่ง และสำหรับผู้ตายไร้ญาตินั้นจะได้รับการดูแลจนได้พักอย่างสงบสุขในสุสานของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง

จากสถิติการบรรเทาอัคคีภัยของมูลนิธิในช่วงสามทศวรรษแห่งการพัฒนาได้เพิ่มสูงขึ้นกว่าในช่วงก่อนหลายเท่าตัว ใน พ.ศ.2542 เกิดเพลิงไหม้ในกรุงเทพมหานคร 531 ครั้ง โดยเป็นเพลิงไหม้รายใหญ่ 35 ครั้ง มีผู้บาดเจ็บ 72 ราย เสียชีวิต 15 ราย มูลนิธิออกปฏิบัติการ 86 ครั้ง ช่วยเหลือประชาชน 4,285 คน จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทำให้มีการวางแผนดำเนินการไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนในยุคสมัยนี้ คำนึงถึงความรวดเร็วฉับไว เพลิงไหม้ครั้งใดเป็นที่คาดได้ว่าปอเต็กตึ๊งจะมาถึงที่เกิดเหตุโดยเร็ว พร้อมอาหารการกิน อาทิเช่น รศ.ดร.อาภรณ์พันธุ์ จันทร์สว่าง อายุ 63 ปี เล่าถึงประสบการณ์ของตนเองเมื่อเกิดเพลิงไหม้ติดกับบ้านในชุมชนคฤหบดี บางเขน เมื่อราว 20 ปีก่อน โดยเพลิงได้ลุกไหม้เป็นพื้นที่กว้าง

...ไพล่ยังไม่ทันดับสนิทเลย ปอเต็กตึ๊งถึงแล้ว เป็นหน่วยงานแรกเลย...แต่ก่อนตอนแรก ๆ เขายังไม่เข้าใจปอเต็กตึ๊ง ทักษะคติไม่ค่อยดีในภาพที่เห็นกันคือ เรื่องซบถเร็วกว่าปกติ แข่งกับความตาย แข่งซ้ายแข่งขวา อีกอย่างหนึ่งเขากันว่าไม่ถนอมคนเจ็บ ไม่ปรานีปราศรัยแม้แต่ทำสถิติแข่งกับรวมกตัญญู แต่พอมาเดือร้อนและสัมผัสกับเหตุการณ์ เช่น ไฟไหม้ เขาก็เข้าใจและเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ดี...(อาภรณ์พันธุ์ จันทร์สว่าง , สัมภาษณ์ , อ้างถึงในกรณีการ ประเสริฐและคณะ , 2543:169)

ปอเต็กตึ๊งมีส่วนร่วมในการบรรเทาภัยพิบัติครั้งใหญ่ของประเทศครั้งแล้วครั้งเล่า ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด เช่น เพลิงไหม้โรงงานเคเคอร์ผลิตตุ๊กตา สูง 4 ชั้นที่ถนนพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เมื่อ พ.ศ.2536 หน่วยกู้ภัยมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ กู้ซากปรักหักพังของโรงงาน พบศพผู้เสียชีวิตทั้งหมด 246 ศพ หรือกรณีตึกถล่มที่โรงแรม 7 ชั้น กลางเมืองนครราชสีมาเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2536 มีผู้ถูกฝังและติดอยู่ภายใต้ซากอาคารหลายร้อยคน มูลนิธิระดมกำลังเจ้าหน้าที่และอาสาบรรเทาสาธารณภัยกว่า 200 คน เดินทางไปช่วยเหลือโดยทันที พร้อมอุปกรณ์ เครื่องมือ เช่น เครื่องตัด-ถ่าง เครื่องเจาะคอนกรีต เครื่องปั่นไฟ คีมตัดเหล็ก เป็นต้น ทำให้สะดวกยิ่งขึ้นในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและค้นหาผู้เสียชีวิตอีกทั้งได้เตรียมโลงศพ จำนวนมากไปยังที่เกิดเหตุ

ภัยอีกประเภทหนึ่งที่ก่อความสูญเสียร้ายแรง ได้แก่ วาตภัย และอุทกภัย ซึ่งมูลนิธิปอเต็กตึ๊งก็ออกปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยโดยทันทีรวมถึงการบริจาคข้าวสาร อาหารแห้ง อาทิเช่น กรณีพายุไต้ฝุ่นเกย์ที่ภาคใต้ใน พ.ศ.2532 หรือกรณีอุทกภัยที่ภาคอีสานใน พ.ศ.2543 เป็นต้น

การกู้ภัยและบรรเทาสาธารณภัยของมูลนิธิในช่วงสามทศวรรษนี้ดำเนินไปอย่างครบวงจร ความพร้อมในด้านกำลังคน การสื่อสาร อุปกรณ์ช่วยชีวิต รถพยาบาล โรงพยาบาล รวมไปถึงการมี

สุสานของตนเอง และประสบการณ์การทำงานด้านนี้ เป็นระยะเวลาานาน ทำให้มูลนิธิปอเต็กตึ๊งสามารถช่วยเหลือสาธารณชนได้เป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยยึดถือหลักการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและทันทั่วถึง โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา ความร่วมมือของสมาคม มูลนิธิและหนังสือพิมพ์จีนที่เป็นเครือข่ายพันธมิตร เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กิจการสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคมเจริญก้าวหน้าโดยลำดับ

4.2 การเก็บศพไร้ญาติและฌาปนกิจ

การเก็บศพไร้ญาติเป็นกุศลกิจประเภทแรกของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งที่ดำเนินการมาแล้วถึง 90 ปี ในระยะแรกเป็นการเก็บศพตามริมถนนหนทางในละแวกบ้าน และเก็บศพเยื่อสงครามในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาได้ขยายขอบเขตไปเก็บศพไร้ญาติตามโรงพยาบาลต่าง ๆ และสถานที่เกิดอุบัติเหตุและสาธารณภัยทุกหนแห่ง โดยเก็บศพไร้ญาติมาแล้วรวมทั้งสิ้น 281,068 ศพ

สุสานของมูลนิธิที่ตรอกวัดดอนมีต้นกำเนิดมาตั้งแต่สมัยรัชการที่ 5 ได้รับการพัฒนาหลายครั้ง ต่อมาคณะกรรมการมูลนิธิมีมติให้จัดตั้งสุสานใหม่ที่บ้านแพ้ว ซึ่งมีขนาดใหญ่ สวยงามและสมบูรณ์กว่าสุสานตรอกวัดดอนมาก ฝังศพได้กว่า 7,000 หลุม มีเมรุเผาศพ

ปัจจุบันด้วยแรงศรัทธาสนับสนุนของประชาชน งานเก็บศพและสุสานได้ขยายขอบข่ายงานออกไปครอบคลุมเกือบทุกด้าน ด้วยยานพาหนะ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เพียบพร้อมทันสมัย อันได้แก่ (มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง, 2536 : 39)

4.2.1 เก็บศพที่ตายผิดปกติเพื่อชันสูตร

4.2.2 เก็บศพไร้ญาติจากโรงพยาบาล

4.2.3 บริการแก่ญาติผู้ตายในเรื่องของ ช่วยทำใบมรณะบัตร , เคลื่อนย้ายศพตามคำขอของญาติ , ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายการฌาปนกิจเฉพาะรายและบริการหีบศพและเสื้อผ้าแต่งศพ

4.2.4 บ้านพักพยานหลักฐาน ประกอบคดี

4.2.5 ศพไร้ญาติที่ฝัง ณ สุสานมูลนิธิเมื่อครบรอบประมาณ 4 ปี จะขุดขึ้นมาจัดพิธีฌาปนกิจรวมครั้งหนึ่ง ถูกต้องตามพิธีกรรมทางศาสนา และความเชื่อถือทุกประการ เรียกว่า “พิธีฌาปนกิจศพไร้ญาติ”

4.2.6 การนำผู้บาดเจ็บ ณ ที่เกิดเหตุส่งสถานพยาบาลเพื่อเยียวยาช่วยชีวิต

4.2.7 การขุดคุ้ยค้นหาศพ หรือช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ กรณีเกิดอุบัติเหตุโดยไม่คาดหมาย หรือมีการตายโดยผิดธรรมชาติ ตลอดจนร่วมขบวนการชันสูตรพลิกศพ

4.2.8 จัดตั้งโรงงานเพื่อสนับสนุนงานพิธีต่าง ๆ

ทั้งหมดนี้มูลนิธิถือเป็นภารกิจที่มีอาภุศลิกเลื่องได้ทั่วทุกจุดของประเทศไทย ไม่เลือกวันเวลาหากมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น มูลนิธิจะรีบรุดไปปฏิบัติภารกิจนั้นทันที

จากแนวความคิดการก่อตั้ง การดำเนินการและการพัฒนาการของมูลนิธิ ปอเต็กตึ๊ง พบว่ามูลนิธิได้มีพัฒนาการมายาวนานถึง 90 ปี และมีบทบาทที่มากมายหลายด้าน โดยเฉพาะบทบาทด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ อันได้แก่การกู้ภัยและบรรเทาสาธารณภัย ที่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อต่อสู้กับภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยมีการปรับปรุงด้านยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์ในการช่วยเหลือ และช่วยชีวิต รวมทั้งจัดฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้มีขีดความสามารถในการบรรเทาสาธารณภัยทั้งทางบกและทางน้ำ

ในกรณีที่มีผู้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่มูลนิธิก็ยังมีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐาน และจัดการดูแลเรื่องศพจนจบสิ้นกระบวนการ รวมถึงการเก็บศพไร้ญาติและฌาปนกิจ ที่มีขอบข่ายงานขยายออกไปถึงการเก็บศพที่ตายผิดปกติเพื่อชันสูตรการบันทึกพยานหลักฐานประกอบคดีและการนำผู้บาดเจ็บ ณ ที่เกิดเหตุส่งสถานพยาบาลเพื่อเยียวยาช่วยชีวิต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กองกำกับการ 1 กองพิสูจน์หลักฐาน
ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330

มิถุนายน 2546

เรียน เจ้าหน้าที่มูลนิธิ ผู้ตอบแบบสอบถาม
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ด้วยกระผม พันตำรวจโท สฤณี สืบพงษ์ศิริ ตำแหน่ง สารวัตรงาน 3 กองกำกับการ 1 (ตรวจสถานที่เกิดเหตุ) กองพิสูจน์หลักฐาน นักศึกษาปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้วิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ" มีความประสงค์ขอความร่วมมือจากท่านได้โปรดอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามที่ได้แนบมานี้ตามความรู้และความคิดเห็นของท่านเอง โดยข้อมูลที่ท่านได้ให้ไว้นี้ กระผมขอรับรองว่าจะเก็บไว้เป็นความลับเพื่อการวิจัยเท่านั้น

จึงเรียนมายังท่านเพื่อโปรดอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม กระผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ ความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

พ.ต.ท.

(สฤณี สืบพงษ์ศิริ)

โทร.02-2529770 หรือ 2052668

ผู้วิจัย

แบบสอบถามที่ **แบบสอบถามเพื่อการวิจัย**

เรื่อง

“ความรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง
ต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ”

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

- ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ
 ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ การรับข้อมูลข่าวสาร จำนวน 10 ข้อ
 ส่วนที่ 3 และ 4 คำถามเกี่ยวกับความรู้และความคิดเห็นที่มีต่อการป้องกันรักษาวัตถุพยาน
 ในสถานที่เกิดเหตุ จำนวน 56 ข้อ

ส่วนที่ 1 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน หรือ
 เติมข้อความลงในช่องว่าง

1. ปัจจุบันท่านมีอายุ

1. ต่ำกว่า 21 ปี 2. 21 - 30 ปี 3. 31 - 40 ปี
 4. 41 - 50 ปี 5. 51 - 60 ปี 6. สูงกว่า 60 ปี

2. ระดับการศึกษาสูงสุดในขณะนี้

1. ไม่ได้เรียน 2. จบ ป.4 3. จบ ป.6 หรือ ป.7
 4. จบ ม.3 หรือ ม.ศ.3 5. จบ ม.6/ปวช. หรือ ม.ศ.5 6. อนุปริญญา/ปวส.,ปวท.
 7. ปริญญาตรี 8. สูงกว่าปริญญาตรี

3. สถานภาพในปัจจุบัน

1. โสด 2. แต่งงาน 3. หย่าร้าง
 4. แยกกันอยู่ 5. ม่าย

4. รายได้ของท่านต่อเดือนโดยประมาณ

- 1. ต่ำกว่า 2,000 บาท
- 2. ระหว่าง 2,000 – 4,000 บาท
- 3. ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท
- 4. ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท
- 5. ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท
- 6. สูงกว่า 10,000 บาท

5. อาชีพก่อนจะเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ

- 1. ไม่ได้ประกอบอาชีพ
- 2. ทำไร่ ทำนา ทำสวน
- 3. ค้าขาย
- 4. รับจ้างทั่วไป / ลูกจ้าง
- 5. รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. ท่านได้เป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิมาแล้วกี่ปี

- 1. ต่ำกว่า 1 ปี
- 2. 1 – 3 ปี
- 3. 4 - 6 ปี
- 4. 7 - 9 ปี
- 5. 10 ปี ขึ้นไป

7. ท่านเคยมีประสบการณ์การทำงานด้านบรรเทาสาธารณภัยหรือกู้ภัยมาก่อนที่จะเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิหรือไม่

- 1. ไม่เคย
- 2. เคย (โปรดระบุลักษณะงาน).....

8. มูลเหตุจูงใจที่ทำให้ท่านเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. สัมผัสใจและมีใจรัก
- 2. ต้องการหาประสบการณ์และความรู้
- 3. ศรัทธาในงานของมูลนิธิ
- 4. ต้องการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
- 5. ต้องการได้รับการยอมรับและยกย่องในสังคม
- 6. มีบุคคลแนะนำและฝากงานให้
- 7. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องว่างเพียงช่องเดียวที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ท่านเคยได้รับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้หรือไม่	ทุกวัน	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. จากหนังสือพิมพ์ , โทรทัศน์ หรือวิทยุ				
2. จากเพื่อนร่วมงานหรือญาติเล่าให้ฟัง				
3. จากข่าวสารของทางมูลนิธิ				

ท่านเคยได้รับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับงาน นิติเวชหรือการป้องกันรักษาวัตถุพยาน ในสถานที่เกิดเหตุ จากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ เหล่านี้หรือไม่	ทุกวัน	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
4. จากหนังสือพิมพ์ , โทรทัศน์ หรือวิทยุ				
5. จากเพื่อนร่วมงานหรือญาติเล่าให้ฟัง				
6. จากข่าวสารของทางมูลนิธิ				

7. ท่านต้องการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยหรือไม่

1. ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

2. ต้องการ เนื่องจาก.....

8. ท่านต้องการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับงานนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุหรือไม่

1. ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

2. ต้องการ เนื่องจาก.....

9. ท่านเคยเข้าร่วมการสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านบรรเทาสาธารณภัยและกู้ภัยหรือไม่

1. ไม่เคย เนื่องจาก.....

2. เคย (เฉลี่ยกี่ครั้งต่อปี.....)

10.ท่านเคยเข้าร่วมการสัมมนาและฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับงานด้านนิติเวชหรือด้านการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุหรือไม่

1. ไม่เคย เนื่องจาก.....

2. เคย (เฉลี่ยกี่ครั้งต่อปี.....)

ส่วนที่ 3 โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องว่างที่ตรงกับความรู้ของท่านในแต่ละข้อเพียงข้อเดียว

ความรู้เกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

ข้อความคำถาม	ใช่	ไม่ใช่
1. เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงสถานที่เกิดเหตุจะต้องทำการรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อนเสมอ
2. การรักษาสถานที่เกิดเหตุนั้นเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่คนแรกไปถึงที่เกิดเหตุจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจที่เกิดเหตุเสร็จสิ้นแล้ว.....
3. จุดมุ่งหมายของการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเป็นการรักษาให้สภาพที่เกิดเหตุอยู่ในสภาวะเดียวกับที่พบครั้งแรกไว้ระยะหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ป้องกันไม่ให้หลักฐานสูญหาย.....
4. การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ ให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุดเป็นหัวใจของการตรวจสถานที่เกิดเหตุ.....
5. การรักษาสถานที่เกิดเหตุสามารถทำในเวลาใดก็ได้หรือสามารถทำไปพร้อม ๆ กับการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรวบรวมเก็บวัตถุพยานก็ได้.....
6. สถานที่เกิดเหตุเปรียบเสมือนหนึ่งเป็นคลังสมบัติแห่งหลักฐาน.....
7. ถ้าพบคนเจ็บในที่เกิดเหตุ ให้รีบเคลื่อนย้ายนำส่งโรงพยาบาลเป็นลำดับแรก.....
8. เพื่อไม่ให้ที่เกิดเหตุถูกเปลี่ยนแปลงไป จะต้องกันที่เกิดเหตุเพื่อกันผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ให้เข้าไปในที่เกิดเหตุ.....
9. การใช้เชือกกันที่เกิดเหตุเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอสำหรับการรักษาสถานที่เกิดเหตุแล้ว
10. การอนุญาตให้เข้าที่เกิดเหตุได้นั้น ควรจำกัดเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ตรวจที่เกิดเหตุโดยตรงเท่านั้น และควรให้มีจำนวนน้อยที่สุด.....
11. การถ่ายรูปในสถานที่เกิดเหตุมีประโยชน์ในด้านการรักษาสถานที่เกิดเหตุเพราะสามารถบันทึกสภาพก่อนที่จะถูกเปลี่ยนแปลงไป.....
12. หลักในการทำงานเมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงที่เกิดเหตุ สิ่งที่ควรปฏิบัติคือให้เข้าไปตรวจสถานที่เกิดเหตุในเบื้องต้นก่อนจากนั้นจึงกันที่เกิดเหตุภายหลัง.....
13. เมื่อท่านเป็นเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ไปถึงที่เกิดเหตุ หากได้ข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากพยาน หรือผู้เสียหายแล้ว ให้รีบบอกข้อมูลนั้นกับตำรวจฝ่ายสืบสวนหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานเมื่อมาถึง.....

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาวัตถุพยาน

ข้อความคำถาม	ใช่	ไม่ใช่
14. เมื่อท่านได้รับแจ้งว่ามีเหตุฆาตกรรม เมื่อไปถึงที่เกิดเหตุ ระหว่างรอพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ท่านสามารถตรวจค้นหาวัตถุพยานได้เองโดยทันทีแล้วทำ เครื่องหมายไว้.....
15. เมื่อท่านจำเป็นต้องเข้าไปในที่เกิดเหตุก่อนที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน จะมาถึงจะต้องยึดหลักไม่ไปเพิ่มหรือทำลายวัตถุพยาน.....
16. ก่อนเข้าที่เกิดเหตุทุกครั้งควรสวมถุงมือก่อน.....
17. การจุดธูปเพื่อกลบกลิ่นศพเน่า ไม่มีผลกระทบต่อวัตถุพยานในที่เกิดเหตุแต่อย่างใดทั้งสิ้น.....
18. กรณีพบศพในที่เกิดเหตุให้รักษาสภาพเดิมของศพไว้ ห้ามเคลื่อนย้าย.....
19. กรณีที่มีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายศพ ให้บันทึกตำแหน่งของศพ สภาพของเสื้อผ้า รวมทั้งถ่ายภาพศพในทุกแง่มุมก่อนเคลื่อนย้าย.....
20. การค้นหาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ วิธีที่ดีที่สุดคือใช้คนค้นหาให้มากที่สุด.....
21. การเก็บวัตถุพยาน จะต้องเก็บวัตถุพยานที่จะสูญหายหรือเสียหายได้ง่ายเป็นอันดับแรก.....
22. การเก็บวัตถุพยานควรเก็บโดยผู้ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเท่านั้น เช่น พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน.....
23. การเก็บวัตถุพยาน ควรเก็บให้มากที่สุด เพราะในบางครั้งไม่สามารถกลับไปเก็บเพิ่มเติมได้อีก.....
24. การเก็บวัตถุพยานจากจุดต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุให้เก็บรวมกันไว้ในถุงเดียวกัน.....
25. กรณีพบอาวุธในที่เกิดเหตุ ให้รับนำออกจากที่เกิดเหตุไปมอบให้พนักงานสอบสวน.....
26. การก่อนที่จะเก็บเสื้อผ้าที่เปียกเลือดสด ให้เอาไปตากแดดจัด ๆ ให้แห้งก่อน.....

ส่วนที่ 4 ให้ท่านอ่านข้อความเหล่านี้ทีละข้อแล้วให้ท่านพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นในสิ่งต่อไปนี้เพียงใด
แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตัวอย่าง เช่น

ข้อ	ข้อความคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	มูลนิธิยึดหลักการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและทันทั่วทั้ง	✓				
00	การเก็บศพเป็นภารกิจสำคัญที่สุดของมูลนิธิ				✓	

ข้อความคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1) ตำรวจให้ความสำคัญกับการรักษาสถานที่เกิดเหตุ มากขึ้นกว่าแต่ก่อน.....
2) พยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุมักถูกทำลายหรือ เสียหายก่อนที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน จะไปถึง.....
3) สถานที่เกิดเหตุจะเป็นแหล่งของบรรดาไทยมุง นักข่าว ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ทำให้ยากต่อการป้องกัน รักษาวัตถุพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....
4) บัณฑิตที่ทำให้สถานที่เกิดเหตุเสียหายได้แก่ พวกไทยมุง และเจ้าหน้าที่ทำเองโดยพลั้งเผลอไม่เจตนา.....
5) การตรวจสถานที่เกิดเหตุมีความจำเป็นต้องอาศัยผู้ ปฏิบัติหลายฝ่ายด้วยกันทั้งตำรวจ แพทย์ และมูลนิธิ..
6) หากบุคคลชุดแรกที่เข้าไปถึงสถานที่เกิดเหตุแล้ว กระทำการต่อสถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานอย่างผิดๆ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จะทำให้เกิดผลเสียต่อการ สอบสวนคดีนั้นได้อย่างมาก.....

ข้อความคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7) สถานที่เกิดเหตุเป็นส่วนที่มีความสำคัญสมควรจะต้องดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพเดิมเท่าที่จะทำได้เพื่อให้ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานมาตรวจพิสูจน์เสียก่อน.....
8) สิ่งสำคัญลำดับแรกของเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้าไปถึงที่เกิดเหตุคือการป้องกันรักษาที่เกิดเหตุและช่วยคนเจ็บ....
9) หากมีความจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายวัตถุพยานบางอย่างในที่เกิดเหตุ ให้เคลื่อนย้ายได้เลยโดยไม่ต้องทำเครื่องหมายไว้ก่อน.....
10) การรักษาสถานที่เกิดเหตุภายในห้องอาจใช้เชือกกันหรือปิดล้อมประตูหรือใช้คนยืนเฝ้าก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสม.....
11) สาเหตุใหญ่ที่ทำให้สถานที่เกิดเหตุถูกทำลายไปนั้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น.....
12) การกันสถานที่เกิดเหตุสามารถใช้วัตถุอย่างอื่น เช่น แผงเหล็กจรรยา เต๊ะเก้าอี้ แทนเชือกได้ถ้าจำเป็น.....
13) วิธีที่ถูกต้องในการเข้าห้องที่เกิดเหตุคือเดินตามช่องทางเข้าและช่องทางหนีของคนร้าย.....
14) ภายหลังจากใช้เชือกกันสถานที่เกิดเหตุแล้วควรจัดคนเฝ้าเพื่อป้องกันไม่ให้คนนอกเข้าไป.....
15) การทดลองป็นหน้าต่างเพื่อจำลองแบบการเข้าออกของคนร้ายสามารถทำได้ถ้าหากมีข้อสงสัย.....
16) เพื่อประโยชน์ต่อรูปคดีในขณะนำคนเจ็บสาหัสส่งโรงพยาบาลควรให้ตำรวจหรือญาติไปกับคนเจ็บด้วย....
17) การถ่ายภาพวัตถุพยานในที่เกิดเหตุควรถ่ายภาพทั้งในระยะใกล้และไกล.....
18) การเก็บวัตถุพยานควรหลีกเลี่ยงการจับต้องวัตถุพยานโดยตรงและควรใส่ถุงมือขณะเก็บ.....
19) การทำตำหนิสัญลักษณ์บนหัวกระสุนปืนที่ตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุ สามารถทำตำหนิไว้ที่ใดก็ได้ที่เห็นชัด.....

ข้อความคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
20) เจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้าไปถึงสถานที่เกิดเหตุ จะต้องรีบ บันทึกสภาพของวัตถุพยานที่ไม่คงทน เช่น รอยเท้า รอยยางรถ โดยการถ่ายภาพ หรือจดบันทึก ก่อนที่จะ เกิดการสูญหายไป.....
21) วิธีการเก็บวัตถุพยานจากในที่เกิดเหตุแต่ละชนิด เช่น คราบเลือด คราบอสุจิ คราบเขม่าปืน มีวิธีการเก็บ ไม่แตกต่างกัน
22) เมื่อเจ้าหน้าที่ชุดแรกไปถึงที่เกิดเหตุ แล้วพบพยานหรือ ผู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้หาข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้ว ควรแยกตัวพยานที่เห็นเหตุการณ์ออกมาไม่ให้ไปพูด คุยกับผู้อื่นเพื่อรอตำรวจมาสอบปากคำ.....
23) กรณีจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายวัตถุพยาน เช่น อาวุธในที่เกิดเหตุให้บันทึกสภาพและตำแหน่งของอาวุธพร้อม ทั้งถ่ายภาพตำแหน่งที่พบและก่อนเคลื่อนย้ายให้ใช้ ชอล์กวาดตำแหน่งไว้ด้วย.....
24) กรณีอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน ถ้าพบผู้รอดชีวิตจะต้อง ช่วยเหลือก่อนเป็นอันดับแรก.....
25) ก่อนเคลื่อนย้ายรถยนต์ชนกันจะต้องถ่ายภาพทุกแง่มุม และทำเครื่องหมายตำแหน่งของรถยนต์ไว้ด้วย.....
26) คดีอุบัติเหตุจรวดน้ำมัน รอยไถล รอยเบรค รอยหยดของ น้ำมันเครื่อง ล้วนเป็นวัตถุพยานสำคัญที่จะต้องป้องกัน รักษาไว้ด้วยเสมอ.....
27) กรณีเพลิงไหม้หลังจากเพลิงสงบแล้ว สมควรอนุญาต ให้เจ้าของบ้านเข้าไปสำรวจทรัพย์สินที่เสียหายได้ ก่อนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของตำรวจ.....
28) คดีที่มีการใช้อาวุธปืน จะต้องตรวจหาคราบเขม่าปืน ที่มือก่อนการพิมพ์มือเสมอ.....
29) เมื่อเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุจะสวมถุงมือก็ต่อเมื่อจะ จับต้องศพเท่านั้น.....

ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ข้อที่ 1 ขอทราบชื่อ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา ของท่าน

ข้อที่ 2 ขอทราบระยะเวลาการทำงานในมูลนิธิ และอาชีพก่อนเข้ามาทำงานมูลนิธิ

ข้อที่ 3 ขอทราบแนวความคิดต่องานบรรเทาสาธารณภัยและความรู้สึกของท่านที่ได้มาทำงานบรรเทาสาธารณภัย

ข้อที่ 4 ขอทราบปัญหาของการปฏิบัติงานด้านบรรเทาสาธารณภัยมีด้านใดบ้าง

ข้อที่ 5 ท่านเห็นว่าระบบการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุที่มีอยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพเพียงใด และมาตรการที่มีอยู่สามารถปฏิบัติได้หรือไม่เพียงใด

ข้อที่ 6 ขอทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์ และเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน มีหรือไม่ อย่างไร

ข้อที่ 7 ท่านคิดว่าหน่วยงานตำรวจที่เกี่ยวข้องสมควรจะให้ความรู้หรือเปิดการฝึกอบรมแก่พวกท่านหรือไม่ ท่านอยากให้หน่วยงานใดดำเนินการมากที่สุดและท่านอยากทราบเรื่องใดมากที่สุด

ข้อที่ 8 ท่านคิดว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ว่าในอนาคต จะมีหน่วยงานของทางราชการตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แบบเดียวกับท่าน

ข้อที่ 9 ท่านคิดว่าการปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบันของท่านนั้นถูกต้องตามหลักวิชาการและมีกฎหมายรองรับหรือไม่เพียงใด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พันตำรวจโทสฤกษ์ดี สืบพงษ์ศิริ
วัน เดือน ปีเกิด	21 กุมภาพันธ์ 2507
วุฒิการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาชีววิทยา จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
การทำงาน	ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง สารวัตรงาน 3 กองกำกับการ 1 กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย